

**Generalitat
de Catalunya**

Salut/
Salut Pública

Memòria de la
**Secretaria de
Salut Pública**
2019

© Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Edició: Secretaria de Salut Pública
Realització: verbavolant.cat

Fotografies: Secretaria de Salut Pública

Avis legal

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement 4.0 Internacional. La llicència es pot consultar a:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>

Sumari

4	Presentació de la consellera de Salut
5	Introducció del secretari de Salut Pública
6	1. La salut pública a Catalunya
12	2. PINSAP i COMSalut
21	3. Promoció de la salut
42	4. Protecció de la salut
60	5. Seguretat alimentària
73	6. Vigilància i resposta a emergències de salut pública
94	7. Programa de Prevenció, Control i Atenció al Virus d'Immunodeficiència Humana, les Infeccions de Transmissió Sexual i les Hepatitis Víriques (PCAVIHV)
114	8. Drogues, addiccions comportamentals i salut mental
130	9. Salut laboral
138	10. La salut pública al territori
181	11. Projecció de la salut pública

L'aprovació de la Llei de l'Agència de Salut Pública de Catalunya és una de les fites institucionals destacades del 2019 relacionades amb el nostre àmbit d'actuació. Calia persistir en l'objectiu de recuperar plenament l'Agència, que va néixer el 2009 i que el 2014 va perdre la personalitat jurídica, i la unanimitat a la Cambra il·lustra com d'important és disposar d'una eina com aquesta, una idea que la situació pandèmica esdevinguda l'any següent va reforçar encara més. És una agència de país, imprescindible per dur a terme polítiques que ataquen directament i de forma transversal els determinants socials de la salut, i posa un focus específic en la descentralització territorial, amb la creació dels serveis regionals. El mateix text que rescabava l'ASPCAT modificava la Llei de salut pública del 2009 per ajustar-la a les noves dinàmiques socials i econòmiques.

D'entre totes les iniciatives que vam impulsar en l'àmbit de la salut pública, en destaca l'elaboració del Pla de drogues i addiccions comportamentals. Durant tot l'any, es van celebrar trobades entre els departaments de la Generalitat implicats, representants estratègics de Salut, administracions locals, professionals dels serveis sanitaris i socials, i altres actors. El resultat, un conjunt de línies estratègiques que han de servir per abordar la problemàtica de les drogues i les addiccions comportamentals en els pròxims anys.

Un altre dels projectes destacats és l'aprovació del Pla de prevenció i control de l'hepatitis C a Catalunya, fruit d'un altre treball conjunt, en aquest cas entre professionals de la salut pública, experts clínics en malalties infeccioses i hepatologia, experts en addiccions, representants de societats científiques i entitats i associacions de pacients i familiars. Per a l'abordatge de l'hepatitis C cal posar un focus especial en les poblacions més vulnerables, potenciant-ne el diagnòstic per identificar els nous casos el més aviat possible.

El 2019 va acabar amb un nou protocol d'atenció i acompanyament al naixement a Catalunya, centrat en el respecte a les decisions de la dona gestant i en la desmedicalització de tot el procés, amb una sensibilitat especial sobre la salut del nadó i de la mare. En aquest sentit, vam incorporar el test sistemàtic per detectar la depressió postpart de forma precoç.

Tot això passava abans que la irrupció de la covid19, just entrar l'any següent, canviés radicalment el nostre dia a dia i el de tot el món. Una situació que ha tensat tot el sistema i que ha situat la salut pública en el centre del debat polític i de les nostres vides.

Alba Vergés i Bosch
Consellera de Salut

L'any 2019 queda assenyalat principalment per l'aprovació unànime en seu parlamentària de la llei de creació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. Aquest ordenament ens situa de nou en condicions de desplegar les estructures i les funcionalitats necessàries per donar la resposta de salut pública que la nostra societat requereix. Els pròxims anys han de ser clau per abordar els reptes de tot tipus que ens esperen.

Ens cal seguir enfortint accions de fons, com el Pla Intersectorial i Interdepartamental de Salut Pública (PINSAP) que des de fa anys s'estén i busca, també en l'àmbit territorial i local, la implicació de les administracions més pròximes a la ciutadania en la promoció de normes, recursos i entorns que facilitin la mirada salutogènica. També coneixem, des de fa molt de temps, el paper clau que juga la salut comunitària que a Catalunya, en el marc del projecte COMSalut, comunitat i salut, ha permès desenvolupar durant més de tres anys tot un seguit de projectes comunitaris de gran valor, com es va poder veure en la jornada "Experiència i futur", celebrada al febrer.

Durant l'any, entre altres moltes accions, l'Agència ha publicat un document dirigit tant als experts com a la població general, amb un enfocament nou i molt ben acollit en tots els nivells. Es tracta de la guia *Petits canvis per menjar millor*, nascuda amb la vocació de ser una eina de primer nivell per orientar les persones cap a una alimentació més saludable. Un document innovador en el seu format i contingut, que ha despertat l'interès de professionals, societats científiques, administracions i també del públic no especialitzat a Catalunya i arreu.

Però sobretot hem de ser capaços de començar a dibuixar, com ho hem fet en els darrers mesos de l'any, les bases d'un nou programa que abasti amb rigor científic i visió global els efectes sobre la salut dels processos que sorgeixen de l'inexorable emergència climàtica que vivim. Aquest programa s'ha acabat aprovant per part del Govern al gener de 2020.

En els primers mesos del 2020 ha irromput a les nostres vides una pandèmia de característiques i impacte absolutament nous. Entre d'altres constatacions, la situació generada confirma la necessitat de tenir una aproximació global i holística de la salut que inclogui no només la salut humana sinó també la salut animal, la de l'entorn físic en el qual ens movem... Una salut planetària, doncs, que ens planteja reptes de gran dimensió i responsabilitat.

Joan Guix i Oliver
Secretari de Salut Pública

La salut pública a Catalunya

La salut pública es defineix com el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat, mitjançant la mobilització de recursos humans i materials, per protegir i promoure la salut de les persones, prevenir la malaltia i tenir cura de la vigilància de la salut pública.

Recuperació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya

El Parlament de Catalunya va aprovar per unanimitat el 10 de juny de 2019 el [projecte de llei de creació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya](#). D'aquesta manera, es va tancar el procés que el Govern havia reactivat l'any anterior, després que quedés aturat amb l'aplicació de l'article 155. S'aconsegueix així regenerar l'esperit i les funcions inicials amb què va néixer al 2009 l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT), que són primordialment implicar tots els departaments del Govern i els ens locals en la protecció i la promoció de la salut, en la prevenció de la malaltia i la vigilància de la salut pública. Es recupera l'Agència dotant-la de nou de personalitat jurídica pròpia, com a organisme autònom administratiu, per respondre amb més eficàcia, agilitat i flexibilitat als reptes actuals i de futur de la salut pública.

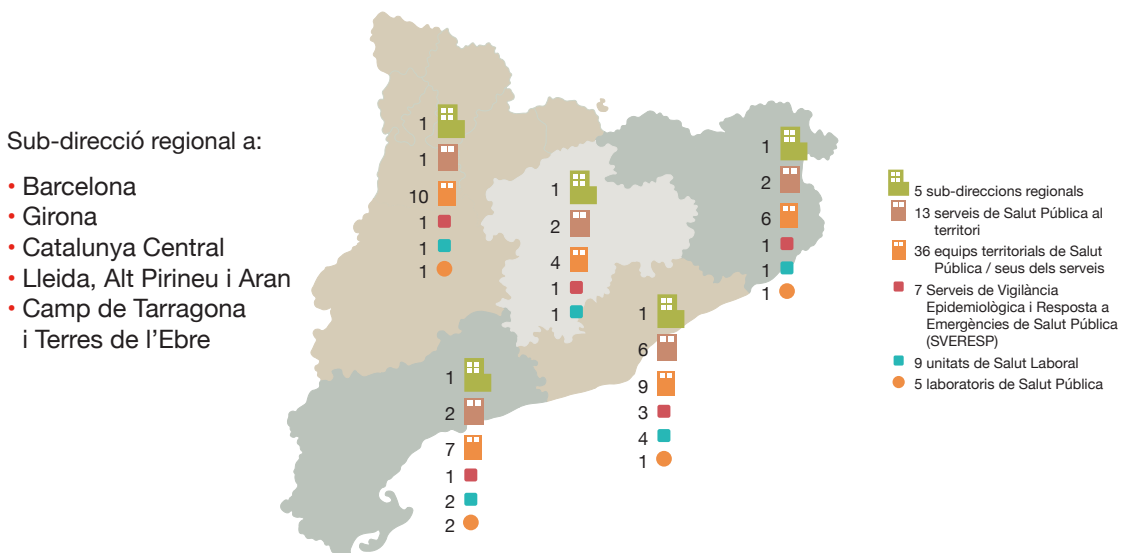
L'aprovació per part del Parlament respecta la voluntat del Govern que l'ASPCAT funcioni vetllant per la integració expressa i operativa de la perspectiva de gènere, de l'equitat i de l'abordatge transversal dels determinants de la salut, en especial pel que fa al disseny, implantació i avaluació del Pla interdepartamental i intersectorial de salut pública. Els òrgans de govern de l'Agència seran el Consell Rector –màxim òrgan de govern i encarregat de fixar les directrius generals d'actuació– i la Direcció –encarregada d'executar els acords que adopta el Consell Rector–. A més, l'Agència guanya elements de descentralització territorial amb la creació dels serveis regionals.

En línia amb aquests objectius, des del 2017 s'està impulsant un [desplegament estratègic intern](#) mitjançant l'experiència de la intel·ligència col·lectiva (IC) com a eina creativa i de cohesió que permet identificar, prioritzar i construir participativament al voltant dels principals reptes de transformació que té la nova agència. A partir del que es va decidir i treballar en una primera Jornada ([L'Agència 3.0: fem possible el canvi](#)), durant l'any 2019 s'han desplegat diferents propostes per part dels grups d'IC.

Aquestes propostes es van presentar a la jornada conjunta **L'Agència 3.0, Compartim Iniciatives**, celebrada l'11 de juliol. Els sis projectes prioritaris presentats s'han transformat en projectes executius, els quals han de ser desenvolupats i implantats per cinc grups executius que s'han format amb professionals voluntaris, experts i membres del Consell de Direcció. Una segona part de la jornada es va centrar a reconèixer i donar visibilitat a la innovació generada dins l'Agència de Salut Pública de Catalunya pels seus professionals, mitjançant la creació del **premi ASPCAT_IN19**, on es van premiar les iniciatives innovadores que han suposat una millora interna per a l'organització.

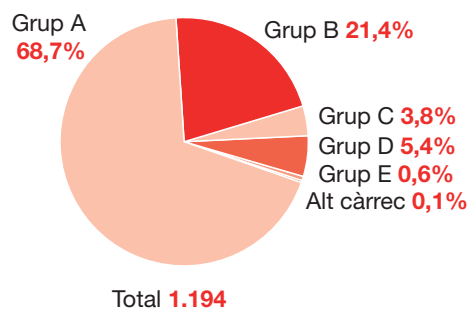

Recursos de Salut Pública al territori

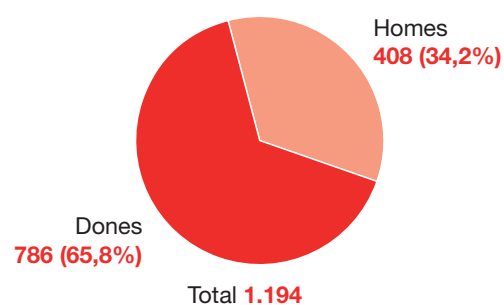

Recursos humans

Professionals per categoria, 2019

Professionals per sexe, 2019

Dades el 31 de desembre de 2019.

Professionals per cossos, 2019

Titulats superiors de salut pública (metges, farmacèutics, biòlegs, químics i veterinaris)	197
Biòlegs	11
Psicòlegs	7
Químics	6
Veterinaris	384
Diplomats en salut pública (infermers/eres)	44
Administració general (titulats superiors, gestió, administratius i auxiliars)	121
Tècnics especialistes (analistes de laboratori, auxiliars de laboratori)	16
Altres	18
Total	804

Professionals d'assistència pública domiciliària, 2019

Metges	155
Practicants	121
Llevadores	80
Farmacèutics	34
Total	390

Recursos econòmics

Capítol 2. Despeses corrents de béns i serveis

Tipus de despesa	Pressupost 2018	Pressupost 2019
Art 20. Lloguers i cànon	1.174.046,49	1.174.046,49
Art 21. Conservació i reparació	266.770,00	266.770,00
Art 22. Material, subministrament i altres	13.132.980,29	13.132.980,29
Art 22. Serveis TIC	1.483.329,16	1.483.329,16
Art 25. Prestació de serveis amb mitjans aliens	653.000,00	653.000,00
Altres despeses de capítol 2	595.980,50	595.980,50
Total despesa capítol 2	17.306.106,44	17.306.106,44

Capítol 4. Transferències corrents i subvencions

Tipus de despesa	Pressupost 2018	Pressupost 2019
Subvencions convocatòria	2.892.120,59	2.892.120,59
Subvencions directes	1.325.597,78	1.325.597,78
Altres transferències corrents	9.002.818,63	9.002.818,63
Vacunes sistemàtiques	50.969.427,06	50.969.427,06
Total despesa capítol 4	64.189.964,06	64.189.964,06

Capítol 6. Inversions reals

Tipus de despesa	Pressupost 2018	Pressupost 2019
Inversions en instal·lacions i material	18.000,00	18.000,00
Total despesa capítol 6	18.000,00	18.000,00

	Pressupost 2018	Pressupost 2019
TOTAL DESPESES	126.779.722,85	126.779.722,85

Indicadors de salut pública, 2019

Naixements

61.670

Esperança de vida¹

80,8 86,3 | 67,2 65,7
Amb bona salut

Sobrepès i obesitat²

60,8% 43,5% | 40,1% 28,9%
Adults | Infants (6 a 12 anys)

Activitat física saludable / Oci actiu²

84,4% 79,8% | 35,1% 27,6%
Adults (15 a 69 anys) | Infants (3 a 14 anys)

¹ Resum de l'anàlisi de la mortalitat a Catalunya 2018 Departament de Salut, 2020.

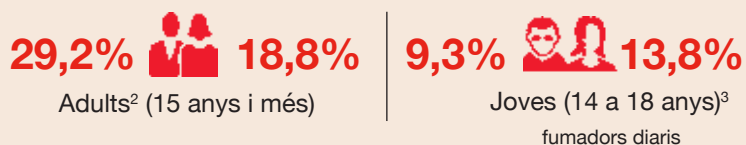
² Adults: ESCA 2019. Infants: ESCA 2018-2019.

³ Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES) 2018.

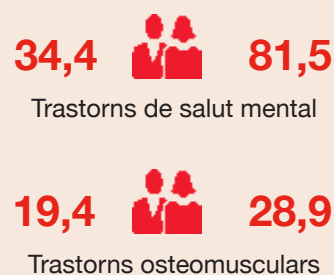
⁴ Anàlisi de la mortalitat a Catalunya, 2018 (suïcidis) i Anuari estadístic d'accidents de trànsit a Catalunya 2019 (trànsit).

Tabaquisme (consum diari i ocasional)

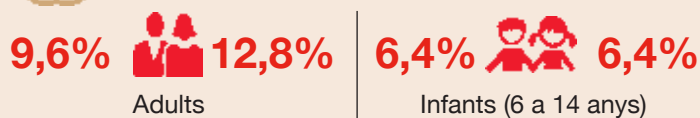
Malalties del treball (per 100.000 persones afiliades)

Consum de risc d'alcohol²

Consum diari de 5 racions de fruita i verdura²

Alertes sanitàries

Morts per causes externes⁴

Malalties infeccioses (per 100.000 habitants)

Alertes epidemiològiques ateses al SUVEC (Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica a Catalunya)

520

PINSAP i COMSalut

PINSAP

El Pla interdepartamental i intersectorial de salut pública (PINSAP) de la Generalitat de Catalunya és una iniciativa alineada amb les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) per impulsar la salut des de tots els àmbits de l'acció del Govern i la societat, és a dir, Salut a totes les polítiques (SaTP).

Des de 2017 se'n desenvolupa la segona fase (2017-2020), que posa l'accent en el plantejament intersectorial del programa, mantenint els objectius fundacionals d'incorporar, d'una banda, el punt de vista de la salut com un dels eixos de totes les polítiques governamentals, des de la política d'Estat fins a la política municipal; i, de l'altra, es proposa que aquestes accions serveixin per incrementar els anys en bona salut de la població de Catalunya.

Reunió de la Comissió Interdepartamental de Salut (2 d'octubre de 2019)

El president de la Comissió Interdepartamental de Salut (CIS), el Sr. Joan Guix, va informar als assistents que al mes de juny la Llei de salut pública va recuperar el seu articulat, i específicament el que fa referència a l'Agència de Salut Pública. Es van comentar i valorar positivament les accions realitzades als tres nivells d'implantació (interdepartamental, regional i local), els avenços a través de les comissions tècniques territorials, i el desplegament en salut comunitària a través de COMSalut. El Dr. Guix també va informar de la visita al juliol i al setembre d'una delegació de l'Organització Mundial de Salut que està revisant els 30 anys de desenvolupament continuat del Pla de salut de Catalunya com a model de bona pràctica en l'àmbit internacional, i l'interès de la delegació pel PINSAP com a exemple d'aplicació de l'estratègia de Salut a totes les polítiques.

La Sra. Carmen Cabezas, secretària de la CIS, va fer una breu explicació de les reunions bilaterals que s'havien realitzat amb els departaments de Presidència, de Territori i Sostenibilitat i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. També es va fer balanç de les accions més importants dutes a terme el darrer any, com ara la inclusió de 4.479 recursos i actius en el mapa d'actius i salut, el projecte Empresa Promotora de Salut, l'AMED, l'Aquí Sí i Fruita i salut, la primera fase del projecte FITJove, els 75 equips que participen en el projecte de prescripció social... i la col·laboració en el desplegament de l'impost de begudes ensucrades embotellades. Així mateix, es va informar de les dues edicions del taller sobre el Test Salut i de la Jornada COMSalut de Salut Comunitària, que es va celebrar el 27 de febrer de 2019 amb un gran èxit de participació i un alt nivell científic.

Finalment, es van identificar els propers passos que s'han de fer:

- Avançar en la formació i sistematització del Test Salut i l'Avaluació d'Impacte en Salut
- Avançar en l'operativització de les diferents àrees temàtiques/projectes
- Preparar l'avaluació global 2017-2020
- Continuar el desplegament territorial en l'àmbit regional
- Avançar en el disseny del model d'implementació en l'àmbit local
- Identificar àrees noves d'interès de treball intersectorial

Mapa d'actius i salut

Projecte integrat dins del PINSAP on es pretén fer visibles i posar en comú totes aquelles activitats que les persones o entitats identifiquen com generadores de benestar i salut dins de la comunitat.

El Mapa és d'accés lliure i consta d'un cercador d'activitats comunitàries o actius i un espai per introduir activitats i recursos comunitaris.

Es defineix "recurs" (piscina, museu, biblioteca...) com allò que la comunitat utilitza per realitzar activitats que li proporcionen una millora de la salut. Aquestes poden estar organitzades per entitats de caire públic, organitzacions sense ànim de lucre, associacions, etc.

Els prescriptors d'aquests actius són bàsicament professionals de l'àmbit de la salut comunitària, així com els agents socials de l'Administració local.

A final del 2019 hi havia al Mapa un total de 4.790 actius, entre recursos i activitats, distribuïts en 593 poblacions de Catalunya, la qual cosa representa més del 60% dels municipis catalans.

Al llarg de l'any, s'hi han introduït més de 2.400 activitats i 2.490 recursos, dels quals destaquen: 112 museus de la Xarxa de Museus de Catalunya, 420 centres excursionistes, 13 parcs naturals (amb 8 itineraris accessibles i 3 rutes teatralitzades) i 173 parcs de salut instal·lats en municipis de la província de Barcelona.

Museus i salut

Projecte emmarcat en el PINSAP on es dona protagonisme a les arts, i en concret als museus, com a determinants de salut per a la comunitat.

Hi ha precedents d'àmbit mundial i nacional d'activitats museístiques destinades a proporcionar benestar i salut als participants, ja sigui públic general com determinats col·lectius amb problemes de salut mental bàsicament.

S'ha creat la Comissió Museus i Salut, que està integrada, d'una banda, per professionals de la salut, tant de la vessant assistencial com de promoció de la salut, i d'altra banda, per representants dels diferents equi-

paments museístics; la Xarxa de Museus del Departament de Cultura i la Diputació de Barcelona, entre altres.

La finalitat de la Comissió és fer visibles totes les actuacions dels museus relacionades amb la salut i promoure noves intervencions sota la metodologia dels processos de salut comunitària, per així poder-les implementar en altres equipaments. A tal efecte, s'iniciaran tres proves pilot en museus de característiques molt diverses; a cadascun es realitzarà una intervenció adreçada a determinats grups de població amb problemes de salut i que tindrà en compte les característiques de cada museu.

Els museus designats són:

- Museu de l'Empordà de Figueres
- Museu d'Art de Cerdanyola del Vallès
- Museu Tomàs Balvey de Cardedeu

Binomi benestar-salut als equipaments cívics

Aquesta iniciativa s'emmarca dins les comissions tècniques del PINSAP i té l'objectiu de crear dinàmiques per fomentar el binomi benestar-salut als equipaments cívics, tant de titularitat municipal com de la Generalitat.

La Comissió Benestar-Salut està formada per representants de Salut –tant de l'àmbit assistencial com de promoció de la salut–, d'Afers Socials, col·legis professionals i ens locals.

Durant l'any 2019 s'ha treballat per establir les bases per posar en marxa activitats als centres cívics que tinguin evidència provada de promoció del benestar i millora de la salut entre els seus participants.

S'inicia el procés d'elaboració d'una Guia, adreçada als professionals dels equipaments cívics, on s'estableixin les bases de com han de ser les actuacions i com avaluar-les, així com idear un sistema per detectar les necessitats dels usuaris.

D'altra banda, es farà un recull de les experiències que es realitzen actualment als equipaments, per tal d'obtenir tota la informació agrupada sota uns mateixos ítems i poder-les avaluar.

El desplegament territorial

Durant l'any 2019, s'ha mantingut i ampliat el desplegament territorial a través dels plenaries dels set consells territorials consultius i de coordinació de salut pública, que es van realitzar entre l'octubre de 2018 i el gener de 2019. En aquests plenaries es va validar la feina realitzada per les 23 comissions tècniques territorials (CTT) (tres a cadascuna de les regions, i dues comissions transversals), i en alguns casos es va redefinir l'encàrrec i/o innovar amb relació a l'objectiu de la comissió. També es van crear dues comissions transversals més: una sobre la salut als equipaments cívics i l'altra sobre implementació de la Salut a totes les polítiques a les governances locals. Aquestes dues iniciatives han avançat durant l'any 2019,

especialment en la definició de quin ha de ser el marc operatiu de treball en l'àmbit municipal per tal que s'hi integri eficaçment la visió salubrista i s'estableixin les dinàmiques de treball intersectorial. En aquest sentit, a final de desembre de 2019 s'ha disposat d'un primer document de treball.

En paral·lel, al juny de 2019 s'han organitzat [tres sessions de treball temàtiques](#) en les quals les comissions tècniques de treball sorgides del PINSAP territorial han compartit un espai de treball al voltant de tres eixos temàtics:

- Envel·liment saludable
- Entorn físic i social saludables
- Oci, joves i consums

El principal objectiu d'aquestes sessions ha estat avaluar i compartir la feina realitzada entre comissions tècniques que treballen la mateixa temàtica des d'enfocaments diversos. A partir de l'autoavaluació, les comissions han pogut prendre consciència de la feina realitzada i de la importància i l'impacte que poden arribar a tenir en el territori. I el fet de compartir coneixement i valorar la implementació d'alguns dels projectes en altres territoris ha facilitat generar aprenentatge creuat i fomentar el treball col·laboratiu. Aquestes sessions van tenir lloc a Vic (la primera) i a Manresa (les dues següents).

Exemple de treball d'una comissió tècnica territorial

Comissió tècnica de joves i oci saludable de la Catalunya Central

[L'oci jove és saludable](#)

La prevenció comença abans de la festa

La comissió és coordinada per l'ASPCAT i compta amb la participació activa de professionals del Departament d'Ensenyament; Departament de Salut – CatSalut; Departament d'Interior; Departament de Cultura; Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya; Diputació de Barcelona; Consell Comarcal del Bages; Consell Comarcal del Berguedà; Consell Comarcal d'Osona; Ajuntament de Manresa; Ajuntament de Berga; Ajuntament de Manlleu; Ajuntament d'Igualada; Consorci Hospitalari de Vic, i Mancomunitat La Plana.

Objectiu

Recollir intervencions en l'àmbit municipal i en l'entorn de l'individu i de la família que permetin generar espais i activitats d'oci jove saludables.

Eixos de treball

- Generar espais i activitats d'oci saludable amb intervencions en l'àmbit local: recomanacions encaminades a un reconeixement com a municipi responsable en el consum d'alcohol i a generar espais d'oci saludable.
- Generar espais i activitats d'oci saludable amb intervencions individuals i familiars: llistar, acordar i promoure accions que empoderin els joves i

les famílies per a un consum responsable i accions encaminades a evitar que estigui socialment “premiat” el consum d’alcohol i altres substàncies addictives.

Resultats obtinguts

- **Infografia L’oci jove és saludable.** La prevenció comença abans de la festa: ofereix una visió global dels diferents tipus d’actuacions preventives que es poden dur a terme abans, durant i després de l’organització d’una festa per fomentar un oci saludable entre els joves.
- **Recull de recursos per a l’organització de festes,** amb recomanacions, exemples, accions i intervencions detallades que poden ser útils a l’hora d’organitzar una festa per fomentar un oci saludable entre els joves. La informació s’ha estructurat seguint les tres etapes clau de la planificació: abans, durant i després de la festa, i els documents estan agrupats segons els diferents tipus d’actuacions preventives que es poden dur a terme.
- **Fitxa de la comissió tècnica de joves i oci saludable del comitè territorial de Catalunya Central.**

COMSalut

Jornada COMSalut. Experiència i futur

El 27 de febrer es va organitzar al Caixa Fòrum de Barcelona la Jornada COMSalut, que va aplegar 360 professionals. Es van presentar els resultats dels tres anys de recorregut de les 16 àrees bàsiques de salut on s'ha implementat el COMSalut, amb la participació de professionals de l'atenció primària i la salut pública i representants dels municipis, de les entitats i del veïnatge implicats.

En la conferència inaugural, Manuel Franco, de la Universitat d'Alcalá, va presentar el projecte Heart Healthy Hoods, del qual n'és director. Va fer èmfasi en la dimensió comunitària de la iniciativa, i va posar l'exemple de l'ús de la metodologia participativa del foto-veu per al treball amb la comunitat en aspectes com l'alimentació i l'activitat física.

A través de les quatre taules programades, els professionals implicats en el desenvolupament del COMSalut van explicar la metodologia, els punts clau, i els facilitadors i reptes del COMSalut. Els temes de les taules van exemplificar el recorregut metodològic d'un procés comunitari:

- Iniciant el procés. Equips de Casanova, Badalona, La Roca i El Carmel. Moderada per Josep Lluís de Peray, consultor de Salut Pública.
- Establint aliances. Equips de Cervera, Pineda, Reus i Sant Gervasi. Moderada per Irene Garcia, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.
- Anàlisi de la situació. Equips de Castelldefels, Castellar, Chafarinas i Salt. Moderada per Angelina González, de l'Agència de Salut Pública de Catalunya.
- Intervenció i avaluació. Equips de Barceloneta, Roquetes, Sallent i Vallcarca. Moderada per Ferran Daban, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

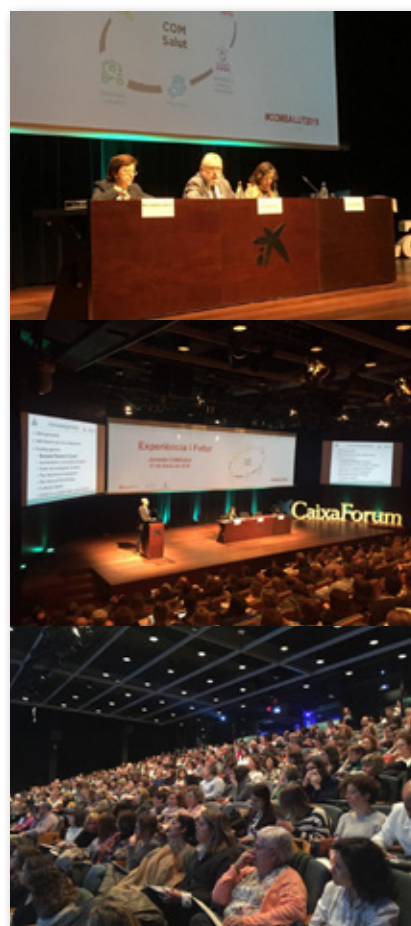
El Dr. Josep Maria Pons, coordinador del projecte COMSalut a l'Agència de Salut Pública de Catalunya, va recollir les conclusions de la jornada, tot destacant la importància de visibilitzar projectes d'èxit en la implementació del treball comunitari local, donant valor a l'avaluació per part del Dr. Josep Lluís de Peray i donant les gràcies a tots els participants.

Finalment, la consellera de Salut, Sra. Alba Vergés, va felicitar els professionals implicats en el projecte COMSalut per la seva dedicació i èxit, i va remarcar que el moment actual és idoni per posar en valor la salut comunitària, que mitjançant el treball conjunt de l'atenció primària, la salut pública, els actors municipals i la comunitat contribueix a la millora de l'estat de salut de la població de forma intersectorial i participativa.

[Nota de premsa](#)

[Material de la Jornada](#)

[Infografia dels 16 projectes COMSalut](#)

Reunions d'acompanyament

El 2019 es van realitzar reunions del grup d'acompanyament del COMSalut:

- 20 de març. Valoració de la Jornada COMSalut. Conferència a càrrec de la Dra. Maria Caputo, que va compartir la seva extensa experiència en intervencions amb comunitats locals per a la millora de la seva salut des d'una perspectiva àmplia. Dolors Benítez i Maite Solans, de l'AQuAS, van explicar l'Observatori i les possibilitats que suposa per al COMSalut poder disposar d'aquesta eina.
- 25 d'abril. Es va fer una roda de compartir experiències i la Dra. Maria va explicar les aportacions en l'àmbit de la salut de Paulo Freire (1921-1997), advocat brasiler que es va dedicar a fer programes d'alfabetització i va escriure el llibre *Pedagogia de l'oprimit*.
- 29 de maig. Es van presentar els objectius del CatSalut per al 2019 quant a la salut comunitària, així com l'ENAPISC i l'ampliació del COMSalut.
- 20 de juny. Es van presentar dos projectes: la Fundació Pere Tarrés, per part de Raül Avellaneda (director de Relacions Institucionals i de la Xarxa de Centres Socioeducatius), i el Programa Grans Actius, per part de Noemí Sanmartí (tècnica de Grans Actius de l'Àrea Salut i Comunitat. Federació Catalana de Voluntariat Social).
- 24 d'octubre. Es va presentar l'eina Comunitats i es va fer un debat de grup amb el tema "Tres anys de COMSalut: Revisem les nostres pràctiques", facilitat per la Dra. Caputo.
- 12 de desembre. Els equips van fer la valoració de l'any.

Formació

- L'avaluació en el procés i intervencions de salut comunitària (20 hores), taller impartit pel Dr. Josep Lluís de Peray. 20 assistents.
- Indicadors bàsics per ABS. 30 d'abril.
- Promoció de les habilitats familiars a Catalunya, en col·laboració amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i l'Agència de Salut Pública de Barcelona. 9 de maig. 30 assistents.
- Programa "La família, la millor escola", en col·laboració amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona. 16 i 23 de maig. 25 assistents.
- Eines innovadores de lideratge participatiu en salut: practicant l'Art of Hosting (9 hores). 5 de juny. 37 assistents.

Avaluació del COMSalut

- La Dra. Maria Caputo va realitzar l'avaluació i assessorament dels equips COMSalut durant el 2019.

- Objectius de salut comunitària del COMSalut. El CatSalut va col·laborar amb l'Agència de Salut Pública de Catalunya per definir i recollir posteriorment els objectius sobre salut comunitària que han d'assolir els equips COMSalut. També es va col·laborar en la definició dels objectius de salut comunitària per a la resta d'EAP de Catalunya.

Web i blog

Durant el 2019 s'han realitzat 13 entrades al [blog COMSalut](#):

- [Participar per guanyar salut](#) (novembre)
- [Salut poblacional: què és i com abordar-la](#) (setembre)
- [Salut Comunitària a Reus IV Horts de Miró](#) (juliol)
- [Comunicació i difusió a l'ABS Vallcarca-Sant Gervasi: Fer Salut i la salut comunitària](#) (juny)
- [Congrés SEMFIC 2019: salut comunitària i més](#) (juny)
- [L'ENAPISC i la salut comunitària](#) (juny)
- [Nova vídeo càpsula sobre prescripció social](#) (juny)
- [III Congrés La Cabecera a Barcelona](#) (juny)
- [Presentació informe SESPAS 2018 a Barcelona](#) (març)
- ["Tejiendo Salud". Guia per a l'acció col·lectiva des de realitats de pobresa](#) (març)
- [25 de febrer a Barcelona, Taller de Salut Comunitària: Fonaments](#) (febrer)
- [Guia de Participació Comunitària. Adaptació de la guia NICE NG-44](#) (gener)
- [Jornada COMSalut el 27 de febrer 2019 a Barcelona](#) (gener)

Participacions en altres projectes

- [XIV Jornada de la Xarxa AUPA "Bons temps per a la salut comunitària?"](#) (Salou), 18 de gener. 250 participants.
- Guia de salut comunitària ENAPISC: Procés de socialització de la Guia ENAPISC de Salut Comunitària.
- Guia de prescripció social: el grup fa comentaris a la guia.
- Guia de salut comunitària PADEICS: participació al grup PADEICS per a la creació d'una Guia adreçada a com implementar un procés comunitari en l'àmbit local.
- Guia d'intervencions sobre tabac i salut comunitària, realitzada per un grup de professionals de tabac i salut comunitària.
- Publicació del [termòmetre comunitari](#), que es fa servir per avaluar la sensibilització i pràctica de salut comunitària des dels equips.

L'experiència

Dues comissions tècniques del PINSAP presenten el producte final del seu treball

Alt Pirineu i Aran

La nova guia *Bones pràctiques informatives a la muntanya. Consells adreçats als agents locals per informar bé, prevenir accidents i fomentar actituds responsables* ha estat el resultat de la feina desenvolupada per la Comissió tècnica sobre accidentalitat a la muntanya, i la seva elaboració ha estat coordinada per l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA), conjuntament amb l'Agència de Salut Pública de Catalunya. La presentació formal va tenir lloc al Centre de Suport Territorial dels Pirineus de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), a Trepmp, coincidint amb la commemoració del Dia Internacional de les Muntanyes.

La guia s'ha elaborat seguint una metodologia participativa, després d'un seminari tècnic per debatre els continguts, amb 24 professionals de perfils i àmbits d'acció diversos però complementaris, que va permetre orientar i enriquir els continguts de la publicació. Les 30 recomanacions s'adrecen als diversos agents locals amb què interactuen els visitants durant l'estada: informadors de les oficines turístiques, guies turístics, hotelers, conductors dels transports públics, botiguers, etc., i s'agrupen en tres àmbits:

- Informar sobre seguretat (i així contribuir a reduir el nombre d'accidents i de rescats).
- Fomentar el respecte dels visitants per la natura i el patrimoni local, i les relacions agradables i enriquidores amb la població.
- Comunicar de manera més eficaç per aconseguir que els missatges oferts s'entenguin bé i que els comportaments suggerits es portin a la pràctica.

Catalunya Central

La Comissió tècnica d'Envel·liment actiu i saludable ha elaborat el material *Ens comprometem amb el bon tracte a les persones grans*, que posa un focus en la sensibilització de professionals de l'àmbit social i de la salut perquè es replantegin la manera en què es comuniquen amb un sector important de la població –les persones grans–, que de vegades tracten de manera poc respectuosa, infantilitzada o sense tenir-ne en compte les necessitats reals. El material presentat recull imatges en forma de còmic que representen situacions en centres de salut o de benestar social en les quals el bon tracte es veu compromès. El disseny del producte s'ha fet en forma de postals desplegable i de pòsters, que es preveu que es penjin en llocs visibles i accessibles als professionals a qui va dirigit aquest material. L'acte de presentació del material, presidit per la delegada del Govern, Sra. Alba Camps, es va fer a Manresa.

Promoció de la salut

Impuls del Pla integral per a la promoció de la salut a través de l'activitat física i l'alimentació saludable (PAAS) en col·laboració amb tots els sectors implicats

El PAAS segueix desenvolupant accions en els diferents àmbits: educatiu, sanitari, comunitari, laboral i de recerca. Entre les més de 65 activitats cal destacar les que es detallen a continuació.

Durant l'any 2019 el programa Amed (identificació i acreditació d'establiments promotors d'alimentació mediterrània) ha acreditat 63 nous establiments com a promotors d'alimentació mediterrània i saludable, amb 13.369 comensals. Globalment, Amed ha acreditat, a final del 2019, 738 establiments amb capacitat per a 113.582 comensals de 162 municipis de Catalunya. També s'han enviat un total de 45 AmedNews a més de 1.200 adreces electròniques amb informació d'interès per al sector de la restauració.

A través del PReME (programa de revisió de menús escolars), s'han dut a terme 487 revisions de programacions de menús escolars, que ofereixen l'àpat de dinar a uns 85.720 escolars. També s'han fet 289 informes de seguiment (avaluació del grau d'aplicació dels suggeriments fets en l'informe de revisió inicial). Durant l'any 2019, el 80% dels centres avaluats han complert amb la freqüència recomanada de fruita (4-5 vegades/setmana), i el 92% i el 95% han servit les freqüències recomanades de llegums i d'hortalisses, respectivament. La presència d'aliments frescos (hortalisses i/o fruites) és també molt alta (99% dels menús revisats), així com la utilització d'oli d'oliva per amanir (96,3%).

S'han realitzat dues jornades PReME sobre "Atenció a la diversitat en el menjador escolar", en col·laboració amb la Fundació Àlicia. Es van treballar aspectes relacionats amb l'atenció a la diversitat i la salut i es van presentar experiències innovadores i receptes adaptades. Van assistir a les jornades un total de 240 professionals de l'àmbit de la restauració escolar i la salut pública.

Durant l'any 2019 s'han dut a terme tres edicions del curs en línia Consell alimentari en la infància i l'adolescència, amb la participació de 1.466 professionals. Aquest curs forma part de l'oferta formativa del PAAS i té com a objectiu actualitzar els coneixements sobre nutrició i alimentació infantil a partir de l'evidència científica més actual, oferint noves eines i aprofundint en alguns temes d'especial interès per als professionals de l'atenció primària de salut. Disposa de l'acreditació del Consell Català de la Forma-

El PReME ha fet més de 1.000 revisions de programacions de menús escolars i de seguiment.

ció Continuada de les Professions Sanitàries per a professions sanitàries reconegudes per la LOPS, amb 6,6 crèdits i una durada aproximada de 40 hores.

Pel que fa al programa Aquí Sí: Fruita i Salut –de promoció del consum de fruita i d'identificació i reconeixement dels establiments compromesos a oferir a la clientela racions de fruita fresca, a punt per consumir– durant l'any 2019 s'hi han adherit 75 nous establiments (restaurants, fruiteries i hotels) fins arribar a un total de 222.

El Pla d'activitat física, esport i salut (PAFES), implantat a tots els centres de salut de Catalunya, disposa de més de 740 professionals de salut que constitueixen la xarxa de referents d'activitat física. Durant l'any 2019, el 42,6% dels usuaris atesos a l'atenció primària, insuficientment actius i amb algun factor de risc cardiovascular, han rebut un consell d'activitat física PAFES (15-69 anys). Es disposa de 920 rutes saludables a Catalunya en un total de 300 municipis. La [web d'activitat física saludable](#) ha rebut 19.852 visites.

El programa de Revisió de Menús Escolars (PReME) va quedar finalista als Premis NAOS 2019.

Pel que fa a formació, l'any 2019 s'han fet set tallers territorials als quals han assistit 232 professionals d'atenció primària i salut pública. A més a més, s'han ofert tres edicions del curs en línia Activitat Física i Salut. Intervenció a l'Atenció Primària, de 23 hores, acreditada i gratuïta, basat en els cursos d'intervenció en tabaquisme de l'ASPCAT, i que utilitza el joc de simulació. S'hi han inscrit un total de 1.480 professionals durant el 2019 i 649 l'han aprovat (el 73% dels que comencen la formació).

El 42,6% dels usuaris atesos a l'atenció primària, insuficientment actius i amb algun factor de risc cardiovascular, han rebut un consell d'activitat física.

Un any més s'ha impulsat la celebració del [Dia Mundial de l'Activitat Física](#), conjuntament amb la Secretaria General d'Esports, amb 156.378 participants en 452 esdeveniments organitzats per 923 entitats, de les que 172 van ser centres de salut (el 46% dels centres de Catalunya).

Amb relació al foment de l'envelliment saludable, des de l'any 2014 s'han avaluat aspectes d'alimentació i activitat física saludables en 453 centres d'acolliment residencial de la Regió Sanitària Barcelona, amb cobertura del 95% del total de centres. Així mateix, s'ha dut a terme el programa formatiu per a professionals, directors i gerents dels centres d'acolliment residencial (87 tallers). Ambdues activitats s'han fet en col·laboració amb els Serveis Territorials de Barcelona i de Girona.

Amb l'objectiu de fer arribar missatges saludables a la població s'han elaborat i distribuït tres càpsules de vídeo amb consells de salut per a les pantalles de les sales d'espera d'hospitals i centres sanitaris.

Dins del Programa de prevenció de càries s'han distribuït 25.000 tubs de pasta de dents d'alta concentració de fluor en 120 centres i tallers de discapacitats que atenen 8.420 usuaris.

S'ha fet difusió al territori dels nous missatges per a la promoció de l'ús d'escales a l'àmbit laboral.

Pel que fa al manteniment de la pàgina a Facebook Vida saludable, tots els dies laborables de l'any s'hi ha inclòs un post amb consells de promoció de la salut.

S'ha col·laborat i donat suport a programes liderats per altres departaments, com és el Programa de promoció del consum de fruita a les escoles, del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, i del Departament d'Educació, tenint en compte l'assessorament relacionat amb els aspectes de salut. Durant el curs 2018-2019 hi han participat 262.175 alumnes de 1.102 escoles de Catalunya. També cal destacar el programa Àpats en Família, del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, que fomenta l'alimentació saludable i una criança positiva.

S'ha participat en la Taula de diàleg per a la prevenció dels trastorns de conducta alimentària (TCA), liderada per l'Agència Catalana de Consum, del Departament d'Empresa i Coneixement. L'any 2019 s'ha presentat el projecte Implica't per a la prevenció/recuperació dels TCA i s'ha treballat en la regulació a internet de pàgines promotores de TCA.

També s'ha col·laborat en el Programa d'Acadèmia dels Sèniors –promogut pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i impulsat des de la Direcció General de Famílies– amb l'elaboració dels continguts relacionats amb el mòdul de salut, així com en l'organització i coordinació de les sessions formatives.

Durant el 2019 ha registrat 11.702 visualitzacions de la Caixa d'eines per a la promoció de la salut a la mitjana i petita empresa, accessible a través del Canal Salut. En el marc del projecte Empresa Promotora de Salut s'ha lliurat el diploma d'adhesió a 14 empreses, entre les quals hi ha sis hospitals de la Xarxa d'Hospitals Promotors de la Salut.

La XII Jornada PAAS es va celebrar sota l'eix temàtic "Sostenibilitat", i hi van participar més de 50 professionals de diferents sectors. Es van proposar i debatre, a través de la metodologia d'Espai obert, accions concretes en el marc del PAAS amb visió de sostenibilitat.

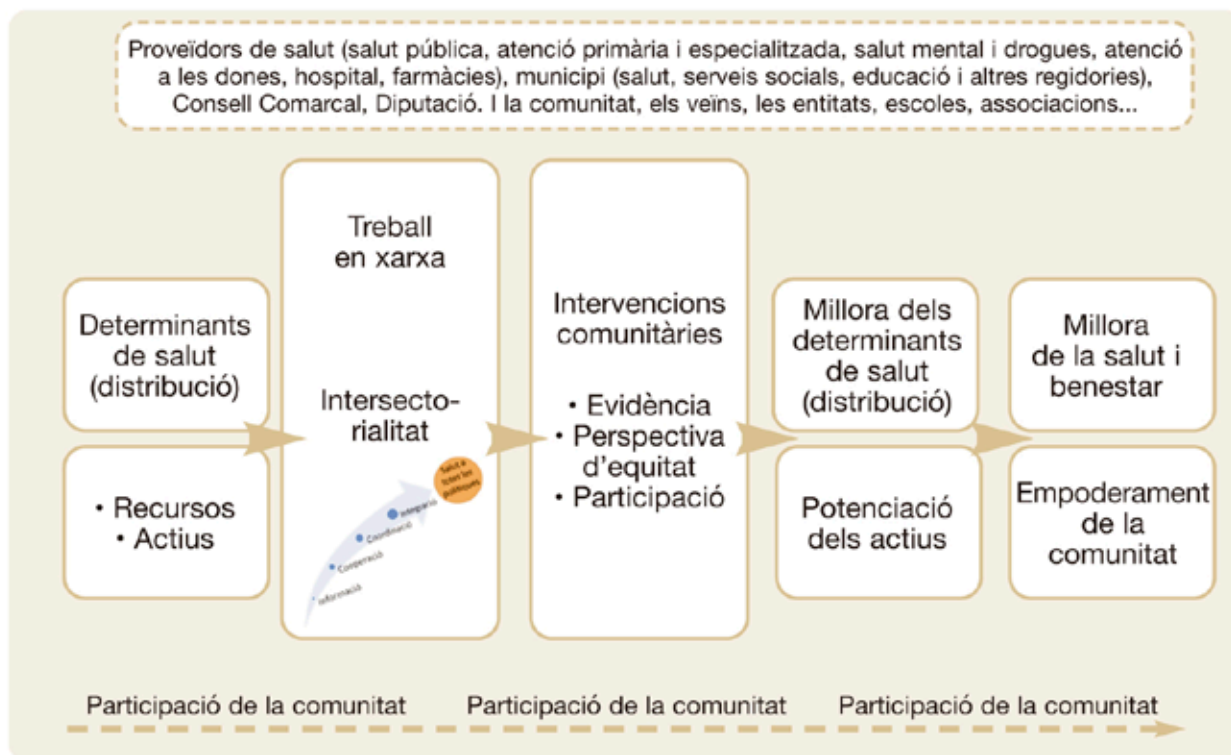
El PAAS va rebre el premi CODINUCAT, atorgat en les VII Jornades Codinucats i el III Congrés SCADC, en reconeixement a la trajectòria professional en l'àmbit de la promoció de la salut a través de l'alimentació saludable i sostenible, així com per la creació d'equips multidisciplinaris amb la integració de diverses dietistes-nutricionistes.

A la XII Jornada PAAS es van debatre accions concretes amb visió de sostenibilitat.

Activitats comunitàries

Durant el 2019 s'ha mantingut el suport a processos comunitaris en el marc del COMSalut i Salut als Barris Barcelona a Nova Lloreda Montigalà (Badalona), Castellar del Vallès, Can Bou (Castelldefels), Cervera, la Roca del Vallès, Reus IV, Pineda de Mar, Salt, Sallent, Premià de Mar, Sabadell Sud, Vilanova i la Geltrú, Vilanova del Camí i Palau-Solità i Plegamans. El 2019 s'han iniciat nous processos a La Mina (Sant Adrià de Besos), Banyoles i la comarca del Ripollès. A cada territori es dona suport per a la creació

del grup motor (serveis sanitaris, Ajuntament i comunitat), el diagnòstic de necessitats, la identificació d'actius en salut, la prioritització de l'àrea on cal intervenir, la identificació d'intervencions i el seguiment i avaluació.

Es continua amb el grup d'acompanyament adreçat a professionals d'atenció primària i salut pública COMSalut. El grup es reuneix una vegada al mes per fer formació continuada i compartir experiències i necessitats relacionades amb els processos comunitaris engegats. Durant el 2019 s'ha realitzat la següent formació continuada:

- Art of Hosting (37 assistents)
- L'avaluació en el procés i intervencions de salut comunitària (20 assistents)
- Promoció de les habilitats familiars a Catalunya, en col·laboració amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i l'Agència de Salut Pública de Barcelona (30 assistents)
- Programa "La família, la millor escola", en col·laboració amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona (25 assistents)

S'han mantingut actualitzats els [espais sobre salut comunitària a la web de l'ASPCAT](#), així com al [blog](#), que durant 2019 ha rebut més de 13.000 visites.

Per tal de facilitar la creació dels informes de barris en processos de salut comunitària, s'han definit i calculat els [indicadors bàsics per àrea bàsica de salut](#). Un treball realitzat de forma col·laborativa entre l'ASPCAT, l'AQuAS, el CatSalut i la Secretaria de Planificació del Departament de Salut. Aquest treball facilita les dades de les ABS per a 38 indicadors seguint

el model de determinants socials de la salut i la salutogènesi, estratificats per edat i sexe. La pàgina dels indicadors de salut comunitària ha rebut 4.625 visites al 2019.

S'han celebrat tres edicions del curs Salut Comunitària, finançat des de l'ASPCAT i elaborat conjuntament amb la Societat Catalana de Medicina de Família i Comunitària (CAMFIC) i l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFICC). El curs és en línia i s'adreça a professionals de la salut i de la salut pública de Catalunya, i el cursen també tots els residents tant de medicina com d'infermeria familiar i comunitària. Està acreditat amb 40 hores, i es basa en el model de salut comunitària dels plans de desenvolupament comunitari (PDC) i de l'atenció primària orientada a la comunitat (APOC). 1.043 professionals s'han inscrit a les tres edicions del curs el 2019 i el 52% l'han aprovat amb un elevat grau de satisfacció.

Per facilitar la formació i sensibilització sobre salut comunitària, s'ha editat un kit formatiu amb un PowerPoint i una guia del formador que està accessible a la [web](#). La formació que realitzen els professionals té una acreditació de 0,2 crèdits.

En el marc de la salut comunitària i el PINSAP, es manté i impulsa el treball salutogènic i la identificació d'actius. El cercador d'actius [Aquí Sí: Actius i Salut](#) facilita la construcció col·laborativa de salut, mitjançant la identificació d'actius per part de persones i comunitats i la seva visibilització.

[Aquí Sí: Actius i Salut](#) pretén fer visibles i posar en comú totes aquelles activitats que les persones o entitats identifiquen com a generadores de benestar i salut dins de la comunitat. El cercador/mapa és d'accés lliure i consta d'un cercador d'activitats comunitàries o actius i un espai per introduir activitats i recursos comunitaris (piscina, museu, biblioteca...).

Es defineix com a actiu o recurs allò que proporciona salut i que hi ha a la comunitat. Els prescriptors d'aquests actius són bàsicament professionals de l'àmbit de la salut comunitària, així com els agents socials de l'Administració local. En concret, els centres d'atenció primària han fet durant el 2019 un total de 2.284 consultes en el context de la prescripció social.

El cercador Aquí Sí: Actius i Salut facilita una construcció col·laborativa de salut, mitjançant la identificació d'actius per part de persones i comunitats.

A final del 2019 hi havia al Mapa un total de 4.790 actius, entre recursos i activitats, distribuïts en 593 poblacions de Catalunya, la qual cosa representa més del 60% dels municipis catalans.

Al llarg del 2019 s'hi han introduït més de 2.400 activitats, així com 2.490 recursos, entre els quals destaquen: 112 museus de la Xarxa de Museus de Catalunya, 420 centres excursionistes, 13 parcs naturals (amb 8 itineraris accessibles i 3 rutes teatralitzades) i 173 parcs de salut instal·lats a municipis de la província de Barcelona. El cercador d'actius ha rebut més de 8.000 visites durant el 2019.

A més a més, es publica un [kit formatiu sobre salutogènesi i actius](#).

S'ha participat, col·laborat i donat suport a la [Xarxa AUPA](#), de centres d'atenció primària i equips de salut pública que impulsen la salut comunitària.

Prevençió i control del tabaquisme

La prevalença del tabaquisme baixa al 23,9% de persones fumadores diàries i ocasionals, recuperant la tendència decreixent que semblava haver-se aturat.

L'any 2019 s'ha recuperat la tendència decreixent en l'evolució de la prevalença del tabaquisme, com posa de manifest l'Enquesta de Salut de Catalunya, que situa la prevalença de fumadors diaris i ocasionals entre les persones de 15 anys o més en el 23,9%, xifra que l'any anterior era del 25,6%. No hi ha dubte que aquest canvi de tendència s'ha vist facilitat pel reforç de les polítiques de prevenció i control del tabaquisme que impulsa l'Agència de Salut Pública de Catalunya de la mà d'altres institucions, del Consell Assessor sobre Tabaquisme i de les xarxes d'Atenció Primària i Hospitals sense Fum, així com per la bona acollida de la campanya de comunicació Aguanta sense Fumar que van impulsar el Departament de Salut i la Ricky Rubio Foundation a partir del darrer trimestre de 2018.

L'any 2019, a través dels equips territorials de Salut Pública, s'han gestionat un total de 91 denúncies relacionades amb el tabac i s'han realitzat un total de 10.537 inspeccions per verificar el compliment de la Llei 28/2005, de 26 de desembre, de mesures sanitàries enfront del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac. El 98,2% de les inspeccions no han identificat incompliments pel que fa a la senyalització exigida per la Llei i en el 99,6% dels casos no s'han detectat incompliments pel que fa a la detecció del consum de tabac. Del total de les inspeccions realitzades, només un 2,5% ha comportat la tramitació d'expedient sancionador. El nombre de sancions imposades ha estat de 100.

- Un total de 22.025 professionals sanitaris havien completat fins a final de 2019 algun dels cursos de formació continuada sobre tabac en el marc dels programes Infància Sense Fum i Atenció Primària Sense Fum.
- La Xarxa d'Hospitals Sense Fum ha proporcionat formació sobre tabaquisme a un total de 7.244 professionals entre 2006 i 2019.
- Des de 2006 s'han posat gratuïtament a disposició dels professionals de les xarxes d'Atenció Primària i d'Hospitals sense Fum un total de 16.314 tractaments destinats a grups de pacients que necessiten una intervenció prioritària: professionals amb un paper exemplar (docents), persones que resideixen en barris desfavorits, embarassades, persones amb malalties cròniques (com ara trastorns mentals), etc.
- El programa Entorn sense Fum, dissenyat i avaluat inicialment per l'Ajuntament de Terrassa, ha mantingut una activitat important als municipis del Vallès Occidental, Vallès Oriental, com també a Pineda de Mar i altres poblacions de la Regió Sanitària Girona (com Girona, Vilablareix i Cassà de la Selva).
- Un total de 2.389 alumnes d'Educació Secundària Obligatòria han participat en el programa Classe sense Fum durant el curs 2018-2019. Al llarg d'aquest any s'ha elaborat una nova unitat didàctica centrada en la prevenció de l'ús de noves formes de consum de tabac i nicotina –com les pipes d'aigua i les cigarretes electròniques– que veurà la llum en finalitzar el curs 2019-2020.

El Consell Interterritorial del Sistema Nacional de Salut va acordar incorporar el tractament de cessació tabàquica amb bupropió i vareniclina a la cartera de prestacions farmacèutiques del sistema de salut amb efectes a partir de l'1 de gener de 2019. L'Agència de Salut Pública de Catalunya, en col·laboració amb les xarxes d'Atenció Primària i d'Hospitals sense Fum i la Coordinadora de Centres d'Atenció a les Drogodependències, ha elaborat el document *Programa d'ajuda per deixar de fumar (suport a la deshabituació tabàquica)* per donar a conèixer aquesta nova prestació farmacèutica als professionals dels serveis assistencials públics que, gràcies a les diferents mesures adoptades pel CatSalut, es podrà implantar a partir del mes de gener de 2020.

Prevenció i control de lesions

Les lesions continuen sent una causa destacada de mortalitat prematura i discapacitat, que es veu accentuada per la interrupció de la tendència descendent de la mortalitat per lesions de trànsit que s'havia enregistrat entre els anys 2000 i 2013.

Amb les darreres dades del Registre de Mortalitat disponibles (2018), totes les causes externes van ocasionar 2.711 defuncions a Catalunya. Entre les lesions no intencionades, les caigudes i les col·lisions de vehicles a motor van ser els principals mecanismes responsables d'aquesta elevada mortalitat, amb un total de 322 i 257 defuncions de residents a Catalunya notificades al registre, respectivament. Entre els infants, adolescents i persones d'edat avançada, les lesions no intencionades són responsables d'una part molt significativa de la mortalitat evitable.

Els programes i actuacions principals en l'àmbit de la prevenció i el control de les lesions s'han centrat en:

- El desenvolupament de programes d'educació per a la salut i educació viària a l'escola, la difusió de consells de promoció de la seguretat als serveis sanitaris, i el suport a les associacions d'afectats i víctimes, en el marc del Pla català de seguretat viària, que coordina el Departament d'Interior.
- La promoció de la mobilitat saludable, a través de la participació en la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura (coordinada pel Departament de Territori i Sostenibilitat).
- La difusió de consells per a la prevenció de cremades i lesions per manipulació d'articles de pirotècnia.
- La difusió de consells per a la prevenció d'ofegaments i morts sobtades en zones de bany.

Prevenió de malalties transmissibles mitjançant vacunacions

Durant el 2019 s'han administrat 3.194.474 dosis de vacunes als més de 1.000 centres vacunals i s'han vacunat més d'1.500.000 persones. Les cobertures vacunals (primovacunació) dels infants durant el primer any de vida per a les diferents vacunes que s'administren oscil·len entre el 95,55% i el 96,32%.

Les dades de les vacunes lliurades als centres, administrades, sospites de reaccions adverses i malalties vacunables per cada ABS es troben disponibles a la Central de Resultats de Salut Pública, tal com es va fer l'any 2016 per primera vegada.

Durant el 2019 no hi ha hagut problemes de disponibilitat de vacunes, tot i l'increment en la necessitat de vacunes (tal i com va succeir l'any 2018) per un augment de demanda en viatgers i també en persones migrants per les diferents onades migratòries que s'han succeït.

S'han mantingut els esforços per millorar la vacunació en dones embarassades amb vacuna dTpa i antigripal. En aquest sentit, s'han assolit cobertures estimades del 82,75% per a la vacuna dTpa (similar a la dels anys anteriors) i del 34,79% per a la vacuna contra la grip.

Salut maternoinfantil

Durant l'any 2019 s'ha publicat el Protocol d'atenció i acompanyament al naixement a Catalunya, l'edició actualitzada del Protocol d'atenció al part normal a Catalunya, i s'ha planificat una Jornada tècnica de presentació del protocol, a la qual s'han inscrit més de 300 professionals tant de l'àmbit assistencial de l'obstetrícia i la ginecologia com del de la gestió sanitària i la salut pública.

Com a material d'educació per a la salut adreçat a les famílies de nadons prematurs, s'ha publicat el fullet *Consells per a pares i mares de nadons nascuts amb prematuritat* al Canal Salut.

L'any 2019, dins del Programa de cribatge prenatal d'anomalies congènites, la Comissió de Control de Qualitat de l'Ecografia de Primer Trimestre, la de Control de Qualitat dels Laboratoris de Bioquímica i la de Control de Qualitat dels Laboratoris de Genètica han elaborat els respectius informes d'avaluació i seguiment dels resultats del Protocol de cribatge prenatal d'anomalies congènites a Catalunya. En destaquen els següents resultats:

- El 92,0% de les ecografies de primer trimestre estan dins el paràmetres de qualitat establerts en el Protocol de cribatge prenatal d'anomalies congènites a Catalunya.

- La cobertura del cribratge prenatal a la xarxa pública és d'un 90,6%, i s'han fet 1.302 cribratges amb la nova tècnica de l'ADN fetal en sang materna. En total, s'han confirmat 169 casos de síndrome de Down, 51 de síndrome d'Edwards, 27 de síndrome de Patau i 72 casos d'altres anomalies cromosòmiques (Síndrome de Turner principalment).
- Un 27% de les anomalies cromosòmiques es detecten a partir del cribratge bioquímic, un 9% a partir de l'ADN fetal, un 14% a partir d'un antecedent familiar i un 36% a partir d'una anomalia ecogràfica.

Pel que fa al cribratge neonatal, durant l'any 2019 s'ha fet la prova del taló a 62.041 nadons, dels quals 383 s'han derivat a les Unitats de Referència Clínica per una detecció positiva, i s'han diagnosticat 157 nadons a través del Programa. D'altra banda s'ha actualitzat el fullet destinat a informar les famílies sobre aquesta prova i la detecció precoç d'aquestes malalties.

Cribratge neonatal

Trastorns del metabolisme dels aminoàcids	
Hiperfenilalaninèmia	9
Fenilcetonúria	1
Acidúries orgàniques	2
Trastorns del metabolisme dels àcids grassos	
	5
Trastorns del cicle de la urea	
	2
Altres malalties metabòliques hereditàries	
	14
Deficiències adquirides de vitamina B12	
	46
Hipotiroïdisme congènit	
	29
Fibrosi quística	
	5
CFSPID*	
	6
Hemoglobinopaties	
Anèmia de cèl·lules falciformes	19
Altres hemoglobinopaties	6
Immunodeficiències	
Immunodeficiència combinada greu	0
Altres immunodeficiències	10

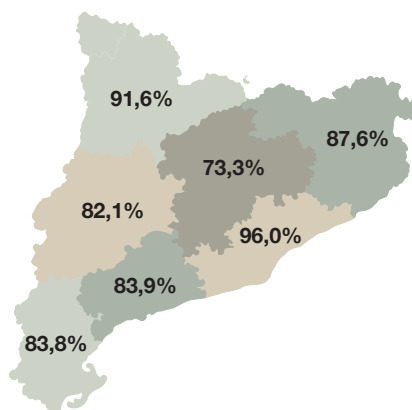
* Fibrosi quística no concloent a través de cribratge neonatal positiu.

L'any 2019 es va celebrar la **Jornada tècnica 50 anys de Cribratge Neonatal a Catalunya** al Paranimf de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, amb 164 assistents

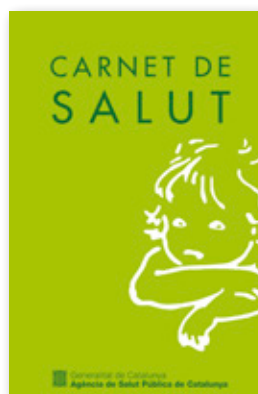
El 2019 s'ha dut a terme una actualització del carnet de salut infantil per tal d'incloure-hi els nous cribratges neonatals proposats en el nou Protocol d'atenció i acompanyament al naixement a Catalunya: el cribratge de cardiopaties complexes i el cribratge d'hiperbilirrubinèmia.

El cribratge neonatal de la hipoacúsia ha tingut una cobertura del 86% a la xarxa pública i d'un 84% a la xarxa privada i s'han diagnosticat un total de 95 hipoacúsies (45 bilaterals i 48 monolaterals), a més de dos casos on el llindar auditiu és menor o igual a 30 dB. D'aquests infants diagnosticats, 35 són nenes i 60, nens.

Cobertura del cribratge prenatal per regions sanitàries

Font: Registre de Salut Maternoinfantil. Departament de Salut.

Durant l'any 2019, s'han introduït al registre de paràlisi cerebral infantil 26 nous casos, 13 nenes i 13 nens. El total de casos registrats és de 636.

En el marc de la Taula de Diàleg per a la prevenció dels trastorns del comportament alimentari (TCA) s'ha dut a terme la difusió de la campanya Implica't. Aquesta difusió s'ha fet en paral·lel a les presentacions de la guia *Petits canvis per menjar millor* arreu del territori de Catalunya.

Durant el 2019 s'han registrat un total de 675 casos de maltractament infantojuvenil. El 58% dels casos registrats representen maltractaments i/o abús sobre nenes, el 38% sobre nens i el 4% sobre no nascuts/des (font: Anàlisi DGAIA del Registre RUMI-Salut). Paral·lelament, s'ha treballat en el desplegament del *Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut*.

Pel que fa al Registre Unificat de Maltractaments Infants (RUMI-S), s'han dut a terme 12 sessions formatives per a professionals sanitaris (pediatria, treball social i infermeria) dels diferents hospitals amb urgències maternoinfantils de Catalunya i professionals de la UDEPMI i Serveis Territorials de la DGAIA.

Formació a professionals sanitaris

Durant l'any 2019 s'ha acreditat pel Consell Català de les Professions Sanitàries el curs Educació pregestacional, en el qual han participat 25 coordinadors/es dels ASSIR de Catalunya.

Programa Salut i Escola

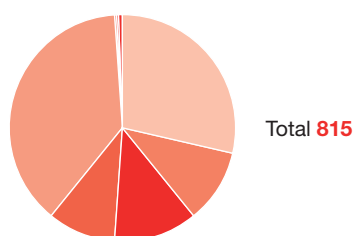
El Programa Salut i Escola (PSiE) s'ha continuat implementant amb les cobertures (centres educatius amb infermera referent) per regió sanitària exposades en el mapa. La cobertura mitjana a Catalunya és del 77%.

El nombre de visites realitzades durant el curs escolar 2018-2019 a la Consulta Oberta en escoles amb ESO ha estat de 13.071, xifra que després d'uns anys de davallada es torna a situar al nivell de la del curs 2012-2013.

Els temes tractats més freqüentment a la Consulta Oberta han estat, en aquest ordre: salut mental, salut alimentària, salut sexual, salut social, consum de substàncies i violència. I els dos motius principals de derivacions han estat la salut mental i la salut sexual.

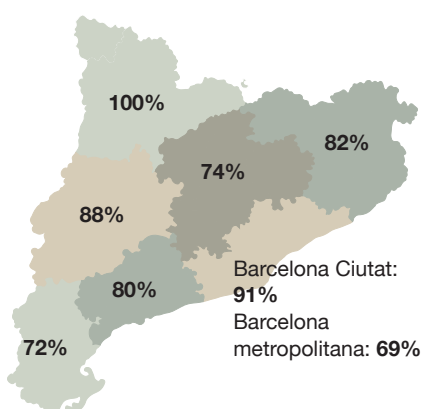
Durant l'any 2019, dins del Pla de formació continuada del PSiE, s'han format al voltant de 900 professionals sanitaris en cursos de formació bàsica i monogràfica.

Tipus de sospites de maltractament infantil

Físic	258 (31,7%)
Negligència	95 (11,7%)
Psicològic	101 (12,4%)
Abús sexual	249 (30,5%)
Explotació sexual	3 (0,4%)
Prenatal	96 (11,8%)
Subm. quimicofarmacèutica	7 (0,8%)
Munchausen	2 (0,2%)
Institucional	4 (0,5%)

Cobertura del Programa Salut i Escola per regions sanitàries

Font: Programa Salut i Escola.

Pla de formació del Programa Salut i Escola

	Cursos	Alumnes
Formació bàsica	26	360
Formació monogràfica	26	500
Total	52	860

S’ha actualitzat el material divulgatiu del PSiE que la infermera del Programa té a la seva disposició: el quadríptic informatiu per als alumnes, el tríptic per a les famílies i el cartell del Programa Salut i Escola per al centre educatiu, i s’han creat unes xapes identificatives de la infermera dins l’escola.

Programa d’anticoncepció d’urgència

Durant l’any 2019 s’ha actualitzat el document del Programa d’anticoncepció d’urgència (AU) a Catalunya, que es va posar en marxa el 2004 amb la finalitat de prevenir un embaràs no desitjat després d’un coit no protegit.

Aquest document, presentat el 2020, incorpora les innovacions en els tractaments, tant els hormonal per via oral com el dispositiu intrauterí de coure. Així mateix, en el kit d’acompanyament en la dispensació de l’AU hormonal s’ha incorporat un nou fullet informatiu per a la dona, *Millor sense risc*, i una targeta de visita preferent a l’ASSIR que pot utilitzar la dona per fer la visita de seguiment post-tractament d’AU de manera personalitzada i sense llistes d’espera.

El document també posa en rellevància que l’anticoncepció d’urgència –quan s’utilitza de manera adequada, dins dels cinc dies posteriors a la relació sexual coital desprotegida– pot prevenir més del 95% dels embarassos no desitjats. En aquest sentit, és molt important la coordinació de tots els nivells d’atenció sanitària a la dona de la primera línia d’atenció, a fi d’assegurar la dispensació ràpida del tractament i un seguiment adequat de les dones per part dels serveis corresponents d’atenció primària.

Durant l'any 2019, a Catalunya, segons dades del Sistema d'informació dels serveis d'atenció primària (SISAP), el nombre de píndoles postcoïtals dispensades a la xarxa sanitària pública de Catalunya va ser de 14.899 a un total de 12.580 persones, de les quals 10.691 les van prendre una vegada i 1.889 més vegades.

A les farmàcies, on es pot dispensar sense recepta, la dada estimativa del nombre de píndoles lliurades en un any segons la xarxa de farmàcies sentinella, que comprèn 60 oficines de farmàcia a Catalunya, des de juliol de 2017 fins a juny de 2018, va ser de 941 píndoles, segons la Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària. Extrapolant les dades a les 3.200 oficines de farmàcia que hi ha a tot Catalunya, s'estima que es van dispensar al voltant de 53.000 unitats.

Cal destacar que en tres anys ha disminuït més d'un 25% la taxa d'embarassos en adolescents (15 a 19 anys), segons l'última dada del Pla de salut.

Programa de promoció de l'al·letament matern

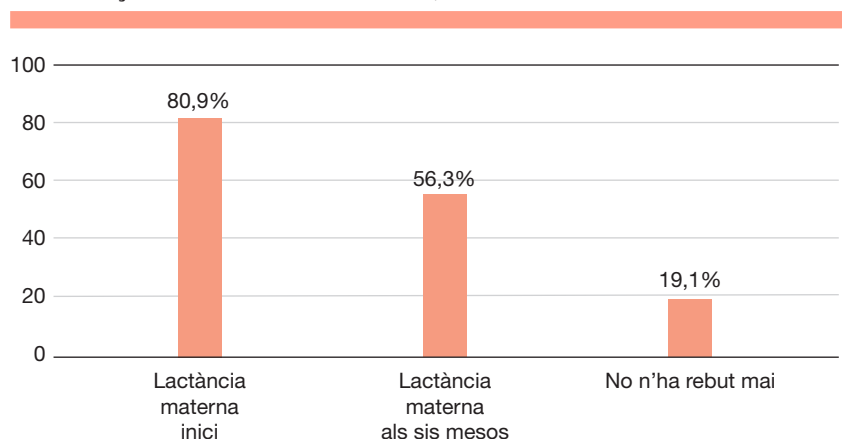
Des del Servei de Salut Materno-infantil de l'Agència de Salut Pública de Catalunya es vol potenciar la formació continuada dels professionals sanitaris tant de l'àmbit hospitalari com de l'atenció primària relacionats amb la salut de les mares i dels nadons amb l'actualització de coneixements en lactància materna i en el maneig dels problemes més habituals d'acord amb l'evidència disponible. En aquest sentit, s'han ofert dos cursos que han format al voltant de 150 professionals que desenvolupen tasques de suport a l'al·letament matern.

Davant la creixent demanda de formació continuada en lactància materna, s'ha dissenyat i creat el curs en línia Promoció de l'al·letament matern, de 40 hores, adreçat a professionals de la lactància materna. El 2019 se n'ha finalitzat la validació i acreditació per posar-lo en marxa el 2020.

S'ha editat l'actualització del fullet bilingüe català-castellà sobre l'al·letament matern per a les escoles bressol i llars d'infants.

Prevalença de la lactància materna, 2019

Font: ESCA.

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE
FRASE	Apoderem-nos. Fem possible la lactància materna!	Amb els permisos de paternitat i maternitat hi guanya tothom.	Les escoles bressol: aliades en el manteniment de la lactància materna.	Siguem coresponsables en la criança i la cura dels infants.	Afavorim la l'alletament en l'entorn laboral!	Entre tot*s i per tot*s, fem possible la lactància materna!
IMATGE						
ENLLAÇ	http://worldbreastfeedingweek.org/2019/wp-content/uploads/2019/04/infographic_Spanish-1.pdf	https://www.who.int/en/news-room/events/default/2019/08/01/default-calendar/world-breastfeeding-week-2019	http://canalsalut.gencat.cat/web/contenut/_A-2/8/bebe/docu/ment/avisus/di-letament_mater_n_a_in_escoles_bressol_i_lars_d_infants.pdf	https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/informacio-i-atencio/informacio-i-atencio-alb-homes/projecte-canviem-ho	https://www.ms.cbs.gob.es/organizacion/sms/pla_nCalidadSNS/docs/Triplico_Lactancia_y_Trabajo.pdf	http://canalsalut.gencat.cat/web/contenut/_A-2/8/bebe/docu/ment/avisus/af_fullet_alletament_cat.pdf

Amb motiu de la Setmana Mundial de la Lactància Materna, celebrada la primera setmana d'agost, l'ASPCAT es va adherir al lema proclamat per l'Aliança Mundial pro-Lactància Materna, entitat que treballa conjuntament amb l'OMS i UNICEF i que coordina cada any aquesta celebració de seguiment en més de 170 països, amb una nota de premsa: "Lactància materna: fem-la possible!. La Setmana Mundial promou enguany les polítiques d'igualtat i de conciliació laboral per a la coresponsabilitat vers la criança".

A Europa, per no coincidir amb el període vacacional, la Setmana Mundial de la Lactància Materna se celebra a l'octubre. Des de l'ASPCAT es va editar una graella de publicacions relacionades amb el lema del 2019 per a Facebook.

Col·laboració amb la Xarxa Catalana d'Hospitals i Centres Promotors de la Salut

La Xarxa Catalana d'Hospitals i Centres Promotors de la Salut inclou més de 30 hospitals i centres de salut de Catalunya amb l'objectiu de millorar el coneixement de les persones sobre la seva salut, millorar la comunicació entre els professionals de la salut i els pacients, i aconseguir un entorn laboral més saludable. La Xarxa vol arribar a tots els ciutadans i particularment als grups més vulnerables (infants, adolescents, gent gran i població amb risc social).

En relació amb la promoció de la salut dels treballadors, la Xarxa fomenta el desenvolupament de llocs de treball saludables, i incorpora les iniciatives promogudes des de la Sub-direcció General de Promoció de la Salut.

Durant el 2019, set centres de la Xarxa d'Hospitals i Centres Promotors de la Salut de Catalunya (HPH Catalunya) han obtingut els guardons d'Empresa Promotora de la Salut.

Col·laboració amb la Xarxa Catalana d'Universitats Saludables

La Xarxa Catalana d'Universitats Saludables està integrada per totes les universitats de Catalunya i contribueix a la promoció de la salut i el benestar de la població, fet que no implica només establir els mitjans que portin a una educació per a la salut i la promoció de la salut dels seus treballadors i estudiants, sinó que també comporta integrar la salut i el benestar en la cultura universitària, en els processos i en el sistema universitari global.

Les seves línies estratègiques inclouen la promoció d'entorns universitaris a favor de la salut, la incorporació en els plans d'estudi universitaris de formació en promoció de la salut en els graus i els postgraus, la investigació en promoció de la salut, la participació i col·laboració entre els organismes de salut pública, les institucions comunitàries i les universitats, així com la planificació de serveis i activitats al campus dirigits a promocionar la salut de la comunitat universitària.

En el transcurs del 2019 la Xarxa ha continuat participant en la Comissió Tècnica Transversal del PINSAP sobre la integració de la salut en els plans i currículums universitaris, així com en la Setmana sense Fum, la Setmana Saludable i les activitats que s'emmarquen en La Marató de TV3.

Intervencions en persones o col·lectius en situació de vulnerabilitat

Àmbit d'urbanisme, habitatge i entorn natural

Per tal de millorar l'accés de les persones de menys nivell socioeconòmic a un habitatge adequat i en bones condicions, com un element de reducció de les desigualtats en salut, i amb la consideració de la natura com a beneficiosa per al benestar i la salut de les persones –especialment de les vulnerables–, les actuacions que s'han realitzat han estat:

- Seguiment de la incorporació de la visió de salut en la valoració d'ajuts a l'habitatge en situacions d'emergència econòmica i social i en altres casos amb necessitat especial, així com la inclusió de les persones amb problemes de salut crònics (pacient crònic i pacient crònic complex) entre les prioritàries a l'hora de concedir ajuts de l'habitatge.
- Implementació d'una estratègia per a la detecció de persones en situació de vulnerabilitat energètica des de l'àmbit comunitari i sanitari.

- Manteniment de la difusió en el Canal Salut del contingut “Sentir-se bé a casa: formes fàcils d’afrontar el fred, utilitzant mesures d’estalvi energètic que millorin el benestar i la salut”, amb la incorporació d’elements de promoció i prevenció de la salut, així com de suport i d’ajuts. Difusió de pòsters per als diferents dispositius assistencials.
- Incentivació entre el personal sanitari per donar a conèixer als supòsits de pobresa energètica les mesures de protecció que s’apliquen a les llars on viu alguna persona afectada per dependència energètica. És el cas de les persones que per a sobreviure necessiten màquines assistides, emparades per la Llei 24/2015 de mesures urgents per a afrontar l’emergència en l’àmbit de l’habitatge i la pobresa energètica.
- Participació en l’Estratègia integral per a l’abordatge del sensellarisme a Catalunya liderada per la Secretaria d’Afers Socials i Famílies i la Secretaria d’Habitatge i Millora Urbana i integrada per diversos departaments de la Generalitat, administracions locals, sectors implicats, entitats i ONG.
- Participació en la Comissió Tècnica d’Habitatge i Urbanisme en el marc del PINSAP, integrat per membres de l’àmbit acadèmic, de les administracions locals, supralocals (Diputació de Barcelona) i autonòmiques (interdepartamental amb el Departament de Territori i Sostenibilitat).
- Participació en la Taula d’emergència en l’àmbit de l’habitatge i la pobresa energètica per protegir les persones amb vulnerabilitat econòmica, liderada pel Departament de Governació, Administracions Públiques i Habitatge i integrada per diversos departaments de la Generalitat, sectors implicats, entitats i ONG.
- Creació de l’espai “Natura i Salut” en el Canal Salut i elaboració de la càpsula *Salut i Natura* per a la difusió dels beneficis de la natura en la salut, que es difon en les pantalles dels centre d’atenció primària.
- Participació en l’elaboració de la Declaració sobre la interdependència entre la salut i la natura a Catalunya.
- Incorporació en el Mapa d’actius dels recursos Banys de Bosc, en el marc dels itineraris terapèutics en els boscos madurs, dins de les polítiques de promoció de la salut i de prevenció de la malaltia oncològica, polimiàlgies, etc. com una estratègia efectiva més en la millora del sistema immunitari, a través de la prescripció social des de l’àmbit sanitari.
- Participació en la Taula de salut i natura, liderada per la Xarxa de Custòdia del Territori i integrada per les entitats professionals d’aquest àmbit i els departaments de la Generalitat implicats, per posar en valor la contribució de la natura en la salut humana i promoure un entorn ben conservat que garanteixi un desenvolupament sostenible i saludable.
- Col·laboració en el III Congrés Internacional sobre el Potencial dels Boscos en la Salut (Girona-La Garrotxa) amb el Departament d’Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació i el Departament de Territori i Sostenibilitat, la Diputació, l’Ajuntament de Girona i l’entitat Selvans.

Adreçades als infants i adolescents en situació de vulnerabilitat

Les intervencions adreçades a infants i adolescents han estat les següents:

- Participació en la Taula d'atenció integral dels menors estrangers sense referents familiars (MENA), liderada pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i integrada per diversos departaments de la Generalitat, administracions locals, sectors implicats, entitats i ONG.
- Participació en la Jornada de presentació de l'Estratègia Catalana per a l'Acollida i la Inclusió dels Infants i Joves Emigrants Sols, liderada pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Coordinació de la Comissió de seguiment de la determinació de l'edat òssia dels menors estrangers sense referents familiars, amb la participació de la Unitat Central de Menors del Cos de Mossos d'Esquadra i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Implementació del Pla d'emergència dels dispositius d'atenció comunitària i sanitària per a la integració dels menors estrangers sense referents familiars (MENA).
- Presentació i difusió en el territori del Protocol d'actuació davant del maltractament en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut a Catalunya i disseny del model d'atenció amb la creació dels equips funcionals d'experts en abús sexual i maltractament greu.
- Elaboració i execució d'un pla de formació per a professionals de la salut en la implementació del Protocol d'actuació davant del maltractament en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut a Catalunya.

Les següents intervencions s'emmarquen en l'estratègia de salut sexual en població adolescent en situació d'alt risc de vulnerabilitat a Catalunya. Pretenen millorar l'educació afectiva i sexual d'adolescents, a partir de la dotació d'habilitats, eines i estratègies tant a joves com als seus educadors/es, posant èmfasi en el treball de determinants de salut emocional com l'autoestima i l'assertivitat. Es concreten en:

- Definició, implementació i avaluació de les estratègies anuals adreçades a joves i monitors dels centres residencials d'acció educativa (CRAE) juntament amb la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) i amb la col·laboració d'entitats no governamentals especialitzades en la millora de les condicions de vida i de la salut d'aquesta població, per tal de portar a terme els compromisos interdepartamentals adquirits des de l'Agència de Salut Pública de Catalunya.
- Col·laboració en la implementació del Programa d'educació per a la salut als centres de justícia juvenil en l'àmbit de l'educació afectiva i sexual, duta a terme per organitzacions no governamentals especialitzades en la millora de les condicions de vida i salut d'aquesta població.
- Definició, implementació i avaluació de les estratègies anuals adreçades a joves i tutors dels programes de formació i inserció (PFI) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

ment d'Ensenyament amb la col·laboració d'entitats no governamentals especialitzades en la millora de les condicions de vida i de la salut d'aquesta població.

- La [WebDoc Sexis](#) com a recurs per a l'educació afectiva i sexual dels adolescents, protagonitzada per ells mateixos. Durant el 2019 ha tingut 8.114 usuaris que han visitat 17.354 pàgines.

Espais de debat sobre temes de promoció de la salut relacionats amb el PINSAP

S'han consolidat les Sessions Margarita Coll de debat sobre temes relacionats amb el PINSAP, gestionades a través del Servei de Formació del Departament de Salut, que tenen una periodicitat mensual i són emeses per videoconferència a les diverses seus territorials de salut pública de Catalunya. Les presentacions compten amb un 50% de ponents externs a la Sub-direcció i tenen una participació mitjana de més de 30 assistents.

Salut internacional i immigració

S'ha treballat estretament amb 12 de les 22 unitats acreditades pel Departament de Salut com a Unitats de Consell al Viatger (UCV) –unitats reconegudes pel Ministeri de Sanitat, Assumptes Socials i Igualtat– per millorar la coordinació i la qualitat de la prestació de serveis.

El sistema de salut ha continuat oferint serveis de mediació intercultural als tres àmbits de la Regió Sanitària de Barcelona del CatSalut, amb la finalitat d'ajudar en la comunicació entre el pacient i el professional sanitari i, d'aquesta manera, millorar l'accessibilitat i l'acomodació dels immigrants als serveis sanitaris.

L'anàlisi de les dades que s'han extret a partir de l'aplicatiu RAMI durant el 2019 mostra que el perfil majoritari és la persona usuària d'entre 25 a 64 anys, d'idioma panjabi i que ha estat derivada al servei de mediació pel seu metge.

Durant l'any 2019 s'han realitzat un total de 14.891 mediacions per fer interpretació lingüística i/o cultural o tràmits i acompanyament i/o informació als usuaris, entre altres. El servei ofereix interpretació en dotze llengües: català, anglès, castellà, francès, urdú, panjabi, caixmiri, xinès, quítxua, àrab i hindi. D'aquestes, el 2019 les més utilitzades han estat el panjabi, el xinès, l'àrab i l'urdú. Els centres amb més mediacions han estat la Casa Provincial de Maternitat, l'ASSIR Santa Coloma de Gramenet i l'EAP Santa Coloma de Gramenet-Fondo.

Hi ha 34 centres sanitaris coberts pels serveis de mediació intercultural a la Regió Sanitària de Barcelona.

En l'àmbit de la immigració s'ha continuat amb la tasca de formació dels professionals socio-sanitaris en la prevenció de la pràctica de la mutilació genital femenina (MGF). En el marc de les propostes finançades amb els fons del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere 2019, s'han realitzat tres projectes:

- S'han format professionals referents que són capaços d'actuar com a docents. Es van realitzar quatre edicions del curs a Tarragona, Vic, Granollers i Lleida, en els quals es van capacitar i acreditar 74 formadors/es que ja poden impartir formació en el territori. Per ajudar-los a preparar la formació al territori, i alhora garantir l'estandardització d'aquests cursos, durant el 2019 s'ha elaborat un manual del formador/a amb pautes i recursos.
- S'han produït recursos formatius perquè ajudin aquests/es docents a impartir de manera uniforme i correcta aquesta formació al territori català. Concretament, s'han realitzat sis vídeos formatius: sobre el context i les dades de la MGF; un testimoni d'una dona mutilada (entrevista sobre el procés, l'atenció rebuda pels i les professionals i el procés de reconstrucció posterior); sobre l'abordatge de la MGF des de la consulta de metge de família; sobre l'abordatge de la MGF des de la consulta pediàtrica; sobre l'exploració i reconstrucció de MGF, i sobre el seguiment i cura de la reconstrucció de la MGF.
- S'ha creat un espai virtual per a formadors per accedir als recursos ja existents o que es creïn en un futur, i per facilitar el contacte mutu i la creació d'una xarxa d'experts i expertes.

Publicacions

Durant el 2019 s'han de destacar les següents publicacions:

- Consulta Oberta: cartell, tríptic per a les famílies (bilingüe català-castellà) i quadríptic per als alumnes.
- Alletament matern a les escoles bressol i llars d'infants.
- Consells per a mares i pares amb nadons nascuts prematurament.
- Protocol d'atenció i acompanyament al naixement.
- Manual de vacunacions de Catalunya.
- Petits canvis per menjar millor: guia, tríptic i cartells.
- Implica't en la prevenció/recuperació dels TCA.
- Les begudes vegetals.

- 10 trucs per ser més actius:
  - durant l'embaràs
  - durant l'alletament
  - per a una dona activa
  - per millorar la força
  - per ser més actius cada dia
  - gent activa, gent feliç

A més, s'han actualitzat els documents següents (amb les respectives traduccions al castellà):

- Recomanacions sobre màquines expenedores d'aliments i begudes en espais per a infants i joves.
- Gaudir d'un pes saludable des de petits. 10 consell per a les famílies.
- Recomanacions d'alimentació en la primera infància (0-3 anys).

Activitats i resultats

	2018	2019
Pla integral de la promoció de la salut a través de l'activitat física i l'alimentació saludable (PAAS)		
Activitat física saludable (15-69 anys)	84,5%	82,1%
Seguiment de la dieta mediterrània (15 i més anys)	62,6%	54,6%
Excés de pes (sobrepès i obesitat) en adults (15 i més anys)	51,2%	52,1%
Excés de pes (sobrepès i obesitat) en infants (6 a 12 anys)	35,6% (2017-2018)	34,6% (2018-2019)
Pla d'activitat física, esport i salut (PAFES)		
Usuaris atesos insuficientment actius i amb FRCVS que reben consell PAFES	46,5%	42,6%
Formacions presencials realitzades	9	7
Edicions de formació en línia	3	3
Professionals formats presencials/en línia	366/1.651	232/1.480
Accreditació d'establiments promotors d'alimentació mediterrània (Amed)		
Establiments nous	67	63
Comensals totals	100.213	113.582
Revisions de menús escolars (PReme)		
Revisions	579	487
Alumnes que fan ús de menjador	94.549	85.720
Prevençió i control del tabaquisme		
Tabaquisme (diari i ocasional) en majors de 15 anys	25,6%	23,9%
Tabaquisme diari entre 14 i 18 anys (ESTUDES)	-	11,7% (enquesta biennial)
Abstinents el darrer any	49.469	40.432
Prevençió i control de lesions		
Morts per trànsit	326	304
Vacunacions		
Vacunes administrades	3.020.621	3.194.474
Salut internacional		
Vacunes distribuïdes	141.000	163.771
Salut maternoinfantil		
Naixements (variació interanual)	64.284 (-4,4%)	61.670 (-4,1%)
Cribatge prenatal (cobertura del SISCAT)		
Anomalies congènites (1r i 2n trimestre)	94,2%	90,6%
Cribatge neonatal de metabolopaties		
Fenilcetonúria	9	1
Hipotiroidisme congènit	32	29
Fibrosi quística	4	6
Grup de 19 malalties metabòliques	14	9
Anèmia falciforme	19	19
Immunodeficiències	8	10
Cribatge neonatal d'hipoacúsia		
Nadons cribrats	81,5%	85,4%
Hipoacúsies detectades	68	95
Maltractament infantojuvenil	552	448

* FRCVS: factors de risc cardiovasculars.

L'experiència

Guia d'alimentació saludable. Petits canvis per menjar millor

Durant els primers mesos del 2019, des de l'ASPCAT es va presentar una nova col·lecció de materials educatius amb consells concisos i clars per millorar l'alimentació. Les recomanacions, acompanyades d'estratègies i diferents materials, pretenen promoure la salut tant de les persones individualment com de l'entorn, amb l'objectiu de ser més respectuosos amb el medi ambient, promovent una alimentació més saludable i sostenible.

La guia alimentària *Petits canvis per menjar millor* és una nova eina educativa desenvolupada en el marc de l'estratègia PAAS. La guia està liderada des de l'ASPCAT però consensuada amb 50 professionals representants de 29 entitats diferents, departaments de la Generalitat, associacions, fundacions, col·legis professionals, etc. que representen la transversalitat de l'alimentació, tant des de l'entorn nutricional i de salut, com des dels vessants educatiu, de comunicació, de sostenibilitat, de producció, d'equitat social, etc.

Aquest material s'estructura en tres grans grups de missatges senzills sobre les conductes que cal potenciar, les que cal reduir i aquelles que convé canviar per tal de ser més saludables i respectuoses amb l'entorn.

L'objectiu és sensibilitzar la població i també els professionals de diferents entorns sobre aquells aspectes que, amb petits canvis, poden millorar de forma important la qualitat i la sostenibilitat de la nostra alimentació.

Tots els materials, guia, vídeo, cartells i fullets, estan disponibles tant al Canal Salut com al web de l'ASPCAT (en català i castellà, i els fullets en set llengües més). Es van distribuir als centres d'atenció primària i hospitals, als serveis territorials de salut pública i en escoles i centres de recursos pedagògics.

A més a més, per a la seva difusió, durant el 2019 es van dur a terme presentacions organitzades pels diferents equips territorials de salut pública, amb molt bona acceptació i participació de professionals (32 seminaris de presentació amb una assistència de més de 1.900 professionals).

Els documents originals de tots els materials *Petits canvis per menjar millor* s'han posat a disposició d'entitats, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre per tal que en puguin fer una edició i impressió afegint-hi el seu logo i així distribuir-los en el seu entorn diana. [Vegeu l'edició personalitzada dels materials.](#)

Protecció de la salut

El 2019 han estat 38.311 els establiments, centres i instal·lacions objecte d'intervenció de protecció de la salut, gairebé un 9,7% més que l'any anterior.

El vessant de la protecció de la salut té com a objectiu protegir i millorar la salut i el benestar de les persones a través del control dels riscos presents en el medi i en els aliments. En l'àmbit de les competències de la Generalitat, els serveis de protecció de la salut duen a terme activitats d'avaluació, de gestió i de comunicació del risc, així com de foment i coordinació amb els diversos departaments de l'Administració de la Generalitat i ens locals amb tasques de protecció de la salut.

Els programes per a la gestió del risc sanitari alimentari i ambiental estan orientats a resultats i descriuen les actuacions que es duen a terme per evitar o minimitzar els riscos presents en els aliments, l'aigua o el medi mitjançant el control oficial, que pot comportar actuacions administratives per a l'adopció de mesures cautelars i l'exercici de la potestat sancionadora.

La protecció de la salut també inclou la presència activa a les xarxes d'informació ràpida per a situacions d'alertes alimentàries i ambientals, i altres serveis requerits directament per la ciutadania, entitats o empreses per exercir un dret, com és el cas de l'atenció a denúncies o queixes, o bé per complir amb condicions derivades de la seva responsabilitat, com són els serveis destinats a proporcionar autoritzacions sanitàries de funcionament o de posada al mercat de productes alimentaris. Així mateix, inclou serveis destinats a assegurar i garantir les transaccions de productes alimentosos a escala mundial, els quals proporcionen als països tercers les garanties sanitàries i les certificacions establertes fora de l'àmbit de la Unió Europea.

Àmbits d'intervenció de protecció de la salut

- Control oficial dels aliments i dels establiments alimentaris
- Control de les condicions específiques dels establiments alimentaris que operen al mercat internacional i dels aliments destinats a l'exportació
- Vigilància i control de les zoonosis d'origen alimentari i no alimentari
- Investigació de brots epidèmics d'origen ambiental i alimentari, i gestió d'alertes
- Vigilància i control sanitari de l'aigua de consum humà
- Prevenició i control de la legionel·losi
- Control de biocides i dels serveis de control de plagues i de desinfecció en l'àmbit ambiental i a la indústria alimentària
- Control de la salubritat d'allotjaments infantils i juvenils, i càmpings
- Control de la gestió de residus sanitaris en centres sanitaris i de residus municipals i industrials
- Policia sanitària mortuòria
- Camps electromagnètics
- Control de la comercialització i ús de productes químics
- Aigües recreatives i piscines, aigües residuals i reutilització d'aigües regenerades
- Contaminació atmosfèrica i qualitat de l'aire

La gestió dels riscos alimentaris

La higiene i la seguretat alimentària són el resultat de l'aplicació, en totes les fases de la cadena alimentària, de procediments de control per assegurar la innocuïtat i l'aptitud dels aliments per al consum humà. Els operadors de les empreses alimentàries són els responsables d'aplicar aquests procediments per garantir que els productes alimentaris que elaboren són segurs i no comporten riscos per als consumidors. Per la seva banda, les autoritats competents en salut pública s'encarreguen de realitzar actuacions de control oficial per verificar que els operadors econòmics compleixen els requisits establerts a la normativa sanitària que els és d'aplicació. En cas de detectar no conformitats es requereix l'adopció de les mesures correctores oportunes per assegurar que es posen a disposició dels consumidors productes segurs.

Els controls oficials s'han dut a terme de forma planificada i programada, i han inclòs inspeccions, auditories i mostreigs per a anàlisi, que s'han efectuat amb la periodicitat determinada per les autoritats competents, en funció del risc associat a les diferents activitats dels establiments: fabricació, envasament, emmagatzematge, transport, distribució i venda de productes alimentaris. A més d'aquests controls planificats, també s'han dut a terme controls no planificats de forma continuada, ja sigui per l'ocurrència d'alertes alimentàries, brots de toxiinfecció alimentària, comunicacions d'altres autoritats competents o altres causes.

El control oficial dels aliments implica necessàriament, entre d'altres coses, el control dels riscos que puguin afectar la salut dels consumidors, associats al tipus d'aliments produïts, al tipus d'activitat que es duu a terme i al tipus de processament i distribució. També requereix una gestió eficaç d'aquests riscos i el funcionament dels sistemes de control que monitoren l'aplicació de la normativa vigent.

L'any 2019 s'han dut a terme 30.201 inspeccions i 126 auditories, i s'han analitzat 18.316 mostres d'aliments.

Garanties dels aliments destinats al mercat internacional

L'exportació de productes alimentaris a països tercers extracomunitaris és una activitat fonamental per a moltes indústries alimentàries de Catalunya. La producció d'aliments destinats al mercat internacional implica el compliment de les normatives sanitàries i els requeriments específics establerts pels països tercers per part dels establiments exportadors.

Els serveis de protecció de la salut efectuen visites de control específiques a aquests establiments i duen a terme mostrejos per tal de comprovar que els aliments objecte d'exportació reuneixen els requisits dels països de destinació. A més, emeten certificacions sanitàries i informes previs perquè els operadors econòmics puguin exportar les mercaderies, i realitzen les actuacions administratives i de control oportunes per atendre les reexpedicions o resoldre els rebutjos de les mercaderies en les diferents fronteres.

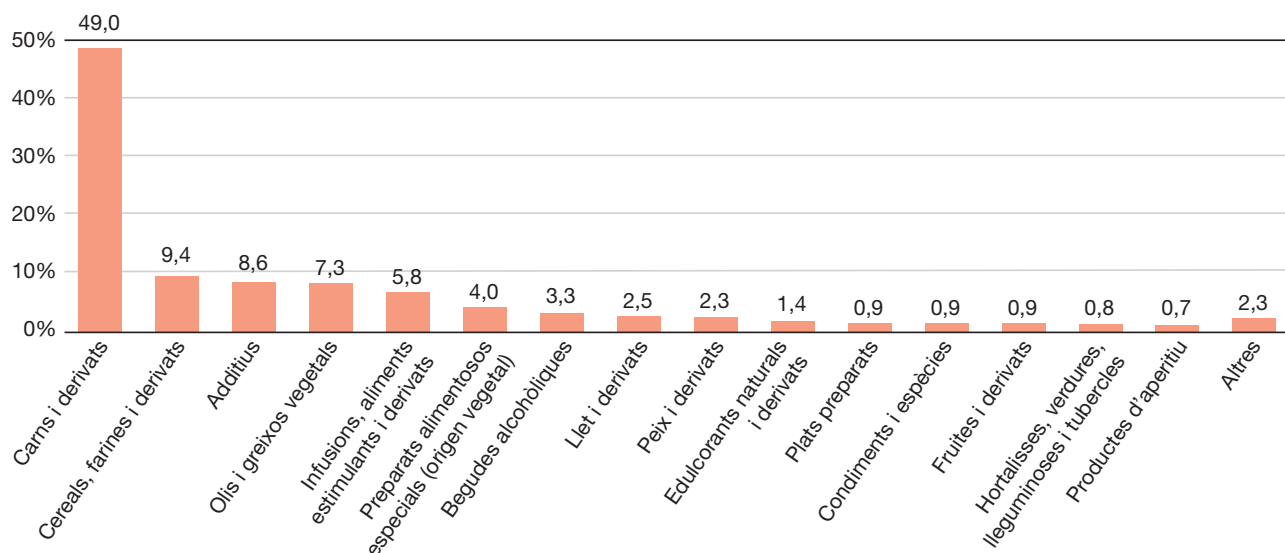
Periòdicament es reben auditories externes de les autoritats competents dels països tercers i de l'Administració general de l'Estat (AGE) per tal de donar garanties que el control oficial a Catalunya és equivalent al d'aquests països.

Catalunya ha rebut 6 auditories externes de països tercers i 19 de l'Administració general de l'Estat. D'aquestes últimes, destaca l'increment de les realitzades per exportar a la Xina.

L'any 2019 s'han rebut sis auditories externes de països tercers –Canadà, Malàisia, Singapur, Corea del Sud, Estats Units d'Amèrica (2)– i 19 de l'Administració general de l'Estat –supervisions d'establiments autoritzats per exportar als Estats Units d'Amèrica (8), supervisions d'establiments que han sol·licitat exportar a la Xina (10) i una auditoria per a la verificació del Programa de control oficial per a l'exportació de productes llestos per al consum als Estats Units d'Amèrica.

Durant aquest any s'han emès 31.527 certificats per exportar productes alimentaris a un total de 157 països tercers. En destaca la Xina, amb un 46,3% de certificats emesos, i pel que fa als tipus d'aliments exportats, els d'origen animal han estat més de la meitat (54,6%). Els del sector carni han representat el 49% del total de certificats emesos.

Certificats d'exportació per tipus d'aliment, 2019

Registres i censos

Per desenvolupar les actuacions de control oficial, l'ASPCAT disposa d'eines informàtiques destinades a recollir la informació sobre titularitat, ubicació i característiques d'empreses i establiments, serveis, instal·lacions o productes sobre els quals es realitza la vigilància i control. Aquests censos es mantenen a partir de dades recollides per les unitats territorials o per comunicació de les empreses o serveis quan hi ha normativa específica i és obligatòria una inscripció en un dels registres oficials o una comunicació.

Pel que fa a l'àmbit ambiental, durant l'any 2019 s'han mantingut els censos dels assentaments humans no permanents (529 allotjaments infantils i juvenils i 351 càmpings), dels establiments amb instal·lacions amb alt risc de proliferació de legionel·la (1.055 amb torres i condensadors evaporatius, 4.239 amb circuits d'aigua calenta sanitària i 281 amb banyeres hidrotermals), i dels 1.589 productors de residus sanitaris. Durant el 2019 s'ha treballat en la incorporació del cens complet de les xarxes de subministrament d'aigua de consum humà (2.102).

En l'àmbit alimentari, a part del manteniment dels centres autoritzats per proveir matèries primeres per a l'obtenció de gelatina i col·lagen (13), es disposa del cens de productes alimentaris de comunicació de posada en el mercat obligatòria (complements alimentaris i aliments destinats a grups especials de població), que és d'11.667 productes i ha comportat una activitat associada de 6.176 tramitacions durant el 2019.

Quant a la gestió dels registres oficials, durant l'any 2019 s'han continuat adaptant els procediments a l'administració telemàtica en les relacions amb la ciutadania amb l'objectiu de facilitar els tràmits i reduir el temps

L'any 2019 el cercador del ROESP s'ha incorporat al Catàleg de dades obertes de Catalunya.

de resposta. En el Registre sanitari d'indústries i productes alimentaris de Catalunya (RSIPAC) consten més de 24.000 inscripcions i hi ha hagut 4.419 tramitacions (inscripció, modificació, autorització o cancel·lació). En el Registre oficial d'establiments i serveis plaguicides (ROESP) consten 1.283 inscripcions i s'han tramitat 278 expedients.

D'altra banda, i amb l'objectiu de facilitar l'accés a la informació dels registres oficials, estan disponibles al web del Departament els cercadors de les inscripcions al [RSIPAC](#) i al [ROESP](#) i aquest darrer, el 2019 s'ha incorporat al [Catàleg de dades obertes de Catalunya](#).

Capacitació, elaboració de criteris i harmonització de controls alimentaris

733 professionals s'han format en les diferents especialitats que conformen el dia a dia de la protecció de la salut i la seguretat alimentària.

Una part important de les actuacions en protecció de la salut és la capacitat del personal que efectua tasques de control oficial als establiments alimentaris. En aquest sentit, la formació contínua d'aquests professionals té un paper clau en el suport a les bones pràctiques en la prestació de serveis de salut pública.

Durant l'any 2019 s'han dut a terme un total de 17 activitats formatives en 28 edicions adreçades a tots els professionals que conformen la xarxa de protecció de la salut arreu del territori. S'han ofert un total de 741 places, de les quals han obtingut certificat més d'un 90%.

Formació a professionals de protecció de la salut, 2019

	Edicions	Alumnes certificats
Radioactivitat en l'aigua de consum humà. Novetats normatives principals del Reial Decret 314/2016	1	38
Curs bàsic sobre complements alimentaris	1	34
Cerques i extraccions de dades del Sistema d'informació de l'Agència de Salut Pública (SIAPS) i Business Intelligence (BI)	2	54
Model 2019 de gestió d'alertes alimentàries	8	162
Exportació de carn i productes carnis amb destinació als Estats Units d'Amèrica. Nivell bàsic	1	24
Calibratge d'equips de laboratori i gestió de no conformitats	1	24
Flexibilitat en l'aplicació dels reglaments d'higiene	2	35
SIAPS. Obtenció de dades. Power Pivot	2	34
Formació bàsica en auditoria dels procediments basats en sistemes d'APPCC	1	23
Identificació i descripció de lesions en vísceres de remugants	1	18
Sessió formativa. La seguretat de la llet i els derivats lactis a través de les analítiques	1	30
Curs teòric i pràctic sobre additius alimentaris, aromes, coadjuvants tecnològics i enzims	1	27
Prevenició i control de la legionel·losi: coneixements tècnics de les instal·lacions	1	45
El control oficial en base a la identificació de perills en productes, processos i riscos. Formació específica per a les auditories	1	35
Jornades de formació sobre requisits de qualitat per als laboratoris de triquina	2	68
Jornada de casos pràctics de patologia i troballes d'escorxadador	1	58
Avaluació oficial dels procediments de neteja i desinfecció en la indústria alimentària	1	24
	28	733

A més, s'han elaborat i actualitzat instruccions, programes, procediments, notes, guies, informes i altres documents de criteris tècnics, als quals s'han incorporat les darreres modificacions legislatives, tècniques i científiques, amb la finalitat de garantir condicions uniformes d'execució del control oficial i la correcta aplicació de la normativa. Aquests documents de treball harmonitzen conceptes, principis i procediments, de manera que permeten l'adopció de criteris comuns per al desenvolupament de les activitats de control oficial i serveixen de suport als professionals de la salut pública que realitzen les tasques de control.

De tots els documents elaborats i/o actualitzats durant l'any 2019, destaquen:

- Dos protocols, un de coordinació d'actuacions de vigilància veterinària en cas de sospita de ràbia i, un altre d'actuacions de control de la triquinosi.
- Tres procediments de treball: Investigació i control d'alertes i altres incidències sanitàries urgents d'origen alimentari: alertes; Investigació i control d'irregularitats detectades en aliments com a resultat d'actuacions de vigilància o control oficial, i Autorització de transport de carns a temperatures superiors a les de refrigeració.
- El document que recull els resultats del programa de verificació dels autocontrols als establiments carnis i l'avaluació del procés d'elaboració de productes carnis crus curats madurats.
- Trenta posicionaments relacionats amb la interpretació de la normativa alimentària en diversos àmbits i de diversos sectors; per exemple: complementos, additius, sucus vegetals, carn, residus en aliments, materials en contacte, al·lèrgens, extractes vegetals, ocratoxines, contaminants, informació al consumidor, begudes alcohòliques, olis, nous aliments, etc.
- El Procediment de presa de mostres als escorxadors i establiments de manipulació de caça en el marc dels programes de sanitat animal, en col·laboració amb el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

Entre les eines de suport al control oficial destaca el Servei de Suport a Escorxadors (SESC), un servei que atén consultes especialitzades en patologia veterinària provinents de casos d'escorxador al qual tenen accés els serveis veterinaris oficials de tots els escorxadors de Catalunya. Aquestes consultes requereixen una resolució ràpida, ja que sovint poden haver-hi associades mesures cautelars preventives, així com una repercussió en la presa de decisions sobre els animals i les carns. Com en anys anteriors, el Departament de Salut ha encarregat la gestió d'aquest servei al Centre de Recerca de Sanitat Animal (CReSA).

El 2019 s'han elaborat i/o actualitzat 37 documents tècnics de suport al control oficial alimentari.

L'any 2019 el SESC ha gestionat un total de 149 consultes. D'aquestes, 6 han estat consultes telemàtiques i les 143 restants han estat sol·licituds d'anàlisi laboratorial de mostres.

La prevenció i el control de les zoonosis i la vigilància de les resistències antimicrobianes

L'any 2019 els serveis d'inspecció veterinària han detectat 798 animals d'abastament afectats per hidatidiosi; 11 per tuberculosi (9 en animals d'abastament i 2 en animals de caça silvestre), i 31 animals de caça silvestre afectats per triquinosi.

La protecció de la salut en front a determinades zoonosis, que es transmeten directament d'animal a persona o indirectament a través d'aliments que es consumeixen, es basa, d'una banda, en l'aplicació de programes de lluita, control i erradicació d'aquestes malalties als animals i, de l'altra, en la vigilància i notificació d'aquestes zoonosis, que servirà per valorar la seva situació i la dels seus agents causals.

L'establiment de mecanismes de vigilància en les zoonosis transmeses pels aliments inclou la recollida i anàlisi de mostres per a la detecció d'agents zoonòtics, i la detecció i el control d'aquestes malalties en els animals i en les carns als escorxadors i als establiments de manipulació de caça silvestre.

De les zoonosis no alimentàries cal destacar les actuacions realitzades per tal de descartar la sospita de ràbia en gossos, gats i fures que hagin mossegat o agredit persones. El 2019 s'han fet 14 actuacions de seguiment a causa d'agressions d'animals, que s'han mantingut sota observació veterinària durant 14 dies. En cap dels casos s'ha confirmat la presència de la malaltia.

Per últim, cal destacar el paper que desenvolupen els serveis de protecció de la salut en relació amb l'estudi que du a terme la Unió Europea sobre les resistències antimicrobianes dels agents zoonòtics i altres agents que poden representar una amenaça per a la salut pública. A Catalunya es realitza l'estudi de les soques bacterianes aïllades en aliments procedents d'animals productors a partir de l'execució dels programes oficials de vigilància i control. L'any 2019 l'estudi s'ha centrat en les carns fresques de boví i porcí. S'han pres un total de 699 mostres, 97 dirigides a la investigació d'*Escherichia coli* i 602 dirigides a la investigació de *Salmonella ssp.* En aquestes mostres s'han aïllat 8 soques d'*Escherichia coli* i 75 de *Salmonella ssp.*, les quals s'han sotmès a l'estudi de bioresistència.

Actuació davant d'alertes sanitàries

L'any 2019 s'ha donat resposta ràpida davant d'un total de 308 alertes sanitàries.

Pel que fa a l'àmbit alimentari, s'han gestionat 248 alertes a través del Sistema Coordinat d'Intercanvi Ràpid d'Informació (SCIRI). El 27,4% de les alertes alimentàries han estat motivades per presència de perills biològics. D'aquestes, el 79% correspon a la presència de bacteris, i en destaquen la *Salmonella* en carns i derivats, la *Listeria monocytogenes* en derivats de la carn, i l'*Escherichia coli* en derivats de la llet, productes de la pesca i derivats carnis.

Respecte als perills associats a productes químics, s'han gestionat 60 alertes mitjançant el Sistema d'Intercanvi Ràpid d'Informació de Productes Químics (SIRIPQ). La majoria d'aquestes notificacions es donen per irregularitats en l'etiqueta, en la fitxa de dades de seguretat i/o en la classificació del perill.

S'han previngut riscos per a la salut derivats de 248 alertes d'aliments i 60 de productes químics.

Alertes alimentàries per perill, 2019

Biològics	68
Químics	70
Físics	15
Altres	95
Total	248

La gestió dels riscos ambientals

En l'àmbit de la salut ambiental, les accions se centren en programes de vigilància i control de l'aigua de consum, de les instal·lacions de risc de dispersió de legionel·la, dels allotjaments infantils i juvenils, dels càmpings i dels serveis de control de plagues, en la comercialització de biocides i altres productes químics, així com en l'avaluació i la gestió del risc per a la salut derivat dels aspectes ambientals que puguin repercutir en la salut de les persones.

Comunicació del risc i mesures de prevenció en les aigües de consum

L'aigua destinada al consum humà ha de complir els criteris sanitaris de qualitat que estableix la normativa vigent al respecte. Si en una xarxa de subministrament es produeix incompliment d'algun valor paramètric, cal que es realitzi una valoració del risc i es determinin les mesures de gestió apropiades per evitar els riscos potencials per a la salut de la població, com la prohibició del subministrament o restriccions d'ús per a grups de població vulnerable. Atesos els nous coneixements científics sobre els riscos dels nitrats en l'aigua de consum, l'ASPCAT ha posat a disposició de la ciutadania, els ajuntaments, les entitats gestores dels subministraments i altres professionals en la matèria, els documents *Comunicat del risc per excés de nitrats en l'aigua de consum* i *Informació Tècnica del Comunicat de risc per excés de nitrats en l'aigua de consum*, així com el document de preguntes freqüents *Els nitrats en l'aigua de consum*. D'altra banda, s'han indicat unes *Recomanacions per al proveïment i l'emmagatzematge d'hipoclorit per al tractament d'aigua de consum*, a fi i efecte d'evitar un augment en la concentració de clorats a les aigües subministrades.

L'ús d'aigua regenerada per incrementar els recursos d'aigua prepotable

Una de les mesures per contribuir a resoldre el dèficit de disponibilitat d'aigua a Catalunya és la reutilització de l'aigua residual regenerada. L'estiu de 2019 s'ha dut a terme una prova basada en l'aportació d'aigua provinent de l'Estació de Regeneració d'Aigua de la Depuradora del Prat

de Llobregat al riu Llobregat, aigües amunt de l'Estació de Tractament d'Aigua Potable de Sant Joan Despí. La reutilització per increment de recursos prepotables està prevista actualment com una de les accions a adoptar en cas de sequera excepcional. Aquest estudi ha estat impulsat pel Departament de Territori i Sostenibilitat i implementat a través de l'Agència Catalana de l'Aigua i l'Àrea Metropolitana de Barcelona, amb la col·laboració de l'ASPCAT i Aigües de Barcelona. Amb l'objectiu de garantir la salut pública i la qualitat ambiental, s'ha realitzat una campanya de monitoratge d'un nombre elevat de contaminants i compostos emergents a l'aigua durant tota la prova. Aquest estudi s'ha basat en els treballs del comitè d'experts constituït a aquest efecte a final de 2018, amb els quals es van determinar els compostos químics i paràmetres microbiològics a mostrejar, les freqüències de mostreig i els estàndards de qualitat química i microbiològica.

Prevenió de la legionel·losi

L'abril de 2019, el Grup de treball per a l'anàlisi de situació dels casos i brots de legionel·losi a Catalunya va emetre el seu informe final, que exposa l'estudi realitzat sobre els possibles factors que han pogut intervenir en l'aparició dels brots i casos de legionel·losi, i la proposta d'accions en els àmbits oportuns per millorar la prevenció de la legionel·losi i disminuir el risc de proliferació de legionel·la a les instal·lacions implicades. El 2019 també s'ha iniciat el Pla d'acció per treballar i dur a terme les propostes plantejades, i s'han creat set subgrups de treball que actuaran en paral·lel en els diferents àmbits (legislatiu, vigilància i control, formació als titulars de les instal·lacions, col·laboració de col·legis professionals i altres entitats, etc.).

Actuacions de prevenció i control de mosquits davant les arbovirosi: Protocol per a la vigilància i el control de la febre del Nil occidental

La vigilància i el control de la febre del Nil occidental s'emmarca dins de les actuacions per a la vigilància i control de les malalties transmeses per mosquits a Catalunya. Ateses les particularitats del virus causant d'aquesta malaltia i de les actuacions de prevenció i control que se'n deriven, l'any 2019 la Comissió Interinstitucional per a la Prevenció i Control de Mosquits Vectors, coordinada per l'ASPCAT, ha acordat elaborar un protocol específic al respecte, separat del Protocol per a la vigilància i el control de les arbovirosi importades transmeses per mosquits a Catalunya, a fi i efecte de millorar-ne l'operativitat. L'objectiu d'aquest protocol és establir les pautes d'actuació de totes les entitats implicades davant la detecció de casos de febre del Nil occidental tant en animals com en humans, per tal d'evitar la transmissió del virus i l'aparició de nous casos, ja siguin esporàdics o en forma de brots epidèmics. Durant l'any 2019 s'han realitzat un total de 188 inspeccions entomològiques per casos sospitosos o confirmats d'arbovirosi (dengue, chikungunya, zika o febre del Nil occidental) i s'han fet 111 analítiques dels virus en mostres de mosquits.

L'any 2019 s'han realitzat un total de 188 inspeccions entomològiques per casos sospitosos o confirmats d'arbovirosi i 111 analítiques dels virus en mostres de mosquits.

Biocides i productes químics: l'amiant

L'any 2019 s'ha participat en el primer projecte d'inspecció sobre el control del Reglament de biocides (BEF1), impulsat per l'Agència Europea de Substàncies i Mescles Químiques (ECHA), que s'ha centrat a verificar el compliment dels requeriments de la normativa pel que fa a articles tractats amb biocides. En el marc d'aquest projecte s'han dut a terme 7 visites d'inspecció a empreses de pintures i s'han supervisat un total de 20 productes. S'ha participat també en el projecte d'inspecció REACH-EN-FORCE 7 sobre el compliment de les obligacions de registre en el marc del control dels reglaments europeus REACH i CLP. En aquest darrer projecte, en el qual –com en els anteriors– han participat de forma coordinada els departaments de Salut, Territori i Sostenibilitat, i Treball, Afers Socials i Famílies, s'han inspeccionat 9 empreses i s'han supervisat 23 substàncies químiques.

Pel que fa a l'amiant, tot i que fa més de 30 anys que es treballa per erradicar-lo des de les diferents administracions públiques, atesa la gravetat dels seus efectes sobre la salut, la multitud d'actors implicats i els terminis establerts pel Parlament Europeu per a la seva eliminació, el Govern de la Generalitat ha constatat la necessitat d'abordar aquest tema des d'una visió integral i col·laborativa entre els diferents agents implicats. Per això ha aprovat l'Acord GOV/149/2019, de 22 d'octubre, pel qual es crea la Comissió per a l'Erradicació de l'amiant a Catalunya i per a l'impuls d'un Pla nacional per a l'erradicació de l'amiant a Catalunya. Aquesta Comissió té les funcions d'avaluar la situació actual de l'amiant a Catalunya, identificar els principals agents i les seves competències envers l'amiant, establir els mecanismes de cooperació i coordinació entre aquests agents, impulsar i fer el seguiment i control de les actuacions a realitzar per la Comissió tècnica DESAMIANT-CAT, que també crea, i proposar al Govern el Pla nacional per a l'erradicació de l'amiant a Catalunya. La Comissió està presidida per la persona titular de la Secretaria General del Departament de la Presidència i vicepresidida per la persona titular de la Secretaria General del Departament de Salut. L'ASPCAT participa activament en la Comissió tècnica DESAMIANT-CAT amb relació als àmbits de la salut laboral i la salut ambiental.

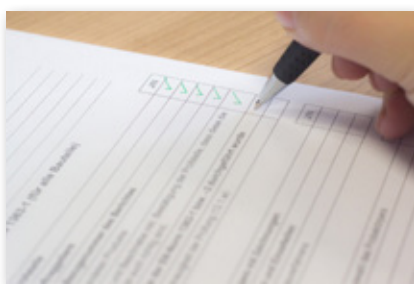
Així mateix, arran de l'increment de consultes de la ciutadania relacionades amb els riscos sobre la salut de l'amiant, l'ASPCAT ha publicat al seu web [informació sobre aquesta substància](#): vies i àmbits d'exposició, efectes sobre la salut, regulació normativa i mesures de prevenció.

Formació a professionals de la salut sobre la contaminació de l'aire

En el marc dels plans estratègics sanitaris del Servei Català de la Salut, durant l'any 2019 s'ha impulsat des de l'ASPACT la realització de cursos de formació de formadors sobre la contaminació atmosfèrica i els seus efectes sobre la salut per al personal d'equips d'atenció primària, a fi i efecte de promoure la formació i la sensibilització dels i les professionals de la salut amb relació a aquesta matèria. La finalitat d'aquestes sessions

és proporcionar unes nocions bàsiques sobre la qualitat de l'aire i la seva relació amb la salut i potenciar el paper de l'atenció primària i altres estaments sanitaris per informar la població més vulnerable sobre els riscos d'exposició als contaminants presents en l'aire.

Revisió del sistema de control: millora de la qualitat

L'organització disposa de mecanismes de revisió per tal de garantir la qualitat dels controls oficials efectuats en l'àmbit de la protecció de la salut. El model actual de revisió del sistema de control oficial inclou tres tipus de tècniques:

Supervisió del control oficial

Permet valorar la correcta realització de funcions dels agents de control i garantir l'aplicació de la normativa vigent en l'àmbit alimentari i ambiental. És a dir, la supervisió és la tècnica que ha de dur a terme el superior jeràrquic funcional, de forma continuada al llarg de l'any, per comprovar l'adequació de les diverses tipologies d'actuacions que realitzen cadascun dels agents de control oficial a la normativa vigent. Durant l'any 2019 s'ha realitzat la supervisió de les actuacions de control oficial efectuades per 363 agents de control i altres professionals amb tasques en protecció de la salut i 56 auxiliars oficials d'inspecció veterinària (AOIV).

Verificació de l'eficàcia

Té com a finalitat avaluar la correcta aplicació de tots els programes i plans de control oficial establerts per l'organització, comprovar si són coherents i valorar l'assoliment dels objectius establerts en cadascun d'ells. Aquesta verificació l'ha de dur a terme la mateixa autoritat competent responsable de planificar i executar els controls. Des de l'any 2017 es realitza la verificació de l'eficàcia del Pla de control del benestar animal als escorxadors i el 2019 s'hi han programat 16 visites.

Auditories de control oficial

Tenen com a objectiu comprovar, d'una manera global, l'adequació del sistema de control oficial implementat. L'examen l'ha de dur a terme, seguint estàndards internacionalment reconeguts, un equip auditor funcionalment independent de les autoritats competents que intervenen en la planificació i execució dels controls oficials.

L'any 2019 s'han rebut les auditories següents:

- Auditories internes: són concebudes com un instrument de diagnosi, per aplicar millores i garantir un funcionament eficient i eficaç del sistema. Actualment, aquesta tècnica s'està aplicant en l'àmbit alimentari i en els laboratoris de l'ASPCAT. Durant l'any 2019 s'han atès 7 auditories internes:
  - Auditoria interna del sistema de control oficial d'aliments d'origen animal (tret de la pesca)
  - Auditoria interna del sistema de control oficial d'aliments d'origen no animal
  - 5 auditories internes als laboratoris de l'ASPCAT
- Auditories externes: realitzades per les autoritats sanitàries estatals o comunitàries, o bé per organismes avaluadors independents.

D'una banda, la Unitat F de la Comissió Europea (Health and Food Audits and Analysis (HFAA), DG Health and Food Safety) realitza auditories i inspeccions als països de la UE amb l'objectiu de garantir que la legislació sobre seguretat alimentària, pinsos per a alimentació animal, salut animal, benestar animal i sanitat vegetal s'implementa adequadament per part de les autoritats dels Estats membres.

El 2019 s'han rebut 6 auditories de la Health and Food Audits and Analysis (DG Health and Food Safety) a Catalunya:

- DG (SANTE) 2019/6597, Programes Nacionals per al control de la salmonel·la en poblacions d'aus de corral concretes
- DG (SANTE) 2019/6678, Sistemes de control vigents en l'elaboració de productes de la pesca derivats d'espècies de tonyina
- DG (SANTE) 2019/6586, General de seguiment i perfil del país
- DG (SANTE) 2019/6645, Aplicació del requisits en matèria d'higiene, traçabilitat i comerç de les proteïnes animals transformades, incloent-hi les exportacions, importacions i comerç dins de la Unió
- DG (SANTE) 2019/6677, Controls oficials sobre la producció d'aliments llestos per al consum
- DG (SANTE) 2019/6752, Assistir als Estats Membres i al sector porcí en la prevenció de la mossegada de cues i en evitar el tall rutinari de cua en porcs

D'altra banda, l'Entitat Nacional d'Accreditació (ENAC) realitza, entre altres, auditories als laboratoris de l'ASPCAT per avaluar la seva competència tècnica a l'hora de garantir la seguretat i integritat de les activitats. El 2019 han estat 2 les auditories rebudes: una al laboratori de Tarragona i una altra al laboratori de Girona.

Accreditació dels laboratoris de salut ambiental i alimentària de l'ASPCAT

L'any 2019, els laboratoris de l'ASPCAT han continuat amb la tasca d'adaptar el seu sistema de qualitat als nous requisits de la norma UNE-EN ISO/IEC 17025:2017.

Els serveis analítics són una eina imprescindible com a suport per a la gestió i l'avaluació del risc en protecció de la salut, ja que permeten identificar i quantificar objectivament els agents químics, microbiològics i físics presents en els aliments, l'aigua i el medi ambient. Així mateix, també ho són per a l'avaluació i la vigilància de les malalties infeccioses, transmissibles, cròniques i genètiques.

A Catalunya disposem d'una xarxa de laboratoris de salut pública integrada pels laboratoris adscrits a l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) del Departament de Salut establerts a Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa i pel laboratori de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), participat per l'Ajuntament. L'àmbit d'actuació dels cinc laboratoris abasta tot el territori de Catalunya.

Aquests laboratoris estan acreditats conforme a la norma UNE-EN/ISO 17025 amb extensos annexos tècnics i entre tots poden donar resposta a la majoria de les necessitats analítiques requerides per mantenir la seguretat alimentària.

En l'àmbit de la seguretat alimentària i ambiental, cal destacar, entre altres, les acreditacions en virus, en patògens alimentaris tant en microbiologia clàssica com molecular, les acreditacions en al·lèrgens, en metalls i en legionel·la.

L'any 2019, els laboratoris de l'ASPCAT han continuat amb la tasca d'adaptar el seu sistema de qualitat amb els nous requisits de la norma UNE-EN ISO/IEC 17025:2017.

S'ha revisat i editat el *Manual de qualitat* dels laboratoris de l'ASPCAT. Les millores implementades durant l'any 2019 relacionades amb l'actualització de la documentació general derivada de la norma UNE-EN ISO/IEC 17025:2017 han estat efectives, ja que en les auditories realitzades per ENAC no s'han detectat no conformitats respecte a la norma i els dos laboratoris han actualitzat els seus annexos tècnics d'acreditació d'acord amb la versió 2017 de la norma UNE-EN ISO/IEC 17025.

El 2019, l'acreditació per a la detecció de larves de triquina en tots els laboratoris ha permès que aquests puguin actuar com a laboratoris supervisors donant suport i cobertura als laboratoris i veterinaris que realitzen el control oficial de detecció de triquina en els escorxadors.

Cal considerar l'esforç realitzat per obtenir l'acreditació per part del laboratori de Girona en el serotipat i estudi de resistències antimicrobianes, fet que ha permès que sigui designat i reconegut per l'autoritat competent per participar en el programa de seguiment harmonitzat de les resistències dels bacteris zoonòtics i comensals als antibiòtics en l'àmbit europeu.

Cal destacar la participació de la Unitat de Serveis Analítics en la V Trobada de Laboratoris de la Generalitat acreditats segons la norma UNE-EN ISO/IEC 17025, que va tenir lloc al laboratori de l'INCAVI. Es tracta de reunions d'àmbit interdepartamental dels responsables de qualitat dels laboratoris acreditats de la Generalitat de Catalunya per tractar temes d'interès comú. El 2019 el tema central va estar relacionat amb la implantació de la nova edició de la norma ISO 17025:2017.

Sistemes d'informació

Una de les eines de cabdal importància per al funcionament diari de les tasques de control en la protecció de la salut, tant quant a l'execució del control com per a l'anàlisi dels resultats, obtenció d'indicadors i procés de millora, són els sistemes d'informació.

Durant l'any 2019 s'han continuat els treballs de millora de les eines informàtiques, en especial el mòdul de planificació de les actuacions d'àmbit alimentari i l'automatització de les taxes d'inspecció a partir de les actuacions de control realitzades pels agents de control.

Comunicació i transparència

Pel que fa a comunicació dels riscos, des de l'àmbit de la protecció de la salut s'incideix en la necessitat de prevenir els efectes que els aliments i el medi poden tenir sobre la salut dels professionals i de la ciutadania en general, mitjançant l'elaboració de consells i recomanacions que es difonen a través del Canal Salut, del web de l'ASPCAT i d'altres plataformes com YouTube Salut. Durant l'any 2019 destaca l'elaboració i/o actualització dels continguts web següents:

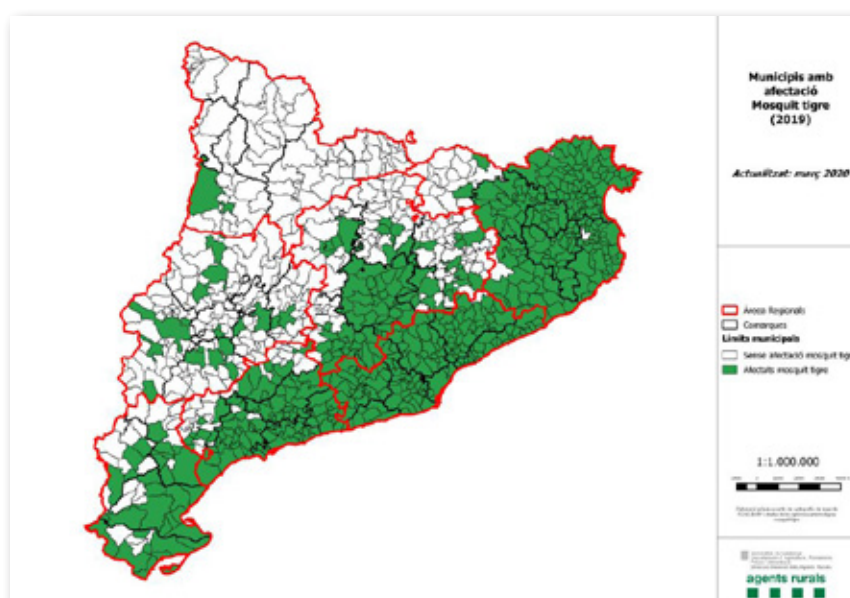
- Recomanacions per al proveïment de l'emmagatzematge d'hipoclorit per al tractament de l'aigua de consum humà
- Comunicació del risc i recomanacions sanitàries davant incompliments
- Informació tècnica del comunicat de risc per excés de nitrats en l'aigua de consum
- Comunicació del risc per excés de nitrats en l'aigua de consum
- Els nitrats en l'aigua de consum (preguntes freqüents)
- Informació sobre l'amiant
- Actualització de la informació sobre el reglament CLP i sobre els projectes europeus de control de compliment de REACH i CLP
- Actualització del mapa de distribució del mosquit tigre
- Recomanacions per a l'ús de les instal·lacions domèstiques de biomassa

En aplicació del dret d'accés a la informació pública que reconeix la [Llei 19/2014, de 29 de desembre](#), totes les persones, a títol individual o en nom i representació de qualsevol persona jurídica legalment constituïda, poden sol·licitar informació elaborada per l'Administració i també aquella que té en el seu poder com a conseqüència de la seva activitat o l'exercici de les seves funcions.

L'any 2019, s'han atès dues peticions de dades en relació amb les activitats de protecció de la salut següents:

- Inspeccions sanitàries a cuines i menjadors dels centres sanitaris de Catalunya, 2015-2019
- Inspeccions als establiments minoristes de Catalunya, 2016-2019

Activitats i resultats

	2018	2019
Establiments, centres i instal·lacions objecte d'intervenció de l'ASPCAT	34.918	38.311
Unitats de bestiar sacrificat als escorxadors (UBM) ¹	6.019.493,4	5.856.511,9
Inspeccions realitzades a establiments, centres i instal·lacions de l'àmbit alimentari sota la intervenció de l'ASPCAT	33.817	30.201
Inspeccions realitzades a establiments, centres i instal·lacions de l'àmbit ambiental sota la intervenció de l'ASPCAT	14.292	nd
Auditories de l'APPCC realitzades a establiments, centres i instal·lacions	180	126
Mostres analitzades	28.951	26.335
Mostres d'encèfals d'animals	227	315
Mostres d'aliments	18.896	18.316
Mostres d'aigua de consum humà	2.216	1.806
Mostres d'aigua d'instal·lacions amb risc de dispersió de legionel·la	4.952	3.096
Piscines	65	28
Aigües de bany	2.534	2.672
Altres	61	102
Determinacions analítiques realitzades	394.274	394.037
Alertes sanitàries gestionades a Catalunya	261	308
Aliments	201	248
Productes químics	60	60
Conformitat d'instal·lacions amb alt risc de dispersió de legionel·la (circuitos de torres de refrigeració i condensadors evaporatius)	90,9%	83,92%
Conformitat d'allotjaments infantils i càmpings	99,7%	98,80%
Conformitat d'establiments i serveis plaguicides	97%	nd
Conformitat de centres generadors de residus sanitaris	82,2%	89,5%
Conformitat d'establiments alimentaris	86,1%	85%
Conformitat de la qualitat de l'aigua de les zones de subministrament de consum humà	92,5%	nd
Auditories internes rebudes	2	2
Auditories externes rebudes	19	33
Auditories d'organismes de la Unió Europea	3	6
Auditories d'autoritats sanitàries de països tercers	6	6
Auditories d'autoritats sanitàries de l'AGE per a països tercers	6	19
Auditories de l'Entidad Nacional de Acreditación (ENAC) als laboratoris	4	2
Supervisions del control oficial	420	419
Tramitacions de registres i autoritzacions	12.773	11.427
Activitats de policia sanitària mortuòria	8.535	6.712
Indústries alimentàries (RSIPAC)	4.023	4.419
Establiments i serveis plaguicides	211	278
Laboratoris de Salut Pública	4	18
Tramitacions de producte realitzades	3.573	6.176
Denúncies i queixes investigades	1788	1.376
Consultes de protecció de la salut resoltes	12.171	16.136
Tràmits nous o actualitzats a l'OVT	15	12
Publicacions en web adreçades a professionals i parts interessades	7	2

¹ UBM (unitat de bestiar major) és una unitat de mesura que permet comparar el sacrifici d'espècies molt diferents mitjançant un valor de ponderació fix per a cada tipologia d'animal.
nd: no disponibles.

L'experiència

Adaptació dels laboratoris dels escorxadors i establiments de manipulació de carn de caça als nous reglaments de control oficial

La triquinosi és una malaltia parasitària que afecta humans i nombroses espècies animals, principalment mamífers salvatges i domèstics, produïda per diverses espècies d'un nematode del gènere *Trichinella*. La principal font d'infecció per als éssers humans és la carn i els productes carnis crus o poc cuinats de senglar o porc infectat. Hi ha altres animals que poden actuar com a reservoris de la malaltia, com ara gossos, gats, rates, cavalls i animals salvatges com guineus, llops, óssos, etc.

Com a part del control veterinari oficial, en els escorxadors i establiments de manipulació de caça que processen porcs i porcs senglars es fa sistemàticament la presa de mostres i anàlisis de tots els animals per descartar la presència del paràsit.

El control oficial de triquina es troba regulat pel Reglament d'execució (UE) 2015/1375 de la Comissió, de 10 d'agost, pel qual s'estableixen normes específiques per als controls oficials de la presència de triquines a la carn. D'altra banda, en tractar-se de control oficial, també està sotmès al Reglament (UE) 2017/625 del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març, relatiu als controls i altres activitats oficials realitzats per garantir l'aplicació de la legislació sobre aliments i pinsos, i a les normes sobre salut i benestar dels animals, sanitat vegetal i productes fitosanitaris, que van entrar en vigor el 14 de desembre del 2019. Aquest reglament introdueix certes modificacions pel que fa al control oficial de la triquina, ja que estableix excepcions a l'acreditació obligatòria dels laboratoris oficials d'anàlisi de triquines per determinades circumstàncies.

Així doncs, per donar compliment a les exigències de la normativa europea pel que fa a la designació dels laboratoris de control oficial de triquina, per part de l'autoritat competent, s'han realitzat durant el 2019 una sèrie d'actuacions. Aquestes actuacions permetran garantir que s'asseguen els estàndards necessaris aplicables als laboratoris dels escorxadors de porcí i solípedes i dels establiments de manipulació de caça que processin porcs senglars que fan anàlisis de triquina. A Catalunya hi ha aproximadament 70 laboratoris d'escorxador que s'han d'adaptar a la normativa de control oficial.

Cal destacar, entre altres, les següents actuacions:

- Organització de jornades de formació sobre requisits de qualitat, específicament dirigides al personal d'escorxador, per tal que disposin dels coneixements necessaris sobre el sistema de qualitat que cal aplicar per funcionar d'acord amb la norma EN ISO/IEC 17025. Hi han assistit un total de 71 persones repartides en les sessions realitzades a Barcelona i Lleida.
- Organització d'un exercici de comparació entre els laboratoris participants per tal de demostrar la seva competència tècnica. Hi han participat 31 escorxadors repartits per tot el territori.

Barcelona	1
Girona	8
Lleida	9
Tarragona i Terres de l'Ebre	3
Catalunya Central	10

- Inscripció en el Registre de laboratoris de salut ambiental i alimentària dels laboratoris dels escorxadors i establiments de manipulació de caça com a pas previ a la designació per al control oficial de triquines. 32 laboratoris s'han inscrit en el grup d'activitat analítica de detecció de triquina.
- Designació dels laboratoris del l'ASPCAT a Girona, Tarragona, Lleida i Tortosa i del Laboratori de l'Agència de Salut Pública de Barcelona com a laboratoris supervisors de triquina. La seva funció és comprovar que els laboratoris dels escorxadors tenen o mantenen el compliment de les condicions necessàries corresponents a laboratori designat de control oficial de triquines.
- Designació, a data 31 de desembre de 2019, de 18 laboratoris per al control oficial de triquina en escorxadors o establiments de manipulació de caça.

Seguretat alimentària

L'Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA) porta a terme accions per a l'avaluació del risc, la planificació estratègica, el seguiment i l'anàlisi periòdica de la situació a partir d'indicadors, així com la comunicació i coordinació entre totes les parts interessades i la promoció de bones pràctiques.

La seguretat alimentària és una qüestió transversal amb múltiples implicacions. L'Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA), actualment una àrea especialitzada de l'ASPCAT, porta a terme accions que s'emmarquen en els àmbits de l'avaluació del risc, la planificació estratègica, el seguiment i l'anàlisi periòdica de la situació a partir d'indicadors, així com la comunicació i coordinació entre totes les parts interessades i la promoció de bones pràctiques. Amb aquestes intervencions es completa el sistema integrat d'intervenció pública en seguretat alimentària a Catalunya, que es fonamenta en la metodologia d'anàlisi del risc, a partir de la qual diferents organismes de la Generalitat i les administracions locals porten a terme les activitats de gestió del risc relatives especialment a la vigilància i el control oficial. Les funcions desenvolupades per l'ACSA permeten completar el sistema d'anàlisi del risc en què s'ha de basar la política de seguretat alimentària, que es compon de tres elements fonamentals: l'avaluació, la gestió i la comunicació del risc.

Durant l'any 2019 s'han portat a terme múltiples activitats en aquests àmbits, les quals es recullen a continuació.

Avaluació dels riscos associats als aliments

L'avaluació científica té com a objectius donar suport als gestors del risc mitjançant assessorament científic i facilitar a la ciutadania tota la informació científica disponible en matèria de seguretat alimentària. D'acord amb el que estableix la Llei 18/2009, de 22 d'octubre, de salut pública, el Comitè Científic Assessor de Seguretat Alimentària és l'òrgan assessor sobre els aspectes tècnics i científics de la seguretat i la qualitat alimentàries i està format per experts en seguretat alimentària de les universitats i dels centres de recerca de Catalunya.

En matèria d'avaluació del risc, el 2019 s'ha continuat amb la recopilació d'informació científica, l'elaboració d'informes tècnics, l'organització de jornades, el manteniment de xarxes de treball amb institucions especialitzades, i el manteniment de l'activitat dels grups d'experts necessaris.

Els principals assumptes tractats pel Comitè Científic Assessor han estat els següents:

- Reptes enfront de la contaminació per micotoxines
- Aprovació i publicació del document *Microplàstics i nanoplàstics en la cadena alimentària. Situació actual*

- Al·lèrgies alimentàries. Nous al·lèrgens emergents
- Criteris per a l'avaluació enfront del risc de salmonel·la en l'elaboració de fuet

Estudis d'exposició de la població a través de la dieta:

- *Exposició a metalls pesants i dioxines: Avaluació del risc per als consumidors. V Estudi de dieta total a Catalunya. Metalls pesants 2017*
- *Exposició a arsènic per consum d'arròs i productes derivats*
- *Exposició a iode i metalls pesants pel consum d'algues*
- *Estudi de dieta total, micotoxines*
- *Estudi de dieta total, acrilàmida en infantils i furans*

Suport a projectes de recerca:

- Projecte CIGUARISK IRTA – Vigilància de la ciguatera
- Projecte CReSA sobre incidència de l'ús d'antibiòtics en avicultura i soques resistents de *Campylobacter*
- Projecte-xarxa Genòmica for One Health amb especialització per les resistències microbianes

S'han elaborat els següents informes tècnics i dictàmens científics (31):

- 12 informes sobre l'ús experimental d'additius en alimentació animal
- 4 informes per a l'autorització sanitària de transport de carns a temperatura superior a les de refrigeració
- Grayanotoxines (mel boja), mel de rhododendre, rododendro, rododendre o neret
- Aliments orgànics *versus* convencionals. Comparació de nivells de contaminants
- Presència de sulfadiazina en ous
- Nota Diòxid de Titani E171. Prohibició a França. Nanopartícules
- Propionat càlcic E281 i inducció de la diabetis
- Laminadures amb alcohol. Revisió legislativa
- Àcid cianhídric en ametlles amargues
- Reutilització d'aigües per al reg de vegetals de consum en cru
- Gominols amb cafeïna
- Flors comestibles
- Ftalats com a contaminants ambientals i alimentaris
- Resposta a la moció 300-0016/12, sobre polítiques públiques respecte als aliments malsans
- Informe de seguiment de la notícia Foodwatch sobre detecció d'olis minerals MOH, MOSH, MOAH en llets infantils en llauna

- Informe sobre les noves recomanacions de l'AESAN sobre el consum de peix i el metil mercuri MeHg
- Resultats de l'estudi prospectiu de dioxines i PCB en bonítol
- Aliments ultraprocessats

Informes ACSA Brief 2019

- La problemàtica del perclorat i el clorat
- Àcid erúdic, un contaminant present en olis i greixos vegetals
- Ftalats en materials en contacte amb aliments
- Ús dels guants en la manipulació d'aliments: quin tipus de guants utilitzem
- Els reptes actuals de la gestió del risc per micotoxines
- Actualització del Mapa de perills de la cadena alimentària

Planificació estratègica i seguiment

El 2019 ha estat el tercer any de vigència del Pla de seguretat alimentària de Catalunya 2017-2021, que va ser aprovat pel Govern de la Generalitat en data 29 de novembre de 2016. Durant el 2019 s'ha continuat amb la implementació i s'han mantingut els treballs de seguiment i anàlisi de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya sobre indicadors quantitatius i qualitatius.

En aquesta línia de treball, durant el 2019 s'ha elaborat també la *Memòria anual sobre la situació de la seguretat alimentària a Catalunya*, en la qual es recullen i analitzen les dades dels principals indicadors de seguiment. Es tracta de dades quantitatives sobre la incidència de malalties de transmissió alimentària, la prevalença de perills en aliments que es troben en el mercat i el grau de compliment de les regulacions preventives per part de les empreses que operen a tota la cadena alimentària. Aquestes dades es contrasten amb les dels anys anteriors, s'observen les tendències i es comparen amb dades europees. També s'analitzen dades qualitatives sobre els assumptes més rellevants tractats en els fòrums professionals de treball, les notícies publicades en els mitjans de comunicació o els resultats d'enquestes, de manera que s'obté una visió global de quina és la situació de la seguretat alimentària a Catalunya i la seva evolució amb els anys, alhora que permet l'observació de tendències.

Segons les dades disponibles l'any 2019, el nivell de seguretat alimentària a Catalunya és elevat i estable amb certa tendència a la millora i comparable amb la mitjana de la Unió Europea. Tanmateix, es continuen observant àmbits en què cal treballar intensament com, per exemple, el sector de la restauració –tant comercial com social– que s'associa a més del 80% dels brots de toxiinfecció alimentària a Catalunya. L'autocontrol i la formació dels treballadors i dels responsables de l'autocontrol són elements clau per impulsar millores en aquest sector. El *Norovirus* continua sent l'agent que causa més brots de toxiinfecció alimentària, mentre que el *Campylobacter* i la salmonel·la continuen sent els principals agents causals de malaltia de transmissió alimentària que es declaren individualment, amb una tendència decreixent per a la salmonel·la però creixent en el cas del *Campylobacter*.

D'altra banda, les dades de prevalença de perills tant químics com biològics en aliments que es troben en el mercat ofereixen nivells de conformitat elevats.

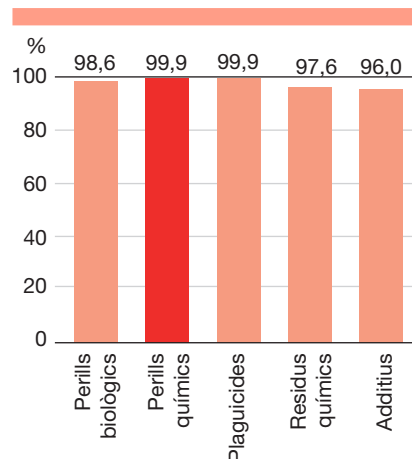
Suport a la coordinació interdepartamental, interadministrativa i intersectorial

L'objectiu de la coordinació és construir xarxes d'intercanvi d'informació i treball conjunt. En aquest àmbit s'ha continuat treballant en el manteniment d'un diàleg permanent amb totes les parts que intervenen en la cadena alimentària representades a les diferents comissions específiques de treball i a la Comissió Directora de Seguretat Alimentària (CDSA), òrgan director format per representants dels departaments de la Generalitat, ens locals, organitzacions empresarials i associacions més representatives de consumidors. La CDSA s'ha reunit el 24 d'abril, el 10 de juliol i el 30 d'octubre de 2019 i s'ha ocupat de fer el seguiment i orientar diferents assumptes, entre el quals destaquen els següents:

- Projecte de Llei de creació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya
- Formació de manipuladors d'aliments en el sector de la restauració
- Dia Mundial de la Seguretat Alimentària: presentació pública dels resultats de 10 anys de polítiques integrals en matèria de seguretat alimentària
- Proposició de Llei sobre el malbaratament alimentari
- Projecte educatiu "Ep, les mans ben netes"
- Actuacions del Comitè Científic Assessor de Seguretat Alimentària sobre avaluació del risc
- Congrés Barcelona Seguretat Alimentària 2019, "Més higiene, més valor"
- Iniciativa del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat d'impulsar un Pla de seguretat alimentària en l'àmbit de l'Estat espanyol

Segons les dades disponibles l'any 2019, el nivell de seguretat alimentària a Catalunya és elevat i estable amb certa tendència a la millora i comparable amb la mitjana de la Unió Europea.

Nivell de conformitat dels aliments segons resultats de les anàlisis dels programes de vigilància de l'ASPCAT

L'objectiu de la coordinació és construir xarxes d'intercanvi d'informació i treball conjunt.

- Tendència cada cop més arrelada del sobreembalatge amb l'argument de garantir la seguretat alimentària
- Aliments processats i aliments ultraprocessats
- Aprovació de la *Memòria anual sobre la situació de la seguretat alimentària a Catalunya*
- Avaluació de resultats del Pla de seguretat alimentària 2012-2016
- Regulació i implementació dels escorxadors mòbils i de baixa intensitat
- Informació sobre resultats d'estudis d'exposició a contaminants en dieta total
- Informació nutricional dels aliments. Sistema Nutriscore

Aquest diàleg es manté també mitjançant reunions periòdiques dels grups de treball de coordinació interdepartamental i interadministrativa, les comissions de treball amb els sectors de producció (llet, porcí, boví i oví, aviram, pesca i vegetals), sector de la distribució, sector de la restauració, la Comissió de seguretat alimentària i reaprofitament alimentari i la Comissió de treball amb les associacions de consumidors.

Els principals temes tractats en aquests fòrums han estat:

- Risc d'arribada a Catalunya de la pesta porquina africana (PPA)
- Comercialització de llet crua
- Avaluació de resultats del Pla de seguretat alimentària 2012-2016
- Formació en els manipuladors del sector de la restauració
- Criteris registrals en minoristes
- Transparència en el resultat dels controls oficials
- Malbaratament alimentari
- Consell Català de l'Alimentació i Pla estratègic de l'alimentació a Catalunya 2020-2025
- Auditoria DG SANTE 2019-6677 d'avaluació dels controls oficials sobre la producció d'aliments llestos per al consum
- Nous reglaments de control oficial dels productes d'origen animal
- Actuacions davant d'entrades il·legals en instal·lacions d'alt risc (explotacions i escorxadors)
- Control de la venda d'aliments per internet
- Venda minorista de peix en relació amb la informació al consumidor al punt de venda
- Altres de caràcter sectorial: benestar animal, brots per listèria, alertes, etc.

En el marc del suport a la coordinació i a la millora continuada, l'any 2019 s'ha creat un nou grup de treball per al seguiment i anàlisi dels brots de toxiinfeccions alimentàries. Els objectius d'aquest grup són: analitzar

periòdicament els brots declarats; detectar patrons, informació rellevant, necessitats i oportunitats de millora; elaborar un informe anual sobre els brots de TIA amb conclusions i recomanacions, i compartir la informació amb els serveis d'inspecció i els sectors alimentaris per tal d'afavorir la prevenció i millorar la investigació dels brots.

Auditoria interna del control oficial de la cadena alimentària

L'ACSA porta a terme l'auditoria interna del sistema de control oficial de la cadena alimentària que està sota la responsabilitat de l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT). Hi ha un pla pluriennal d'auditories que té caràcter quinquennal.

El 2019 s'han portat a terme treballs d'auditoria en els àmbits següents:

- Auditories de productes alimentaris d'origen animal
- Auditoria de productes alimentaris d'origen no animal

Foment de pràctiques correctes i suport a l'autocontrol dels operadors i participants en la cadena alimentària

S'ha continuat amb els treballs de foment de la implantació de l'autocontrol i de pràctiques correctes als establiments alimentaris, oferint consells i material informatiu i impulsant l'elaboració de guies de pràctiques correctes d'higiene amb els sectors.

Guies publicades el 2019:

- Guia de pràctiques correctes d'higiene per a la venda de llet crua de vaca. Inclou la llet pasteuritzada en màquina automàtica (publicada en castellà el 2019)
- Guia de pràctiques correctes d'higiene per a petits productors de cerveses (publicada en català i en castellà)
- Document *Bones pràctiques en el transport de matèries primeres alimentàries a granel a temperatura no regulada*

Una altra activitat i servei en aquesta línia de treball és l'actualització de la base de dades de legislació alimentària, amb més de 2.500 entrades, que permet posar a l'abast dels operadors la normativa que els és d'aplicació. El 2019 s'han incorporat 264 normes a la base de dades i s'han publicat 270 notes d'actualitat per informar tant els operadors econòmics com els consumidors.

Agència Catalana de Seguretat Alimentària

Grups de treball

- Grup de treball de coordinació interdepartamental i interadministrativa
- Grup de treball d'autocontrols a la cadena alimentària
- Grup de treball amb consumidors i usuaris

Comissions

- Comissió de lluita contra el malbaratament i seguretat alimentària
- Comissió de seguiment de la seguretat de la carn i productes de la carn
- Comissió de seguiment de la seguretat de la llet
- Comissió de seguiment de la seguretat de l'aviram
- Comissió de seguiment de la seguretat del peix i productes de la pesca
- Comissió de seguiment de la seguretat dels vegetals
- Comissió de restauració i seguretat alimentària
- Comissió de seguretat alimentària i distribuïdors de la cadena alimentària

Lluita contra el malbaratament d'aliments: reaprofitament segur dels aliments

S'ha seguit donat suport a la lluita contra el malbaratament d'aliments. El 2019 han continuat les activitats de la Comissió de Seguretat Alimentària i Malbaratament, s'ha participat en l'elaboració de la Llei de reducció del malbaratament alimentari, s'ha actualitzat la *Guia de pràctiques correctes d'higiene per a l'aprofitament segur del menjar en la donació d'aliments*, i s'ha publicat la infografia *Consells de seguretat alimentària per endur-te els aliments sobrers del restaurant*.

Comunicació en seguretat alimentària

La comunicació del risc s'orienta a mantenir un elevat nivell d'informació i confiança per part de la ciutadania. En l'àmbit de la comunicació del risc durant l'any 2019 cal destacar les activitats següents:

Publicació de material comunicatiu

- La neteja i desinfecció de les llescadores és clau per prevenir la listeriosi
- Informació d'al·lèrgens en els establiments de restauració (en castellà)
- Recomanacions per a la preparació segura del sushi (en xinès)
- Vídeos La seguretat alimentària a la restauració
- ACSA Brief (bimensual)
- Mapa de perills en aliments (mensual)
- Butlletí InfoACSA (mensual)
- 11 vídeos de formació per a la restauració basats en les quatre normes de seguretat alimentària:
  - Les quatre normes bàsiques de seguretat alimentària
  - El rentat de mans
  - La neteja i la desinfecció
  - L'ordre i la neteja del magatzem d'aliments
  - Separeu els aliments cuinats dels crus
  - Conserveu els aliments tapats
  - Coeu amb seguretat
  - Reescalfeu el menjar amb seguretat
  - L'emmagatzematge refrigerat
  - Refredeu ràpidament
- Recordeu: netegeu, separeu, coeu i refredeu. Les quatre normes per garantir la seguretat dels aliments

- Quatre vídeos de formació per als food truck:
  - Condicions de les instal·lacions
  - Les bones pràctiques de manipulació
  - L'ús de l'aigua
  - Les rutines diàries
- Nou vídeo de consells per prevenir la listeriosi
- Organitza bé la nevera (en castellà)
- Saps quina informació et donen els envasos?
- Requisits de seguretat alimentària en la donació d'aliments (castellà)
- A la compra amb el teu tupper
- Tres infografies sobre els productes fitosanitaris:
  - Què es fa abans que es comercialitzin els productes fitosanitaris?
  - Com es treballa per garantir una correcta aplicació dels productes fitosanitaris?
  - Una vegada s'ha aplicat el producte fitosanitari, com es garanteix la seguretat dels aliments que arriben a les llars?

Web de l'ACSA

La web de l'ACSA ha rebut 549.160 visites, un 24,9% més que en l'any anterior. Al llarg del 2019 s'ha treballat per obtenir un millor posicionament en les recerques a internet i s'han portat a terme reestructuracions i millores, entre les quals destaquen:

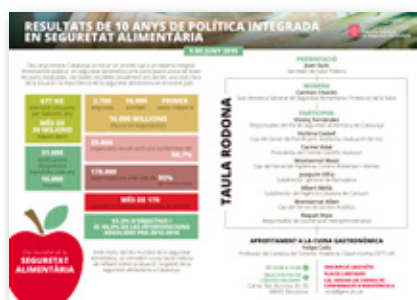
- Organització dels consells de seguretat alimentària dirigits als consumidors. Format html dels diferents consells
- Reestructuració de l'apartat "Informació per als professionals sanitaris"
- Ampliació de l'apartat "Seguretat alimentària a la restauració"
- Apartat sobre la listèria/listeriosi (en català i castellà):
  - Què és la listeriosi?
  - Listeria *monocytogenes*; Grups de risc; Període d'incubació; Síntomes; Aliments de risc; Què es pot fer per prevenir la listeriosi?
  - Infografia de l'ACSA sobre listèria adreçada als consumidors
  - Listeria *monocytogenes* ACSA Brief
  - Listeria *monocytogenes* Mapa de perills. ACSA
  - Recomanacions per als operadors econòmics:
    - Infografia: Prevenció de la listeriosi en bars, restaurants, botigues d'alimentació i menjadors col·lectius
    - Infografia: La neteja i desinfecció de les llescadors és clau per prevenir la listeriosi
    - Guia: Guia de bones pràctiques per a la prevenció de listèria *monocytogenes* en la restauració social

S'han elaborat 270 notes d'actualitat en seguretat alimentària publicades a la pàgina web de l'ACSA, entre les quals es poden destacar les següents:

- L'opinió científica de l'EFSA sobre anàlisi de perills en petits establiments i donació d'aliments
- L'ACSA rep el premi VETS sobre seguretat alimentària del COVB (Col·legi Oficial de Veterinaris de Barcelona)
- Informe europeu sobre residus de plaguicides en els aliments
- Informe europeu sobre els residus de medicaments veterinaris
- Eurobaròmetre de seguretat alimentària
- Brots europeus per listèria
- Entrada en vigor del nou Reglament UE de control oficial en seguretat alimentària

Jornades i cursos organitzats o amb participació de l'ACSA

- Jornada de l'ACSA: "Resultats de 10 anys de política integrada en seguretat alimentària" (5 de juny), seguida d'una roda de premsa i l'atenció en dies posteriors a mitjans de comunicació (com Radio4 i Catalunya Ràdio) respecte a la transparència dels resultats de les inspeccions
- Congrés Barcelona Seguretat Alimentària 2019 "Més higiene, més valor", amb més de 200 assistents
- Defensa alimentària (*Food Defense*), més enllà de la innocuïtat
- Jornada sobre Gestió d'Alertes Alimentàries. ASPCAT (13 de novembre)
- XII Jornada de Seguretat Alimentària i Administració Local. Transparència i seguretat alimentària. Organitzada per l'ACSA i la Diputació de Barcelona

Suport a l'activitat exportadora

En l'àmbit del suport a l'activitat exportadora de les empreses alimentàries de Catalunya destaquen les activitats següents, que s'han portat a terme en col·laboració amb els serveis regionals de l'ASPCAT:

- Organització del curs Control oficial d'establiments autoritzats per exportar carn i productes carnis als Estats Units d'Amèrica
- Reunió del Grup d'Exportacions (representants dels serveis de protecció de la salut)
- Videoconferències i reunions amb l'Administració central de l'Estat i les comunitats autònomes per tractar diversos temes com les exportacions als Estats Units d'Amèrica (preparació de documentació per al FSIS / preparació d'auditoria / mesures correctores) i les exportacions al Japó
- Gravació d'una píndola informativa sobre exportacions

- Coordinació d'auditories dels països tercers:
  - Canadà (CFIA): auditoria del sistema (UE): auditoria a dos establiments (indústria càrnia i escorxador)
  - Malàisia: avaluació del sistema (auditoria a un escorxador)
  - Singapur: auditoria del sistema (auditoria a la indústria càrnia, l'escorxador, el laboratori de Barcelona i PIF)
  - Corea del Sud: auditoria del sistema (escorxador)
  - Estats Units d'Amèrica: 21 de maig-4 de juny: auditoria del sistema (auditoria a dues indústries càrnies, un escorxador i un laboratori de Girona)
  - Supervisió d'establiments que han sol·licitat exportar a la Xina
  - Supervisió d'establiments autoritzats per exportar als Estats Units d'Amèrica
  - Supervisió d'establiments que han sol·licitat exportar a la Xina (setembre, quatre establiments).
  - Supervisió d'establiments autoritzats per exportar als Estats Units d'Amèrica (dos establiments).

Activitats i resultats

Recerca i avaluació	2018	2019
Experts en seguretat de la cadena alimentària	Reunions del Comitè Científic Assessor (3)	Reunions del Comitè Científic Assessor (2)
Informes tècnics i d'avaluació	23 informes tècnics i d'avaluació del risc	31 informes tècnics i d'avaluació del risc
Estudis d'exposició	6 estudis	5 estudis
Planificació estratègica i seguiment		
Pla de seguretat alimentària de Catalunya	1 informe de seguiment	1 informe de seguiment
Memòria anual sobre la situació de la seguretat alimentària a Catalunya	1 memòria basada en 130 indicadors	1 memòria basada en 130 indicadors
Auditoria interna	3 auditories internes finalitzades	2 auditories internes finalitzades
Coordinació d'administracions, operadors i consumidors		
	3 reunions de la Comissió Directora de Seguretat Alimentària	2 reunions de la Comissió Directora de Seguretat Alimentària
	3 reunions de la Comissió Interdepartamental-Interadministrativa	2 reunions de la Comissió Interdepartamental-Interadministrativa
	2 reunions de la Comissió de Seguiment de Seguretat del Peix i Productes de la Pesca	2 reunions de la Comissió de Seguiment de Seguretat del Peix i Productes de la Pesca
	2 reunions de la Comissió de Seguiment de Seguretat de la Llet	2 reunions de la Comissió de Seguiment de Seguretat de la Llet
	2 reunions de la Comissió de Seguretat de l'Aviram	2 reunions de la Comissió de Seguretat de l'Aviram
	2 reunions de la Comissió de Consumidors i Usuaris	1 reunió de la Comissió de Consumidors i Usuaris
	2 reunions de la Comissió de la Seguretat del Boví, Oví i Porcí	2 reunions de la Comissió de la Seguretat del Boví, Oví i Porcí
	1 reunió de la Comissió de Distribuïdors i Seguretat Alimentària	1 reunió de la Comissió de Distribuïdors i Seguretat Alimentària
	2 reunions de la Comissió de Seguretat dels Vegetals	2 reunions de la Comissió de Seguretat dels Vegetals
	1 reunió de la Comissió de Seguretat Alimentària i Reaprofitament Alimentari	1 reunió de la Comissió de Seguretat Alimentària i Reaprofitament Alimentari
		1 reunió de la Comissió de Seguretat Alimentària en la Restauració
Foment de l'autocontrol a les empreses		
Guies de pràctiques correctes d'higiene	Publicació de 2 guies de pràctiques correctes d'higiene	Publicació de 2 guies de pràctiques correctes d'higiene
Base de dades de legislació alimentària	220 entrades	264 entrades

Seguretat alimentària

	2018	2019
Comunicació en seguretat alimentària		
Pàgina web especialitzada	439.572 visites	549.160 visites
Butlletins mensuals	12 butlletins <i>InfoACSA</i> . 1.200 subscriptors	12 butlletins <i>InfoACSA</i> . 4.745 subscriptors
	6 butlletins <i>ACSA Brief</i> . 1.250 subscriptors	6 butlletins <i>ACSA Brief</i> . 1.187 subscriptors
	12 butlletins <i>Mapa de perills</i> . 1.300 subscriptors	12 butlletins <i>Mapa perills</i> . 2.284 subscriptors
Resposta a consultes	653 consultes	388 consultes
Material de divulgació	292 notes d'actualitat	270 notes d'actualitat
	12 consells de seguretat alimentària	10 consells de seguretat alimentària
Suport a l'exportació		
Reunions del grup d'exportació	1	2
Auditories a països tercers	5	6
Supervisió d'establiments	8	12
Cursos de formació en exportació als Estats Units d'Amèrica	1	1

L'experiència

Reforç de l'autocontrol en establiments carnis

Durant els anys 2017 i 2018 el sistema europeu d'alerta i intercanvi ràpid d'informació (RASFF, Rapid Alert System for Food and Feed) va detectar un augment de la presència de salmonel·la en productes carnis curats com el fuet, el xoriço, el salami i altres embotits curats. Alguns dels lots no conformes per presència de salmonel·la tenien com a origen indústries de Catalunya. Com a resposta a aquesta situació es va decidir prendre mesures per analitzar la situació i impulsar la mitigació del risc per salmonel·la en productes crus curats.

La primera actuació va consistir a demanar al Comitè Científic Assessor de l'ACSA un dictamen sobre l'avaluació del risc de salmonel·la en l'elaboració de productes curats, especialment de fuet. Atinent a l'avaluació realitzada, es van determinar com a paràmetres específics de seguretat els següents punts: fer controls exhaustius de salmonel·la en matèries primeres per garantir nivells de contaminació mínims; garantir estrictes condicions d'higiene d'instal·lacions, equips i superfícies, i garantir una activitat d'aigua inferior a 0,92 del producte a la sortida de la planta de producció.

Aquests paràmetres van servir de referent per portar a terme una campanya de control específica sobre els autocontrols dels establiments elaboradors de productes crus curats a Catalunya. Es van realitzar actuacions amb presa de mostres a 210 establiments elaboradors d'aquests tipus de productes (fuet, xoriço, secallona, llonganissa i somaia), de les quals es va detectar salmonel·la en un 4,7% del total (95,3% de conformitat). També es van prendre mostres de carn fresca de porc en 13 sales de desfer i de canals porcines en 14 escorxadors. En 10 d'aquestes actuacions es van detectar resultats positius a salmonel·la (37%). Pel que fa als autocontrols, es va observar que el 60% dels establiments mostraven algun tipus de deficiència en el seu sistema d'autocontrol i que al voltant del 25% mostraven no conformitats importants.

Els resultats d'aquesta experiència mostren que el risc microbiològic associat a salmonel·la per consum de productes crus curats es troba per sobre del que seria factible i desitjable. Per corregir la situació cal posar en valor i reforçar els sistemes d'autocontrol de les empreses elaboradores. Aquests sistemes d'autocontrol han d'orientar-se especialment al control de la càrrega microbiana de la matèria primera, l'activitat de l'aigua del producte final i el seu temps de curació.

Vigilància i resposta a emergències de salut pública

La vigilància de la salut pública engloba un conjunt d'activitats destinades a la recollida, anàlisi, interpretació i difusió sistemàtica de tota la informació relacionada amb l'aparició i extensió de les malalties i els seus determinants per tal d'aconseguir-ne el control efectiu.

L'any 2019 el sistema de vigilància ha continuat realitzant les tasques de monitoratge de totes les malalties subjectes a declaració, la qual s'ha concretat en la vigilància de 48 malalties transmissibles. La gestió de la vigilància de les malalties transmissibles s'organitza entorn del sistema de malalties de declaració obligatòria (sistema MDO), en la qual intervenen el conjunt d'elements que conformen la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (XVEC).

Monitoratge sistemàtic de les malalties i determinants de salut

Aspectes destacables del monitoratge de les malalties subjectes a declaració obligatòria (MDO)

D'entre totes les malalties subjectes de vigilància a Catalunya, l'any 2019 destaquen la legionel·losi, l'hepatitis A i la tos ferina.

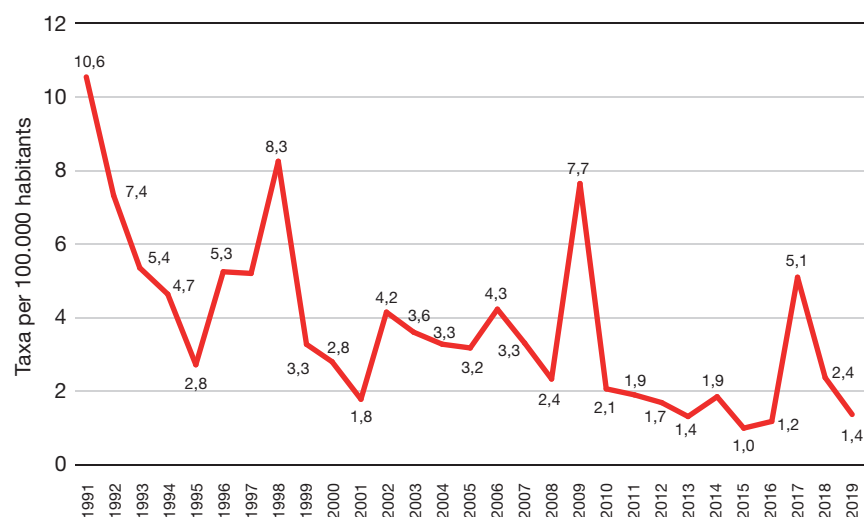
És rellevant la vigilància i el monitoratge de la legionel·losi, malaltia que es va començar a observar a Catalunya l'any 2017 i els darrers anys ha tingut una elevada incidència. L'any 2017 es va observar un important augment d'incidència de la legionel·losi, que va passar d'una taxa de 3,5 per 100.000 habitants l'any 2016 a una de 5,7 l'any 2017. L'any 2018 aquest comportament es va mantenir estable, amb una taxa de 5,8 per 100.000 habitants. L'índex epidèmic acumulat (IEA) de 1,6 indica que la legionel·losi l'any 2018 es va situar en la franja d'incidència elevada en el context dels darrers 5 anys. La persistència d'aquest comportament requereix d'una anàlisi en profunditat per detectar els factors que poden haver contribuït a aquest fet. L'any 2019 s'ha observat una davallada de

la incidència de legionel·losi, que ha passat de 7 per 100.000 l'any 2018 a 6,1 el 2019.

Pel que fa a l'hepatitis A, l'any 2017 la taxa d'incidència d'aquesta malaltia es va multiplicar gairebé per quatre fonamentalment com a conseqüència de l'existència d'un brot en el col·lectiu d'homes que tenen sexe amb homes (HSH). El control del brot l'any 2018 va contribuir a la disminució de la incidència de la malaltia, que es va situar en 2,42 per 100.000 habitants. L'IEA de l'any 2018, però, es va situar en 1,8, la qual cosa va evidenciar un comportament de malaltia d'elevada incidència en el context dels darrers cinc anys.

A partir del control de brot l'any 2018, l'hepatitis A ha continuat la tendència de disminució de la incidència iniciada l'any 2009 com a conseqüència de la incorporació de la vacunació sistemàtica de l'hepatitis A en el calendari de vacunacions sistemàtiques de Catalunya. La taxa d'incidència de l'any 2019 s'ha situat en 1,4 per 100.000 habitants (gràfic següent), similar a les taxes d'incidència enregistrades abans de l'existència del brot en el col·lectiu d'HSH de l'any 2017.

Morbiditat declarada al sistema MDO per hepatitis A. Catalunya, 1991-2019

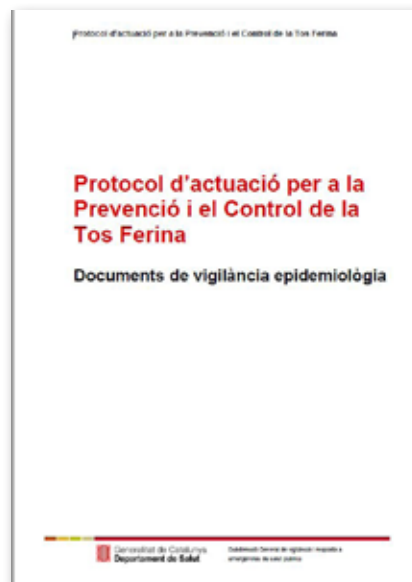
Font: Registre de malalties de declaració obligatòria (MDO). Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

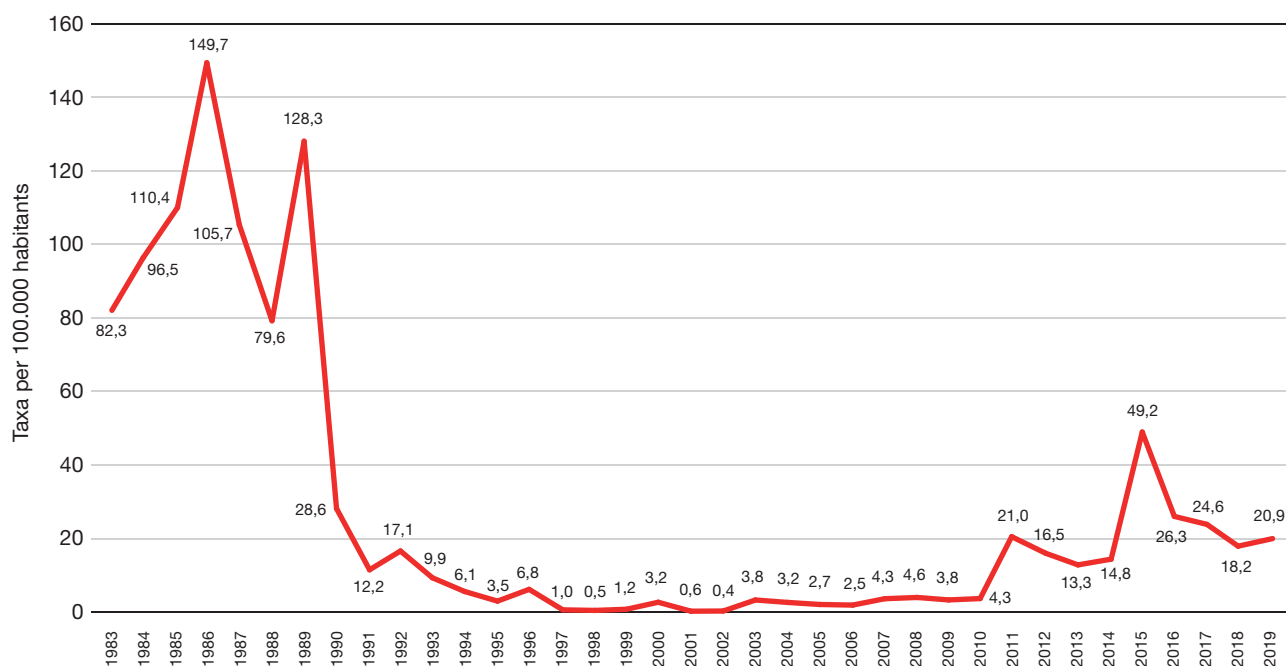
També cal destacar la vigilància de la tos ferina, amb l'objectiu de fer un seguiment de l'evolució d'aquesta malaltia d'ençà que l'any 2011 es produís una reemergència molt acusada, que també es va fer palesa a l'Estat espanyol i a la resta de països del continent europeu. El 2015 va ser un any epidèmic i els anys següents la malaltia va disminuir d'incidència. L'any 2018 es va consolidar la tendència de descens iniciada l'any 2016, amb la disminució de la taxa d'incidència, que el 2017 va ser de 24,55 per 100.000 habitants i el 2018, de 18,2 per 100.000 habitants. L'any 2019 la incidència ha augmentat lleugerament fins al 20,9 per 100.000 habitants. Un IEA de 0,7 situa en la franja de baixa incidència el comportament de la tos ferina en el context dels darrers cinc anys.

El grup d'edat que presenta les taxes d'incidència més altes de tos ferina és el dels menors d'1 any. Amb la finalitat de reduir la incidència d'aquesta malaltia en aquesta edat, on també presenta una major proporció d'hospitalització i complicacions, l'any 2014 es va introduir la vacunació en les dones embarassades en el tercer trimestre de gestació. L'assoliment d'unes bones cobertures s'ha vist acompanyada d'una disminució dels percentatges de casos en menors de 2 mesos (d'un 23,9% l'any 2013 a un 7,6% l'any 2019). En els menors d'1 any el percentatge de casos ha disminuït d'un 8,5% l'any 2013 a un 1,5% l'any 2019 (taula següent).

Comparació del percentatge de casos de tos ferina en menors de 2 mesos i menors d'1 any en període prevacunal (any 2013) i en període vacunal (any 2019)

	Nombre total de casos de tos ferina	Casos en menors de 2 mesos	Proporció de casos en menors de 2 mesos	Casos en menors d'1 any	Proporció de casos en menors d'1 any
2013	1.003	76	7,6%	240	23,9%
2019	1.603	24	1,5%	137	8,5%
			p < 0,001		p < 0,001

Morbiditat declarada al sistema MDO per tos ferina. Catalunya, 1983-2019

Font: Registre de malalties de declaració obligatòria (MDO). Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Col·laboració amb l'ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) en la vigilància de la tos ferina en menors d'1 any (projecte PERTINENT)

L'any 2019 el Servei de Sistemes de Monitoratge i Declaració de Vigilància de Salut Pública ha continuat la seva col·laboració en el projecte PERTINENT, una xarxa europea de vigilància de la tos ferina que funciona com un sistema sentinella de vigilància activa formada per 35 hospitals de sis països de la Unió Europea i l'Espai Econòmic Europeu.

L'objectiu del projecte PERTINENT és millorar el coneixement del comportament dels casos de tos ferina en nens hospitalitzats menors d'1 any pel que fa a càrrega de la malaltia, complicacions, incidència d'hospitalització, taxa d'hospitalització i severitat de la malaltia. D'altra banda, el projecte ha realitzat un estudi d'efectivitat de la primovacunació de la tos ferina en infants menors d'1 any hospitalitzats.

Participació en el Projecte FIS sobre la tos ferina “Efectivitat de la vacuna contra la tos ferina en dones embarassades en el tercer trimestre per prevenir la tos ferina: un estudi de casos i controls a Catalunya i Navarra”

L'any 2019 s'ha fet la validació final de les dades i l'anàlisi, interpretació i difusió dels resultats del projecte FIS sobre la tos ferina “Efectivitat de la vacuna contra la tos ferina en dones embarassades en el tercer trimestre per prevenir la tos ferina: un estudi de casos i controls a Catalunya i Navarra”, desenvolupat entre els anys 2016 i 2018.

Aquest estudi de casos i controls analitza l'efectivitat de la vacunació de tos ferina de les dones embarassades en el tercer trimestre de l'embaràs (entre les setmanes 27-36 de la gestació) i hi van participar tots els serveis de vigilància epidemiològica distribuïts pel territori de Catalunya.

Entre els principals resultats, l'estudi va constatar una cobertura elevada de vacunació en les dones embarassades, tant en els casos (70,2% de cobertura vacunal) com en els controls (86,6% de cobertura vacunal). També va concloure que la vacunació amb dTpa en les dones embarassades és efectiva en la prevenció de la tos ferina en els menors d'1 any, amb una efectivitat del 78,9%.

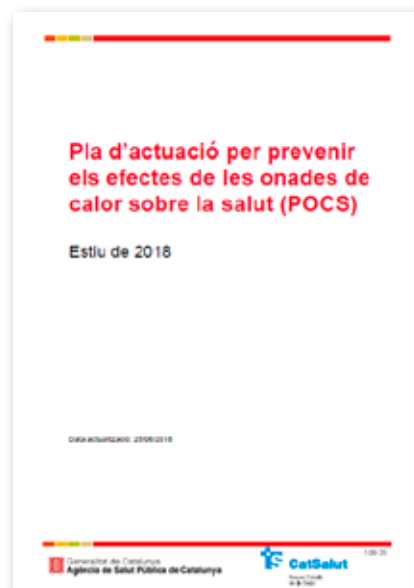
Efectes de les temperatures extremes sobre la salut. Catalunya, estiu de 2019

Les temperatures ambientals elevades i sostingudes comporten un augment de la mortalitat, sobretot en persones grans o amb factors de risc, que en països desenvolupats s'estima entre 12% i 40%.

L'any 2004, després de l'onada de calor de 2003, a Catalunya es va crear el Pla d'actuació per prevenir els efectes de les onades de calor sobre la salut (POCS), multidepartamental i multisectorial, que funciona cada temporada de juny a setembre.

Els objectius del POCS són: predir amb la màxima anticipació que permetin els mitjans tècnics les possibles situacions meteorològiques de perill, minimitzar els efectes negatius de les onades de calor sobre la salut de la població, especialment dels grups més vulnerables, i coordinar les mesures i els recursos existents a Catalunya per fer front a la possible onada de calor.

Les persones amb més risc de patir els efectes de les temperatures extremes són la gent gran (sobretot més grans de 75 anys), nadons, persones amb discapacitats físiques o psíquiques que tenen limitada la seva autocura, persones amb malalties cròniques, persones fràgils que viuen soles, persones amb condicions socials precàries, pacients amb medicacions que actuen sobre el sistema nerviós central, persones que realitzen una activitat física intensa o aquelles que han de romandre o fer activitat física a l'aire lliure (incloses les activitats laborals), entre altres.

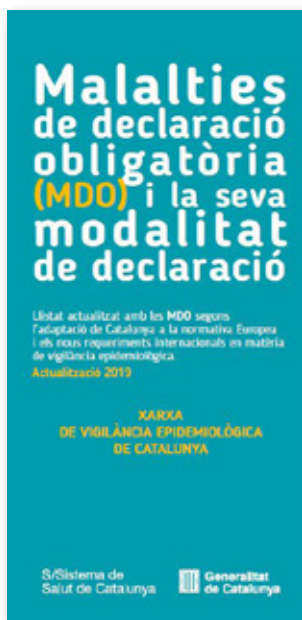
Un dels indicadors utilitzats pel POCS són els casos de cop de calor, notificats pels hospitals a la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (XVEC) i les defuncions que causen, notificades per l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC).

L'estiu de 2019 es van notificar a la XVEC set afectats per cop de calor, quatre dels quals van morir. Tots es van notificar entre els dies 1 i 24 de juliol, i es van donar durant la fase 2 del POCS o just quan s'acabava.

Les persones que van morir tenien entre 64 i 85 anys, tots eren homes i tots tenien factors de risc intrínsecs (patologia de base) i extrínsecs que els podien predisposar a patir el quadre clínic de cop de calor. D'aquestes quatre persones, tres estaven realitzant activitats a l'aire lliure amb temperatures elevades i una va patir elevades temperatures al domicili en absència de climatització. Respecte a la distribució geogràfica de les defuncions, una es va produir a la ciutat de Barcelona, i tres a Tarragona-Terres de l'Ebre.

Durant l'estiu 2019, el Servei Meteorològic de Catalunya va emetre nou avisos de calor: dues d'onada de calor (un al juny i un al juliol) i set de temperatura màxima extrema (un al juny, tres al juliol i tres a l'agost). Alguns dies d'aquests períodes, l'onada de calor va arribar a afectar gran part del territori de Catalunya.

Sistema de notificació microbiològica de Catalunya

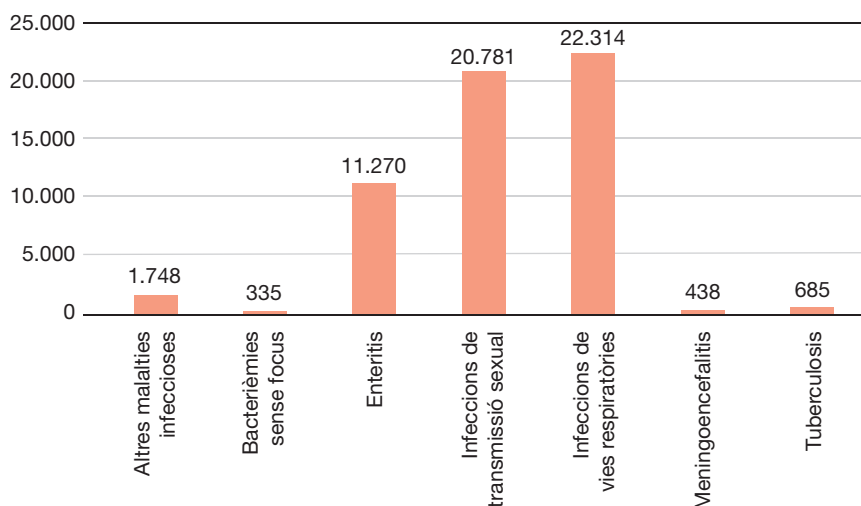
L'any 1993 es va posar en marxa el Sistema de notificació microbiològica de Catalunya (SNMC), que recollia les notificacions de casos confirmats de microorganismes que tenien un caràcter rellevant per a la salut pública. Aquest sistema es va iniciar de forma pilot en 18 laboratoris hospitalaris i l'any 1995, quan es va posar en marxa de forma definitiva, ja hi participaven 28 laboratoris hospitalaris.

A partir de l'any 2015, arran del Decret 203/2015, l'SNMC es va convertir en un sistema de notificació obligatòria per part dels microbiòlegs que treballen a la xarxa sanitària pública o privada. Durant l'any 2019 hi han participat 53 laboratoris hospitalaris i extrahospitalaris. La cobertura ha estat del 92,9% del total de llits d'aguts hospitalaris de la xarxa pública i del 88,9% del total de centres d'atenció primària.

Durant l'any 2019, un cop validades i depurades les notificacions, s'han analitzat un total de 57.571 microorganismes causants de malalties agudes, dels qual 43.801 (76,1%) van ser infeccions notificades en l'àmbit hospitalari i 13.770 (23,9%), provinents de l'atenció primària.

A continuació es mostren les notificacions per entitat clínica.

Nombre de casos de les diferents entitats clíniques del Sistema de notificació microbiològica de Catalunya (SNMC), 2019

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció general de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

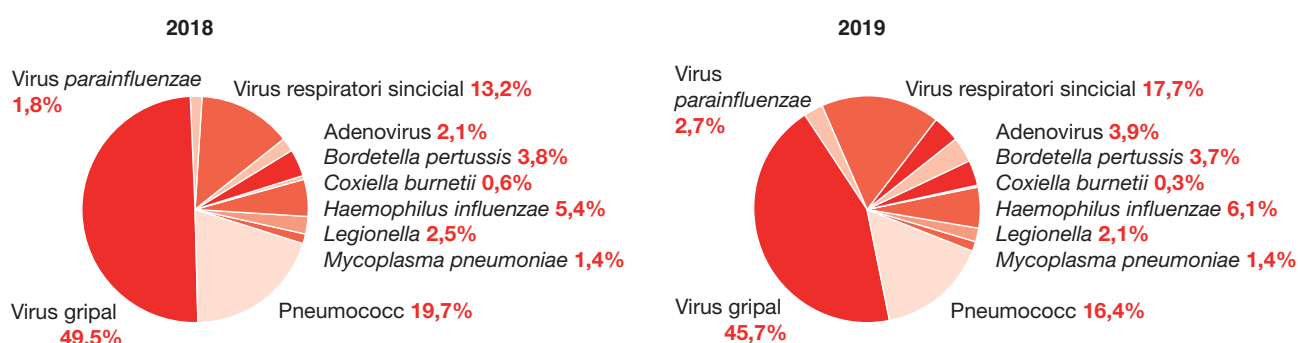
Les entitats clíniques més freqüents han estat les infeccions de les vies respiratòries (22.314 casos confirmats, el 38,8% del total), les infeccions de transmissió sexual (20.781 casos confirmats, el 36,1%) i les enteritis (11.270 casos, el 19,6%). El grup “Altres malalties infeccioses” ha representat el 3,0% dels casos confirmats, amb 1.748 notificacions. Les entitats clíniques amb menor percentatge de notificacions han estat la tuberculosi (685 casos confirmats, el 1,2%), les meningoencefalitis (438 casos confirmats, el 0,8%) i les bacterièmies sense focus (335 casos confirmats, el 0,6%).

Igual que el 2018, durant l'any 2019 els microorganismes més freqüents han estat el virus gripal (17,7%), la *Chlamydia trachomatis* (17,6%) i el *Campylobacter* (9,7%). El nombre total de casos confirmats ha augmentat respecte als casos confirmats el 2018. En el cas de la *Chlamydia trachomatis* hi ha hagut un augment del 42% (de 7.147 casos el 2018 a 10.150 casos el 2019); els casos de virus gripal han augmentat un 16,8% (de 8.736 casos el 2018 a 10.200 casos el 2019), i en el *Campylobacter* s'ha produït una disminució del 7,5% (de 6.053 casos el 2018 a 5.599 casos el 2019).

Els gràfics següents mostren la distribució dels agents causals de les entitats amb més notificacions i comparen les notificacions del 2019 i les del 2018. Pel que fa a les infeccions de les vies respiratòries, s'observa una certa disminució del percentatge del virus gripal i del pneumococ i un cert augment del virus respiratori sincicial, el virus *parainfluenzae* i l'*Haemophilus influenzae*, quan es comparen amb els casos confirmats del 2018. Respecte al 2018, en les infeccions de transmissió sexual s'observa un augment de la proporció de casos confirmats de *Chlamydia trachoma-*

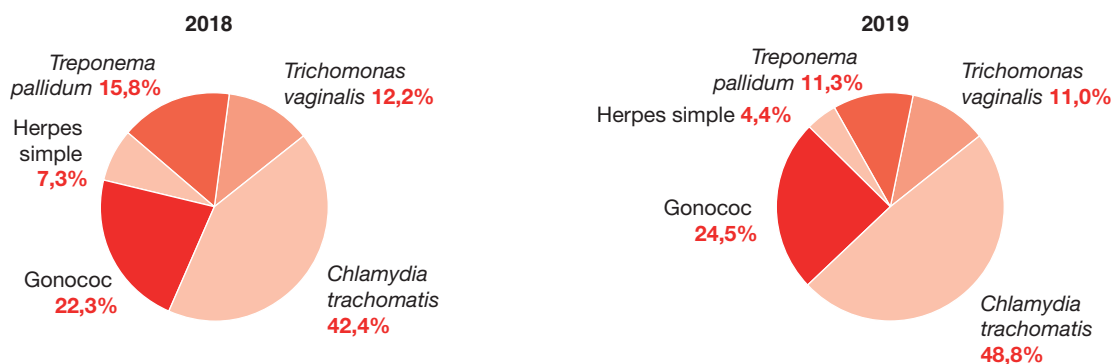
tis i *Neisseria gonorrhoeae* (gonococ) i una disminució de la proporció de casos de *Treponema pallidum* i d'herpes simple. En el cas de les enteritis, la distribució de les declaracions del 2019 són força semblants a les del 2018, amb una disminució del percentatge de *Campylobacter* i *Salmonella* no tifòdica respecte al total de casos d'enteritis notificats. El percentatge de casos de *Giardia lamblia* ha augmentat el 2019 respecte a l'any anterior.

Infeccions de vies respiratòries segons agent causal. Catalunya, 2018-2019

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

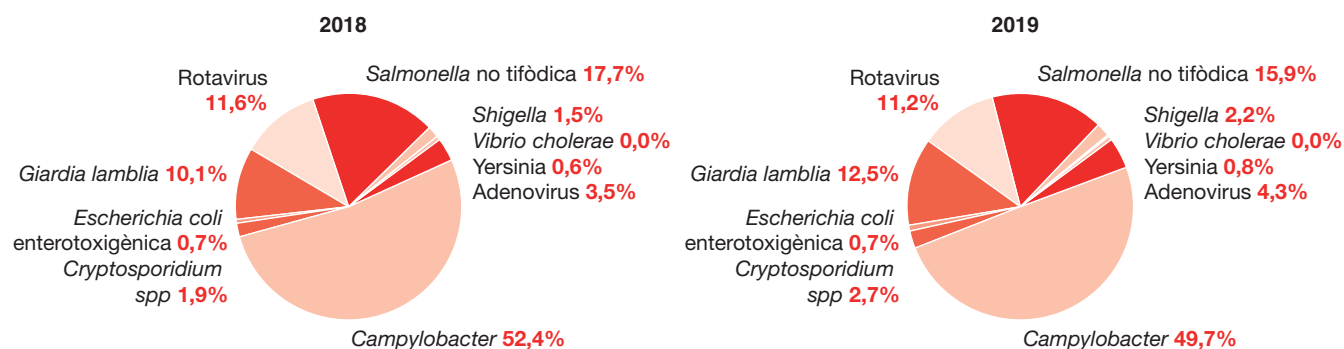
Infeccions de transmissió sexual segons agent causal. Catalunya, 2018-2019

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Figura 4. Enteritis segons agent causal. Catalunya, 2018-2019

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Durant l'any 2019, l'equip del SNMC ha estat treballant en la integració de la plataforma d'interoperabilitat del Departament de Salut (IS3) amb el RSNM. L'objectiu és permetre la notificació al RSNM dels microorganismes de declaració obligatòria des dels centres declarants de forma automatitzada a través de la plataforma IS3. Durant l'any 2019, s'ha analitzat l'impacte del projecte amb l'equip d'informàtica, i s'ha començat l'adaptació dels codis informàtics de totes les variables d'ambdues plataformes per tal de posar en marxa el desplegament del projecte i la connexió de les plataformes.

Segons el Decret 203/2015, la notificació de les resistències antimicrobianes dels microorganismes és de declaració obligatòria al SNMC. Les resistències antibiòtiques es recullen de forma individualitzada o agregada segons el microorganisme, seguint les directius del decret. Les resistències individualitzades es recullen en la mateixa notificació de casos mencionada anteriorment. Les resistències antimicrobianes agregades corresponen als microorganismes *Acinetobacter baumannii*, *Enterococcus faecalis/faecium*, *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumoniae*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus*/MRSA, *Streptococcus agalactiae* i *Streptococcus pyogenes*, i les notifiquen anualment els centres declarants, segons el [Procediment de vigilància de les resistències microbianes a Catalunya](#).

Durant el 2019 s'ha creat una enquesta per unificar els criteris diagnòstics en les anàlisis posteriors, a partir de la recollida i depuració de la informació rebuda referent als anys 2016-2018. Hi han participat 42 centres declarants públics i privats corresponents a totes les regions sanitàries de Catalunya. En la taula següent es mostra el nombre de microorganismes aïllats per any.

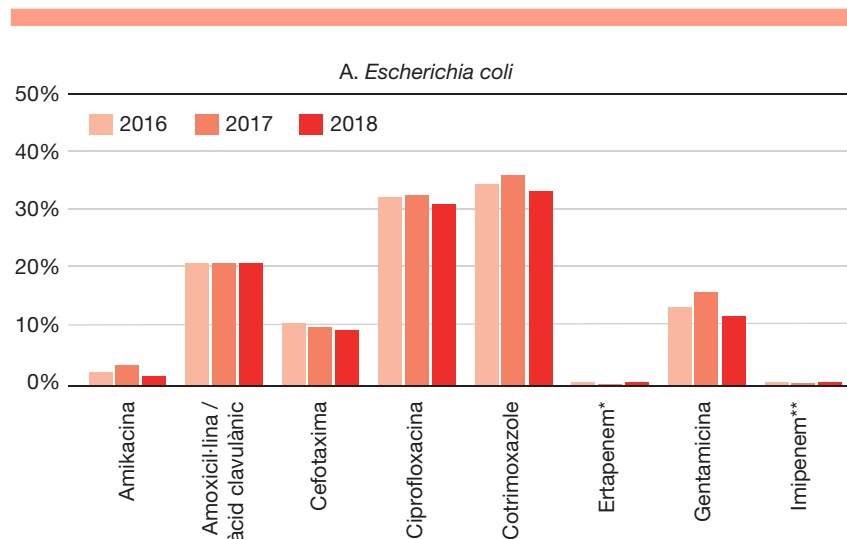
Nombre de soques aïllades en l'anàlisi de resistències antimicrobianes. Catalunya 2016-2018

	Nombre d'aïllaments			
	2016	2017	2018	Total
<i>Acinetobacter baumannii</i>	193	75	45	313
<i>Enterococcus faecalis</i>	7.384	2.534	1.655	11.573
<i>Enterococcus faecium</i>	3.007	1.018	524	4.549
<i>Escherichia coli</i>	49.225	16.068	11.539	76.832
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	10.756	3.821	2.770	17.347
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	8.317	3.088	1.542	12.947
<i>Staphylococcus aureus</i>	10.058	3.677	2.004	15.739
<i>Staphylococcus aureus</i> resistent a meticil·lina (MRSA)	2.309	662	598	3.569
<i>Streptococcus agalactiae</i>	11.338	3.494	2.528	17.360
<i>Streptococcus pyogenes</i>	5.907	1.940	1.045	8.892
Total	108.494	36.377	24.250	169.121

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

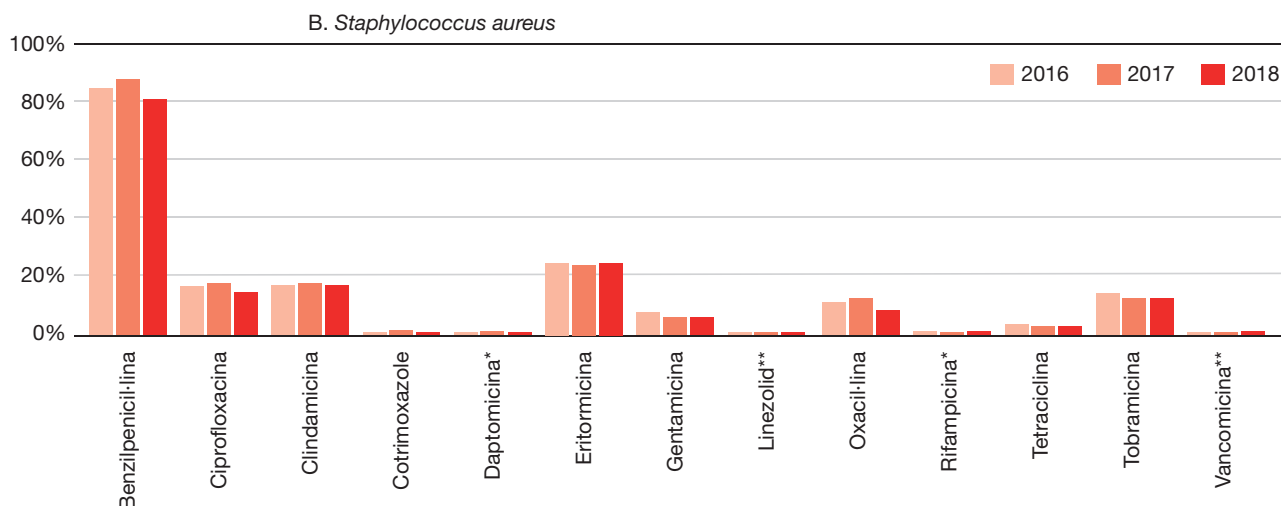
En els següents gràfics es mostren els resultats preliminars dels percentatges de resistència dels tres microorganismes amb un nombre més alt de soques aïllades.

Percentatge de resistències antimicrobianes. Catalunya, 2016-2018

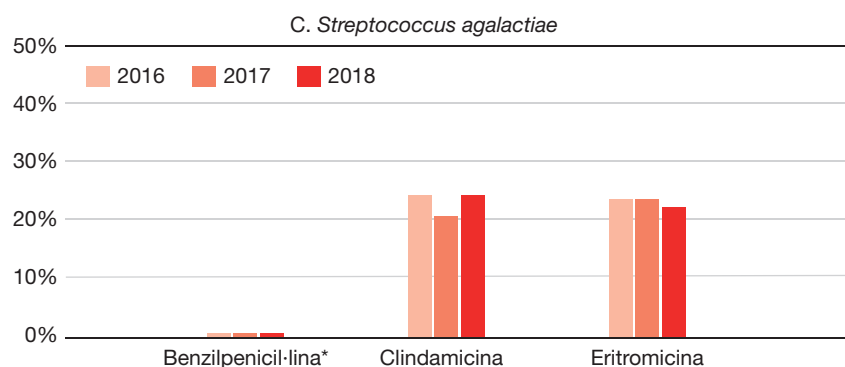
* Els percentatges de soques resistents són inferiors al 0,3%.

** Els percentatges de soques resistents són inferiors al 0,1%.

* Els percentatges de soques resistents són inferiors a l'1%.

** Els percentatges de soques resistents són inferiors al 0,1%.

* Els percentatges de soques resistents són inferiors al 0,5%.

Font: Sistema de Notificació Microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Detecció i resposta ràpida a alertes de salut pública d'interès per al sistema sanitari

Balanç de la vigilància de les arbovirosis importades a Catalunya

A Catalunya, on vectors competents per a la transmissió de dengue, chikungunya i Zika es troben presents a diverses zones del territori, es duen a terme actuacions de vigilància i control tant dels casos de malaltia com del vector.

De l'1 de gener al 31 de desembre del 2019 es van notificar un total de 322 sospites d'arbovirosi: el 45,9% (147) corresponen a dones, entre les

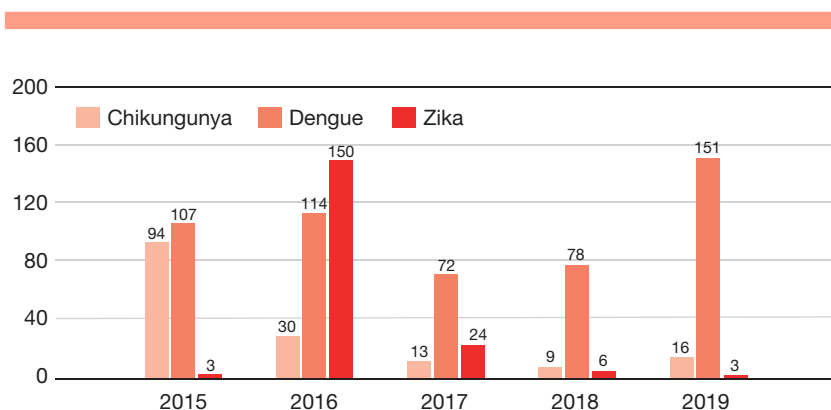
quals dues gestants (1,4%) que van estar seguides d'acord amb el protocol d'actuació davant de casos de febre vírica de Zika en l'àmbit obstètric i pediàtric de Catalunya i en les quals no es va detectar cap anomalia relacionada.

Del total de casos confirmats, un 72,9% estaven virèmics i d'aquests el 79,8% es van confirmar durant el període d'activitat vectorial.

Durant l'any 2019, amb únicament tres casos (tots importats), la incidència de casos confirmats de virus Zika va continuar la davallada iniciada l'any 2017 (es va passar dels 150 el 2016, a 24 el 2017 i 6 el 2018). Malgrat que els casos de Zika van augmentar el 2019, hi ha certa estabilitat en les dades dels darrers anys (13 el 2017, 9 el 2018 i 16 el 2019) després de la forta disminució experimentada de 2015 a 2016, on es va passar de 94 a 30 casos. L'epidèmia de dengue de 2019, amb més de 3 milions de casos a Amèrica i més d'1 milió de casos a Àsia, explica el fort increment de casos confirmats de dengue a Catalunya l'any 2019, que pràcticament van duplicar els 78 casos del 2018 (vegeu la figura següent).

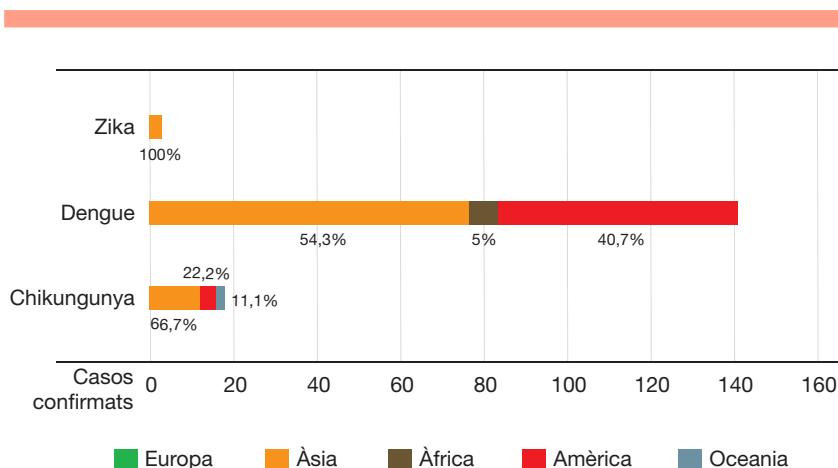
Distribució del casos d'arbovirosi diagnosticats a Catalunya, 2014-2019

La procedència de casos de dengue del continent asiàtic, especialment de les zones turístiques del sud-est asiàtic, continua sent la més important, encara que proporcionalment ha tingut menys pes que l'any 2018 (ha passat de 70,1% a 54,3%). La predominança d'Àsia també es manté en el Zika (100% dels casos) i en el chikungunya (dues tercers parts dels casos). Vegeu la figura següent.

Tots els casos han estat d'origen importat, amb l'excepció d'un cas de dengue (serotip DENV1) confirmat al setembre, resident a Santa Coloma de Gramenet i sense antecedents de viatge fora de l'Estat en els dos anys anteriors. La dona afectada va referir que va rebre nombroses picades de mosquit en diferents punts de la província de Barcelona durant l'última setmana d'agost. En les investigacions epidemiològiques dutes a terme no es va identificar cap cas autòcton secundari.

Distribució de la procedència dels casos d'arbovirosi confirmats. Catalunya, 2019

Brots de legionel·losi a Catalunya, 2015-2019

La legionel·losi és una malaltia d'origen ambiental i de distribució mundial. Està causada pels bacteris del gènere *Legionella*, del qual hi ha descrites unes 40 espècies i més de 50 serogrupos. El seu reservori primari són les aigües superficials (rius, llacs, estanys...), des d'on es propaga a les ciutats a través de la xarxa de distribució d'aigua. A les àrees urbanes acaba colonitzant els sistemes d'aigua sanitària o d'altres que necessiten aigua per al seu funcionament i poden generar aerosols; per això, als països desenvolupats presenta una major incidència que a la resta i constitueix un problema de salut pública.

S'observa un increment notable en el nombre de brots de legionel·losi notificats durant els darrers anys, a partir de 2017.

La legionel·losi es contrau en inhalar vapor d'aigua o aerosols i no es transmet de persona a persona. La malaltia té dues possibles manifestacions: la febre de Pontiac, que és lleu i presenta símptomes semblants als de la grip, com ara dolor muscular, tos, mal de cap i nàusees; i la infecció pulmonar o malaltia del legionari, caracteritzada per pneumònia i febre alta que pot arribar a provocar la mort.

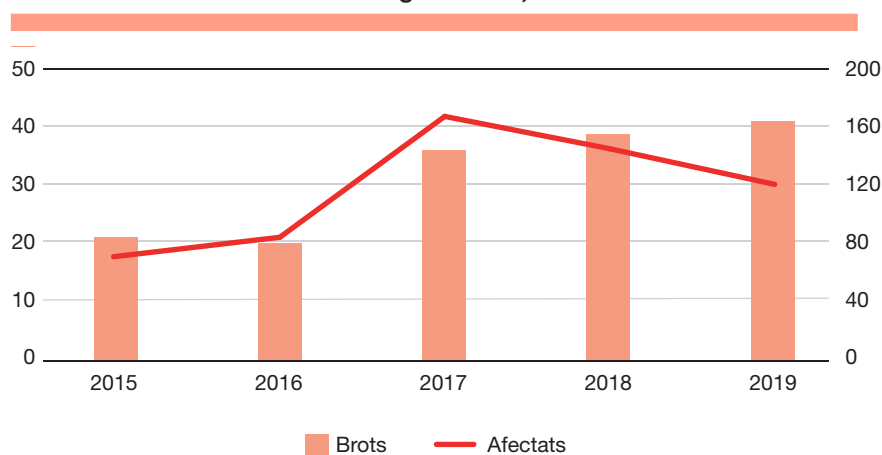
A Catalunya, els brots de legionel·losi (dos o més casos relacionats en el temps i l'espai) són de declaració obligatòria a la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. Des del moment en què es notifica el brot, es posen en marxa les actuacions corresponents per a la seva investigació i control en coordinació amb el personal sanitari responsable en cada situació i es fan les recomanacions sobre les mesures preventives més adients destinades a intentar evitar l'aparició de més casos.

Durant el període 2015-2019 s'han notificat a Catalunya 157 brots de legionel·losi, amb un total de 594 afectats. A la figura s'observa un increment notable en el nombre de brots notificats a partir de 2017, però una davallada en les xifres d'afectats. Aquests resultats es poden explicar pel

reforç de la vigilància epidemiològica, una major conscienciació dels professionals sanitaris i una millora en la declaració, ja que són elements que faciliten l'increment de la detecció i notificació de brots i una intervenció més ràpida que talli la progressió en el nombre d'afectats.

L'àmbit comunitari és, amb molta diferència, on s'han donat més freqüentment els brots de legionel·losi (134 brots, 85,7% del total; 480 afectats, 80,8%). El segon en importància és l'àmbit de l'hostaleria/restauració (11 brots, 7,0% del total; 38 afectats, 6,4%). El Servei de Vigilància Epidemiològica de Vallès Oriental i Vallès Occidental és el territori on més brots de legionel·losi es notifiquen, i superen un terç del total (33,8%).

Nombre de brots i afectats de legionel·losi, 2015-2019

Font: Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Variacions en l'epidemiologia de la malaltia meningocòccica a Catalunya

La malaltia meningocòccica continua representant un important problema de salut pública pel seu impacte social i sanitari, el seu pronòstic incert i els interrogants existents quant a la capacitat patogènica de l'agent causal i la susceptibilitat individual, així com pels canvis freqüents en el patró epidemiològic de la malaltia.

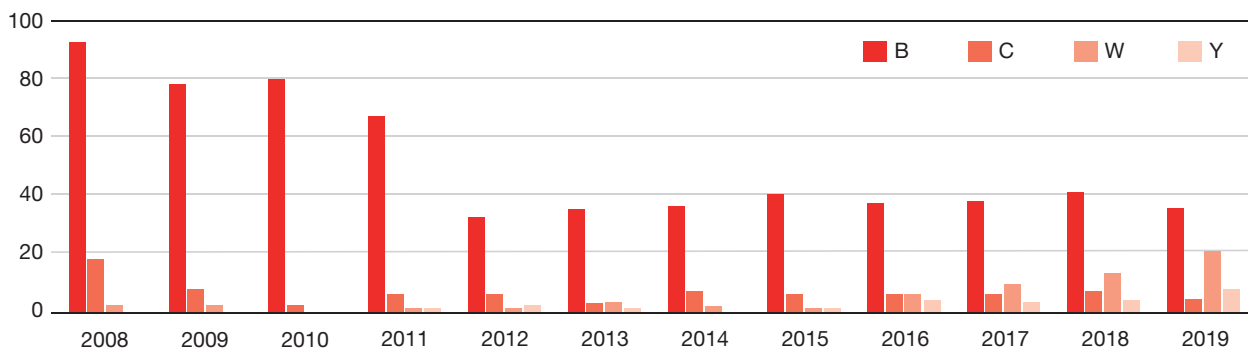
Aquesta malaltia és de declaració urgent per sospita a la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (XVEC) i de notificació obligatòria tant al sistema de malalties de declaració obligatòria com al sistema de notificació microbiològica de Catalunya.

Durant el període 2008-2019 es van notificar a la XVEC un total de 795 casos de malaltia meningocòccica que van ser confirmats per laboratori, amb un màxim de notificacions l'any 2008 (112) i un mínim l'any 2012 (41). S'observa una disminució global progressiva fins al 2013 i un augment posterior també progressiu de 2014 a 2019.

El serogrup B de *Neisseria meningitidis* ha estat el més freqüent durant tot el període, seguit pel serogrup C fins al 2015. Fins als últims anys era habitual

la presentació d'un nombre reduït de casos per altres serogrupos, fonamentalment W i generalment no superior a cinc casos anuals. A partir de 2016 s'observa un canvi en aquesta distribució originat per un increment de casos per serogrupos W i Y, que en el cas del primer és notable i progressiu entre 2015 i 2019, i ha arribat a superar en proporció al serogrup C. La taxa de letalitat per serogrup W és elevada però ha anat disminuint els últims tres anys d'un 33,3% a un 19,0%. Fins al 2018, els casos i les defuncions per aquest serogrup afectaven majoritàriament persones de més edat, i s'observava una menor afectació en infants i joves, però l'any 2019, un 75% de les defuncions van ser en menors de 30 anys (2 casos de 17 anys i un de 26).

Distribució anual del casos de malaltia meningocòccica a Catalunya, 2008-2019

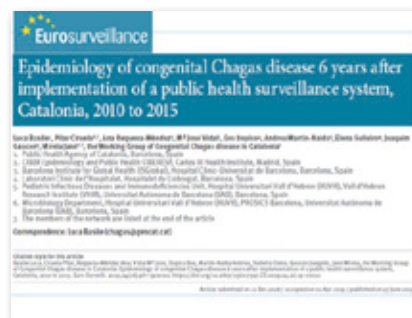
Dades provisionals.
Font: Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

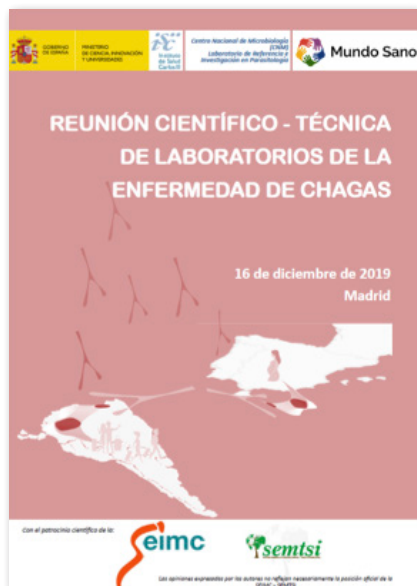
És de gran rellevància mantenir una constant i exhaustiva vigilància epidemiològica per conèixer l'evolució i el comportament de la malaltia i poder instaurar les mesures de prevenció i control adequades en cada moment. La vacunació enfront dels serogrupos inclosos en les vacunes conjugades disponibles representa una mesura de provada efectivitat.

Vigilància i control de les malalties emergents

Programa de prevenció i control de la malaltia de Chagas congènita

L'any 2019, des del Programa de prevenció i control de la malaltia de Chagas congènita es va publicar l'article *Epidemiology of congenital Chagas disease 6 years after implementation of a public health surveillance system, Catalonia, 2010 to 2015*, a la revista *Eurosurveillance*. En aquest article es presenten els resultats de la vigilància epidemiològica de la malaltia de Chagas realitzada durant la implementació del Programa de l'any 2010 al 2015, coordinat per la Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública (SGVRESP). En aquests primers sis anys de programa, es van cribrar 33.469 dones embarassades i es van identificar

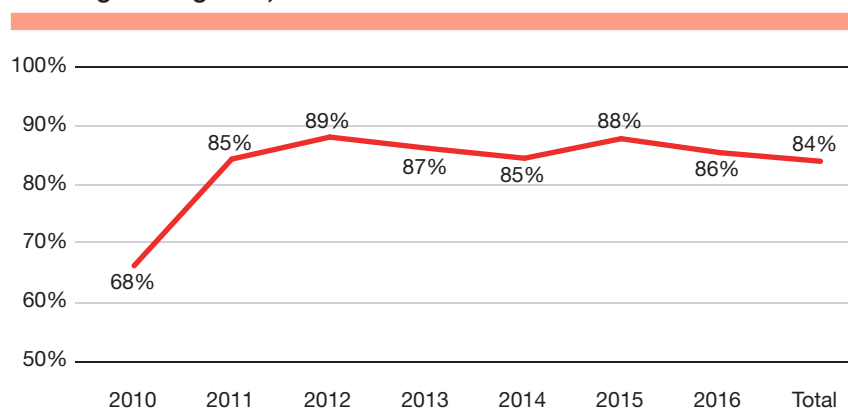

937 embarassos, dels quals es va fer seguiment de 818 dones positives per *Trypanosoma cruzi*.

El desembre de 2019, la SGVRESP va participar en la Reunión científico-técnica de laboratorios de la Enfermedad de Chagas amb la ponència “Estado actual del sistema de vigilancia de la enfermedad de Chagas congénito en Cataluña. ¿Cuál es la clave del éxito?”. L'objectiu principal d'aquesta formació de laboratoris, duta a terme a Madrid, va ser avaluar els resultats del primer assaig d'intercomparació de la Xarxa de Laboratoris de la Malaltia de Chagas a Espanya. També es va voler donar una visió de l'estat actual de les recomanacions de l'OMS per al diagnòstic i dels marcadors de seguiment del tractament de la malaltia.

També es van presentar les dades de seguiment de la malaltia de Chagas entre els anys 2010 i 2016 a la XXXVI Reunión Científica de la Sociedad Española de Epidemiología, organitzada del 3 al 6 de setembre de 2019 a Oviedo. Un dels resultats destacables de l'estudi és l'augment progressiu de la taxa de cobertura del Programa al llarg dels anys, que el 2010 era del 68% i el 2016 del 86% (vegeu la figura següent).

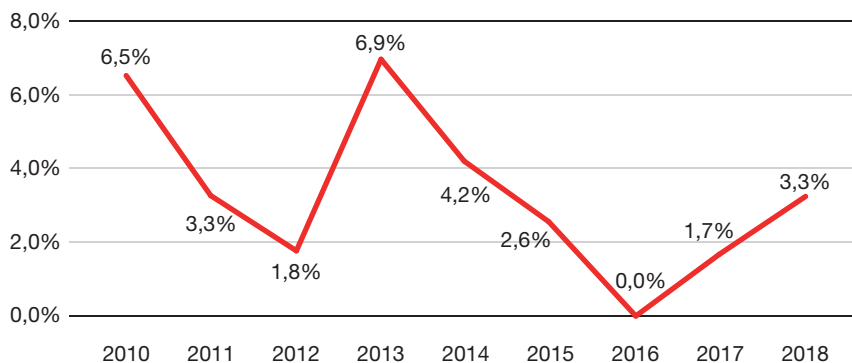
Taxes de cobertura del Programa de prevenció i control de la malaltia de Chagas congènita, 2010-2016

Durant l'any 2018 (dades provisionals) a Catalunya es van diagnosticar 99 dones embarassades amb malaltia de Chagas. Van néixer 77 nadons de mares diagnosticades; es va fer un seguiment a 30 d'aquests nadons i es va obtenir 1 cas positiu, equivalent a una taxa de transmissió congènita del 3,3% (vegeu la figura següent).

Taxes de transmissió congènita de la malaltia de Chagas a Catalunya, 2010-2018

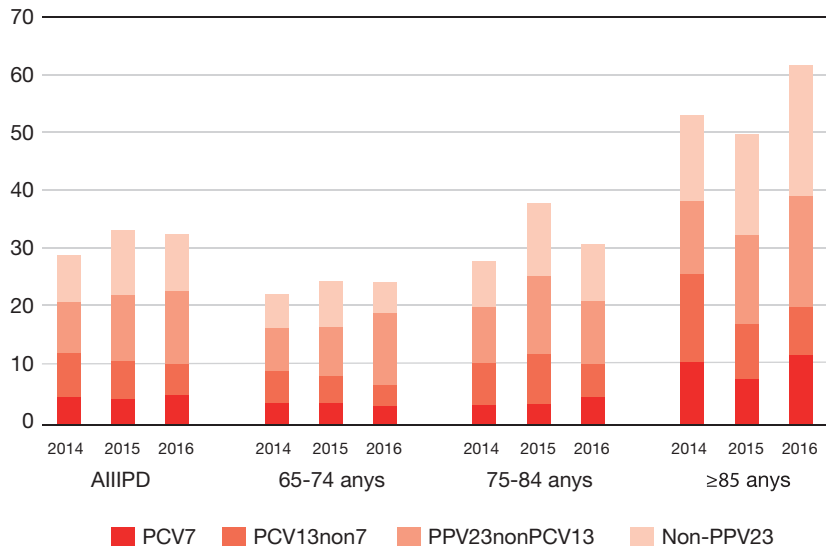

Col·laboració en la Xarxa Europea de Vigilància Activa de la Malaltia Pneumocòccica Invasiva

Des de l'any 2012, la Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública (SGVRESP), a través de la xarxa del Sistema de notificació microbiològica de Catalunya (SNMC), participa en la xarxa de vigilància activa de la malaltia pneumocòccica invasiva europea (SpID-NET), que va ser creada per l'European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). L'any 2019, la SGVRESP s'ha incorporat al Pneumococcal Serotype Replacement and Distribution Estimation (PSERENADE) Project, finançat per la Bill & Melinda Gates Foundation i l'Organització Mundial de la Salut (OMS). L'objectiu del projecte és resumir i avaluar l'impacte global de les vacunes pneumocòcciques conjugades (Pn) sobre la incidència de la malaltia pneumocòccica invasiva (MPI) i la distribució dels serotips en l'era de les vacunes 10-valent (Pn10) i 13-valent (Pn13). Durant el 2019 s'ha participat en tres videoconferències per establir la metodologia de treball i unificar criteris.

En el context de la 2019 European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology (ESCAIDE), la SGVRESP va participar en la presentació oral del pòster "Indirect effects of paediatric conjugate vaccines on invasive pneumococcal disease in older adults", amb el qual es van mostrar les dades epidemiològiques analitzades de la MPI i l'evolució dels serotips circulants en adults de 65 anys i més durant els anys 2014-2016 dels casos confirmats declarats al Sistema de notificació microbiològica de Catalunya (SNMC) (vegeu el gràfic següent).

Taxa d'incidència estimada de la malaltia pneumocòccica invasiva segons any, grup d'edat i grup de serotips. Catalunya, 2014-2016

PCV7: serotips inclosos en la vacuna antipneumocòccica conjugada heptavalent; PCV13non7: serotips inclosos en la PCV13 i no inclosos en la PCV7; PPV23nonPCV13: serotips inclosos en la vacuna antipneumocòccica polisacàrida 23-valent i no inclosos en la PCV13; Non-PCV13: serotips no inclosos en la vacuna antipneumocòccica conjugada 13-valent.

Font: Sistema de notificació microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Aquestes dades s'han publicat a la revista *International Journal of Infectious Diseases*, amb l'article *Indirect effects of paediatric conjugate vaccines on invasive pneumococcal disease in older adults*, que analitza i descriu l'impacte de la vacuna antipneumocòccica conjugada 13-valent (Pn13) i els factors predictors de mortalitat en adults de 65 anys i més a Catalunya. Cal destacar que la taxa de letalitat va ser del 17,5% i va ser més alta en adults amb patologies que en adults sans i la major incidència es va observar en el grup de 85 anys i més.

Els anys 2018 i 2019 s'han notificat, respectivament, 1.056 i 1.171 casos confirmats de MPI a Catalunya. S'ha observat un increment de la taxa d'incidència global del 11% (de 13,9 a 15,4 casos per 100.000 persones). La incidència ha estat més elevada en les persones de 65 anys i més, amb un augment del 11% (de 37,1 a 41,3 casos per 100.000 persones), seguida dels menors de 5 anys, amb un augment del 18% (de 29,1 a 34,5 casos per 100.000 habitants). La pneumònia ha estat la manifestació clínica més freqüent els dos anys. L'any 2019 els serotips inclosos en la vacuna Pn13 han representat el 28,6% dels casos (vegeu la taula següent).

Característiques demogràfiques, clíniques i microbiològiques dels casos de la malaltia pneumocòccica invasiva. Catalunya, 2018-2019

	2018		2019	
	Casos	%	Casos	%
Grup d'edat				
< 5 anys	103	9,8	122	10,4
5-64 anys	419	39,7	455	38,9
≥ 65 anys	534	50,6	594	50,7
Sexe				
Home	625	59,2	682	58,2
Dona	431	40,8	489	41,8
Entitat clínica				
Pneumònia	843	79,8	930	79,4
Bacterièmia sense focus	81	7,7	98	8,4
Meningitis	88	8,3	93	7,9
Altres	44	4,2	50	4,3
Grup de serotips				
Pn13	249	28,4	278	28,6
Pn7	93	10,6	95	9,9
Pn13 i no Pn7	156	17,8	183	18,7
No Pn13	630	71,6	696	71,4
Pn23v no 13v	359	40,8	427	43,8
No P23v	271	30,8	269	27,6

Pn13: serotips inclosos en la vacuna antipneumocòccica conjugada 13-valent; Pn7: serotips inclosos en la vacuna antipneumocòccica conjugada heptavalent; PCV13non7: serotips inclosos en la Pn13 i no inclosos en la Pn7; No Pn13: serotips no inclosos en la vacuna antipneumocòccica conjugada 13-valent; Pn23 no Pn13: serotips inclosos en la vacuna antipneumocòccica polisacàrida 23-valent i no inclosos en la Pn13; No Pn23: serotips no inclosos en la vacuna antipneumocòccica polisacàrida 23-valent.

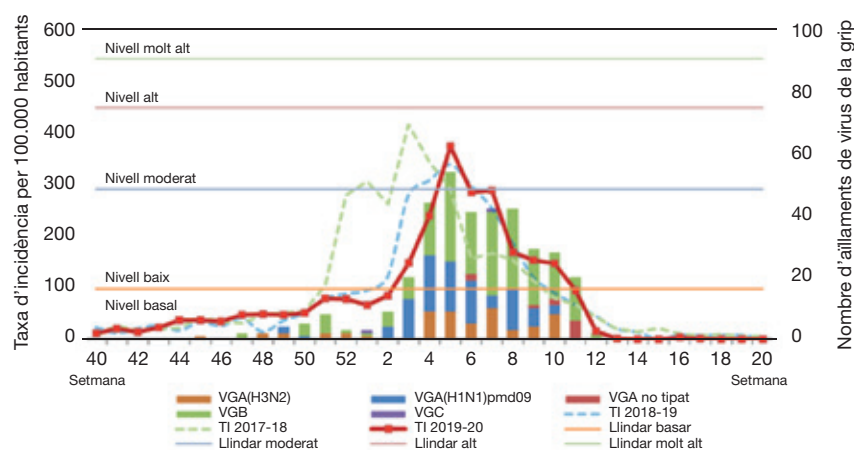
Font: Sistema de notificació microbiològica de Catalunya. Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

Programes de prevenció i control específics: vigilància de la tuberculosi i la grip

Balanç de l'activitat gripal 2019-2020

El Pla de vigilància de les infeccions respiratòries agudes de Catalunya (PIDIRAC), coordinat per l'ASPCAT, mostra que l'activitat gripal a Catalunya en la temporada 2019-2020 ha estat moderada. La durada de l'onada epidèmica ha estat de vuit setmanes (entre la setmana 3 i la 11 del 2020), amb una incidència màxima de 373,0 per 100.000 habitants la setmana 5 (vegeu la figura següent). La temporada anterior va ser de 13 setmanes, amb una taxa màxima d'incidència de 338,5 per 100.000 habitants.

Taxa d'incidència de síndrome gripal i nombre d'aïllaments de virus de la grip. Dades procedents de la xarxa sentinella. Setmana 40 (2019) - 20 (2020). Catalunya, 2020

S'han notificat un total de 1.634 síndromes gripals i la incidència acumulada de visites domiciliàries per síndrome gripal ha estat de 2.654 casos per 100.000 habitants. El grup més afectat ha estat el de menors de 5 anys, tot i que en comparació amb temporades anteriors, s'ha detectat un augment en l'afectació del grup de 5-14 anys.

Hi ha hagut co-circulació dels virus de la grip de tipus B i de tipus A (54,0% i 45,4%, respectivament). Del virus de la grip A, s'ha detectat una distribució predominant del virus AnH1N1 (61,8%) respecte a l'AH3N2 (38,2%). Per a la temporada 2019-2020 s'ha estimat una efectivitat vacunal crua del 60,7% (IC 31,5%-77,5%) i ajustada (per edat, sexe i malalties de base) del 49,9% (IC 9,1%-72,4%).

S'han notificat 554 casos greus hospitalitzats confirmats de virus de la grip (CGHCG). Les taxes d'incidència (TI) acumulades setmanals dels CGHCG mostren una activitat inferior a la de la temporada passada, amb una TI acumulada de 7,5 per 100.000 habitants, (IC95% 6,3-8,4) enfront dels 16,2 per 100.000 habitants (IC95% 15,3-17,2) de la temporada 2018-2019.

El 19,7% dels casos han requerit ingrés a una UCI, el 93,6% han rebut tractament antiviral i 69,1% tenien algun factor de risc. El 70,9% dels casos no havien rebut la vacuna de la grip de la temporada. S'han confirmat 57 defuncions (10,3%), de les quals el 71,9% en majors de 64 anys, el 24,6% en persones de 45-64 anys i 2 casos (3,5%) menors de 5 anys. El 52,5% dels casos greus tenien més de 64 anys.

Principals intervencions en l'àmbit de la tuberculosi per seguir reduint-ne la incidència

Segons les indicacions de l'OMS, actualment una de les prioritats per disminuir les taxes d'incidència de la tuberculosi és actuar sobre la infecció tuberculosa latent (ITL). Les persones amb ITL són el reservori de M. tu-

berculosis en la població i, sempre que existeixi aquest reservori, l'eliminació de la tuberculosi no serà factible. Prop d'una quarta part de la població mundial està afectada d'ITL. Les persones infectades no presenten signes o símptomes i tenen un risc de reactivació de la tuberculosi al llarg de la vida d'entre un 5 i un 10%, majoritàriament en els primers 5 anys després de la infecció inicial.

Les intervencions clau en el marc de l'eliminació de la tuberculosi són la detecció de la ITL en poblacions d'alt risc de patir la malaltia tuberculosa (persones amb VIH, persones en contacte amb malalts de tuberculosi pulmonar, pacients que inicien teràpia biològica, malalts en teràpia renal substitutiva, persones que es preparen per rebre transplantaments d'òrgans o hemàtics...) i la provisió de tractament preventiu a les persones infectades.

Des de la Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública s'ha editat i distribuït el pòster *Pot ser tuberculosi?*, amb l'objectiu de donar a conèixer i sensibilitzar els professionals sanitaris de la xarxa assistencial de la importància del cribatge i seguiment de les persones amb ITL.

En aquesta línia també s'ha treballat en el document *Recomanacions per al cribatge de la infecció tuberculosa latent a Catalunya*, que recomana el cribatge i el tractament de la ITL en individus amb un risc més alt de progressió a la malaltia activa amb un enfocament de salut pública. Els objectius específics inclouen la identificació i la prioritització de grups de població de risc per al cribatge selectiu, incloent-hi la definició d'un algoritme i la recomanació d'opcions de tractament específics.

Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (SUVEC)

L'objectiu del Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (SUVEC) és assegurar la detecció precoç i la resposta immediata davant les malalties de declaració obligatòria urgents, els brots epidèmics de qualsevol etiologia i altres alertes epidemiològiques que es produeixin a Catalunya fora de l'horari laboral dels serveis de vigilància epidemiològica distribuïts en el territori de Catalunya, així com les que es produeixen en altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i a Europa que afectin el territori de Catalunya. La detecció d'aquests problemes les 24 hores del dia permet avançar les mesures de control necessàries amb la finalitat d'acotar els problemes i impedir que es difonguin a la comunitat.

Durant l'any 2019, el SUVEC ha gestionat 520 notificacions, una activitat lleugerament superior a la del 2018, en què es van resoldre 503 incidències.

En el context de les guàrdies SUVEC es van gestionar més de 40 brots epidèmics, 186 parotiditis, 21 malalties meningocòcciques, 62 xarampions i 70 tos ferines. Les incidències notificades van ser valorades i es van instaurar les mesures de control pertinents.

Pel que fa a les consultes, l'any 2019, el SUVEC ha aclarit i gestionat un total de 73 consultes.

Programa de Prevenció, Control i Atenció al Virus d'Immunodeficiència Humana, les Infeccions de Transmissió Sexual i les Hepatitis Víriques (PCAVIHV)

La finalitat del PCAVIHV és establir un marc comú de cooperació i actuació entre les principals unitats directives, òrgans i entitats del Departament de Salut amb funcions en la prevenció, el control i l'atenció al VIH, les ITS i les HV.

El PCAVIHV és l'òrgan de referència transversal i de coordinació institucional que té com a objectiu planificar, impulsar, coordinar i avaluar les actuacions necessàries a Catalunya per tal de disminuir la incidència del VIH i la resta d'infeccions de transmissió sexual (ITS), i de les hepatitis víriques (HV), i millorar l'atenció a les persones afectades per aquestes malalties.

La finalitat del Programa és establir un marc comú de cooperació i actuació entre les principals unitats directives, òrgans i entitats del Departament de Salut amb funcions en la prevenció, el control i l'atenció al VIH, les ITS i les HV, com són la Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública, la Sub-direcció General de Drogodependències i el Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT).

El programa desenvolupa la seva activitat al voltant de dos plans d'acció. D'una banda, el [Pla d'acció enfront del VIH i altres ITS 2016-2020](#), creat per la Comissió Interdepartamental de la Sida a Catalunya i aprovat per acord de Govern, que té com a objectiu facilitar l'adopció i la implementació de les mesures necessàries per reduir la incidència de la infecció pel VIH i altres ITS, millorar l'accés al tractament i la qualitat de vida de les persones infectades, així com reduir l'estigmatització que aquestes pateixen mitjançant l'acció comunitària per a la inclusió social. D'altra banda, el [Pla de prevenció i control de l'hepatitis C a Catalunya](#), que té com a objectiu facilitar l'adopció i implementació de les mesures necessàries per disminuir la incidència, la morbiditat i la mortalitat associada a la infecció pel virus de l'hepatitis C (VHC) a Catalunya, per tal d'aconseguir l'eliminació de la infecció com un problema greu de salut pública l'any 2030.

En aquest marc d'actuació s'engloben les diferents accions dutes a terme i que es presenten en aquesta memòria seguint els eixos de treball descrits en aquests plans.

VIH i altres ITS

La finalitat d'aquest pla d'acció, creat per la Comissió Interdepartamental de la Sida a Catalunya i aprovat per acord de Govern, és facilitar l'adopció i la implementació de les mesures necessàries per reduir la incidència de la infecció pel VIH i altres ITS, millorar l'accés al tractament i la qualitat de vida de les persones infectades, així com reduir l'estigmatització que representa la infecció pel VIH i altres ITS mitjançant l'acció comunitària per a la inclusió social. En aquest marc d'actuació s'engloben les diferents accions dutes a terme, que es presenten en aquesta memòria.

Vigilància epidemiològica: tendències del VIH i de les infeccions de transmissió sexual (ITS) en els darrers deu anys, 2009-2019

Aquesta anàlisi té un paper clau en l'avaluació de les estratègies per reduir la incidència de les ITS i del VIH, així com per millorar l'accés al diagnòstic i tractament de les persones infectades.

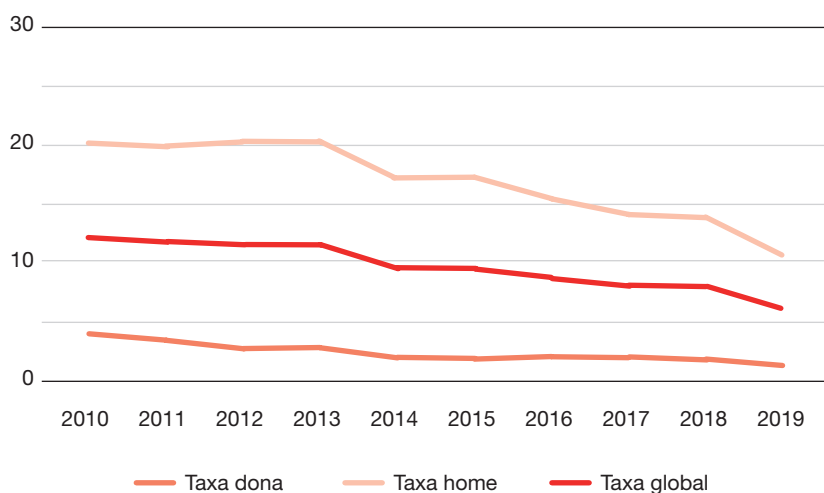
La notificació individualitzada i obligatòria dels casos d'infeccions de transmissió sexual, incloent-hi el VIH, es fa dins del Sistema de malalties de declaració obligatòria (MDO) i del Sistema de notificació microbiològica (SNMC), que componen la Xarxa de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (XVEC). Són malalties de declaració obligatòria al Sistema MDO la infecció per VIH i/o sida i les ITS següents: la sífilis infecciosa, la gonocòccia, la clamídia genital i el LGV (linfogranuloma veneri). Els microorganismes que cal que els laboratoris notifiquin a través del SNMC són el virus de l'herpes simple, *Treponema pallidum*, *Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae* i *Trichomonas vaginalis*.

La notificació individualitzada i obligatòria dels casos d'infeccions de transmissió sexual, incloent-hi el VIH, es fa dins del Sistema de malalties de declaració obligatòria i del Sistema de notificació microbiològica.

VIH

Durant l'any 2019 es van dictaminar a Catalunya un total de 471 nous diagnòstics de VIH, que corresponen a una taxa de 6,1 casos per cada 100.000 habitants. Globalment, el nombre de nous diagnòstics de VIH per 100.000 habitants van presentar una lleugera i gradual disminució durant el període 2010-2019, passant d'11 casos de VIH per 100.000 habitants l'any 2010 a 6,1 casos per 100.000 habitants l'any 2019. La mitjana d'edat dels casos reportats de VIH va ser de 36 anys. Els homes van representar el 87,5% dels nous diagnòstics de VIH i les dones, el 12,5%. La raó home:dona va ser de 7.

Nombre de casos de VIH per 100.000 habitants segons sexe, 2010-2019

L'any 2019, del total de 471 nous diagnòstics de VIH, en un 76,22% es va reportar informació sobre el recompte de limfòcits CD4. La distribució del recompte de CD4 entre els nous diagnòstics va ser: en un 47,63% dels casos, CD4 > 500; un 18,66%, amb CD4 entre 350 i 500; un 16,16%, amb diagnòstic tardà, CD4 entre 200 i 350, i un 17,55%, amb diagnòstic tardà avançat, CD4 < 200. En el període 2010-2019, es va observar un augment en la mediana del recompte de CD4 a l'inici del TAR entre les persones amb un nou diagnòstic i que constava que havien iniciat TAR; mentre que per a l'any 2011 la mediana va ser de 239 cels/ μ L, el 2019 va incrementar un 61,50% i va arribar a 386 cels/ μ L.

Infeccions de transmissió sexual (ITS)

L'any 2019 es van notificar a Catalunya un total de 2.454 casos de sífilis infecciosa, que corresponen a una taxa de 32,21 casos per cada 100.000 habitants. Durant el període 2010-2019, la taxa de casos va augmentar, amb una mitjana anual del 24,24%. La taxa respecte l'any anterior va incrementar en un 35,53%. La mitjana d'edat dels casos per a l'any 2019 va ser de 39 anys; el 12% dels casos van ser dones i el 88%, homes, i la raó home:dona va ser de 7,4, proporció que s'ha mantingut estable des de l'any 2015.

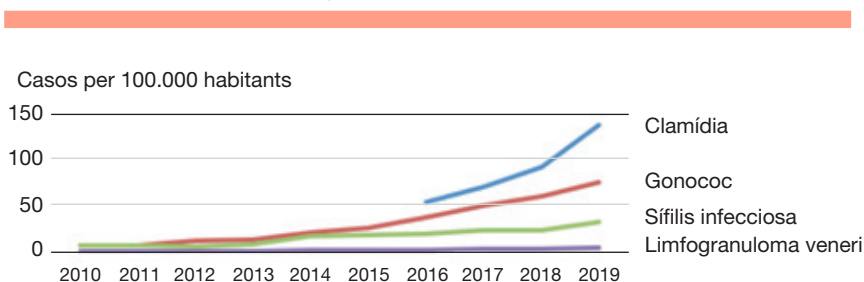
Pel que fa a la gonocòccia, a Catalunya es van notificar 5.806 casos que corresponen a una taxa de 76,2 casos per cada 100.000 habitants. Durant el període 2010-2019 la taxa de casos va augmentar, amb un increment anual mitjà del 31,12%. La taxa respecte l'any anterior va augmentar un 25,87%. L'any 2019, la mitjana d'edat dels casos va ser de 31 anys i la raó home:dona va ser de 3,7.

Per la seva banda, el nombre de diagnòstics de limfogranuloma veneri (LGV) va ser de 340, que corresponen a una taxa de 4,46 casos per cada 100.000 habitants. Durant el període 2010-2019 la taxa de casos de limfogranuloma veneri va augmentar, amb un increment anual mitjà del 51,17%. La taxa respecte l'any anterior va augmentar un 54,55%. L'any 2019, la mitjana d'edat dels casos va ser de 34 anys i la raó home:dona va ser de 67.

Quant al diagnòstic de la clamídia, el nombre total de casos va ser de 10.660, que corresponen a una taxa de 139,90 casos per cada 100.000 habitants. Durant el període 2016-2019, la taxa de casos va presentar un increment anual mitjà del 36,8%. El 2019, la taxa respecte l'any 2018 va augmentar un 49,63%. Durant l'any 2019, un total de 6.380 diagnòstics es van notificar en dones (60%), corresponent a una taxa de 164,15 per 100.000 habitants (taxa un 46,64% superior respecte l'any anterior). L'any 2019, la mitjana d'edat dels casos va ser de 31 anys i la raó home:dona va ser de 0,6, proporció que s'ha mantingut estable en el període 2016-2019.

Evolució de les taxes d'ITS, 2010-2019

Monitoratge del diagnòstic i del tractament

Xarxa de centres comunitaris de cribratge del VIH (xarxa DEVO)

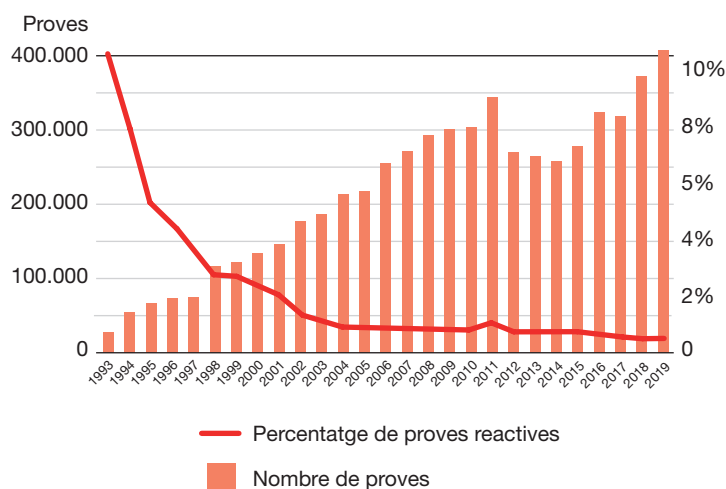
En els centres de cribratge comunitari on s'ofereix la prova de detecció del VIH (xarxa DEVO), entre 1995 i 2019 es van realitzar 145.297 proves de VIH, de les quals un 2,15% van ser reactives. El 2019, el nombre de proves va arribar a 17.577, amb una reactivitat de l'1,33% i corresponents a 13.011 individus. Del total de proves reactives, el 85,0% va tenir una prova confirmatòria, de les quals el 96,5% es van confirmar com a positives. El 94,2% d'aquestes van ser vinculades amb l'atenció sanitària.

En els centres de cribratge comunitari on s'ofereix la prova de detecció del VIH (xarxa DEVO) el 2019 s'han realitzat 17.577 proves de VIH.

Del 2006 al 2019 es va produir un augment del 847,6% en el nombre de proves realitzades (de 1.858 proves realitzades el 2006 a 17.577 el 2019), amb un augment mitjà anual del 20,6%. En els darrers 10 anys, el percentatge de proves reactives ha anat disminuint (tendència estadísticament significativa, $p < 0,0001$), del 2,7% el 2009 (185/6.805) al 1,3% el 2019 (233/17.577).

Entre 1995 i 2019, el 77,7% del total de persones que es van fer la prova del VIH en els centres de la xarxa DEVO i el 90,4% dels casos reactius eren homes. En homes i dones, el grup d'edat amb la majoria de persones testades i amb un nombre més alt de resultats reactius va ser el de 25-34 anys. Els estrangers representen el 45,1% del nombre total de persones testades i el 54,5% del nombre de proves reactives.

Proves realitzades de cribratge del VIH i percentatge de proves reactives a la xarxa DEVO, 1995-2019

Cohort PISCIS

La Cohort PISCIS és una eina de monitoratge de l'ús dels tractaments antiretrovirals (TAR) a Catalunya.

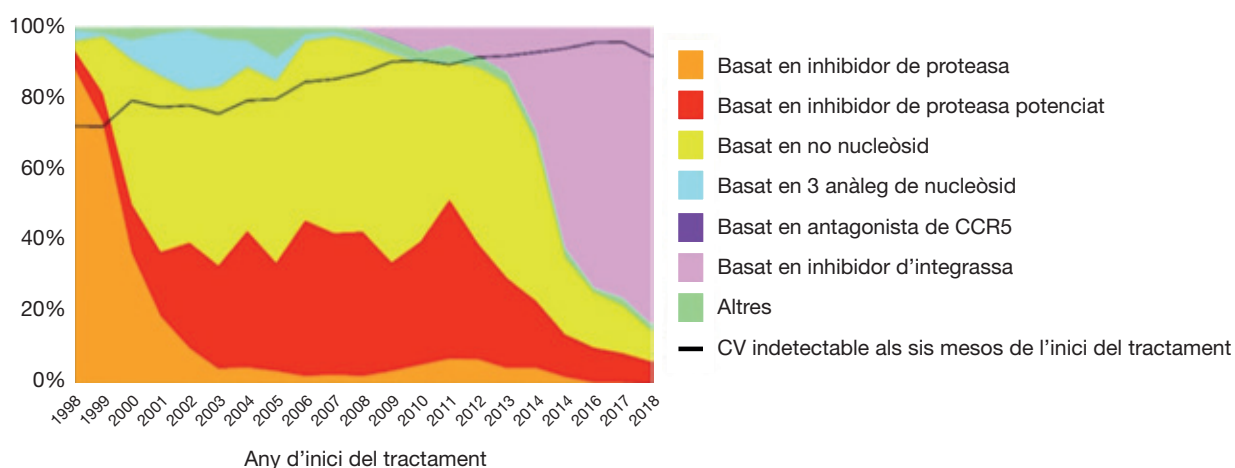
La font principal per demostrar canvis en les pautes de tractament del VIH a Catalunya és la Cohort PISCIS, que serveix com a eina de monitoratge de l'ús dels tractaments antiretrovirals (TAR) a Catalunya. Entre el gener del 1998 i el desembre del 2019, un total de 16.805 pacients van començar TAR per primera vegada en algun dels hospitals PISCIS.

A mesura que ha millorat el tractament, s'ha vist una millora en la proporció de pacients que presenten una disminució de la càrrega viral per sota de les 500 còpies/ml als 6 mesos de tractament. Amb la introducció del tractament antiretroviral de gran activitat (TARGA) l'any 1996, s'observa que un 78,4% dels pacients aconseguen aquesta meta. A mesura que s'ha estès l'ús de la prova ràpida, després de la seva introducció l'any 2003, i s'ha potenciat el diagnòstic precoç de la infecció, aquesta proporció ha passat a ser del 89,4%. A partir del 2015, amb l'aprovació de l'ús dels inhibidors de la integrasa com a tractament de primera línia enfront el VIH, aquesta proporció ha passat a ser del 94,7%.

En el gràfic següent s'observa l'evolució per any del règim utilitzat com a primer esquema de tractament en la Cohort PISCIS. Fins al 2015, l'esquema de tractament més utilitzat per iniciar el tractament va ser el basat en inhibidors de la transcriptasa inversa no anàlegs de nucleòsids (49,8%), seguit de l'esquema basat en inhibidors de proteasa potenciat (26,7%).

Entre el 2013 i el 2015, l'esquema basat en inhibidors de la integrasa va passar de ser utilitzat en menys d'un 15% dels casos a més d'un 60% dels casos. L'any 2018 era utilitzat com a esquema de primera opció de tractament en un 16,7% dels casos.

Evolució anual de la pauta d'inici de la teràpia antiretroviral en els pacients de la Cohort PISCIS, 1998-2018

El 2019, del total de persones en seguiment a la Cohort PISCIS, 15.153 (93,7%) estaven en tractament, i 10.118 (62,6%) no havien rebut tractament abans del reclutament. D'aquestes, 90,5% i 90,3% estaven en supressió retroviral (última càrrega viral ≤ 50 còpies/ml), respectivament. Com a factors de risc associats a la no supressió retroviral (última càrrega viral >50 còpies/ml) que siguin estadísticament significatius, s'observa que les persones migrants presenten un 43% més de possibilitats de no supressió viral que les espanyoles.

Ring maps

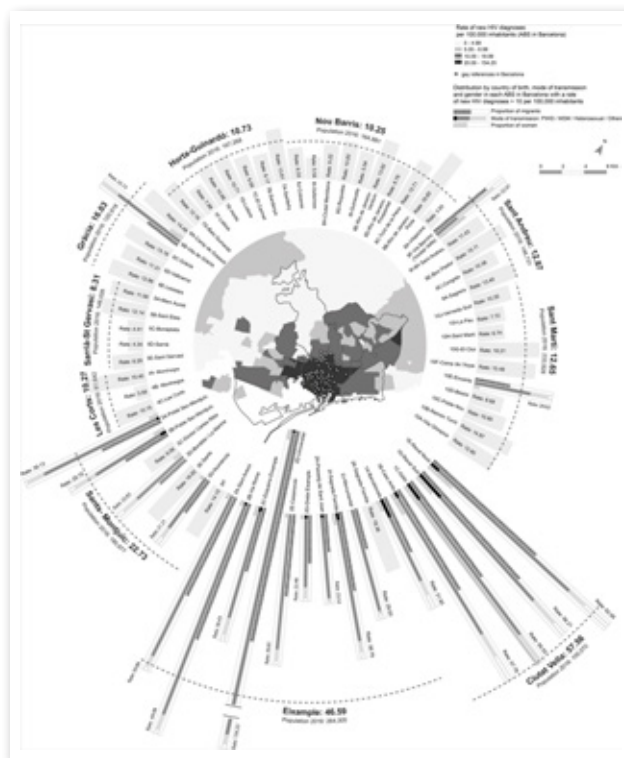
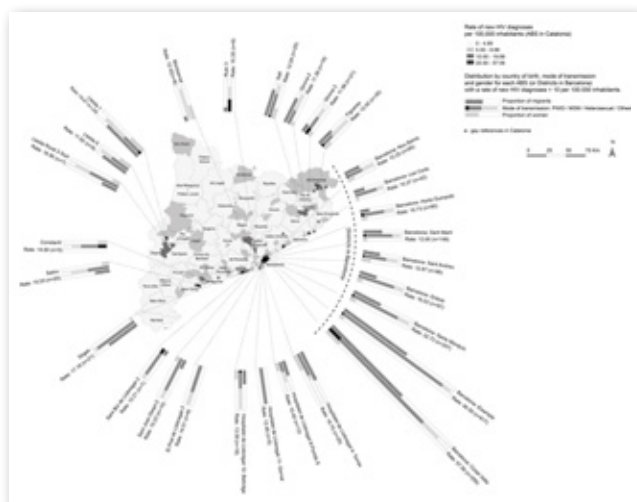
La visualització espacial de les dades de vigilància epidemiològica del VIH podria contribuir a enfortir la planificació d'estratègies per fer front a l'epidèmia de VIH a Catalunya. L'OMS recomana que no només es tinguin en compte els resultats de salut en la vigilància de la salut pública, sinó també la seva distribució social i els seus determinants per tal d'informar polítiques i programes dirigits a millorar la salut de la població i aconseguir l'equitat sanitària. El coneixement de la distribució espacial dels nous diagnòstics de VIH, i les variables associades a aquesta, poden ser d'interès per a l'assignació de recursos i el disseny de polítiques de salut, així com per generar teories sobre les vies de transmissió.

En aquest sentit, s'ha elaborat un mapa basal que mostra la distribució de la taxa de nous diagnòstics de VIH (2012-2018) a Catalunya. Aquests nous diagnòstics es distribueixen de manera heterogènia per tot el territori català. S'observa un gradient des de les zones rurals de baixa incidència fins a zones urbanes d'incidència alta, i les ABS de la ciutat de Barcelona i

el seu entorn metropolità mostren les taxes més altes. Un total de 22 ABS de 355 no tenien cap diagnòstic de VIH durant el període d'estudi, mentre que 31 en tenien un únic cas.

També s'ha elaborat un mapa basal sobre la distribució de la taxa de nous diagnòstics de VIH (2012-2018) a la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Tots dos mapes revelen una associació espacial entre la taxa de nous diagnòstics de VIH i el nombre de localitzacions gai a l'ABS. Les ubicacions gai es van concentrar al centre de Barcelona i a Sitges. L'ABS Universitat (Barcelona), que va presentar la taxa de diagnòstic de VIH més alta, amb 154,23 casos per cada 100.000 habitants, va ser l'ABS amb més localitzacions gai (N = 82) a Catalunya. La segona ABS en nombre d'ubicacions gais va ser Sitges (N = 40), amb una taxa de nous diagnòstics de VIH de 17,18 casos per cada 100.000 habitants.

Les ABS situades a la ciutat de Barcelona (IRR: 2.520 P <0,001) amb una proporció més gran d'homes entre 15 i 44 anys (IRR: 1.193 P = 0,003), proporció més gran de via de transmissió HSH (IRR: 1.230 P = 0,030), proporció més gran d'homes d'Europa occidental (IRR: 1.281 P = 0,003) i homes d'Amèrica Llatina (IRR: 1.260 P = 0,003), i el nombre més elevat de localitzacions gai (IRR: 2.665 P <0,001), es van mostrar associades significativament a una taxa de nous diagnòstics del VIH més elevada. Per contra, no es va observar cap associació entre la taxa de nous diagnòstics del VIH i la privació econòmica.

PCAVIHV

Desplegament de projectes de prevenció del VIH i altres ITS a través d'entitats comunitàries

El PCAVIHV implementa estratègies de resposta al VIH i altres ITS a través de diferents agents socials, entre els quals es troben les entitats comunitàries sense afany de lucre.

Aquestes entitats desenvolupen projectes de prevenció del VIH considerats imprescindibles per a l'assoliment dels objectius marcats en el Pla d'acció enfront del VIH i les altres ITS 2016-2020, com reduir la incidència i el retard en el diagnòstic d'aquestes infeccions, millorar l'atenció integral i la qualitat de vida de les persones afectades i reduir l'estigmatització mitjançant l'acció comunitària per a la inclusió social.

L'objecte d'intervenció d'aquests projectes inclou: la detecció precoç; la prevenció entre el col·lectiu de persones que s'injecten drogues, persones LGTBI+, persones que es dediquen al treball sexual, joves i adolescents, dones, persones internes en centres penitenciaris i persones migrades; el compliment terapèutic; el suport emocional; el suport documental, i la gestió en xarxa.

L'any 2019 s'han dotat 61 projectes desplegats per 30 entitats d'arreu de Catalunya, amb un import de 1.359.908,49 euros.

Pla per a l'accessibilitat al preservatiu

Com a resposta al creixent nombre d'infeccions pel virus del VIH a través de la via sexual detectat a casa nostra, a través del PCAVIHV es desplega un ampli ventall d'iniciatives incloses en el Pla d'acció enfront del VIH i les altres ITS 2016-2020, entre les quals destaca la facilitació d'estratègies i eines preventives i, més concretament, la provisió del preservatiu en un context on es faciliti també l'educació sanitària suficient per tal que les persones siguin lliures i conscients en la decisió del seu ús.

Amb l'objectiu de millorar l'accés de la població, especialment la jove i l'adolescent, a aquesta eina de prevenció a través de l'abaratiment del preu final del producte, l'ampliació dels punts de dispensació i la diversificació del tipus de preservatius, es va crear el Pla per a l'accessibilitat al preservatiu que contempla les iniciatives següents.

Distribució gratuïta de preservatius masculins, femenins i lubricants

Es distribueixen gratuïtament als centres d'atenció a la salut sexual i reproductiva, a les Tardes Joves, als centres d'atenció i seguiment de les drogodependències, a saunes d'ambient gai i a les ONG que porten a terme projectes de prevenció del VIH/sida.

L'any 2019 s'han atès peticions de 75 entitats d'arreu de Catalunya i s'han distribuït un total de 1.765.264 preservatius masculins, 29.435 preservatius femenins i 402.500 unitats de lubricants.

El PCAVIHV implementa estratègies de resposta al VIH i altres ITS a través de diferents agents socials; l'any 2019 s'han dotat 61 projectes de 30 entitats d'arreu de Catalunya.

Accessibilitat al preservatiu a baix preu: Programa Màquina

Aquesta iniciativa consisteix en la instal·lació de màquines dispensadores de preservatius masculins, en paquets de tres unitats al preu de 1,50 € (la meitat del preu actual de mercat) en espais amb una elevada afluència de joves. La iniciativa no té cost per a l'entitat sol·licitant.

Les ubicacions són: centres d'atenció primària, centres per a l'atenció de la salut sexual i reproductiva, biblioteques, centres d'oci, zones d'enllaços de transport públic (FGC, rodalies RENFE i TMB), casals de joves i facultats universitàries.

A final de 2019 hi ha instal·lades 419 màquines.

Profilaxi pre-exposició al VIH

La profilaxi prèvia a l'exposició (PrEP) és una estratègia basada en la utilització de fàrmacs antiretrovirals per prevenir la infecció pel VIH en persones no infectades. La PrEP és una acció que complementa una estratègia global de prevenció del VIH i altres ITS. Diferents estudis han mostrat que la PrEP és cost-efectiva, especialment en aquelles persones que tenen un alt compliment i, sobretot, si se'n prioritza l'ús en grups de població amb una elevada incidència del VIH, com són els homes que fan sexe amb altres homes.

El 2019 la PrEP (profilaxi prèvia a l'exposició al VIH) s'ha inclòs en la cartera de serveis del Sistema Nacional de Salut, i el PCAVIHV ha coordinat la creació del protocol d'actuació per al desplegament d'aquesta estratègia a Catalunya.

El mes de novembre, [la PrEP s'ha inclòs en la cartera de serveis del Sistema Nacional de Salut](#), i el PCAVIHV ha coordinat la creació del protocol d'actuació per al desplegament d'aquesta estratègia a Catalunya, impulsant-ne la implementació a tot el territori amb la participació del CatSalut, de les 19 unitats funcionals de sida hospitalàries i de dos dispositius de l'àmbit comunitari (BCN Checkpoint i la Unitat ITS Vall d'Hebron-Drassanes).

El PCAVIHV ha liderat també l'*Estudio sobre evaluación de la factibilidad de la implementación de la PrEP, como estrategia de prevención de la infección por el VIH en población de alto riesgo en el SNS (2017-2019)*, a través del qual s'ha dispensat la PrEP de forma controlada a 238 persones. També col·labora estretament amb els agents que desenvolupen els altres dos estudis existents en el nostre territori: el Programa PrEP-Ara, estudi pilot d'implementació de PrEP a Catalunya amb anàlisi de costos associats (2018-2019), i l'assaig clínic internacional DISCOVER.

Diagnòstic precoç

Estratègies de disminució del retard diagnòstic del VIH

A Catalunya s'estima que unes 31.500 persones estan infectades pel VIH, tot i que un 12% d'aquestes persones no ho saben. El 44% dels nous diagnòstics d'infecció s'han fet de forma tardana. El nombre de proves realitzades a la xarxa de laboratoris de Catalunya durant l'any 2019 ha estat al voltant de 300.000.

Tot i que el retard diagnòstic ha disminuït en els últims anys, aquestes dades indiquen que cal intensificar les intervencions per disminuir el percentatge de pacients diagnosticats amb retard.

És per aquest motiu que des de l'ASPCAT s'impulsen les estratègies següents per incrementar l'oferta de la prova del VIH fora de l'àmbit sanitari, amb l'aplicació de les proves ràpides de diagnòstic:

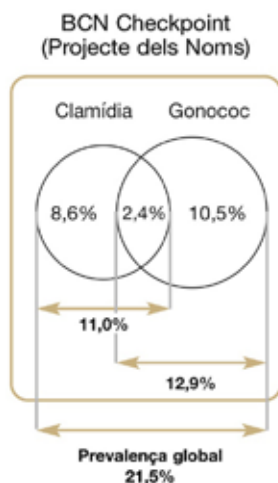
1. Actualment s'ofereix la possibilitat de fer la prova ràpida de detecció d'anticossos contra el VIH a dotze centres comunitaris (ONG), al Centre de Salut Internacional i Malalties Transmissibles Drassanes Vall d'Hebron (Drassanes Exprès), als centres de Barcelona ciutat amb referent d'ITS i al servei mèdic de la UAB. Durant l'any 2019 s'han realitzat 14.681 proves a les dotze ONG, de les quals l'1,23% han resultat reactives.
2. Cercar i oferir la prova a poblacions clau en els seus llocs de trobada, com poden ser: programes d'intercanvi de xeringues (PIX) i locals de trobada homosexuals (saunes). Durant l'any 2019 s'han realitzat conjuntament amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona 547 proves en saunes de contacte sexual, el 2,74% de les quals han resultat reactives.
3. Oferir la prova ràpida a 127 farmàcies de Catalunya. En aquestes farmàcies s'ofereix als ciutadans la possibilitat de fer-se la prova de detecció ràpida del VIH i saber-ne el resultat, de forma totalment confidencial, en quinze minuts. L'any 2019 s'han realitzat 2.756 proves, el 0,94% de les quals han resultat positives.
4. Des de principis de l'any 2019 es pot adquirir a les oficines de farmàcia l'autotest del VIH, que permet a la persona interessada, i sense intervenció d'altres, la detecció d'aquesta infecció a partir d'una gota de sang.

L'ASPCAT impulsa estratègies per incrementar l'oferta de la prova del VIH fora de l'àmbit sanitari, amb l'aplicació de les proves ràpides de diagnòstic.

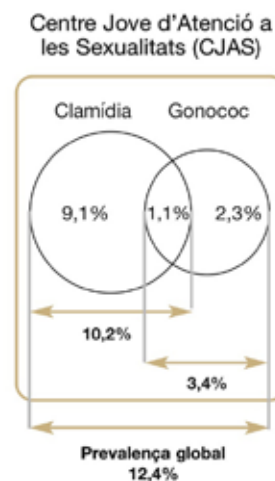

Detecció precoç d'infeccions de transmissió sexual

- Cribratge oportunista de les infeccions de clamídia i gonococ

	BCN Checkpoint	CJAS
Persones analitzades	6.346	2.864
Proves realitzades	17.713	1.397
Proves per persona	2,8	2,1

El cribratge oportunista de les infeccions per clamídia i gonococ en poblacions clau en l'àmbit comunitari ha continuat mostrant-se, durant el 2019, com una estratègia efectiva per reduir la transmissió d'aquestes dues infeccions de transmissió sexual (ITS). Des de març de 2015 fins al 31 de desembre de 2019 s'han realitzat 47.183 proves de frotis de faringe, recte i vagina, i anàlisis del primer raig d'orina, que es corresponen a 18.091 persones. Els resultats de l'any 2019, amb un nombre de proves i persones usuàries un 50% superior a les realitzades l'any anterior, confirmen que es tracta d'una estratègia de reforç complementària a la realitzada en els serveis sanitaris amb molt bona acceptació per part de la població, i que permet, d'una banda, detectar i tractar casos en les persones asintomàtiques que no van als serveis assistencials habitualment i, de l'altra, fer el diagnòstic i tractament dels seus contactes, la qual cosa contribueix a evitar l'aparició de nous casos i les seqüeles derivades de l'absència de tractament.

- Cribratge de la infecció per sífilis

A 10 de les 12 entitats comunitàries (ONG) que realitzen la prova de detecció del VIH s'ofereix també la prova ràpida de detecció d'anticossos de la sífilis. L'any 2019 s'han realitzat 12.329 proves, el 2,31% de les quals han resultat positives.

Comunicació, accions de sensibilització i materials divulgatius

Dia Mundial de la Sida (1 de desembre)

Adhesió al [Dia Mundial de la Sida 2019](#) i participació en els actes commemoratius de la diada amb el tradicional desplegament de les seccions del Tapís Memorial de la Sida de forma simultània al Palau de la Generalitat i a l’Ajuntament de Barcelona.

Com cada any, l’ASPCAT s’adhereix a la [Setmana Europea del Cribatge del VIH i les Hepatitis](#) per a població general i especialment en els col·lectius sensibles.

Materials divulgatius

El material divulgatiu en diferents formats i adreçat a la població general, col·lectius específics i també als professionals sanitaris, és una bona eina per a la prevenció, ja que facilita la sensibilització comunitària i millora la formació en salut.

- Cartell del Dia Mundial de la Sida 2019 (10.000 cartells) i distribució de 25.000 pins en forma de llaços vermells.
- Comunicat conjunt amb motiu del Dia Mundial de la Sida 2019 (1 de desembre), promogut pel PCAVIHV i al qual s’han sumat 134 entitats públiques i privades. Amb el títol “Ni estigma ni discriminació!”, l’escrit aposta per fomentar i mantenir el respecte i la no discriminació de les persones que viuen amb el VIH/sida.
- Cartell de difusió de la Setmana Europea de la prova de VIH i les hepatitis víriques 2019, edició primavera i edició tardor, per a la població en general (15.000 cartells) i per a professionals sanitaris (difusió per correu electrònic).

- **INFOSIDA 52. La importància del gènere en la prevenció i atenció de les ITS/VIH en l'Atenció Primària.**
- Reimpresió dels materials adreçats a la població general: "ITS para saber más i prevenir mejor" (50.000 exemplars en format tríptic), i "No li donis més voltes. Fes-te la prova del VIH" (1.000 cartells).
- Reimpresió del material adreçat a persones que es dediquen al treball sexual "Higiene i sexualitat segura" (10.000 exemplars en català i 10.000 exemplars en castellà, en format desplegable).
- Actualització del material adreçat a professionals sanitaris "Protocol per a l'estudi de contactes de les persones diagnosticades d'ITS a Catalunya" (pdf per al web).

Tots aquests materials estan disponibles a la web en format pdf.

Pacte social per fer front a la discriminació i l'estigma de les persones amb VIH

El Pacte social ha de ser l'instrument per garantir els drets i la igualtat d'oportunitats de les persones amb VIH i sida, que encara pateixen discriminació en l'àmbit sanitari, el mercat laboral i la contractació de serveis financers, entre d'altres.

El Ple del Parlament de Catalunya va aprovar el 2014 l'Acord Nacional per a fer front a l'epidèmia del VIH a Catalunya i lluitar contra l'estigma relacionat amb aquest virus. Aquesta resolució establia que calia impulsar un Pacte social contra la discriminació que encara avui dia pateixen les persones que viuen amb el VIH i la sida a Catalunya.

Des del Govern de la Generalitat, amb l'impuls del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i del Departament de Salut, conjuntament amb el [Comitè 1 de Desembre](#) (que aglutina 20 entitats de l'àmbit del VIH/sida de Catalunya), es van reprendre els treballs iniciats a l'anterior legislatura per fer efectiu aquest Pacte social.

El 26 de novembre de 2019, els membres de la Comissió Delegada de la Comissió Interdepartamental de la Sida a Catalunya (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies; Departament de Salut; Departament d'Educació; Departament d'Interior; Secretaria d'Universitats i Recerca, i Comitè 1 de Desembre) i els agents socials més representatius (CCOO de Catalunya, Foment del Treball i Pimec) es van reunir i van acordar una proposta declarativa en forma d'hendecàleg com a base del futur Pacte social contra la discriminació i l'estigma de les persones amb VIH.

Àmbits d'actuació del Pacte social

El Pacte social ha d'esdevenir el principal instrument polític i social al nostre país per garantir els drets i la igualtat d'oportunitat de les persones amb VIH/sida. La proposta de continguts aprovada inclou tres àmbits principals d'actuació:

- La protecció de la discriminació:
  - Vigilància i erradicació de la discriminació en l'àmbit sanitari i social. Vetllar per un correcte tractament de les persones amb VIH en la xarxa pública de salut, en la xarxa concertada i en la xarxa privada, i també dins del sistema penitenciari i en els serveis i equipaments socials. Vetllar per la no discriminació en l'exigència i expedició de certificats mèdics i en drets sanitaris (tractaments quirúrgics i drets reproductius).
  - Vigilància i erradicació de la discriminació en l'àmbit laboral. Donar compliment a la recomanació 200 de l'Organització Internacional del Treball. Execució de polítiques públiques d'inserció i permanència en el mercat laboral, amb el concurs actiu de les organitzacions patronals i sindicals.
  - Erradicació de la discriminació en la prestació de serveis. Garantir la no discriminació en els contractes privats en el sector dels serveis financers, hipotecaris i d'assegurances, així com qualsevol relació jurídica.
- La prevenció de la discriminació:
  - Establiment de programes educatius adreçats a alumnat i professorat en l'àmbit formal i no formal, així com programes de formació a la xarxa d'atenció social bàsica, que des de la mirada dels drets humans fomentin el respecte a qualsevol mena de diversitat i, específicament, la no discriminació per VIH/sida. En aquest sentit, disseny també d'accions formatives amb la col·laboració dels col·legis professionals, les organitzacions patronals i els sindicats.
  - Disseny i implementació de mecanismes de coordinació entre institucions, agents socials i col·legis professionals que permetin la socialització de bones pràctiques i també de detecció, denúncia i reparació de situacions de discriminació.
- Visibilitat, empoderament i lluita contra l'estigma:
  - Promoció de les entitats que treballen en l'àmbit del VIH/sida. Col·laboració en les campanyes de sensibilització que promouen la lluita contra l'estigma.
  - Promoció de l'empoderament de les persones que conviuen amb el VIH, dotació dels mecanismes i recursos per a la defensa dels seus drets i denúncia de les discriminacions.
  - Promoció de la recerca i difusió dels avenços en els àmbits clínic, epidemiològic, preventiu i psicosocial. Dotació de recursos i fixació en l'agenda pública de la prevenció, la detecció i la lluita contra la serofòbia.

L'11 de desembre del 2019 el Parlament va aprovar per unanimitat una resolució d'impuls del Pacte social contra l'estigmatització i la discriminació de les persones amb VIH. El debat i la votació es van fer durant la sessió de control al president de la Generalitat.

Aquesta aprovació implicava l'adhesió a l'[hendecàleg](#) i al pla de treball presentats per tots els grups i subgrups parlamentaris.

Amb la resolució aprovada, la cambra s'adhereix a la proposta de l'hendecàleg i al pla de treball presentats per diversos departaments de la Generalitat, entitats i agents socials que ha de servir de base per al Pacte social (mandat de la Resolució 572/X, aprovada el 2014 pel mateix Parlament). El text també expressa el compromís del Parlament de treballar activament per a l'aprovació, la implementació i el seguiment del pacte i insta el Govern a posar en pràctica les actuacions previstes en el calendari establert per, entre altres qüestions, erradicar la discriminació en l'àmbit sanitari o laboral de les persones amb VIH i fomentar-ne la visibilitat i l'empoderament.

Hepatitis C

El 2019 s'ha aprovat el Pla de prevenció i control de l'hepatitis C a Catalunya, que té com a objectiu principal disminuir la morbi-mortalitat causada pel virus de l'hepatitis C (VHC) en la població catalana.

El 3 de juliol de 2019 el Govern de la Generalitat va aprovar oficialment el [Pla de prevenció i control de l'hepatitis C a Catalunya](#). El Pla, el desplegament del qual es va iniciar el 2017, és fruit del treball conjunt de professionals del món de la salut pública, experts clínics especialistes en malalties infeccioses i hepatologia, experts en addiccions, representants de societats científiques, i entitats i associacions de pacients i familiars. El Pla té com a objectiu principal disminuir la morbi-mortalitat causada pel virus de l'hepatitis C (VHC) en la població catalana, abordant eficientment la vigilància epidemiològica, la prevenció, el diagnòstic, el tractament i el monitoratge de les intervencions del Pla. Amb la seva implementació s'assumeix el repte marcat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) d'eliminar l'hepatitis C com a problema de salut pública l'any 2030.

L'[aprovació del Pla per part del Govern](#) representa un compromís ferm i un reconeixement a la tasca duta a terme durant aquests anys.

Monitoratge bioconductual

Estudis de seroprevalença i d'infecció activa en persones que s'injecten drogues:

- **Enquesta REDAN: Estudi bioconductual 2019 a la xarxa REDAN (pendent de publicar).** Des del juliol al desembre del 2019 es van entrevistar un total de 697 persones que s'injecten drogues (PQID) usuàries de centres de reducció de danys de Catalunya en el marc del projecte REDAN. Segons el lloc de procedència, 386 (55,4%) eren d'origen espanyol i la resta (44,6%), immigrants, principalment de països de l'est d'Europa (28,6%), Itàlia (22,2%) i Àfrica (20,6%). L'edat mitjana dels participants va ser de 41,9 anys, i un 18,7% eren dones. Les dades de l'enquesta

mostren que la seroprevalença del VHC en les persones que s'injecten drogues és del 74%, fet que evidencia que el consum de drogues per via injectada és factor de risc important per a la infecció per VHC. Un 81,2% d'aquestes persones amb anticossos coneixien el seu estat serològic (o el que és el mateix, prop d'un 20% el desconeixia).

- **Estudi HepCDetect II: Utilitat d'una estratègia de cribratge i diagnòstic en un sol pas per a la infecció virèmica del VHC entre les persones que s'injecten drogues a Catalunya.** El 2019 s'han publicat els resultats de l'estudi HepCDetect II que s'ha realitzat en quatre centres de reducció de danys, on s'han trobat altes prevalències de la malaltia entre aquest col·lectiu, amb un 79,8% de seroprevalença i un 58,5% d'infecció activa. El 35,8% dels virèmics desconeixien el seu estat.

Reducció de la incidència de noves infeccions

En els col·lectius vulnerables que tenen la prevalença més alta d'infecció, com ara les persones que s'injecten drogues, s'han dut a terme les següents actuacions durant l'any 2019:

- S'ha millorat la implementació del programa PIX amb la distribució d'un 5% més de xeringues que l'any anterior (1.108.425 xeringues el 2019).
- S'ha mantingut l'alta cobertura en el tractament amb antagonistes opiacis (TAO): 7.857 persones en tractament l'any 2019.
- S'han reforçat les mesures preventives amb campanyes d'informació i educació entre iguals.

Detecció d'infeccions ocultes i accés al tractament de les persones diagnosticades

En coordinació amb l'Àrea del Medicament i la Unitat d'Informació i Coneixement del CatSalut, que gestionen les bases de dades Registre de pacients i tractament (RPT) i Registre de morbiditat i utilització de serveis sanitaris de Catalunya (MUSSCAT), respectivament, s'ha continuat el treball de detecció de persones amb diagnòstics d'infecció però que no han estat tractades.

En línia amb aquests dos objectius del Pla, s'han desenvolupat les següents intervencions en poblacions especialment vulnerables:

Detecció precoç en persones drogodependents

Un pas important cap a la microeliminació de l'hepatitis C és l'inici, durant el 2019, de l'elaboració del *Protocol de diagnòstic i tractament del VHC per a persones drogodependents* per poder testar, atendre i tractar de manera sistemàtica les persones usuàries dels CAS de tot Catalunya. En aquest sentit, alguns centres de reducció de danys ja han dut a terme actuacions de millora en els circuits de detecció i lligam a l'atenció i el tractament. Un exemple és el Centre de Reducció de Danys La Mina a Sant Adrià de Besòs, on s'ha pilotat, en col·laboració amb l'Hospital Clínic

En coordinació amb l'Àrea del Medicament i la Unitat d'Informació i Coneixement del CatSalut, es treballa per detectar les persones amb diagnòstics d'infecció però que no han estat tractades.

El Pla de prevenció i control de l'hepatitis C a Catalunya inclou intervencions en poblacions especialment vulnerables, com són les persones drogodependents, la població immigrant de països d'elevada incidència i la població penitenciària.

de Barcelona, un model descentralitzat de consulta d'hepatologia. Es realitzen tallers d'educació sanitària sobre el VHC i s'ofereix el diagnòstic mitjançant la prova ràpida d'anticossos i d'ARN de VHC en sang capil·lar. Després de la valoració immediata del pacient i l'avaluació de la fibrosi hepàtica, el personal especialista prescriu el tractament, que és dispensat pel personal d'infermeria en el propi centre. Fins al 2019 s'hi van incloure 610 persones usuàries, de les quals 323 van acceptar el cribratge, i 189 persones (58%) van presentar infecció activa. D'aquestes, el 70% van iniciar tractament antiviral dins el programa del centre.

Cribratge i accés al tractament en població immigrant de països d'elevada prevalença

El 2019, l'Institut d'Investigació Germans Trias i Pujol, juntament amb la Unitat de Salut Internacional de Drassanes, l'Hospital Vall d'Hebron, el CEEISCAT i l'ASPCAT, van iniciar l'Estudi HepC-link en població pakistanesa. La captació es va realitzar en centres de formació, el Consolat i la festa de la independència, entre d'altres, i es va configurar com a intervenció que surt a la comunitat (*outreach*). Se'ls va convidar a participar en sessions educatives i a realitzar-se la prova ràpida d'anticossos i la recollida de mostres de sang seca per a la detecció de l'ARN-VHC. L'equip de medicina comunitària va comptar amb dos agents de salut del Pakistan. Els resultats de les proves es facilitaven a la Unitat de Salut Internacional, amb facilitació dels circuits per a l'inici del tractament del VHC, indicat per especialistes d'hepatologia. Aquesta iniciativa va mostrar una bona acceptació i eficàcia en educar, cribrar i vincular al tractament. Així mateix, la prevalença d'infecció virèmica observada va superar el doble de l'observada en la població general.

En aquesta línia de treball, des de l'ASPCAT es vol liderar i implementar aquesta estratègia de microeliminació dirigida a persones immigrades provinents de països d'elevada prevalença arreu del territori a Catalunya. Per aquest motiu, durant 2019 es va iniciar l'elaboració del protocol d'una intervenció pilot a quatre àrees: Lleida, Tarragona, Barcelona Litoral i Barcelona Metropolitana Sud.

Cribratge i tractament a presons

Des de l'any 2016 està en marxa un programa d'eliminació de l'hepatitis C a les presons catalanes, on es fa cribratge sistemàtic en la valoració mèdica d'ingrés; al final de 2019 s'ha arribat al 83,6% d'ingressos. En els casos amb infecció pel VHC s'inicia el tractament al propi centre, amb vinculació a especialista comunitari a la sortida mitjançant una infermera d'enllaç, la qual cosa permet una disminució de la pèrdua de seguiments postexcarceració.

El desembre de 2019, el percentatge de persones amb hepatitis C crònica activa a les presons catalanes era de l'1,5% (n=102). El 0,9% del total de la població encarcerada ja estava en tractament. Durant el decurs del 2019 es va iniciar tractament en 229 presoners, xifra que el 2018 va ser de 331 persones.

Xarxa de centres comunitaris (xarxa DEVO)

Des de 2019, s'ha afegit la prova del virus de l'hepatitis C a l'oferta de proves proporcionades a la xarxa DEVO. Aquesta xarxa, creada el 1994, està formada per centres alternatius que ofereixen la prova del VIH de forma gratuïta, voluntària i confidencial. El 2019 s'han distribuït 580 tests ràpids del VHC a diferents entitats comunitàries d'aquesta xarxa.

Comunicació, accions de sensibilització i materials divulgatius

Dia Mundial de les Hepatitis (28 de juliol)

Adhesió al Dia Mundial de les Hepatitis, amb el lema de l'OMS per al 2019 "Find the missing millions", que subratlla la importància de prendre consciència de la necessitat de diagnosticar els casos ocults i vincular-los de forma eficient a l'atenció especialitzada i a l'accés precoç al tractament. S'ha organitzat una **roda de premsa** i s'ha elaborat un **pòster** alineat amb el lema de l'OMS.

Campanya contra l'estigmatització per la malaltia

Suport a la **campanya "Un final feliz"**, de l'Alianza Española para la Eliminación de las Hepatitis Víricas, amb el suport de l'**ASSCAT** (Associació Catalana de Malalts d'Hepatitis), i protagonitzada per l'actor guanyador d'un Goya Carmelo Gómez. L'intèrpret va contraure el virus de l'hepatitis C i es va curar gràcies al tractament d'antivirals d'acció directa: a través de la seva història vital, pretén sensibilitzar les persones que hagin pogut estar en contacte amb el virus de l'hepatitis C i animar-les a fer-se la prova. La campanya, projectada en cinemes de Barcelona i altres grans ciutats catalanes, es va presentar en **roda de premsa** a la seu de l'ASPCAT.

Impuls de la Setmana Europea de la prova de VIH i les hepatitis (edicions de primavera i tardor) (vegeu l'apartat VIH i ITS).

Materials divulgatius

- Cartell informatiu sobre el tractament de l'hepatitis C ("L'hepatitis C té cura"), amb informació en diversos idiomes, que es va distribuir durant el Dia Mundial als centres de l'ICS (hospitals i primària).
- Cartell informatiu per a la promoció de la prova de l'hepatitis C ("L'hepatitis C té cura") entre homes que tenen sexe amb homes, amb informació de les possibles situacions de risc.
- Durant la setmana del Dia Mundial es va projectar a tots els CAP, CUAP i hospitals la càpsula audiovisual "**El fetge és un òrgan vital**".

- Reimpressió del cartell “Fes-te la prova!” de promoció de la prova de l’hepatitis C, en el qual es destaca que és una malaltia que té tractament (informació en diversos idiomes). Distribució als centres de l’ICS durant la setmana del Dia Mundial.

Formació

En el marc del pla formatiu específic de dues hores per a la millora del cribratge de les hepatitis C, durant el 2019 s’ha impartit aquesta formació en 39 dels 63 CAS de Catalunya, i s’han distribuït 2.550 tests ràpids del VHC en centres de la xarxa d’atenció a les drogodependències.

L'experiència

Téstate

El projecte Téstate s'adreça a gais, bisexuals i altres homes que tenen sexe amb homes (GBHSH) usuaris de pàgines i aplicacions mòbils de contactes de gais a Espanya. L'objectiu és avaluar l'acceptabilitat i l'efectivitat d'una intervenció en línia d'autorecollida de mostra per a la realització de la prova del VIH, i la posterior consulta de resultats en línia.

Entre novembre de 2018 i desembre de 2019 es van rebre 4.804 sol·licituds de kits d'autorecollida de mostra i 3.292 mostres (68,5% de taxa de retorn), que corresponien a 2.333 participants procedents de totes les províncies d'Espanya. 1.478 participants (63,3%) es van realitzar una única prova, 558 (23,9%) i 193 (8,3%) participants es van realitzar dues i tres proves respectivament, i 105 (4,5%) es van realitzar quatre o cinc proves.

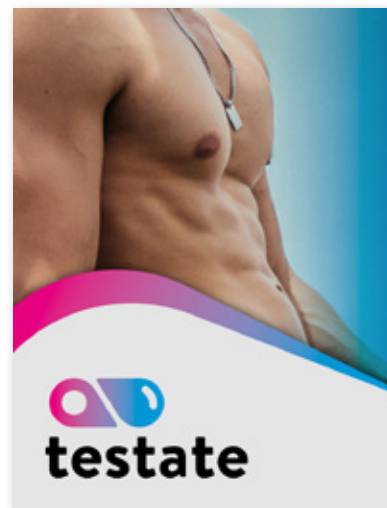
El 88,2% dels participants eren homes; la mitjana d'edat va ser de 31 anys (RIC: 25-39), i el 30,8% eren estrangers. El 19,5% residia en ciutats amb menys de 50.000 habitants. El 16,9% no s'havia realitzat anteriorment la prova del VIH i el 23,9% se l'havia realitzat feia més d'un any. El 38,0% no havia utilitzat preservatiu a la seva última relació sexual amb penetració anal. El 31,5% dels participants havia tingut una ITS en els darrers 5 anys.

Es van detectar 75 resultats reactius (3,2%), 10 dels quals en participants repetidors (és a dir, que havien participat més d'una vegada a l'estudi i se'ls va detectar un resultat reactiu la segona vegada, o posterior, que hi participaven). Es van poder contactar 68 participants amb resultat reactiu (91,9%); 12 eren positius ja coneguts, 56 (90,3%) havien confirmat el resultat i s'havien vinculat al sistema sanitari, i 2 van resultar ser falsos positius.

El 96,4% dels participants van declarar que repetirien l'experiència i el 97,9% la recomanarien a un amic. Els avantatges més freqüentment identificats van ser la comoditat i la privacitat.

En conclusió, la intervenció va ser ben acceptada per la població a la qual estava adreçada. Es va accedir a una població de risc elevat de contraure el VIH. Es va observar una efectivitat elevada en identificar una elevada proporció de participants infectats que havien confirmat el resultat, així com participants vinculats al sistema sanitari.

Aquest estudi ha avaluat la seva acceptabilitat, la capacitat d'accedir a poblacions que habitualment no es fan cribratge i el seu cost-efectivitat, entre altres. A final de 2019 es va aconseguir la beca Committ de Gilead per afegir la prova de l'hepatitis C en la seva oferta, i iniciar el projecte pilot Testate C Plus.

8

Drogues, addiccions comportamentals i salut mental

El 2019 s'ha avançat de forma important cap a un model integral de prevenció i atenció a les addiccions a substàncies i comportamentals

Context estratègic i actuació interdepartamental

L'abordatge del consum de drogues i les addiccions comportamentals és un repte permanent que necessita una constant adaptació de les polítiques i les línies d'actuació amb l'objectiu d'oferir a la persona el servei que més s'adeqüi a les seves necessitats i situació des d'una perspectiva integral i centrada en la persona. Cal promoure actuacions preventives que regulin la disponibilitat i l'accés a les substàncies, al joc d'atzar i a les apostes en línia. També cal sensibilitzar i fer conscients especialment els joves i els adolescents dels riscos de determinades pràctiques de consum: consums episòdics intensius (intoxicacions), policonsum (alcohol, cànnabis, estimulants, etc.), ús de fàrmacs sense prescripció mèdica (hipnòtics, derivats opiacis, etc.), consum de noves substàncies psicoactives (NPS), usos d'eines digitals i consum vinculat a pràctiques sexuals de determinats col·lectius. D'altra banda, cal fer un replantejament de la resposta, tant preventiva com assistencial, dins l'àmbit de les addiccions comportamentals i tenir en compte les conseqüències per a terceres persones derivades del consum de risc o problemàtic de drogues (danys a tercers).

Amb aquests objectius, durant el 2019 s'ha elaborat el nou Pla de drogues i addiccions comportamentals 2019-2023 (DAC), fruit d'un procés participatiu amb altres departaments, institucions, entitats i professionals que treballen en el territori. Un pla que neix amb el compromís de promoure, coordinar i liderar l'abordatge de les problemàtiques de salut i socials relacionades amb el consum d'alcohol i altres drogues, i amb altres comportaments susceptibles de generar addicció.

Actuació prioritària de salut pública

L'impacte del consum d'alcohol i altres drogues, així com de les addiccions comportamentals, va més enllà de la mateixa persona i les conseqüències es poden estendre a les persones del seu entorn.

L'anàlisi per a Catalunya de l'ESTUDES (Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya) de l'any 2018, que es realitza des de 1994 i que té com a objectiu conèixer la situació i les tendències del consum de drogues i altres addiccions entre els estudiants de secundària de 14 a 18 anys, indica que la substància més consumida en els darrers 30 dies va ser l'alcohol, seguida del tabac i del cànnabis i, a més distància, els hipnosedants (tranquil·litzants o somnífers). A la darrera edició de l'enquesta s'observa que la prevalença del consum d'alcohol en els darrers 30 dies ha disminuït lleugerament respecte les enquestes dels darrers anys i la del consum diari o gairebé diari en els darrers 30 dies presenta el valor més baix de tota la sèrie històrica. Respecte el tabac i el cànnabis, es mostra un lleuger augment de les prevalences tant en el consum en l'últim mes com en el consum diari o gairebé diari. Pel que fa al consum d'hipnosedants (en els darrers 30 dies i consum diari), la prevalença és similar a la dels darrers anys. Les dones van presentar major prevalença de consum d'alcohol, tabac i hipnosedants i valors lleugerament inferiors en el consum de cànnabis. En les últimes edicions de l'enquesta també s'incorporen preguntes relacionades amb les addiccions comportamentals. Pel que fa al joc amb diners, la prevalença d'estudiants que ha jugat amb diners per internet augmenta any rere any, però es manté inferior a la prevalença de joc amb diners presencialment. En ambdós casos, juguen més els nois que les noies. En canvi, l'ús compulsiu d'internet ha disminuït lleugerament en l'última enquesta i és més elevat en les noies que en els nois.

Evolució de la prevalença de consum de drogues en els últims trenta dies entre la població de 15 a 64 anys (%), 1994-2018

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Tabac	30,1	34,8	32,6	34,1	29,5	31,3	30,9	37,3	29,0	28,1	30,8	26,9	31,2
Alcohol	78,3	64,7	61,0	59,5	49,2	60,6	61,5	55,1	56,4	68,5	68,0	61,9	60,4
Cànnabis	17,1	21,5	22,1	22,3	26,8	30,4	25,1	23,1	21,3	17,0	23,4	20,3	23,1
Hipnosedants ¹	*	*	*	*	*	*	4,9	6,1	5,6	6,8	7,1	7,0	7,4
Hipnosedants ²	2,8	2,7	2,6	2,4	2,6	2,7	3,5	3,1	3,3	3,3	3,5	3,1	3,2
Cocaïna (pols i/o base)	0,8	1,9	3,5	2,0	2,7	3,4	2,7	1,5	1,3	1,5	1,9	0,9	0,7
Analgèsics opioides ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0,6
Èxtasi	2,6	3,8	2,3	2,5	1,3	1,1	1,5	1,3	1,1	1,7	0,4	0,6	0,8
Amfetamines/speed	2,7	3,5	2,1	1,1	1,5	1,8	1,6	1,2	0,8	1,1	0,4	0,7	0,5
Al·lucinògens	3,2	3,6	2,0	1,6	1,2	2,0	2,0	1,0	0,8	1,1	0,4	0,5	0,3
Heroïna	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,5	0,8	0,3	0,7	0,6	0,2	0,5	0,2
Inhalants	1,1	1,9	1,7	2,0	1,2	1,4	1,5	0,8	0,9	0,9	0,5	0,4	0,4
GHB (èxtasi líquid)	*	*	*	*	*	*	1,0	0,3	0,6	1,0	0,4	0,4	0,2
Esteroides anabolitzants	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0,3	0,2	0,3	0,2

1. Tranquil·litzants i/o somnífers amb recepta mèdica o sense.

2. Tranquil·litzants i/o somnífers sense recepta mèdica.

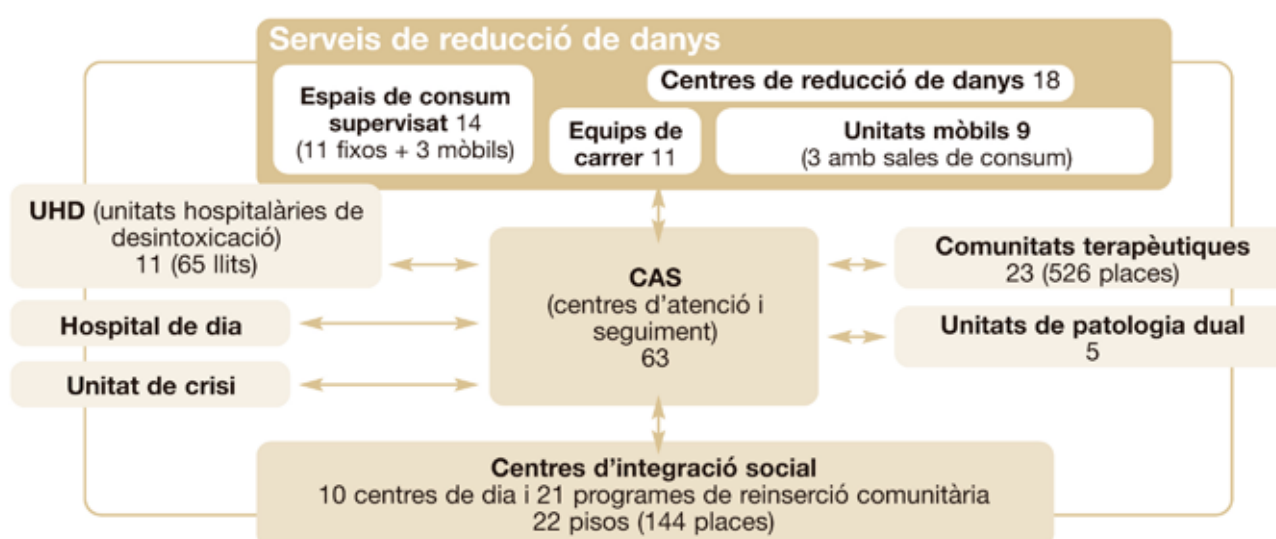
3. Ús no mèdic d'analgèsics opioides.

* A causa de les preguntes dels qüestionaris de les enquestes 1994-2016, aquestes dades no es van poder analitzar.

Font: Sub-direcció General de Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya. Anàlisi per a Catalunya de l'Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES). Observatori Espanyol sobre Drogues i les Addiccions. DGPNSD.

Xarxa d'atenció a les drogodependències

En l'àmbit assistencial, una àmplia xarxa d'atenció a les drogodependències ofereix des de tractament ambulatori (CAS) fins a residencial (comunitats terapèutiques), passant per dispositius de desintoxicació hospitalària i un seguit de serveis de reducció de danys, entre d'altres, per atendre les persones que han desenvolupat una addicció o dependència.

Programes de prevenció

- **L'aventura de la vida.** Programa de promoció de la salut que potencia les actituds i els hàbits saludables com a estratègia de prevenció amb els infants de primària a partir de la informació sobre conductes que comprometen el benestar i la convivència, la promoció d'actituds i valors que afavoreixin estils de vida saludables i el desenvolupament de les habilitats per a la vida. Durant l'any 2019 s'ha intervingut en 185 centres educatius de 105 municipis de Catalunya, s'han format 1.271 docents i hi han participat 25.131 infants i 3.451 pares i mares.

- **Connecta amb els teus fills i filles.** Programa de prevenció per a pares i mares que ajuda a resoldre dubtes, poros i inseguretats en la tasca de connectar amb els fills/es i al voltant de temes relacionats amb els estils de vida (sortides nocturnes, gestió dels diners, relació amb les amistats dels fills/es) i la prevenció i gestió de les conductes de risc (consum de drogues, conducció temerària, relacions sexuals poc segures, etc.). El 2019 s'han realitzat 60 tallers en 25 centres educatius, als quals han assistit 1.320 persones (956 mares i 364 pares).

- **Q de Festa! Nits de Qualitat.** Projecte marc per al treball transversal entre els diferents agents implicats en l'oci nocturn d'un territori per fer-ne un espai més segur, cívic i saludable. En els programes d'oci nocturn, s'implementen les plataformes participatives en 26 ciutats, a través de 250 sessions que impliquen 480 persones. Es mantenen 15 ciutats amb distintiu Q i 55 espais d'oci nocturn, 49 sales o locals i 6 espais de durada determinada (festivals, festes populars i universitàries).

- **Intervencions preventives entre iguals en l'àmbit de l'oci nocturn.** S'han realitzat 237 intervencions entre iguals en espais d'oci en 90 municipis catalans amb la col·laboració de 10 entitats especialitzades i 88 persones voluntàries d'entre 18 i 39 anys; s'ha arribat a 30.872 persones i s'han distribuït aproximadament 45.000 materials. El 70% de les intervencions s'ha fet en festes populars i la resta, en espais d'oci privat. En el període 2012-2019 s'han realitzat 1.637 intervencions.

- **Law enforcement com a eina de treball preventiu.** El 2018 es va portar a terme el projecte pilot amb l'objectiu de reforçar el coneixement i compliment de la normativa vigent amb relació a la venda i dispensació de begudes alcohòliques a menors d'edat entre els comerços de proximitat. Els últims destinataris del projecte són els menors, però en aquest cas es treballa amb el venedor d'alcohol per afavorir el seu compromís en la construcció d'entorns saludables, i reduir l'accessibilitat dels menors a l'alcohol. El 2019 s'ha adaptat el projecte perquè els tècnics de prevenció el puguin aplicar, s'han reeditat 10.000 pòsters, 10.000 enganxines i s'ha fet una proposta d'implementació i avaluació.

- **Fitjove.** Programa de prevenció de consum de drogues entre adolescents que viuen en zones d'especial vulnerabilitat en barris considerats de risc, a través de la promoció d'activitats esportives en instal·lacions de la comunitat. El programa es porta a terme des del 2013 i el curs 2018-2019 s'ha implementat a 18 municipis amb la participació, en la primera fase, de 3.533 joves (32% nois i 68% noies) d'entre 16 i 18 anys. En la segona fase s'hi han inscrit 507 joves.

- **En plenes facultats.** Projecte de prevenció de les drogodependències i altres conductes de risc en l'àmbit universitari, basat en l'educació entre iguals. Hi participen vuit universitats (UB, UAB, UPF, UdG, UVic, ULleida, URV i Tecnocampus-UPF). Uns 13.000 estudiants s'han beneficiat d'aquest projecte de forma presencial, i s'ha arribat a 45.000 sumant-hi les accions a través de les xarxes socials.

a Primera Línia

- **Implementació del Protocol del prevenció, detecció i intervenció en centres de secundària.** El protocol, elaborat conjuntament amb el Departament d'Educació, es va presentar prèviament per ambdues conselleries en una jornada oberta adreçada a professionals. Durant el 2019, i per continuar amb la seva implementació al territori, s'han desenvolupat nou jornades de formació a cada un dels serveis territorials d'educació: Tortosa, Mataró, Manresa, Girona, Lleida, Sabadell, Esplugues, Barcelona i Tarragona. Un total de 750 professionals han participat d'aquestes jornades, que s'han valorat positivament com un espai de treball en xarxa entre els equips d'educació i de salut pública.

- **A Primera Línia.** Estratègia socioeducativa d'intervenció adreçada a joves en situació de vulnerabilitat social i alt risc de conductes problemàtiques associades al consum de drogues, des de la perspectiva de la reducció de riscos i danys. El 2019 s'ha continuat consolidant la xarxa de referents, s'ha realitzat una formació específica sobre joves menors migrants sols i consum d'inhalants, i s'ha donat assessorament a centres d'acollida d'infants i joves migrants sols, amb l'inici d'un projecte de disseny de formació per al col·lectiu professional d'aquests nous centres d'acollida. Hi segueixen participant una xarxa de referents de 220 professionals, que inclouen la totalitat dels centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), i el programa arriba a 1.200 joves.

- **Clubs de cànnabis.** A través del grup de treball creat a partir de les formacions adreçades a persones treballadores de clubs o associacions de cànnabis, s'han desenvolupat diferents eines preventives, adreçades als socis i sòcies dels clubs: un cartell, un fullet i un blog amb informació sobre el consum de cànnabis en aquests contextos. A banda de difondre missatges preventius, es persegueix l'objectiu d'empoderar les persones que treballen als clubs o associacions perquè facin d'agents de salut i derivin casos susceptibles a la xarxa assistencial catalana.

[Programa Beveu Menys]

- **Programa Beveu Menys.** Durant el 2019 s'ha reforçat l'estratègia formativa d'actualització als referents del Beveu Menys, amb formació a referents de nova incorporació tant a través de la formació en línia com a través de la formació de formadors al territori. S'ha continuat potenciant que els referents imparteixin la formació als seus equips, i hi ha formats el 36% dels centres d'atenció primària (134 equips). Així mateix, s'ha continuat amb l'estratègia formativa en línia (18 hores lectives), amb dues edicions acreditades i amb tutorització en línia, que segueix tenint molt bona acollida entre els professionals.

Durant el 2019, s'ha treballat per ampliar l'estratègia del Beveu Menys a l'àmbit de Farmàcia i de Pediatria. En aquest sentit, s'han consolidat dos grups de treball:

- Grup Alcohol i Farmàcia, que ha elaborat la *Guia d'abordatge a la farmàcia comunitària. Prevenció del consum d'alcohol i problemes relacionats des de les farmàcies comunitàries*, i n'ha dissenyat el pla d'implementació.
- Grup Alcohol i Pediatria, que durant el 2019 ha iniciat el desenvolupament de la *Guia d'abordatge del consum d'alcohol a pediatria, adults, joves i famílies*.

- **Programa per a l'abordatge de la violència masclista a la XAD.** Durant el 2019 s'ha seguit consolidant la xarxa de referents del programa en els centres d'atenció i seguiment (CAS) i els serveis de reducció de danys i se n'ha reforçat l'actuació amb formació continuada en temes com aspectes jurídics en les dones en situació de violència i els homes que agredeixen. A més de professionals dels CAS i de reducció de danys, s'han incorporat referents de comunitats terapèutiques i pisos de reinserció.

S'ha seguit potenciant la coordinació i la implicació dels professionals de la Xarxa d'atenció a les drogodependències amb les xarxes de recuperació de violència masclista i els circuits territorials de violència masclista.

- **Embaràs sense alcohol ni drogues.** Des del programa es vetlla per prevenir el consum d'alcohol i altres drogues durant l'embaràs i disminuir, per tant, els riscos del fetus per l'exposició prenatal a aquestes substàncies. S'ha treballat conjuntament amb el programa de salut maternoinfantil i els serveis que atenen les dones en la difusió del programa a tot el territori. S'han realitzat un seguit de cursos en el marc dels circuits de salut mental perinatal.

- **Programa d'abordatge del consum d'alcohol a hospitals.** Durant el 2019 s'ha implementat la instrucció 05/2018: Hospitals sense alcohol, per la qual es recomana no vendre begudes amb contingut alcohòlic en els centres hospitalaris del SISCAT. S'ha fet sensibilització sobre la necessitat de prevenir, detectar de forma precoç i intervenir sobre el consum d'alcohol a l'entorn hospitalari.

- **Programa Drogues i Atenció Primària ASSIST.** Durant l'any 2019 s'ha seguit treballant amb el grup de treball del programa (medicina i infermeria de salut comunitària i família, tècnics de salut pública i especialistes en drogodependències) en el disseny d'un pla d'implementació a Catalunya en el marc de les prioritats del Pla de salut de Catalunya. S'ha continuat treballant amb l'Institut Català de Salut per a la inclusió de l'eina ASSIST en les històries clíniques informatitzades.

- **Programa A la Feina Alcohol i Drogues 0,0.** Durant el 2019 s'ha estat treballant per adequar millor el programa a les directrius de la salut laboral i per difondre'l, amb diferents sessions organitzades a tot el territori en coordinació amb la secció de prevenció de la Mútua Asepeyo. També s'ha seguit fent assessorament a diferents empreses que volen fer un pas endavant en aquest àmbit.

- **Programa Prescripció Social i Salut.** Durant el 2019 s'han fet un total de 38 edicions acreditades del curs Prescripció social a l'atenció primària, formació de formadors (de 8 hores de durada), amb un total de 220 referents de prescripció social de 125 ABS formats. Amb la formació de formadors s'han generat també un total de 36 edicions del curs Implementació de la prescripció social a l'atenció primària (de 3 hores), a través de les quals s'han format 635 alumnes més. El total de professionals formats en prescripció social l'any 2019 ha estat de 760.

S'ha continuat estenent el programa Prescripció Social i Salut a les 136 ABS de Catalunya amb el suport de la Sub-direcció General de Drogodependències i les corresponents sub-direccions regionals de l'ASPCAT.

Reducció de danys en drogodependències

En l'àmbit de la reducció de danys s'han continuat impulsant accions de prevenció de malalties infectocontagioses (VIH, hepatitis C, tuberculosi i malalties de transmissió sexual) i de les morts per sobredosi associades al consum de drogues:

- Programa d'intercanvi de xeringues
- Programa d'agonistes i antagonistes opiacis
- Programa de prevenció i control de l'hepatitis C
- Educació per a la salut
- Projecte de prevenció i atenció de sobredosis

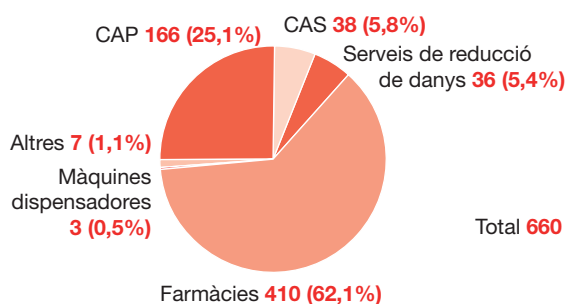
El **Programa d'intercanvi de xeringues (PIX)** és una de les estratègies més eficaces, amb els programes de manteniment amb metadona, per a la prevenció de malalties infectocontagioses. La diversitat en la tipologia de serveis, la distribució territorial de punts d'intercanvi i una àmplia oferta horària són clau per garantir l'accés a material estèril d'injecció.

Durant l'any 2019 s'han comptabilitzat 660 punts d'intercanvi distribuïts arreu del territori, un 9,6% més que l'any 2018. Aquests estan ubicats tant en serveis específics d'atenció a les drogodependències (centres de reducció de danys, unitats mòbils, equips de carrer, màquines dispensadores i centres de tractament) com en serveis generals d'atenció sanitària (farmàcies, centres d'atenció primària, hospitals, centres de la Creu Roja, etc.).

Els 660 punts PIX estan distribuïts principalment a la Regió Sanitària Barcelona (58%), seguida de les de Girona (13%), Catalunya Central (13%), Tarragona (9%), i el 7% restant repartits entre les regions de Lleida, Terres de l'Ebre i Alt Pirineu i Aran.

Per tipologia de servei, el 62% dels punts es troben en farmàcies comunitàries, el 25% en centres d'atenció primària i el 6% tant en serveis de reducció de danys com en centres de tractament.

Punts PIX per tipologia de servei, 2019

Durant l'any 2019 s'han distribuït un total de 1.121.670 xeringues, un 6% més que el 2018. Del total de la distribució, el 82% s'ha fet als serveis de reducció de danys.

Durant l'any 2019 s'han distribuït 1.121.670 xeringues (un 6% més que el 2018), el 82% de les quals als centres de reducció de danys.

El Pla de salut 2016-2020, en la línia 3, inclou com a objectiu la promoció del PIX en les àrees bàsiques de salut (ABS), concretament en els CAP situats en zones amb concentració de tràfic i consum de drogues, les zones obertes de consum. Durant el 2019 s'ha continuat amb el desplegament del Programa en els centres d'atenció primària, fruit de la col·laboració amb els serveis de promoció de la salut, els equips de salut pública del territori, el Servei Català de la Salut, proveïdors d'atenció primària, equips educatius de suport al PIX experts en drogodependències i els ens locals.

Les actuacions s'han planificat territorialment per sectors sanitaris i a partir de l'establiment de criteris de prioritització de les ABS segons indicadors de consum, d'inicis de tractament per causa "droga per via injectada" o amb antecedents d'injecció, d'índex compost de desigualtat econòmica de l'ABS i de nombre d'habitants del municipi on estan situades.

Prèviament a la implementació del Programa en els centres d'atenció primària s'han dut a terme sessions formatives acreditades pel Consell Català de la Salut adreçades als professionals dels centres i impartides per equips d'atenció a les drogodependències, que són també responsables de donar suport a la implementació i desenvolupament del Programa.

Durant el 2019 s'han realitzat 94 sessions formatives a diferents ABS, amb una participació de 1.866 professionals. Del total d'ABS on s'ha fet sessió formativa, 40 pertanyen territorialment a la Regió Sanitària Barcelona, 34 a la Regió Sanitària Catalunya Central, 8 a la Regió Sanitària Lleida, 7 a la Regió Sanitària Girona i 5 a la Regió Sanitària Alt Pirineu i Aran.

D'altra banda, s'han mantingut les reunions trimestrals de la Comissió de Seguiment del PIX a les Farmàcies Comunitàries, integrada per representants del Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i de la Sub-direcció General de Drogodependències. L'objectiu de la Comissió és dur a terme el seguiment del funcionament del Programa i desenvolupar iniciatives per a la seva millora, com una oferta formativa per a les farmàcies comunitàries i l'estandardització de procediments del Programa (dispensació de material per al consum, gestió de la recollida, etc.). Com a novetat, s'ha començat a implementar el registre del material de dispensació del PIX (kits) a les farmàcies a través d'un codi de barres, amb l'objectiu de disposar d'un indicador més precís de la distribució de kits del PIX.

L'accés a tractament amb substitutius d'opiacis disminueix el nombre d'injeccions de les persones que estan incloses en el programa i, com a conseqüència, es redueixen les probabilitats de contreure malalties infeccioses en el cas de pràctiques de risc i les morts per sobredosis. El 2019 han participat en el **Programa de manteniment amb metadona** 7.356 persones.

Programa de prevenció de sobredosis

	Centres participants	Usuaris formats	Vials naloxona
2019	56	1.284	1.696
Total acumulat	—	11.267	12.716

Les **sales de consum supervisat** també són una intervenció clau per a la prevenció de les malalties infectocontagioses en persones que s'injecten drogues. Durant l'any 2019, 3.561 persones han anat a les 14 sales de consum supervisat de Catalunya, a fer un total de 183.815 consums que, si no fos per l'existència d'aquests serveis, s'haurien realitzat en espais públics. Aquests consums són higiènics i segurs, i fan possible prevenir infeccions greus (com la infecció pel VIH i les hepatitis), així com evitar morts per sobredosi. En aquest sentit, l'any 2019 es van produir 224 sobredosis en sales de consum supervisat, deu més que l'any anterior, però cap d'elles mortal.

Divulgació i comunicació

Durant el 2019 s'han editat les publicacions següents:

- **Informes PIX (Programa d'intercanvi de xeringues). Resultats 2017 i 2018.** Principals resultats del Programa d'intercanvi de xeringues (PIX), amb l'objectiu que sigui un instrument de consulta per a professionals que col·laboren en el desenvolupament del Programa, persones que treballen en l'àmbit de les drogodependències i altres destinataris que tinguin interès a conèixer l'evolució del Programa a Catalunya.
- **Sistema d'informació sobre drogodependències. Informe anual 2018.** Informe del Sistema d'informació sobre drogodependències a Catalunya (SIDC) que monitora l'activitat de diferents serveis especialitzats d'atenció a les drogodependències, amb la finalitat de proporcionar dades per a la vigilància epidemiològica de les complicacions associades al consum problemàtic de drogues i per a la planificació i l'avaluació de serveis sanitaris. A més de l'activitat dels serveis especialitzats, hi ha diferents indicadors indirectes relacionats amb el consum problemàtic de drogues i les seves conseqüències, obtinguts de diferents fonts que donen una idea de la complexitat i variabilitat d'aquesta conducta en la nostra societat.

Durant el 2019 s'han editat els següents materials:

- **El masclisme no surt de festa.** Cartell en català, castellà i anglès que explicita que en un espai de festa nocturna no s'accepten agressions sexistes, violències o discriminacions de o pel gènere, assetjament i altres expressions que pugui tenir el masclisme, i proposa sis línies d'actuació que poden seguir els establiments per prevenir-les i actuar en cas que n'hi hagi. El material de recomanacions s'emmarca en el treball conjunt amb el projecte noctambul@s. Durant el 2019 s'han realitzat 40 hores de formació a 189 dones i 177 homes de 13 municipis de Catalunya.

- **Formacions en dispensació responsable d'alcohol.** En 10 anys s'han fet 123 formacions en dispensació responsable d'alcohol per a persones que treballen darrere d'una barra i durant el 2019 s'han editat 7 vídeos amb el contingut de les formacions en català, castellà i anglès.

Per reforçar les formacions adreçades a persones que treballen darrere d'una barra s'han editat 5.000 pòsters "El personal de barra està format per ajudar", amb recomanacions per ubicar dins l'espai de barra com a element de consulta.

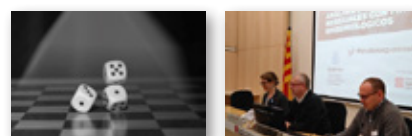

- **Nou vídeo de prescripció social,** amb l'objectiu de donar a conèixer a les persones usuàries de l'atenció primària què és la prescripció social i quan la poden sol·licitar.

D'altra banda, s'ha col·laborat en l'organització de les jornades divulgatives següents:

- **Jornada Socidrogalcohol sobre Addiccions Comportamentals. 12 de desembre de 2019.** Organitzada per Socidrogalcohol. Visió general sobre l'evolució i l'estat actual del joc patològic en el context català, i sobre les estratègies preventives que s'han posat en marxa i els recursos assistencials existents a Catalunya.

- **IV Jornada d'Estimació de l'abús de drogues i anàlisi d'aigües residuals amb finalitats epidemiològiques. 7 de maig de 2019.** ESAR-Net, Red Española de Análisis de Aguas Residuales con Fines Epidemiológicos, ha estat l'entitat promotora de la Jornada, que s'ha organitzat amb el suport de la Sub-direcció General de Drogodependències. La jornada ha representat un espai d'intercanvi de coneixement entre diferents disciplines, on s'ha exposat la problemàtica del consum de drogues i altres substàncies d'abús, i s'han presentat els indicadors, els mètodes de mesura i la recerca actual en el camp de l'epidemiologia d'aigües residuals.

- Coincidint amb el Dia sense Alcohol, el 15 de novembre, s'ha organitzat per sisè any consecutiu la **Setmana de Sensibilització sobre els Riscos de l'Alcohol**, i la Sub-direcció s'ha adherit a l'**Awareness Week on Alcohol Related Harm (AWARH)**, promoguda per diverses entitats a Europa.

Aquest any s'ha donat continuïtat a la campanya de comunicació llençada el 2018 "**L'alcohol és responsabilitat de tothom**", que posa l'accent en la prevenció en la comunitat. Amb aquest lema es vol destacar que la prevenció i sensibilització sobre els riscos de l'alcohol no

només estan en mans dels professionals de la salut i les administracions, sinó que tota la comunitat hi té un paper molt important: Administració, municipis, organitzadors de festes i esdeveniments, empreses productores de begudes alcohòliques, cossos de seguretat, comerciants, centres educatius, professionals de la salut, mitjans de comunicació, famílies, grups d'amistats, i cadascú a títol individual. El 2019 s'ha volgut emfatitzar el paper del sector de l'oci nocturn i recreatiu i dels organitzadors de festes i festivals de garantir espais de festa més segurs i saludables.

El novembre del 2018 es va presentar també la iniciativa “**Jo m’hi adhe-reixo**”, amb la participació de personalitats com els periodistes Mònica Terribas i Jordi Basté, el futbolista Sergi Roberto, la xef i divulgadora en nutrició i salut Ada Parellada, el cap de la Unitat de VIH de l’Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, Bonaventura Clotet, el grup musical femení i feminista català Roba Estesa i la consellera de Salut, Alba Vergés. Aquest va ser el punt de partida per iniciar la recollida d’adhesions, interpellant tothom a fer-se’n responsable, i durant el 2019 es van recollir més de 1.000 adhesions i més de 300 vídeos de persones i entitats de diferents àmbits i sectors: representants de l’OMS i d’organismes internacionals; professionals de la salut: CAP, CAS i hospitals; consells de direcció d’organismes institucionals; regidors d’ajuntaments, diputacions i consells comarcals; ONG, fundacions i associacions; entitats comunitàries; organitzacions de persones usuàries; representants de diferents departaments de la Generalitat: Trànsit, Institut Català de Seguretat i Salut Laboral, Treball, DGAIA, Joventut, Famílies...; col·legis farmacèutics i universitats; professionals de l’educació, periodistes, publicistes...; pares, mares... i moltes persones anònimes. Durant la roda de premsa organitzada amb motiu de la Setmana de Sensibilització es van presentar els resultats d’aquesta iniciativa, amb la projecció d’un audiovisual que mostrava un “mosaic” d’adhesions.

En l’àmbit de la comunicació, l’aposta per l’ús de les TIC, a través del **Canal Drogues** com a eina principal de relació amb la ciutadania i amb els professionals del sector, permet:

- Apropar els recursos d’informació, orientació o assessorament i assistencials a la ciutadania, i difondre qualsevol informació i continguts relacionats amb el món de les drogues.
- Difondre les polítiques de drogues, les activitats formatives, els principals resultats dels estudis i investigacions al voltant de les drogues, i les actuacions i els programes de prevenció del consum i els riscos associats.

Durant l’any 2019 el Canal Drogues ha tingut 1.215.080 usuaris i 1.458.035 sessions, i el període de temps mitjà que un usuari interacciona amb el web ha estat d’1 minut i 37 segons.

L’any 2019 es van publicar 74 notícies d’actualitat, a més de les quatre notes de premsa publicades a la Sala de Premsa de Govern.cat/Salut. El 100% de les notícies es van publicar en català i castellà, i un 14% en anglès.

A més, a través del Canal Drogues es difonen altres webs adreçats a adolescents i joves, com són EIPep.info i LaClara.info, i a altres públics específics.

- www.elpep.info

L’any 2019 el web ha tingut 31.498 persones usuàries i 35.429 sessions. Es complementa la difusió de missatges preventius amb l’ús de les xarxes socials, com Facebook (amb més de 400 seguidors), i vídeos publicats a les plataformes Youtube i Vimeo.

- www.laclara.info

L'any 2019 el web ha registrat 153.600 persones usuàries i 173.651 sessions. La difusió de missatges preventius s'ha complementat a través de les xarxes socials: Facebook (més de 1.500 seguidors), Twitter i Instagram. També s'han publicat vídeos a la plataforma Youtube.

- www.enplenesfacultats.org, amb 1.340 fans a Facebook, 1.341 seguidors a Twitter, 330 seguidors a Instagram, i el canal de vídeos Youtube.
- rumbaatuson.blogspot.com.es, a través de Facebook i el canal de vídeos Youtube.
- www.qdefesta.cat, amb 10.637 persones usuàries i 12.632 sessions l'any 2019, i activitat a les xarxes socials: més de 1.300 fans a Facebook i més de 400 seguidors a Twitter.

Projecció internacional i recerca

La Sub-direcció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya continua participant en projectes internacionals com el **Party plus** (sobre oci nocturn) o el **projecte de cooperació amb el Ministeri de Salut del Marroc**, i lidera les xarxes internacionals Inebria (xarxa internacional de les intervencions breus per problemes d'alcohol) i **APN** (xarxa de polítiques d'alcohol a Europa), de les quals n'ocupa la secretaria permanent. El 2019 es va iniciar la participació en els projectes internacionals **DEEP SEAS** i **FAR SEAS** amb l'objectiu d'aprofundir en els coneixements sobre la implementació de polítiques de detecció i intervenció breu en el consum de risc d'alcohol i de prevenció dels trastorns de l'espectre alcohòlic fetal.

Docència i formació

Durant el 2019 s'ha incrementat el nombre de cursos de formació que s'organitzen des de la Sub-direcció General de Drogodependències, amb un total de 16 cursos amb 1.778 alumnes formats. En la taula següent es pot veure el detall dels cursos realitzats.

Cursos de formació sobre drogodependències, 2019

	Participants
2 edicions de cursos per a formadors: Actualització en alcohol a l'atenció primària. Nous paradigmes	57
2 edicions en línia: Abordatge del consum d'alcohol a l'atenció primària	678
2 formacions contínues: Alcohol i embaràs; Alcohol i altres drogues (ASSIST)	41
Abordatge de la doble problemàtica: violència masclista i consum de drogues (edició per als circuits de violència masclista) Sarrià-Sant Gervasi, Sants-Montjuïc i Les Corts (17 participants); Eixample, Ciutat Vella, Gràcia i Horta-Guinardó (43 participants); Sant Martí, Sant Andreu i Nou Barris (38 participants)	98
Abordatge del consum d'alcohol i altres drogues en dones embarassades	26
Curs per a professionals referents del programa sobre l'abordatge de la violència contra la parella a la XAD: Jornada per a la Xarxa de Referents	28
Curs per a la implementació en empreses del programa A la Feina, Alcohol i Drogues 0,0	30
Formació sobre embaràs i consum d'alcohol i altres drogues	30
Violència masclista i consum de substàncies	33
#Comunitat #Joves #Alcohol #Altresdrogues. Abordatge comunitari del consum juvenil d'alcohol i altres drogues en espais de festa	31
Curs d'aprofundiment en entrevista motivacional. Construint els processos: de la vinculació a la planificació (Entrevista motivacional 2)	18
La prevenció i l'atenció a la sobredosi per opiacis, 10a edició (semipresencial)	23
L'entrevista motivacional per prevenir conflictes en persones usuàries de reducció de danys	22
Maneig del pacient amb patologia dual en reducció de danys	28
9 edicions del curs La prescripció social a l'atenció primària	220
24 cursos de formació en dispensació responsable d'alcohol	415
Total	1.778

A més, els programes que es desenvolupen a l'atenció primària generen sessions als diversos centres, sovint impartides pels mateixos professionals referents formats des de la Sub-direcció General, i durant el 2019 s'han fet un total de 147 sessions formatives als CAP de programes coordinats des de la Sub-direcció General, amb 2.561 professionals formats més.

Formació als centres d'atenció primària, 2019

	Participants
15 sessions de formació perifèrica del Programa Beveu Menys	60
94 sessions del Programa d'intercanvi de xeringues als centres d'atenció primària	1.866
38 sessions del Programa Prescripció Social i Salut	635
Total	2.561

El 2019 un total de 4.339 persones han participat en la formació generada des de la Sub-direcció General.

Pel que fa a la docència, s'ha participat en el Màster de Salut Pública acompanyant alumnes en pràctiques, en el Màster Universitari en polítiques Públiques Socials, en el Grau d'Infermeria i en el programa de Doctorat en Persones i Societat. També s'ha participat en la docència i coordinació del Màster de Salut Mental Comunitària de la Universitat de Barcelona. El 2019, cinc residents de psicologia clínica de l'Argentina han fet una estada a la Sub-direcció General i en dos centres de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències.

Activitats i resultats

	2018	2019
Inicis de tractament a la XAD	13.944	14.574
Pacients en programes amb substitutius opiàcics (a 31 de desembre)*	8.147*	7.957
Programa d'intercanvi de xeringues (PIX) (unitats distribuïdes)	1.058.705	1.121.670
Professionals referents del programa Beveu Menys (XAROH)	730	641
CAP amb referents de la XAROH	365	360
Professionals referents del programa per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la parella a la XAD	94	117
Espais d'oci nocturn amb el distintiu de Qualitat	60	55
Beneficiaris de programes d'oci nocturn	63.800	179.266
Visites a les webs LaClara.info i ElPep.info	139.839	209.080
Visites al Canal Drogues	727.622	1.458.035
Empreses sensibilitzades i adherides al programa A la Feina, Alcohol i Drogues 0,0	5	5
Professionals referents del Programa Prescripció Social i Salut	475	579
CAP amb referents del programa Prescripció Social i Salut	273	297
Formació		
Cursos	28	16
Alumnes formats	1.346	1.778
Cursos als CAP		
Sessions	140	147
Participants	2.695	2.561

* Enguany s'han actualitzat les dades dels anys anteriors afegint els pacients en tractament amb buprenorfina, a part dels de metadona.

L'experiència

Elaboració del nou Pla de drogues i addiccions comportamentals 2019-2023

El nou Pla de drogues i addiccions comportamentals (DAC) 2019-2023 és fruit de la necessitat d'integrar i aglutinar les iniciatives i accions que han de dur a terme els diferents actors des dels vessants social, econòmic, educatiu i sanitari, i aborda el fenomen de les drogues des de la prevenció universal fins a la reducció de danys, tenint en compte de manera transversal els diferents eixos de desigualtat, com el gènere, la diversitat cultural i l'edat.

Per això, el procés d'elaboració ha estat participatiu, a través de reunions amb tots els actors clau i jornades participatives per posar en comú les línies estratègiques i consensuar els objectius i les accions proposades.

Neix amb el compromís de promoure, coordinar i liderar l'abordatge de les problemàtiques de salut i socials relacionades amb el consum d'alcohol i altres drogues i amb altres comportaments susceptibles de generar addicció. Es tracta d'un "pla de plans".

Els objectius generals del Pla de drogues i addiccions comportamentals són:

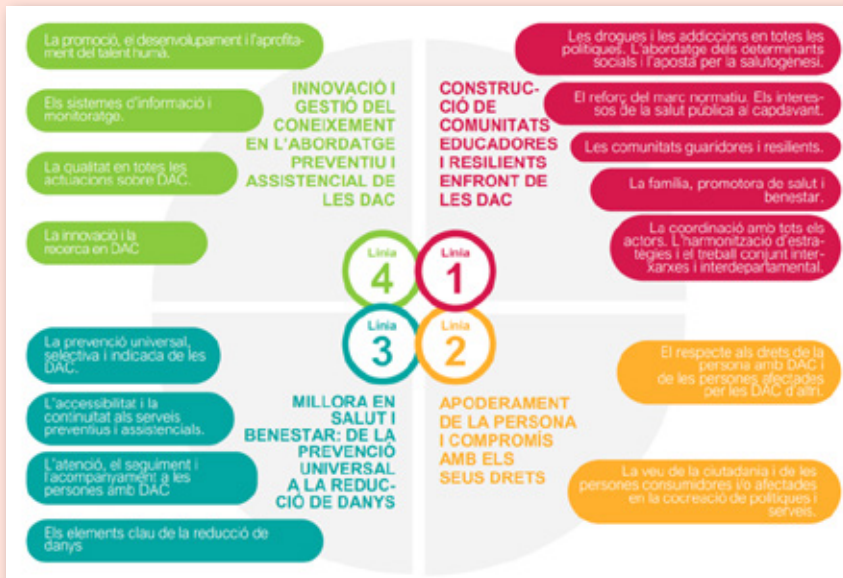
1. Incrementar l'edat d'inici del consum de drogues i dels comportaments susceptibles de generar addicció.
2. Disminuir la prevalença del consum de drogues, tant les socialment integrades com les que no ho estan, així com del joc patològic i sobre usos d'internet.
3. Reduir la morbiditat, la discapacitat i la mortalitat derivades de l'ús de drogues, el joc, les apostes i internet.
4. Disminuir les situacions personals, familiars i socials no desitjades relacionades amb drogues i addiccions comportamentals (conflictitat, violència, exclusió, etc.).

Per assolir aquests objectius el Pla integra una estructura basada en **quatre grans línies estratègiques**:

1. Construcció de comunitats educadores i resilients enfront de les DAC
2. Empoderament de la persona i compromís amb els seus drets
3. Millora en salut i benestar: de la prevenció universal a la reducció de danys
4. Innovació i gestió del coneixement en l'abordatge preventiu i assistencial de les DAC

Aquestes línies estratègiques inclouen **15 àrees temàtiques**.

I les àrees rellevants, dins de cada línia estratègica, es concreten en **27 objectius específics**, que es duran a terme amb **361 activitats** i donaran com a resultat més de **500 productes**.

S'espera que durant la vigència d'aquest pla es pugui, entre d'altres, aprovar una nova llei d'addiccions, crear l'Observatori Català en DAC, reforçar la prevenció dels danys a tercers i l'atenció a les persones afectades, incidir més en la prevenció estructural, prioritzar les necessitats de col·lectius especialment vulnerables, impulsar plans de gènere, de transculturalitat i de garantia i de promoció dels drets, millorar en l'avaluació de l'impacte de les polítiques i programes, i elaborar uns estàndards de qualitat en prevenció.

Salut laboral

Les accions s'orienten a millorar el nivell de salut i benestar de la població treballadora, tot reduint les desigualtats en salut a la feina.

Des del Servei de Coordinació d'Actuacions de Salut Laboral (SCASL), adscrit a la Sub-direcció General de Promoció de la Salut, es col·labora en el disseny de les línies estratègiques de salut laboral i es desenvolupen i coordinen les accions encaminades a millorar el nivell de salut i benestar de la població treballadora, tot reduint les desigualtats en salut a la feina. Les intervencions s'estructuren bàsicament en tres eixos:

- Protecció de la salut i prevenció de les malalties relacionades amb el treball
- Promoció de la salut a l'entorn laboral
- Comunicació, docència i recerca

Protecció de la salut i prevenció de les malalties relacionades amb el treball

Sistema d'informació i de vigilància epidemiològica laboral

El projecte SIVEL (Sistema d'informació i de vigilància epidemiològica laboral), per a la millora de la detecció i gestió de les patologies laborals, en especial de les malalties professionals, és una prioritat estratègica essencial de l'APSCAT i del Departament de Salut en la qual s'ha continuat treballant i avançant.

En salut laboral, com en qualsevol altre àmbit, és imprescindible disposar d'una informació de qualitat per poder establir polítiques adequades i prioritzar-les. El SIVEL integrarà en un mateix sistema l'ASPCAT, les unitats de salut laboral, l'atenció primària, les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) i l'ICAM/INSS.

Malgrat la seva complexitat, el desenvolupament del SIVEL avança sense interrupció. S'ha consolidat la plataforma informàtica (NUCLI SIVEL), s'han acabat de fer els canvis necessaris a l'eCAP, s'han fet amb èxit proves de missatgeria entre eCAP i NUCLI i s'ha avançat en la integració de les MCSS al sistema.

Des del Servei de Coordinació d'Actuacions de Salut Laboral (SCASL) s'han dut a terme reunions amb tots els actors implicats amb el desenvolupament del SIVEL (ja sigui per separat amb cada un d'ells o de forma conjunta) per coordinar i avançar en la seva implementació.

Activitat sanitària dels serveis de prevenció

S'han continuat les tasques que es duen a terme per emetre els informes preceptius sanitaris a l'autoritat laboral dins del procediment d'acreditació d'entitats especialitzades com a serveis de prevenció aliens de les empreses. S'ha continuat verificant el compliment dels requisits exigibles sobre l'organització de recursos per desenvolupar l'activitat sanitària dels serveis de prevenció d'aquelles entitats especialitzades que no han comunicat les variacions que afecten als requisits de funcionament, incomplint l'article 26 del Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels Serveis de Prevenció.

Durant l'any 2019 s'han rebut 230 notificacions (101 de l'autoritat laboral, 94 de les empreses, 16 de les autoritats sanitàries d'altres comunitats autònomes i 19 d'altres entitats) i s'han fet 128 notificacions (73 a les empreses, 18 a l'autoritat laboral, 33 a les autoritats sanitàries d'altres comunitats autònomes i 7 a altres entitats).

En relació amb el suport als serveis de prevenció de riscos laborals (SPRL) i amb l'objectiu de promoure, supervisar i avaluar la qualitat de les activitats de salut laboral que realitzen, s'està treballant en la definició dels criteris bàsics per al desenvolupament de les actuacions sanitàries dels SPRL i el procediment d'avaluació de la Secretaria de Salut Pública.

Aquests criteris han d'incloure tant els requisits tècnics i de condicions mínimes sobre l'organització de recursos, com el compliment dels principals indicadors de qualitat per desenvolupar aquesta activitat sanitària.

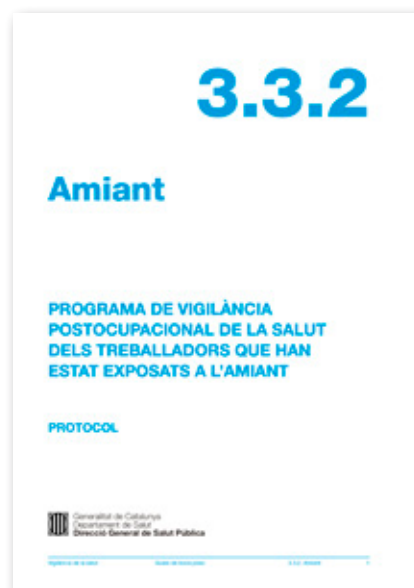
Amiant. Programa de vigilància postocupacional dels treballadors que han estat exposats a l'amiant

El Programa de vigilància postocupacional dels treballadors que han estat exposats a l'amiant, que forma part del Programa de vigilància de la salut de los trabajadores expuestos al amianto (PIVISTEA) del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social, té com a objectius principals: identificar treballadors que han estat exposats a l'amiant, fer un seguiment integral i coordinat de la salut d'aquests treballadors per determinar de forma precoç el desenvolupament de patologia relacionada amb l'exposició a l'amiant, i col·laborar en el reconeixement de la malaltia com a professional.

L'any 2019 consten en el Registre de treballadors exposats a amiant (RTEA) 7.294 treballadors. Formen part d'aquest registre tant treballadors que van estar-hi exposats com treballadors que actualment hi estan en contacte.

La cohort de treballadors a qui actualment es realitza el seguiment de vigilància de la salut que ofereix el programa és de 974 persones.

Els diagnòstics de les patologies de les persones del Registre són 41 casos d'asbestosi, 11 casos de fibrosi pleural difusa, 14 casos amb mesotelioma pleural, 5 casos de neoplàsia pulmonar, 3 casos de neoplàsia de laringe, 124 casos amb plaques pleurals i 3 atelèctasis rodones.

S'ha continuat treballant en la revisió, actualització i millora del protocol del Programa i el seu funcionament. Atès que un dels punts importants és avaluar les proves complementàries que cal utilitzar, es va demanar a l'Agència de Qualitat i Avaluacions Sanitàries de Catalunya (AQuAS) un informe sobre les eines diagnòstiques en el cribatge i/o vigilància de la patologia pulmonar relacionada amb l'exposició laboral a l'amiant, en especial pel que fa a la tomografia computada (TC).

Aquest any 2019 s'ha presentat públicament l'informe *Exposició laboral a fibres d'amiant a Catalunya*, elaborat pel Consell de Relacions Laborals amb la col·laboració de l'ASPCAT i altres agents.

S'ha creat la Comissió per a l'Erradicació de l'Amiant a Catalunya (EAC), que impulsarà el Pla Nacional per l'Erradicació de l'Amiant a Catalunya. És una comissió on participa el Departament de Salut conjuntament amb altres departaments amb la finalitat d'elaborar un pla de prioritització de línies de treball per eliminar la presència d'amiant i els efectes sobre la salut de les persones.

S'ha subscrit un conveni entre l'Institut Nacional de la Seguretat Social i el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya per a la realització d'actuacions conjuntes en relació amb els treballadors afectats de patologies derivades de la utilització laboral de l'amiant.

Participació en comissions i grups de treball

- Ponència de Salut Laboral de la Comisión de Salud Pública del Consejo Interterritorial del Sistema Nacional de Salud
- Comissió de Seguretat i Salut Laboral del Consell de Relacions Laborals de Catalunya (CRLC)
- Grup Tècnic de Seguiment del Marc Estratègic Català de Seguretat i Salut Laboral (GTSMECSSL) del CRLC
- Grup de seguiment del Conveni entre l'INSS i el Departament de Salut per a la realització d'actuacions conjuntes en relació amb els treballadors afectes de patologies derivades de la utilització laboral de l'amiant
- Consell Assessor de Salut Laboral de l'Ajuntament de Barcelona (CASL)
- Comissió de seguiment del Projecte de Salut Integrativa de SEAT
- Comitè d'Anàlisi i Seguiment de Malalties Transmissibles Emergents d'Alt Risc

Promoció de la salut en l'entorn laboral

Empresa Promotora de Salut

El projecte Empresa Promotora de Salut (EPS) té l'objectiu ferm de fomentar la promoció de la salut en l'entorn de treball i contribuir a la millora de la salut de la població treballadora mitjançant l'impuls d'iniciatives que facilitin que les empreses adoptin mesures per crear entorns que garanteixin la protecció de la salut i la promoció d'hàbits saludables.

S'ha continuat fent difusió de la Caixa d'Eines elaborada per l'ASPCAT amb la col·laboració de PIMEC i la Fundació PIMEC, per ajudar la petita i mitjana empresa a millorar la salut dels treballadors, repercutint també positivament en l'àmbit familiar i comunitari. La [Caixa d'Eines](#) és accessible al web de Canal Salut i inclou propostes, programes i informació per tal que les empreses puguin realitzar accions de promoció d'estils de vida saludable i tinguin al seu abast tot el necessari per portar-les a terme.

Amb l'objectiu de reconèixer i impulsar la feina de les empreses compromeses amb el projecte EPS s'ha creat un diploma d'adhesió. Aquesta adhesió s'aconsegueix mitjançant un procés d'autoavaluació basat en un qüestionari consensuat amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. L'adhesió al projecte EPS estableix com a requisits una gestió correcta dels riscos laborals i un compromís amb els treballadors, la comunitat i la sostenibilitat, tot això en el camí cap a l'empresa socialment responsable.

Comunicació, docència i recerca

Documentació de salut laboral

- Edició i difusió dels butlletins territorials de vigilància epidemiològica de salut laboral de la Xarxa d'unitats de salut laboral (ASPB)
- Informe d'indicadors de salut laboral de Barcelona 2019. USL Barcelona (ASPB)

Participació en activitats científiques

- R. Panadès. La Xarxa d'Unitats de Salut Laboral de Catalunya. Ponència en el Seminario de Enfermedades Profesionales "In memoriam" Dr. Jordi Castejón. UPF. Barcelona, 21 de febrer de 2019.
- R. Panadès, L. Ramírez, I. Cortés, E. Porcel, M. Piggené, A. Sos, M. Tomás. Sospechas de enfermedad profesional en el Registro de Enfermedades Relacionadas con el Trabajo en Catalunya. XXXVII Reunión de la Sociedad Española de Epidemiología. Oviedo, setembre de 2019.

- R. Panadès. Què són i quins són els beneficis de les empreses promotores de salut? Trobades de Salut Pública 2019. CSC. 19 de setembre de 2019.
- L. Ramírez. Com esdevenir una empresa promotora de salut. Trobades de Salut Pública 2019. CSC. 19 de setembre de 2019.
- R. Panadès. Empresa promotora de salut. Caixa d'eines i adhesió. Ponència a la I Jornada d'empreses promotores de salut. Girona, 5 de novembre de 2019.
- R. Panadès. Vigilància de la salut ocupacional i postocupacional. Ponència a la Jornada La gestió de l'amiant per a delegades i delegats de prevenció. UGT. Barcelona, 8 de novembre de 2019.
- R. Panadès. Empresa promotora de salut: una estratègia guanyadora. Conferència inaugural de la 22a Jornada d'Estudi per a Empresaris. Cambra de Comerç de Reus. 21 de novembre de 2019.
- R. Panadès. Futur de la medicina i infermeria del treball. Ponència a la XXIX Diada de l'Associació Catalana de Salut Laboral. Barcelona, 27 de novembre de 2019.
- L. Ramírez. Vigilància de la salut relacionada amb exposició a l'amiant. Ponència a la sessió d'amiant organitzada per TMB. Hospital de la Vall d'Hebron. 10 de desembre de 2019.

Articles

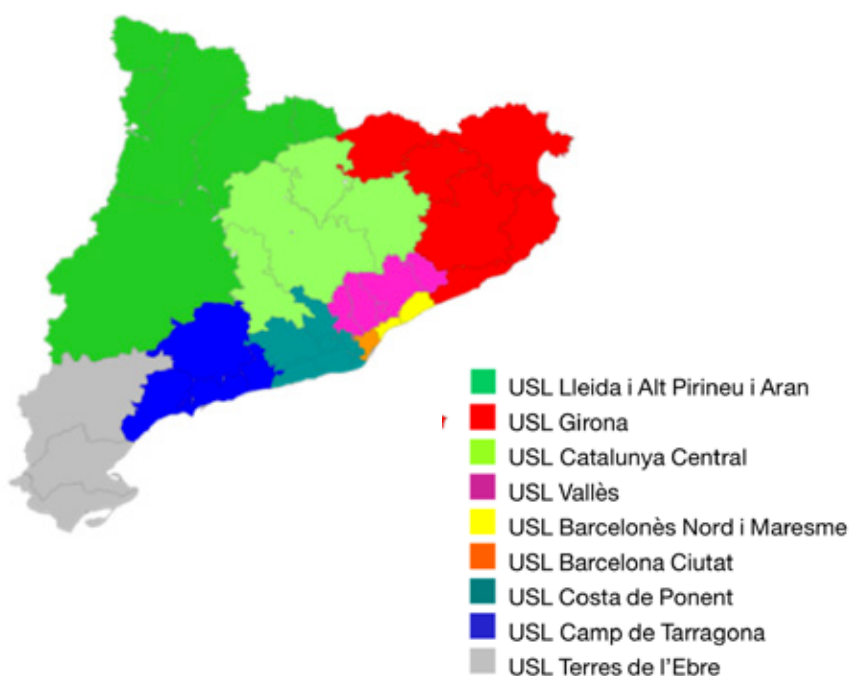
- Sos Sequeiro A, Ramírez Salvador L, Guerrero Roca A, Panadès Valls R. Abordaje desde atención primaria de los riesgos psicosociales del entorno laboral. FMC. 2019;26(6):327-32.

Activitats i resultats

El SCASL i la Xarxa d'unitats de salut laboral desenvolupen la vigilància epidemiològica de la salut laboral a Catalunya. Una de les eines que s'utilitza és el Registre de malalties relacionades amb el treball (RMRT). Aquest registre està format per les notificacions voluntàries que els metges del sistema públic de salut, principalment de l'atenció primària, fan de les malalties ateses i que sospiten que tenen algun grau de relació amb la feina.

Xarxa d'unitats de salut laboral de Catalunya

Incidència de les malalties relacionades amb el treball notificades en població afiliada segons edat i sexe, 2018 i 2019

Incidència per 100.000 persones afiliades a la Seguretat Social.

Edat	2018			2019		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Menys de 30 anys	68,8	29,2	48,3	51,9	25,4	38,3
De 30 a 44 anys	109,8	65,8	86,3	121,6	57,9	87,6
De 45 a 54 anys	142,7	77,1	107,3	151,8	84,9	115,9
55 anys i més	116,5	64,5	88,1	154,6	88	118,5
Total	112,8	62,9	86,1	123,6	65,8	92,9

Font: Informació de l'RTEA i l'Idescat.

Incidència dels trastorns de salut mental relacionats amb el treball notificats en població afiliada segons edat i sexe, 2018 i 2019

Incidència per 100.000 persones afiliades a la Seguretat Social.

Edat	2018			2019		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Menys de 30 anys	50,1	12,6	30,7	37,5	15,6	26,8
De 30 a 44 anys	73,7	30,9	50,8	87,9	33,1	58,8
De 45 a 54 anys	77,5	36	55,1	97,5	45,3	69,5
55 anys i més	54,8	25,6	38,9	84,4	35,7	58,1
Total	67,7	28,5	46,7	81,5	34,4	56,5

Font: Informació de l'RTEA i l'Idescat.

Incidència dels trastorns osteomusculars relacionats amb el treball notificats en població afiliada segons edat i sexe, 2018 i 2019

Incidència per 100.000 persones afiliades a la Seguretat Social.

Edat	2018			2019		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
Menys de 30 anys	9,1	8,5	8,8	8,1	4,8	6,4
De 30 a 44 anys	22,5	21,7	22,1	22,7	15,8	19
De 45 a 54 anys	47,2	25,5	35,5	32,7	24,9	30,9
55 anys i més	42,1	23,5	32,0	49	31,6	39,5
Total	30,01	21,01	25,2	28,9	19,4	23,9

Font: Informació de l'RTEA i l'Idescat.

L'experiència

Jornada de reflexió participativa El futur de la medicina i infermeria del treball

El 9 d'abril de 2019 es va celebrar a l'APSCAT la jornada participativa El futur de les professions sanitàries de la medicina i de la infermeria del treball, organitzada pel Servei de Coordinació d'Actuacions de Salut Laboral (SCASL) i la Sub-direcció General de Promoció de la Salut.

Un dels grans problemes de la salut laboral és la manca de professionals de medicina i infermeria del treball, i aquest problema s'agreujarà els propers anys atesa la jubilació d'una part important del col·lectiu. Per abordar aquesta problemàtica, la jornada va tenir els següents objectius:

1. Copsar i debatre directament en equip l'opinió d'un grup representatiu de la diversitat de les persones professionals d'aquest àmbit.
2. Posar en comú idees de millora/evolució/nova creació que resultin innovadores i engrescadores per al futur de les persones professionals i estudiants, per tal de contribuir a les necessitats de la societat per a una salut laboral de qualitat.
3. Proposar actuacions a curt i a mig termini, que facilitin donar respostes a la manca de professionals sanitaris de la medicina i de la infermeria del treball a Catalunya.

La jornada va reunir per primer cop en un mateix espai representants de les principals entitats i organitzacions implicades en aquest tema (amb diferents sensibilitats, visions i responsabilitats): Departament de Salut, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, col·legis professionals, unitats docents, serveis de prevenció de riscos laborals, ICAM, mútues col·laboradores amb la Seguretat Social i societats científiques.

Els participants van poder debatre, compartir idees i preocupacions i arribar a un consens sobre possibles solucions per afrontar la manca de professionals i, en definitiva, avançar cap a una salut laboral de màxima qualitat.

La salut pública al territori

Comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP)

Camp de Tarragona

- Desigualtats i vulnerabilitat
- Oci saludable
- Vincles econòmics, socials i ambientals positius

Terres de l'Ebre

- Envel·liment i despoblació
- Conservació i millora de l'entorn com a actiu de salut
- Hàbits i estils de vida saludable

Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre

Projecte per a prevenir la criptosporidiosi en usuaris de piscines

L'any 2017 la Sub-direcció Regional al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre va rebre dues notificacions de casos de criptosporidiosi en persones que havien estat allotjades en dos hotels de Salou. El 2018 es va produir un augment notable de les notificacions, un total de 39, en tots els casos de persones que s'havien allotjat en establiments turístics de Salou.

Davant d'aquest fet, es va considerar important executar el Projecte per a prevenir l'aparició de casos de criptosporidiosi en usuaris de piscines d'allotjaments turístics, que s'ha desenvolupat durant l'any 2019 en l'àmbit territorial de Salou.

La criptosporidiosi és una malaltia emergent i no es pot banalitzar. El *Cryptosporidium* és la causa més freqüent d'infeccions gastrointestinals i brots associats a persones usuàries de piscines.

El Projecte ha estat liderat per la Sub-direcció Regional al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, però s'ha executat amb la complicitat d'altres agents. S'han establert aliances amb l'Ajuntament de Salou i amb els representants de les associacions hoteleres i de càmpings. També s'ha signat un conveni amb Agbar i EMATSA, que han contribuït en el mostreig i han realitzat les analítiques de l'aigua de les piscines.

S'han dut a terme diverses accions encaminades a:

- Fomentar la higiene dels banyistes i la seva responsabilitat.
- Millorar la gestió de les piscines: manteniment, tractament de l'aigua, avaluació de resultats d'autocontrol i formació dels operadors.
- Verificar la qualitat de l'aigua de les piscines.

Les principals conclusions del projecte són:

- Que el *Cryptosporidium* és un perill present a l'aigua de les piscines; es detecta en el 20% de les mostres d'aigua i en els filtres de sorra.
- Que els responsables de les instal·lacions han de promoure accions per fomentar la higiene dels banyistes i la capacitat professional dels operadors de les piscines.

La Xarxa de Salut Comunitària del Camp de Tarragona es reorienta

El Servei de Promoció de la Salut, amb col·laboració dels proveïdors d'atenció primària de la Regió Sanitària, impulsa, des de l'any 2012, la Xarxa de Salut Comunitària del Camp de Tarragona (xarxa AUPA territorial), com a espai per a compartir experiències dels equips d'atenció primària, salut pública i altres agents del territori.

Durant el 2019, la Xarxa s'ha reorientat cap a una vessant més formativa de metodologia en salut comunitària, i ha continuat sent un espai per compartir experiències i bones pràctiques. L'objectiu és disposar d'un entorn d'acompanyament als processos comunitaris que es duen a terme al territori:

- Crear un espai de trobada i reflexió, estable i bimensual, de professionals que treballen en l'àmbit de la salut comunitària i la promoció de la salut.
- Establir vincles i aliances entre els diferents agents del territori que treballen en salut comunitària.
- Donar suport metodològic als equips que estan duent a terme processos comunitaris.
- Posar en comú experiències, aprenentatges i bones pràctiques en salut comunitària.

S'han realitzat quatre sessions, en les quals s'han tractat diferents fases de la metodologia de processos comunitaris (les aliances i treball en xarxa, grups motors, diagnòstic quantitatiu i qualitatiu, indicadors...) i s'ha reflexionat sobre les experiències dels equips. La mitjana d'assistència a les sessions ha estat de 40 professionals, entre els quals s'inclouen, a més dels serveis d'atenció primària i de salut pública, altres agents del territori, com tècnics municipals i representants de col·legis professionals.

Serveis Territorials Promotors de la Salut

La Sub-direcció Regional, conjuntament amb la Regió Sanitària, ha engegat el projecte Serveis Territorials Promotors de la Salut amb l'objectiu de promocionar la salut en l'entorn laboral i contribuir a millorar la salut de totes les persones que hi treballen.

Per tal de donar forma al projecte i posar en comú iniciatives i propostes, s'ha creat un grup motor format per professionals de diferents àmbits de la Sub-direcció per detectar necessitats i impulsar accions de promoció de la salut en els àmbits de l'alimentació saludable, l'activitat física, el benestar emocional i la prevenció del consum de risc d'alcohol i el tabaquisme. Algunes de les accions que ja s'han dut a terme són sessions periòdiques de meditació guiada, formació d'iniciació en marxa nòrdica i els "dimecres de fruita".

Adequació i designació de laboratoris per al control oficial de triquines

S'han adequat i designat els laboratoris per al control oficial de triquines d'acord amb les excepcions a l'estatus d'acreditació obligatòria que figuren en el Reglament (UE) 2017/625 del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març de 2017, relatiu als controls i altres activitats oficials realitzats per garantir l'aplicació de la legislació sobre aliments i pinsos, i de les normes sobre salut i benestar dels animals, sanitat vegetal i productes fitosanitaris.

S'han designat els laboratoris de l'Escorxador Baix Camp, SA, Escorxador de Cornudella i Escorxador EMET, SL de Tortosa, i de les sales de manipulació de caça municipals d'Horta de Sant Joan i de Roquetes.

Per fer la designació i posterior inscripció en el registre de laboratoris de salut ambiental i alimentària s'han realitzat sessions de formació per als veterinaris oficials d'escorxadors, s'han actualitzat els procediments de presa de mostres i traçabilitat i procediments de detecció de larves de triquina (*Triquinella spp*) per digestió i microscòpia, i s'han realitzat els assajos laboratorials d'intercomparació de larves de triquina en carn de porcí.

Els laboratoris de l'ASPCAT han donat suport a la formació dels veterinaris oficials d'escorxadors per poder implantar el sistema de qualitat en els seus escorxadors. Una vegada realitzada la designació oficial, personal dels laboratoris faran les corresponents auditories per acreditar-la.

Formació de professionals i estudiants en pràctiques

Durant els mesos d'octubre i novembre (curs 2018-2019) s'han acollit dos residents d'infermeria de l'especialitat d'atenció familiar i comunitària a la Unitat Docent Multiprofessional d'Atenció Familiar i Comunitària de Tarragona. Els infermers residents s'han format en els diferents objectius de l'àmbit de l'atenció familiar i comunitària per assolir les competències de salut pública i comunitària en els serveis de vigilància epidemiològica, promoció de la salut i salut pública. La formació s'ha fet a les instal·lacions de l'ASPCAT a Tarragona, a la seu de la Sub-direcció Regional i a les diferents seus dels equips territorials de salut pública del Camp de Tarragona.

Durant els mesos de març, juny i juliol el laboratori de l'ASPCAT a Tarragona ha acollit quatre estudiants en pràctiques de l'Institut Callipolis de Tarragona. Durant aquests mesos els estudiants han realitzat les seves pràctiques curriculars al laboratori en les seves dues àrees: han après les tècniques bàsiques de microbiologia i la determinació de metalls en aliments.

World Sport Games Tortosa 2019

Entre els dies 2 i 7 de juliol de 2019 van tenir lloc els VI CSIT World Sport Games a Tortosa i en altres poblacions de les Terres de l'Ebre. Les competicions d'aquests jocs esportius biennals, que van aplegar prop de 5.000 esportistes d'arreu del món, es van celebrar en les instal·lacions esportives de set seus.

Es va elaborar un Pla de salut pública per prevenir i reduir els riscos potencials per a la salut i per garantir la seguretat dels participants, espectadors i el personal laboral i voluntari, sense deixar de banda la població resident de referència. Prèviament i amb molt de temps d'antelació, es van preparar els protocols per gestionar qualsevol emergència i fer front a les complexitats i reptes derivats d'una concentració massiva d'individus. En l'àmbit de la protecció de la salut es va intensificar la inspecció dels establiments on es van allotjar i van competir els esportistes.

En l'àmbit de la vigilància epidemiològica, es van editar i difondre vuit butlletins informatius i es va establir un contacte permanent amb els serveis mèdics dels World Sport Games i amb els serveis sanitaris per prevenir qualsevol incidència que es pogués produir. Finalitzat l'esdeveniment, no es va informar de cap incidència rellevant al Servei de Vigilància Epidemiològica.

Fòrum d'Oci Saludable a Tarragona

La Comissió Tècnica d'Oci Saludable del Consell Territorial Consultiu i de Coordinació de Salut Pública del Camp de Tarragona va posar en marxa el Fòrum d'Oci Saludable de Tarragona. Aquest projecte és un espai de participació obert a totes les persones involucrades en l'oci de la ciutat amb l'objectiu de generar accions de millora perquè els adolescents gaudeixin d'un oci saludable i de qualitat, amb una atenció especial a la prevenció del consum d'alcohol.

En el Fòrum, que el 2019 ha fet sis reunions presencials, hi participen representants de diferents àrees de l'administració local i de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal de Tarragonès, els diferents proveïdors de salut, col·legis professionals i altres professionals clau al territori com la representant del Planet Youth.

Els objectius del Fòrum són:

- Conèixer els recursos de la ciutat i connectar-los amb les necessitats dels adolescents.
- Mapejar els actius de la ciutat en matèria d'oci saludable.
- Augmentar el nombre d'activitats de lleure saludable per als adolescents.
- Millorar la qualitat i la professionalitat dels monitors, entrenadors i adults que acompanyen els adolescents en les activitats físiques i extracurriculars.

Jornades

II Jornada d'intercanvi professional

El 23 de maig es va celebrar a Ulldemolins la II Jornada d'intercanvi i creixement professional al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, sota el lema "Junts generem valor". La Jornada, oberta a tots els professionals de la Sub-direcció Regional de l'ASPCAT del Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, tenia l'objectiu principal d'establir vincles de confiança entre les persones de les diferents àrees, equips i nivells de l'organització. Aquests vincles afavoreixen l'intercanvi d'experiències i el treball col·laboratiu i, en conseqüència, milloren l'eficiència en el compliment de les tasques assignades i el servei que es presta a la ciutadania.

Durant la jornada es va realitzar una activitat grupal de reflexions sobre les fortaleses i mancances del treball en equip, una meditació guiada compartida i altres activitats de caràcter lúdic i cultural. Com a producte de la jornada es va generar el mapa d'experteses (professionals i personals) al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre.

XI Trobada del Programa d'Atenció Primària sense Fum de Catalunya

El 12 de juny es va celebrar la XI Trobada del Programa d'Atenció Primària sense Fum de Catalunya sota el lema "Fem pinya per una atenció primària sense fum!". La Jornada es va organitzar amb el suport de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC) i l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFICC) i va tenir lloc a l'Auditori i al Museu Pau Casals de Sant Salvador, el Vendrell. Aquesta trobada, que els últims anys s'ha celebrat en diferents municipis de Catalunya, té l'objectiu de posar en comú i actualitzar coneixements, tractar temes d'interès sanitari sobre el tabaquisme i establir un diàleg entre els professionals referents de tot Catalunya per tal d'anar més enllà en la lluita contra el tabac.

Durant la jornada es van realitzar tres tallers per debatre temes d'actualitat entorn del tabaquisme (desigualtats socials, tabaquisme ambiental i altres formes de fumar), una exposició de les comunicacions premiades i una conferència de cloenda. Es va presentar la Xarxa de prevenció i control de tabaquisme del Camp de Tarragona. Per concloure la Trobada, es va realitzar una activitat comunitària de recollida de burilles a la platja, amb la participació de "No más colillas en el suelo".

Jornada Xarxa AUPA: “Bons temps per a la salut comunitària?”

El 18 de gener es va celebrar la XIV Jornada Xarxa AUPA, “Bons temps per a la salut comunitària?”, que va aplegar al Teatre Auditori de l’Ajuntament de Salou uns 350 professionals de l’atenció primària i de salut pública de Catalunya. Va ser el primer cop que se celebra al Camp de Tarragona i va tenir rècord d’inscripcions. La Jornada va estar coordinada per professionals de la Xarxa i es va organitzar al voltant de la presentació d’experiències de bones pràctiques en dues àrees:

- La importància d’establir aliances i treballar en xarxa.
- La importància de l’avaluació en salut comunitària.

Seguiment del desplegament operatiu del Pla de salut 2016-2020 a la Regió Sanitària Camp de Tarragona

El 29 de març es va dur a terme a l’Auditori Josep Carreras de Vila-seca la II Jornada del Desplegament Operatiu del Pla de Salut al Camp de Tarragona. Durant la Jornada es van presentar els avenços dels projectes territorials iniciats l’any 2017. El Servei de de Vigilància Epidemiològica i Resposta a Emergències de Salut Pública va presentar els resultats de la consolidació del model d’unitats d’expertesa en l’estudi de contactes pel que fa a les infeccions de transmissió sexual, amb el desplegament a tot el territori del Camp de Tarragona. Per la seva banda, el Servei de Promoció de la Salut va presentar els avenços amb relació als projectes “Actuacions de promoció de la salut i reducció de les desigualtats” i “Alcohol i drogues: reforç de l’atenció primària”. La Jornada reunir més de 300 professionals de la salut i d’altres àmbits com el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, el Departament de Justícia, entitats del món local i ONG, entre d’altres.

Regió Sanitària Camp de Tarragona

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	42
Comensals	7.949
Municipis	18

Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019

Informes	107
Alumnes	11.621
Llegums de primer plat	91%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	68%
Hortalisses al menú diari	95%
Oli d'oliva per amanir	91%
Aliments frescos al menú diari	94%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	26,4%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	969
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	106

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	3.738
Nadons	4.453
Cobertura	83,9%

Consultes obertes del programa Salut i Escola, curs 2018-2019

	80%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	5	0,8
Parotiditis	13	2,1
Tos ferina	28	4,6
Legionel·losi	24	3,9

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	78,9%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	67,4%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	97,1%
Càmpings ¹	100,0%
Centres generadors de residus sanitaris	95,2%

Alertes alimentàries gestionades, 2019² 82

Alertes de productes químics gestionades, 2019² 6

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

² Dades conjuntes amb Terres de l'Ebre.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	3
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	8
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	4

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	50
Beveu menys (CAS)	5
Drogues i atenció primària (EAP)	1
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	2
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	1
Prescripció social i salut (EAP)	31

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Regió Sanitària Terres de l'Ebre

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	21
Comensals	1.793
Municipis	7

Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019

Informes	35
Alumnes	2.536
Llegums de primer plat	89%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	64%
Hortalisses al menú diari	80%
Oli d'oliva per amanir	91%
Aliments frescos al menú diari	94%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	22,9%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	502
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	0

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	1.021
Nadons	1.218
Cobertura	83,8%

Consultes obertes del programa Salut i Escola, curs 2018-2019

	72%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	2	1,1
Parotiditis	4	2,2
Tos ferina	—	—
Legionel·losi	14	7,8

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	89,2%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	67,4%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	97,1%
Càmpings ¹	100,0%
Centres generadors de residus sanitaris	100,0%

Alertes alimentàries gestionades, 2019² 82

Alertes de productes químics gestionades, 2019² 6

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

² Dades conjuntes amb Camp de Tarragona.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	—
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	—
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	3

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	19
Beveu menys (CAS)	2
Drogues i atenció primària (EAP)	—
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	1
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	1
Prescripció social i salut (EAP)	7

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP)

Lleida

- Models de dinamització del voluntariat sènior
- Ús de pantalles i salut
- Empoderament de les dones immigrades en el procés d'inclusió social

Alt Pirineu i Aran

- Envel·liment i noves tecnologies
- Accidentabilitat en muntanya i seguretat viària
- Alcohol, addiccions i joves

Jornada de treball sobre investigació de brots alimentaris per sospita de norovirus.

Lleida i Alt Pirineu i Aran

Protecció de la salut

Amb la finalitat de compartir i actualitzar els coneixements dels professionals que porten a terme tasques de protecció de la salut, durant l'any 2019 s'han organitzat tres jornades de treball. Les temàtiques han estat l'actualització sobre la investigació de toxiinfeccions alimentàries provocades per norovirus, el control sanitari de les aigües de consum humà i els biocides i control de plagues. Van tenir una vessant eminentment pràctica i hi van participar tècnics del servei de protecció, dels equips de salut pública i dels laboratoris de salut pública, a més de professionals externs.

Quant a la prevenció de la legionel·losi, s'ha iniciat el control de les instal·lacions esportives on el risc de dispersió de legionel·la és elevat a causa de la utilització de dutxes per part dels usuaris; s'han realitzat un total de 323 inspeccions.

Dins del marc de la cooperació interdepartamental i amb la finalitat de coordinar les actuacions que de manera conjunta preparen l'Agència de Salut Pública de Catalunya i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, s'han iniciat reunions de treball entre personal tècnic adscrit a aquests dos organismes i s'ha agafat el compromís de concretar properes reunions sectorials amb l'objectiu de donar continuïtat a aquesta cooperació.

Laboratori de l'Agència de Salut Pública de Catalunya a Lleida

L'any 2019, el Laboratori de l'ASPCAT a Lleida ha celebrat el seu 20è aniversari com a laboratori acreditat (162/LE340). Disposa d'un catàleg de 99 mètodes d'anàlisi fisicoquímiques i 15 determinacions microbiològiques, majoritàriament en aigües i aliments, i realitza unes 46.000 determinacions anuals.

S'ha portat a terme la revisió dels documents generals del sistema de qualitat per adaptar-los a la nova versió de la Norma UNE-EN ISO 17025 "Requisits generals per a la competència dels laboratoris d'assaig" i dels mètodes d'anàlisi d'aigües per adaptar-los als criteris indicats en el RD 902/2018 pel qual es modifica el RD 140/2003 que indica els criteris sanitaris de la qualitat de l'aigua de consum humà.

Ha estat designat com a laboratori supervisor en el marc del control oficial de triquina per donar compliment al Reglament (UE) 2017/625 del Parlament Europeu i del Consell, treballant conjuntament amb altres serveis per iniciar el control dels laboratoris de triquina dels escorxadors, garantir l'aplicació de la legislació i realitzar les determinacions de triquina seguint un sistema de qualitat.

Salut comunitària

El Servei de Promoció i els equips de salut pública han donat suport als processos de salut comunitària endegats en el territori tant pel que fa a la constitució dels grups motor com en el mapeig d'actius, la realització del diagnòstic comunitari i l'informe de salut. S'ha continuat col·laborant en el Pla de desenvolupament comunitari Mariola – Blocs Joan Carles de Lleida i la Mesa de Salut Jove de la Noguera, i s'ha participat en la IV Jornada Comunitària de la Regió Sanitària Lleida. I amb motiu de la diada de Sant Jordi, s'ha presentat el llibre *La cuina popular. Receptari de cuina tradicional de sucs*, fruit del treball comunitari.

IV Jornada Comunitària de la Regió Sanitària Lleida.

Presentació del llibre *La cuina popular. Receptari de cuina tradicional de sucs*.

Treball transversal Salut a Totes les Polítiques

Les comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP) de Lleida han iniciat una nova etapa treballant en àmbits més concrets, com són la dinamització del voluntariat sènior, les pantalles i la salut, i les dones immigrades, i han incorporat nous membres participants.

Les comissions tècniques de SaTP de l'Alt Pirineu i Aran Alcohol, addiccions i joves i Envelliment/noves tecnologies s'han continuat reunint i treballant amb nous objectius. La Comissió d'Accidentalitat en muntanya i seguretat viària ha finalitzat el seu treball amb l'edició i presentació al mes de desembre a Tremp de la guia *Bones pràctiques informatives a la muntanya. Consells adreçats als agents locals per informar bé, prevenir accidents i fomentar actituds responsables*.

Constitució de les comissions tècniques de SaTP a Lleida.

Guia *Bones pràctiques informatives a la muntanya. Consells adreçats als agents locals per informar bé, prevenir accidents i fomentar actituds responsables*.

Prevenió del tabaquisme

La Xarxa de Prevenió del Tabaquisme de Lleida ha continuat treballant en diversos projectes, entre els quals destaquen l'enquesta KABO a professionals i l'entorn sense fum a la ciutat de Lleida, i durant la Setmana sense fum 2019 va presentar la guia *Abordar el tabaquisme en l'embaràs*.

Presentació de la guia *Abordar el tabaquisme en l'embaràs*.

Implicació territorial en projectes de promoció de la salut

Presentació de la campanya "Menjar fruita és salut. Menja fruita de Lleida".

En l'àmbit de la promoció de l'alimentació saludable, el Servei de Promoció de la Sub-direcció Regional de l'Agència de Salut Pública a Lleida i l'Alt Pirineu i Aran ha col·laborat amb la Universitat de Lleida en la Jornada Cuina i Aliments: Tecnologia, Salut i Formació, i amb el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació en la Jornada Pla d'Acció de la Fruita Dolça. També ha participat en la II Jornada Nereu, on es van presentar els resultats del programa per prevenir el sedentarisme i l'obesitat infantil.

En el marc de la Fira Agrària de Sant Miquel, es va col·laborar en la campanya de promoció del consum de fruita "Menjar fruita és salut. Menja fruita de Lleida!", una iniciativa impulsada per l'organització agrària ASAJA Lleida amb la col·laboració de Fira de Lleida, l'Ajuntament de Lleida i l'ASPCAT.

Pel que fa a la promoció de l'activitat física, la Sub-direcció Regional ha participat en el Projecte EUPAP: European Physical Activity on Prescription model, i en l'àmbit de la infància i l'adolescència, es va presentar el Protocol d'actuació davant de maltractaments a la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut. El Servei de Promoció també ha treballat en l'impuls del programa Salut i Escola per tal que la cobertura del programa arribés a tot el territori, i en la coordinació dels cursos monogràfics adreçats als professionals que hi intervenen. En l'àmbit de l'envelliment actiu i saludable, s'ha col·laborat en el desplegament del projecte europeu Aptitude a la comarca de l'Alt Urgell.

Prevenió de drogodependències en el territori

En l'àmbit de les drogodependències s'ha finalitzat el desplegament de la formació del Programa d'intercanvi de xeringues (PIX) en l'atenció primària, tant a la Regió Sanitària de Lleida com a l'Alt Pirineu i Aran. En el marc de l'educació per la salut, es va presentar a la comunitat educativa de Lleida el Protocol de prevenió, detecció i intervenció sobre drogues als centres d'educació secundària.

Signatura de convenis de col·laboració

S'ha signat el conveni entre el Departament de Salut i el Servei Aranés de Benèster e Salut, que amplia la col·laboració ja existent entre ambdues administracions per augmentar l'eficàcia i l'eficiència en l'àmbit de la salut pública. Des de la Sub-direcció Regional es dona suport en temes de vigilància epidemiològica, protecció i promoció de la salut.

En l'àmbit de la docència, s'ha signat el conveni amb la Universitat de Lleida per acollir alumnes que fan el rotatori del grau d'Infermeria.

Reconeixement a la feina: projecte Sènior

Com a reconeixement a la trajectòria laboral, s'ha constituït el projecte Sènior, al qual s'adhereixen els professionals que estan jubilats i amb ganes de col·laborar en les activitats que el Departament organitzi aportant la seva saviesa i expertesa.

Signatura del conveni entre el Departament de Salut i el Servei Aranés de Benèster e Salut.

Acte de constitució del Projecte Sènior.

Tríptic *Prestació per risc al lloc de treball durant l'embaràs i la lactància natural.*

Salut laboral

El 2019 s'ha donat continuïtat al Projecte embaràs i risc ergonòmic per a l'atenció primària, que es va iniciar l'any 2018 amb l'explicació de la prestació per risc al lloc de treball durant l'embaràs i lactància natural a tots els equips d'atenció primària de la Regió Sanitària Alt Pirineu i Aran. S'ha iniciat així la fase 2 del projecte amb la incorporació del pilotatge de l'equip ASSIR – Pallars i la valoració del risc ergonòmic laboral en la dona gestant.

La Unitat de Salut Laboral (USL) ha dissenyat una guia ràpida de valoració del risc ergonòmic laboral de la dona gestant per als professionals i un tríptic explicatiu de la prestació per risc al lloc de treball.

Celebració de la I Jornada Connecta't

Al juny de 2019 es va celebrar la I Jornada Connecta't, amb la participació de professionals de l'ASPCAT i de la Regió Sanitària de Lleida i Alt Pirineu i Aran. L'objectiu de la trobada era conèixer-se, compartir les tasques i enfortir les relacions. Es van fer diferents proves on s'identificaven els punts forts i febles de cada servei o unitat, que es van recollir i debatre amb els participants.

I Jornada Connecta't.

Regió Sanitària Lleida

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	18
Comensals	2.157
Municipis	6

Programa de Revisió de Menús Escolars (PREME), 2017-2019

Informes	140
Alumnes	14.924
Llegums de primer plat	85%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	69%
Hortalisses al menú diari	94%
Oli d'oliva per amanir	94%
Aliments frescos al menú diari	96%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	25,3%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	673
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	391

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	2.205
Nadons	2.684
Cobertura	82,1%

Consultes obertes del programa Salut i Escola, curs 2018-2019

	88%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	3	0,8
Parotiditis	16	4,4
Tos ferina	22	6,1
Legionel·losi	15	4,1

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	94,3%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	95,1%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	98,5%
Càmpings ¹	97,9%
Centres generadors de residus sanitaris	93,8%

Alertes alimentàries gestionades, 2019² 63

Alertes de productes químics gestionades, 2019² 0

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

² Dades conjuntes amb Alt Pirineu i Aran.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	8
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	11
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	4

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	32
Beveu menys (CAS)	3
Drogues i atenció primària (EAP)	1
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	5
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	—
Prescripció social i salut (EAP)	23

Centres d'atenció primària formats en PIX

Centres que han realitzat sessió formativa	8
Total participants	90

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Regió Sanitària Alt Pirineu i Aran

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)	
Establiments	16
Comensals	970
Municipis	11

Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019

Informes	42
Alumnes	3.224
Llegums de primer plat	89%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	63%
Hortalisses al menú diari	90%
Oli d'oliva per amanir	95%
Aliments frescos al menú diari	100%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	25,8%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	62
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	25

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	213
Nadons	261
Cobertura	91,6%

Consultes obertes del programa Salut i Escola, curs 2018-2019

	100%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	—	—
Parotiditis	—	—
Tos ferina	1	1,4
Legionel·losi	9	12,5

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/ sanitaris, 2019	
Establiments alimentaris visitats	78,3%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	95,1%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	98,5%
Càmpings ¹	97,9%
Centres generadors de residus sanitaris	100,0%

Alertes alimentàries gestionades, 2019² 63

Alertes de productes químics gestionades, 2019² 0

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

² Dades conjuntes amb Lleida.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	—
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	3
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	—

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	18
Beveu menys (CAS)	4
Drogues i atenció primària (EAP)	—
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	4
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	—
Prescripció social i salut (EAP)	6

Centres d'atenció primària formats en PIX

Centres que han realitzat sessió formativa	5
Total participants	60

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Catalunya Central

Comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP)

Sacrifici de bestiar porcí a la Catalunya Central

L'any 2019 s'han sacrificat en nou escorxadors a la Catalunya Central prop de 10 milions de porcs (9.851.636), el que representa un 44% del bestiar porcí sacrificat a Catalunya.

En aquests sacrificis han participat 38 veterinaris, 10 d'ells VTP, que han realitzat la inspecció antemortem i postmortem, així com la resta de tasques associades a programes de control i vigilància: el benestar animal, la identificació del bestiar, les exportacions i altres incidències sanitàries que es puguin produir. 49 auxiliars d'inspecció veterinària han donat suport als veterinaris.

S'han registrat 9.220 actuacions administratives al sistema d'informació (SIAPS), de les quals 4.960 corresponen al Programa d'investigació de residus, 579 a certificats d'exportació i 1.561 a atestacions sanitàries. Altres actuacions administratives han estat: exportacions (382), benestar animal (274), identificació animal (160), irregularitats (93), autorització (73), alerta (45) i auditoria (40).

Consolidació de les exportacions de productes d'origen animal a països tercers

L'any 2019, la Catalunya Central s'ha consolidat com a territori amb vocació exportadora de productes d'origen animal, amb l'autorització de cinc nous establiments per a l'exportació de carn de porcí a la Xina.

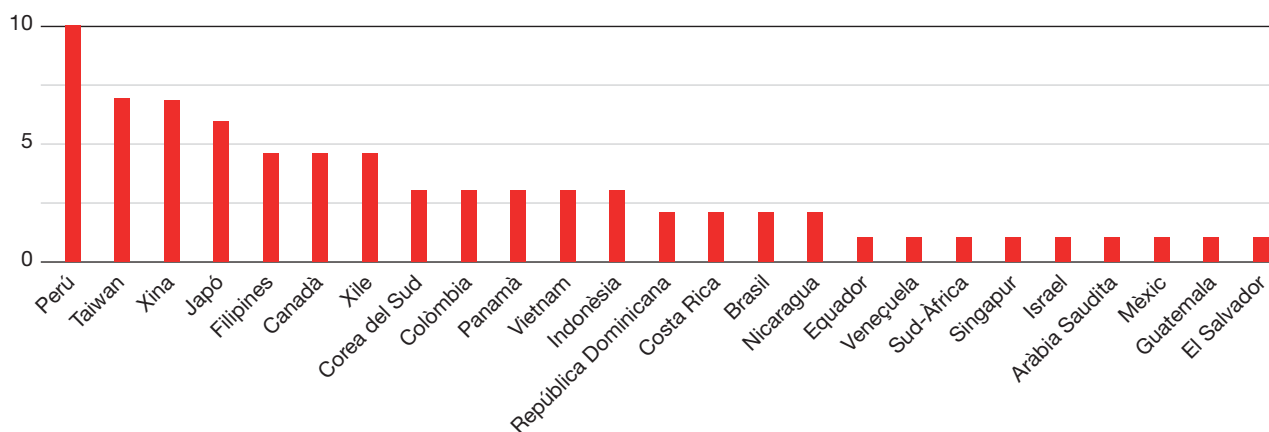
Establiments de la Catalunya Central han estat auditats pel Canadà, els Estats Units i les Filipines, països amb requeriments específics addicionals a la normativa UE. D'altra banda, les autoritats japoneses en matèria de salut pública han visitat un dels escorxadors de la Catalunya Central i s'ha obert el mercat per a l'exportació de carn de boví al Japó.

Les 69 empreses exportadores que estaven autoritzades a inicis d'any per a l'exportació han de complir uns requisits específics addicionals a la normativa de la UE, la qual cosa ha implicat la planificació de 327 visites addicionals per al seu control efectiu. Durant el 2019 s'han gestionat 97 expedients, entre els quals 42 noves sol·licituds, a més de renovacions, irregularitats i reimportacions.

El control oficial s'ha adaptat als nous canvis per agilitzar els tràmits en les exportacions, amb pràctiques com la signatura electrònica de les atestacions, la tramesa telemàtica de la documentació amb l'operador econòmic, protocols en el control de càrregues, etc., que han fet possible una major fluïdesa en la comunicació i coordinació amb les empreses implicades.

- Envel·liment actiu i saludable
- Cultura i salut mental
- Joves i oci saludable

Noves sol·licituds d'exportació d'indústries alimentàries. Catalunya Central, 2019

Dades bàsiques

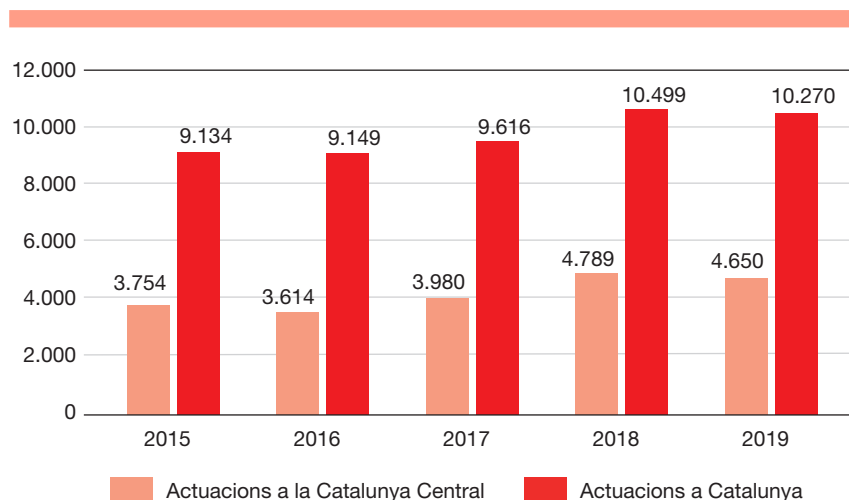
- 69 empreses exportadores amb requisits específics
- 327 inspeccions relacionades amb les exportacions
- 74 sol·licituds d'establiments per a exportar a nous països
- 97 expedients de sol·licituds, renovacions, irregularitats i reimportacions

Investigació de residus en aliments d'origen animal

El Programa d'investigació de residus (PIR) a la Catalunya Central ha fet el mostratge d'unes cinc-mil mostres, de les quals el 93,5% corresponen al sector porcí. Aquest nombre suposa un 34% del mostreig de PIR que es realitza a tot Catalunya i un 45% del porcí, el que demostra el pes relatiu de la indústria càrnia i porcina a la Catalunya Central.

De les mostres recollides, un 99,8% han estat amb resultats correctes i només 6 mostres han donat resultats no satisfactoris, el que representa un 0,13% de les mostres recollides. S'han obert sis expedients, dels quals quatre per presència de contaminants i dos relacionats amb la presència d'antibiòtics.

Actuacions del programa d'investigació de residus (PIR) del sector porcí a la Catalunya Central i a tot Catalunya, 2019

Impuls de la gestió administrativa descentralitzada de recursos humans i formació

La consolidació del personal adscrit al Servei d'Administració i Suport Territorial a la Catalunya Central ha comportat, en matèria de gestió de recursos humans, el nomenament de 752 persones com a personal substituït (un 15,5% més que l'any anterior), la tramitació de 34 ofertes de treball (un 28% més que l'any anterior) i un augment del 6,91% de les actuacions de formació gestionades des del territori (418).

Augment de la recaptació en matèria de taxes sanitàries per sacrifici en escorxadors, sales d'especejament i establiments de manipulació de carn de caça

L'augment de l'activitat exportadora dels establiments alimentaris de la Catalunya Central es posa de manifest amb l'augment d'un 8,46% de recaptació en matèria d'autoliquidacions de taxes sanitàries a la regió sanitària, que el 2019 ha assolit la xifra de 5,2 milions d'euros.

Unitat de Salut Laboral

Durant el 2019 s'ha continuat treballant en el projecte de detecció i gestió de patologia laboral iniciat el 2016 amb el nom de SIVEL (Sistema d'informació de vigilància epidemiològica laboral), que té com a objectiu principal reduir la infranotificació de patologia laboral. S'han mantingut reunions amb les mútues d'accidents de treball i malalties professionals, amb e-Salut, amb tècnics del programa e-CAP i informàtics del Departament de Salut. El mes de novembre es van realitzar, amb èxit, les proves funcionals del programa.

Des de la Sub-direcció Regional, conjuntament amb la Unitat Docent de l'ICS, s'ha elaborat un circuit de formació en salut pública per a les infermeres internes residents (IIR) de la Catalunya Central. Sis infermeres han rotat per la Unitat de Salut Laboral, participant activament en les activitats diàries i treballant un cas real al final de la seva rotació.

S'ha dut a terme el curs Salut laboral i atenció primària, en el qual han participat 17 metges i metgesses residents de quart any de medicina familiar i comunitària. L'objectiu del curs ha estat actualitzar els coneixements sobre la patologia relacionada amb les condicions de treball, proporcionar els instruments que facilitin la detecció de la patologia laboral i descriure els circuits i els organismes que intervenen en els problemes de salut. També s'ha dut a terme una formació específica sobre els riscos psicosocials anomenada Risc psicosocial i trastorns de salut mental.

La USL ha participat com a ponent en la Primera Jornada Psicosocial: "Com abordar el tema psicosocial a l'empresa i els criteris de la Inspecció", celebrada a Igualada. L'objectiu principal de la ponència ha estat explicar la situació actual en matèria de riscos psicosocials i el procediment d'actuació davant d'aquests casos.

S'ha continuat amb el Programa de vigilància postocupacional de l'amiant, i amb el butlletí territorial de vigilància epidemiològica de salut laboral, que retorna la informació als professionals de la salut que contribueixen a la notificació de les sospites de malalties relacionades amb el treball del territori.

Setmana sense Fum 2019 de la Xarxa de Prevenció i Control del Tabaquisme de la Catalunya Central

Al voltant del lema de la Setmana sense Fum 2019 "Recupera la inspiració" i la campanya de l'Organització Mundial de la Salut destinada als efectes nocius del tabac sobre la salut pulmonar, la Xarxa ha portat a terme una activitat de sensibilització vinculada a la salut dels nostres pulmons i a la salut ambiental. Els objectius de l'activitat han estat informar i sensibilitzar sobre els efectes del tabac en el medi ambient i en la salut de la població, fent èmfasi en les malalties pulmonars, i també saber el grau de prioritat que donaven els participants a les actuacions enfront el tabaquisme i conèixer quines actuacions proposarien per combatre els efectes del tabaquisme. L'activitat es va fer a molts centres de salut de la Catalunya Central, tant de primària com hospitalaris, i també hi van col·laborar ajuntaments i entitats locals d'alguns municipis. En total, hi van participar 1.814 persones. Un dels resultats més significatius és que més del 90% dels participants van considerar importants o molt importants les accions de sensibilització per a combatre el tabaquisme. Destaca el fet que el 80% dels fumadors diaris també considerava importants o molt importants aquest tipus d'accions. La prevenció entre els joves, l'ampliació d'entorns sense fum i les campanyes de sensibilització van ser les accions que la població enquestada va considerar més efectives en la lluita contra el tabaquisme.

Polítiques interdepartamentals i intersectorials: les comissions tècniques territorials del PINSAP presenten resultats

Durant el 2019, les tres comissions tècniques de la Catalunya Central –Cultura i salut mental, Joves i oci saludable i Envel·liment actiu i saludable– han continuat treballant en línia amb els seus objectius. La Comissió Cultura i salut mental ha aconseguit estendre el programa Parelles artístiques a tota la Catalunya Central. La Comissió Joves i oci saludable ha publicat a l'espai PINSAP de l'ASPCAT un recull de recursos per impulsar intervencions que permetin generar espais i activitats d'oci saludable. I la Comissió Envel·liment actiu i saludable ha presentat oficialment els productes resultants del seu treball per sensibilitzar i promoure el bon tracte a les persones grans en l'àmbit dels serveis socials i de salut. El material “Ens comprometem amb el bon tracte a les persones grans” s'ha maquetat en format de postals desplegable i pòsters, els quals es preveu que es pengin en llocs visibles i accessibles als professionals a qui va dirigida la campanya.

Programa de suport a la promoció de l'envelliment actiu als centres sociosanitaris de llarga estada de Catalunya

El 2019, s'ha desplegat a la Catalunya Central el Programa de suport a la promoció de l'envelliment actiu als centres sociosanitaris de llarga estada de Catalunya, que s'emmarca en els objectius del Pla de salut 2016-2020, d'acord amb les línies prioritàries del PINSAP i del PAAS. L'objectiu del programa és promoure activitats en relació amb l'alimentació i l'activitat física saludables (inclou una revisió dels menús), que són dos factors rellevants en la salut i la qualitat de vida de les persones grans institucionalitzades. En aquest sentit, des del Servei de Promoció de la Salut i els serveis de salut pública de la Catalunya Central s'han realitzat visites als centres sociosanitaris de la regió sanitària per recollir informació sobre l'alimentació i la promoció de l'activitat física saludable dels residents de

llarga estada en els sociosanitaris. Amb aquesta informació, s'emeten informes que inclouen suggeriments de millora en aquells aspectes que en són susceptibles. Durant l'últim trimestre de 2019 es van dur a terme el 90% de les visites als centres sociosanitaris i es preveu que el 2020 rebin l'informe corresponent.

Salut i Escola

Una de les novetats del programa Salut i Escola (SiE) el 2019 ha estat l'organització de dos cursos de formació descentralitzats al territori. Els cursos (Comunicació efectiva i assertivitat amb l'adolescent i Desenvolupament i programació de tallers de salut) han estat escollits per les infermeres a partir de les seves necessitats. A més, en alguns sectors, s'han organitzat formacions relacionades amb hàbits saludables, entrevista motivacional, ITS, salut mental i violències masculines, que s'han impartit en les reunions de coordinació i seguiment del SiE amb les infermeres i amb la participació de diferents agents de la xarxa del Salut i Escola (ASSIR, CSMIJ i altres agents locals).

En tots els sectors, s'han realitzat reunions entre Salut, Ensenyament i el món local per informar de les novetats del SiE, valorar el funcionament del curs 2018-2019 i proposar millores. La valoració del curs 2018-2019 es va fer a partir dels informes realitzats de l'explotació dels resultats d'enquestes passades a les infermeres referents del SiE i a extraccions a través del Khalix dels centres que tenen eCAP.

Les taules següents mostren algunes dades del SiE de la Regió Sanitària Catalunya Central.

Cobertura del programa Salut i Escola i nombre d'infermeres referents, 2019

	Nombre de centres educatius	Nombre de centres amb infermera	Cobertura del Programa (%)	Nombre total d'infermeres del PSiE
Regió Catalunya Central	92	68	73%	50

Resultats del programa Salut i Escola per sectors en base a extracció de l'eCAP, 2019

Sector	% joves atesos al PSiE segons eCAP	Nombre de visites de consulta oberta	Nombre d'activitats comunitàries
Anoia	3,32%	380	113
Bages, Berguedà, Solsonès i Moianès	2,19%	489	35
Osona	2,41%	227	22

No tots els proveïdors de la regió disposen d'eCAP.

Vigilància de les infeccions de transmissió sexual (ITS)

L'any 2019 s'han notificat 706 casos d'ITS a la Catalunya Central al Sistema de Notificació de Malalties de Declaració Obligatòria. La taxa global ha augmentat; ha passat de 95,61 a 133,98 per 100.000 habitants. La infecció genital per clamídia representa el 62,04% del total de casos notificats, seguida de la infecció gonocòccica i la sífilis infecciosa. Segons sexe, el 71% dels casos de clamídia són dones. La proporció de casos en homes per a la resta d'ITS supera el de dones en més d'un 60% (vegeu la taula següent).

S'ha col·laborat en l'elaboració del Pla funcional d'infeccions per transmissió sexual en el Sector Sanitari del Bages, Berguedà, Moianès i Solsonès amb l'objectiu principal de donar assistència ràpida i efectiva a la demanda dels usuaris amb ITS i dels seus contactes sexuals. La millora en la gestió de les ITS en aquest sector durant l'any 2019 ha servit de precedent per a la creació d'un nou grup de treball en el Sector Sanitari de l'Anoia.

Nombre de casos d'infeccions de transmissió sexual per sexe, total i incidència, 2019

	Dona	Home	Total	Incidència*
Infecció genital per clamídia	311	127	438	83,12
Infecció gonocòccica	48	105	153	29,03
Infecció pel virus d'immunodeficiència humana (VIH)	3	16	19	3,61
Limfogranuloma veneri	-	5	5	0,95
Sífilis infecciosa	12	68	80	15,18
Síndrome d'immunodeficiència adquirida (sida)	4	7	11	2,09
Total	378	328	706	133,98

* Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Vigilància de la tuberculosi pulmonar

L'any 2019 s'han notificat 44 casos de tuberculosi pulmonar i s'han realitzat un total de 28 estudis de contactes (15 familiars, 5 laborals, 5 escolars i 3 en centres comunitaris o llars de llarga estada). S'han detectat vuit brots de tuberculosi, sobretot de l'àmbit familiar i social. En la línia de treball de coordinació per a la prevenció i control de la malaltia, s'han mantingut reunions periòdiques amb els serveis de malalties infeccioses dels hospitals de la Regió Sanitària.

Especial vigilància de l'escabiosi (sarna)

Durant l'any 2019 s'ha detectat un brot comunitari de sarna que ha afectat, principalment, menors migrants sols i extutelats de 18-19 anys que es trobaven en una situació de vulnerabilitat extrema. La coordinació de Salut Pública amb l'atenció primària i els serveis socials i de salut del món local, així com d'altres entitats locals, ha estat clau per a l'abordatge i control del complex brot.

Regió Sanitària Catalunya Central

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	45
Comensals	4.332
Municipis	19

Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019

Informes	127
Alumnes	12.992
Llegums de primer plat	89%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	65%
Hortalisses al menú diari	91%
Oli d'oliva per amanir	89%
Aliments frescos al menú diari	89%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	26,0%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	560
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	267

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	2.701
Nadons	3.683
Cobertura	73,3%

Consultes obertes del programa

Salut i Escola, curs 2018-2019	74%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	5	0,9
Parotiditis	104	19,8
Tos ferina	132	25,1
Legionel·losi	68	12,9

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/ sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	72,6%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	82,7%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	98,4%
Càmpings ¹	100,0%
Centres generadors de residus sanitaris	100,0%

Alertes alimentàries gestionades, 2019 67

Alertes de productes químics gestionades, 2019 6

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	—
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	15
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	3

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	61
Beveu menys (CAS)	8
Drogues i atenció primària (EAP)	5
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	7
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	2
Prescripció social i salut (EAP)	39

Centres d'atenció primària formats en PIX

Centres que han realitzat sessió formativa	34
Total participants	632

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Girona

L'oficina sense paper arriba a Girona

Durant l'any 2019 la Sub-direcció s'ha preparat per fer efectiva la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, i aconseguir que tots els tràmits es portin a terme de manera digital.

Amb el desenvolupament de les tecnologies de la informació i comunicació, s'ha variat la forma i el contingut de les relacions amb la ciutadania i les empreses, introduint les comunicacions electròniques com a mitjà de comunicació preferent. S'ha aconseguit que totes les entrades de documents, si arriben en paper a l'Oficina d'Atenció Ciutadana, es digitalitzin de manera segura i entrin a la unitat a través del registre electrònic.

Durant l'any hi ha hagut 3.000 entrades de documentació i prop de 6.000 sortides. El fet de substituir el paper pel tràmit de notificació electrònica ha suposat un estalvi de més de 20.000 euros en despeses d'enviament postal. Aquesta transformació també implica la reducció de l'impacte mediambiental, en disminuir el consum de paper i les emissions en el transport del correu postal, la qual cosa contribueix a un desenvolupament més sostenible.

El repte que encara queda pendent és aconseguir l'arxivament electrònic correcte de tots aquests documents, ja que molts són híbrids, amb una part en paper i una altra en forma de document digital. Aquest arxiu electrònic facilitarà el compliment de les obligacions de transparència, ja que permet oferir informació puntual, àgil i actualitzada a les persones interessades, en les seves sol·licituds d'accés a la informació pública.

Millora en la cobertura del PIX i augment d'un 31,5% del nombre de xeringues lliurades pels punts PIX

Durant l'any 2019 els punts PIX de la Regió Sanitària Girona han lliurat 49.676 kits de xeringues, la qual cosa suposa un increment d'un 31,5% respecte a l'any 2018, que se'n van lliurar 37.783 (l'any 2017 se n'havien lliurat 38.115). L'increment respon a l'obertura de sis nous punts PIX durant el 2019 i, sobretot, a l'augment de l'activitat en la majoria de centres d'atenció i seguiment a les drogodependències (CAS), especialment al CAS Teresa Ferrer de la ciutat de Girona. L'any 2018 aquest CAS va lliurar 2.488 kits, i el 2019, n'ha lliurat 12.400. Cal esmentar que durant el 2019 s'ha instal·lat un armari dispensador de lliure accés al CAS de Girona (la resta de CAS majoritàriament ja el tenien instal·lat d'anys anteriors) i els professionals van aprofitar per fer educació sanitària, a més d'anar treballant perquè els usuaris fessin un pas endavant per abandonar el consum i accedir al tractament. A més, es van realitzar set sessions formatives PIX, a les quals van assistir un total de 141 professionals, bàsicament professionals sanitaris.

Comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP)

- Joves i estils de vida saludable
- Entorn, activitat física i alimentació
- Envel·liment actiu

Clorats a l'aigua de consum i reutilització d'aigües residuals

En el marc del projecte europeu NextGen, el 2019 s'ha col·laborat en el desenvolupament d'un projecte pilot a Tossa de Mar de reutilització d'aigües residuals per al reg de jardins privats, en el qual un nombre reduït d'usuaris/àries han rebut aigua tractada. Arran d'aquest projecte s'ha valorat la recuperació de membranes d'osmosi al final de la seva vida útil, per estudiar la seva capacitat de retenció de diferents paràmetres indicadors, com ara fàrmacs i altres contaminants emergents. Aquestes membranes s'utilitzarien en els tractaments d'aigües residuals amb l'objectiu d'incrementar els recursos hídrics disponibles.

Finalment, cal destacar la important tasca de seguiment dels clorats a l'aigua de consum humà de les xarxes públiques, que es porta fent des de fa uns anys. Aquest paràmetre sol estar associat a la degradació de la substància més comuna en el tractament de desinfecció de les aigües de consum, l'hipoclorit sòdic. L'OMS estableix un valor guia per a la concentració de clorats a l'aigua, valor que no s'hauria de superar. Entre el 2017 i el 2019 des de la Sub-direcció Regional a Girona s'han realitzat 283 controls, dels quals el 17,5% han donat un resultat que supera el valor guia de l'OMS. En aquests casos, s'informa als gestors dels subministraments i es requereix l'adopció de mesures per corregir i prevenir l'aparició de clorats, basades en la substitució de partides d'hipoclorit, millorar-ne la qualitat, i evitar el seu envelliment i degradació. El percentatge de superacions ha evolucionat favorablement, passant de 22% el 2017 al 13% l'any 2019.

Lloret de Mar aposta per ser una destinació gastronòmica de qualitat

L'1 d'abril de 2019 es van distingir 16 establiments de restauració de Lloret de Mar com a promotors de l'alimentació mediterrània. Els restaurants, majoritàriament d'hotels, van ser acreditats amb el distintiu Amed de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. La distinció dels establiments es va poder realitzar en el marc del treball entre l'Ajuntament de Lloret de Mar, a través de Lloret Turisme, l'Associació de Bars i Restaurants de Lloret de Mar i el Gremi d'Hostaleria de Lloret de Mar, amb l'assessorament de la Fundació Alcía, per tal de convertir el municipi en una destinació gastronòmica pròpia i de qualitat. Durant el 2019 es van acreditar cinc establiments de restauració més de Lloret de Mar, que és el municipi de la Regió Sanitària Girona amb més establiments de restauració Amed, concretament 22 (1 ja va ser acreditat el 2018).

Primera Jornada d'Empresa Promotora de la Salut a Girona

L'ASPCAT, l'Institut Català de la Salut i PIMEC Girona van organitzar la I Jornada d'Empresa Promotora de Salut de la demarcació de Girona, que va tenir lloc el 5 de novembre a l'Auditori Irla de la Generalitat a Girona, amb més de 100 professionals assistents. En el decurs de la jornada es va presentar el Projecte d'Empresa Promotora de la Salut, creat per l'ASPCAT amb l'objectiu de reconèixer i impulsar la feina de les empreses compromeses amb la salut dels seus professionals, i per això es va crear un diploma d'adhesió al projecte. Aquesta adhesió s'aconsegueix a través d'un procés d'autoavaluació basat en un qüestionari consensuat amb el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Hi ha quatre nivells d'adhesió d'acord amb el resultat de l'autoavaluació: membre, bronze, argent i or. A Catalunya ja han obtingut el diploma d'adhesió 14 empreses, entre les quals destaca la Universitat de Girona, amb el nivell argent. Es preveu donar continuïtat a aquesta jornada biennalment.

Gestió d'un brot epidèmic per *Klebsiella pneumoniae* multiresistent

Entre final de 2018 i l'abril de 2019 es va produir un brot d'infeccions associades a l'assistència sanitària causat per *Klebsiella pneumoniae* multiresistent a l'Hospital Universitari Doctor Josep Trueta de Girona que va acabar afectant 23 pacients. Es van registrar 2 casos de septicèmia, ambdós amb patró de resistència tipus VIM, un dels quals va ser èxitus; 7 casos de conjuntivitis (2 amb patró BLEE, 2 VIM i 3 OXA48) i 14 casos de colonització (12 OXA48 i 2 VIM). Ja des del primer cas es van aplicar mesures d'aïllament de contacte, que es van anar reforçant sobretot a partir de la declaració de brot. Les mesures de control adoptades es poden classificar:

- Per reduir el risc de transmissió: sectorització de la unitat neonatal, cohortització dels professionals, aplicació de precaucions d'aïllament en els nadons colonitzats i infectats i en els seus contactes, reforç del rentat de mans, increment dels punts de dispensació de solucions alcohòliques, revisió i ampliació dels protocols de neteja i desinfecció ambiental, revisió de circuits i protocols assistencials, etc.
- Per detectar precoçment la infecció/colonització i/o per identificar possibles fonts d'infecció: prendre mostres clíniques a l'ingrés i setmanals a tots els nadons ingressats, cultius vaginals i rectals a les gestants amb factors de risc de colonització i cultius aleatoris en nadons sans, mostres ambientals en diferents unitats, etc.
- De seguiment, incloses les establertes després del tancament del brot: reunions diàries multidisciplinàries, etc.
- Comunicació a tots els professionals i a les famílies posant per davant la transparència, intentant evitar la desinformació i minimitzant l'ansietat.

Des del Servei de Vigilància Epidemiològica a Girona es va treballar conjuntament amb l'Hospital per aplicar mesures de control i fer-ne seguiment per acabar controlant i tancant el brot.

Més de 40 formacions de promoció de la salut i drogodependències organitzades durant el 2019

Amb la decisió d'acostar i adaptar la formació a les necessitats del territori, des del Servei de Promoció de la Salut s'han organitzat durant el 2019 més de 40 formacions.

Algunes d'aquestes formacions van adreçades a professionals sanitaris, com les realitzades en el marc dels programes d'envelliment actiu i saludable, d'intercanvi de xeringues (PIX), Salut i Escola, de prescripció social, de promoció de l'activitat física, etc.; en total, s'han realitzat 16 formacions amb 430 professionals assistents. També en el marc del programa d'envelliment actiu i saludable es van realitzar 8 sessions en què es van formar uns 210 professionals de centres de dia i residències geriàtriques.

Es van realitzar sessions de presentació de la guia *Petits canvis per menjar millor* de l'ASPCAT: a l'Auditori Irla (per a professionals de la restauració i salut pública) i a la sala Carles Rahola (per a treballadors/es) de la Generalitat Girona; a la Biblioteca de Tordera, en el marc del mes de la salut; a la biblioteca Lu Bohigas de Salt, durant la Setmana de l'Activitat Física i la Salut (SAFIS); al Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, en el marc de la Fira Empordà, Cuina i Salut; al Museu Darder de Banyoles, a proposta de la Taula de Salut del municipi, i a la biblioteca Joan Vinyoli de Santa Coloma de Farners. Es van lliurar diversos exemplars de la guia a les biblioteques on es van fer les sessions de presentació per tal que les incorporeassin al seu catàleg. La resta de biblioteques de la Regió també van rebre exemplars.

A més, es van realitzar formacions en l'àmbit de l'oci nocturn (dispensació responsable d'alcohol i de violència sexual i oci nocturn) en les quals van participar 78 persones d'entitats municipals de festes populars i 26 tècnics/ques municipals de joventut.

També es van organitzar sessions formatives amb altres institucions: es va presentar el *Protocol de prevenció, detecció i intervenció sobre drogues als centres de secundària*, amb el Departament d'Educació, es va participar en sessions de grups de treball en els diferents àmbits de violència masclista, i es va col·laborar en formacions organitzades des d'altres institucions o entitats, com el programa Dones referents comunitàries del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.

Col·laboració amb les càtedres de la Universitat de Girona

Des de la Sub-direcció Regional a Girona s'han potenciat els mecanismes de col·laboració amb dues càtedres de la Universitat de Girona (UdG). Ja fa uns anys que la Sub-direcció forma part del Consell Assessor de la Càtedra Oceans i Salut Humana, i durant el 2019 se n'ha potenciat la relació: s'ha participat en l'organització de la jornada anual i concretament s'ha impartit un taller d'al·lèrgies del mar fent divulgació dels perills de l'anisakis, entre d'altres accions de col·laboració.

Amb la Càtedra de Promoció de la Salut s'han realitzat durant el 2019 diferents reunions i, entre d'altres, en el marc de la xarxa de prevenció i control del tabaquisme de la Regió s'ha treballat perquè els estudiants d'infermeria i medicina de la UdG poguessin accedir a dues formacions en línia sobre el tabac (tabaquisme passiu i intervenció en tabaquisme), que s'han convalidat com a crèdits de lliure elecció. Es van poder realitzar dues edicions de cada curs, amb un total de 149 alumnes, i es va obtenir un percentatge d'aprovat del 72% i una valoració de satisfacció alta del curs. Es donarà continuïtat als cursos, que es volen extrapolar a altres universitat catalanes.

Durant el 2019, també s'ha col·laborat amb la Unitat de Compromís Social de la Universitat de Girona per començar el treball en el marc del Q de festa major de la UdG i en el treball amb la taula de salut jove, Salutació.

En aquesta línia, es pretén donar continuïtat i potenciar el treball amb aquestes càtedres, així com amb diferents unitats de la Universitat de Girona.

Regió Sanitària Girona

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	78
Comensals	13.535
Municipis	27

Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019

Informes	229
Alumnes	29.844
Llegums de primer plat	95%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	73%
Hortalisses al menú diari	98%
Oli d'oliva per amanir	97%
Aliments frescos al menú diari	100%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	23,4%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019)	955
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	236

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	4.826
Nadons	5.540
Cobertura	87,6%

Consultes obertes del programa

Salut i Escola, curs 2018-2019	82%

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	6	0,8
Parotiditis	111	14,7
Tos ferina	218	28,9
Legionel·losi	44	5,8

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/ sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	77,7%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	90,4%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	97,1%
Càmpings ¹	100,0%
Centres generadors de residus sanitaris	91,7%

Alertes alimentàries gestionades, 2019 109

Alertes de productes químics gestionades, 2019 3

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	90
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	6
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	2

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP)	89
Beveu menys (CAS)	9
Drogues i atenció primària (EAP)	2
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	13
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	2
Prescripció social i salut (EAP)	41

Centres d'atenció primària formats en PIX

Centres que han realitzat sessió formativa	7
Total participants	137

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Barcelona

Jornada intercanvi professional de la Sub-direcció Regional de Barcelona: Ens coneixem? Ens valorem?

El mes de novembre es va celebrar a Castellar del Vallès la I Jornada d'intercanvi professional oberta a tot el personal de la Sub-direcció Regional de Barcelona. Hi van participar 59 persones amb l'objectiu de conèixer el valor de la tasca dels professionals de les unitats i serveis de salut pública de tota la Sub-direcció, i alhora establir vincles i enfortir-los per construir relacions de confiança que facilitin un entorn de treball compartit. Es van fer activitats a l'aire lliure i dinàmiques en grups de treball, en un ambient distès i facilitador per a la comunicació, per crear sinèrgies i complicitats. Les reflexions, el balanç i les conclusions de la jornada han quedat recollides en un document de treball.

Comissions tècniques de Salut a Totes les Polítiques (SaTP)

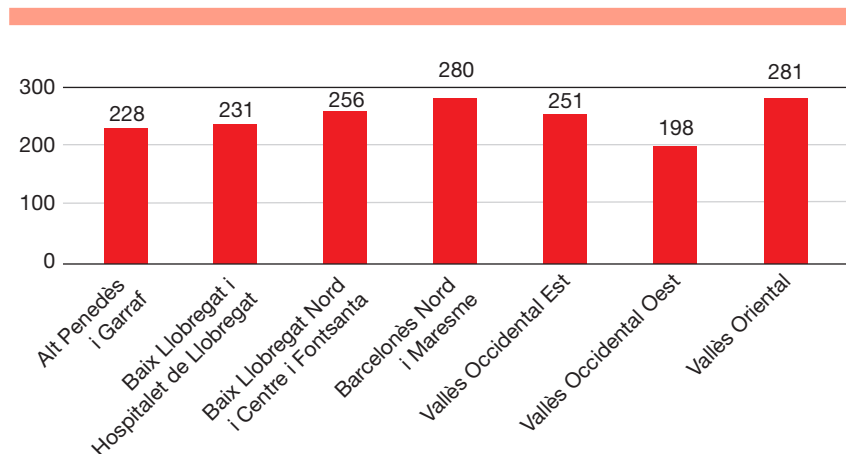
- Envel·liment
- Salut laboral
- Salut mental en joves

Gestió del registre sanitari: RSIPAC i ROESP

Durant l'any 2019 s'han gestionat 1.725 expedients de tràmit del RSIPAC (Registre sanitari d'indústries i productes alimentaris de Catalunya), que representen un 10% més que l'any 2018, i el 39% del total a Catalunya. La distribució entre els sectors ha estat la que es mostra al gràfic següent.

Gestió RSICAP, 2019

Pel que fa al ROESP, durant l'any 2019 s'han gestionat 78 expedients, 28 d'empreses de serveis plaguicides, 28 d'empreses d'emmagatzematge i distribució, i 22 d'empreses de tractaments a tercers per legionel·la.

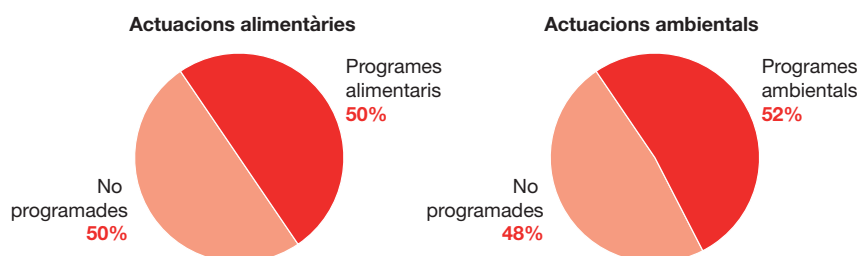
Seguiment del control oficial

S'ha participat en la resposta ràpida en 170 alertes alimentàries, que suposen el 69% de les alertes generades a Catalunya, i també en 61 alertes

químiques, per tal d'evitar l'exposició del territori a perills detectats. Pel que fa a les irregularitats i denúncies, l'any 2019 se n'han gestionat 474, de les quals 276 corresponen a l'àmbit alimentari, 110 a l'ambiental, 56 per temes de tabaquisme i la resta per altres temes.

S'han realitzat 10.857 actuacions de control oficial, de les quals 5.432 són no programades i, d'aquestes, 541 estan vinculades amb alertes, 132 amb denúncies, 32 amb toxiinfeccions alimentàries i 282 amb brots d'àmbit ambiental.

Actuacions alimentàries i actuacions ambientals, 2019

Garanties dels aliments destinats al mercat internacional. Carn caixer

L'exportació de productes alimentaris, especialment els productes carnis, representa una part molt important del total d'exportacions d'empreses catalanes. La dimensió d'aquestes empreses exportadores és usualment gran, però els canvis econòmics són una font de desenvolupament en mans d'altres empreses que han apostat per accedir a nous mercats altament especialitzats lluny del comerç de gran consum.

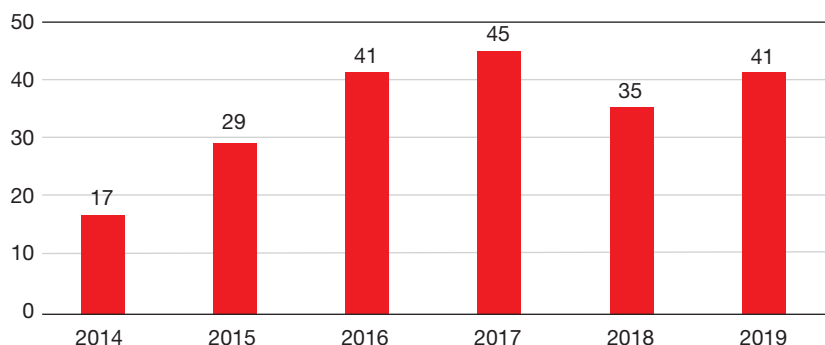
Des del Servei de Salut Pública al Baix Llobregat i l'Hospitalet de Llobregat s'ha treballat per adaptar els sistemes d'inspecció de carnis a la demanda d'una pime que ha apostat per especialitzar-se en el sacrifici i producció de carn de xai caixer (ritual hebreu). S'ha potenciat l'equip d'inspecció a l'escorxador i instal·lacions annexes, s'ha format el personal en el repte d'ajustar-se als nous sistemes de treball i els serveis veterinaris oficials han acompanyat l'operador econòmic per assolir el repte de ser l'únic escorxador a Catalunya homologat per produir carn de xai caixer destinada al mercat israelià.

Investigació ambiental en toxiinfeccions alimentàries (TIA)

Pel que fa a les TIA, s'observa un increment respecte a l'any anterior en les causades per norovirus, salmonel·la i les d'origen desconegut, que podrien tenir relació amb deficiències d'higiene en els processos de manipulació.

Toxiinfeccions alimentàries, 2014-2019

Per analitzar les característiques dels brots de gastroenteritis aguts causats pel genogrup I i II norovirus en institucions tancades o semitancades i el nivell de contaminació ambiental en la transmissió de la infecció, la Sub-direcció Regional a Barcelona ha col·laborat amb el Projecte FIS Norovirus PI16/02005 en la recollida, gestió i estudi de resultats de mostres ambientals durant tres anys (2017-2019).

Les mostres positives de la primera recollida es van trobar principalment en els banys, i en el segon mostreig hi va haver una major persistència viral en els botons d'ascensor i comandaments de TV a distància. Aquests resultats suggereixen que les superfícies ambientals són un vehicle potencial per a la transmissió de brots de norovirus en institucions tancades i semitancades.

Aquestes dades van ser presentades en un pòster al XV Congress of the Spanish Society of Virology / 11th International Meeting GVN organitzat per la Societat Espanyola de Virologia (SEV) a Barcelona durant els dies 9-12 de juny de 2019.

Especial vigilància de l'aigua de consum i del risc ambiental

La vigilància de l'aigua de consum per evitar l'aparició de malalties d'origen hídric té una especial rellevància en aquest territori, atesa la complexitat de les xarxes de distribució de l'aigua. Hi ha molts abastaments que depenen de la gran infraestructura Ter-Llobregat, la qual depèn de molts gestors. El 2019 s'han recollit 151 mostres d'aigües, en 119 de les quals s'han fet anàlisis completes per comprovar-ne l'aptitud per al consum humà. D'altra banda, amb motiu de la publicació del Reial Decret de radioactivitat s'ha pres una mostra de captacions ubicades al Vallès Oriental per tal de fer-ne la caracterització de radó. Els resultats han estat dins dels límits normatius.

Un altre risc important és l'elevat nombre d'instal·lacions susceptibles de ser contaminades per legionel·la. El 2019 s'ha continuat amb el pla de xoc per minimitzar els brots causats per aquest bacteri: s'han analitzat 365 mostres, el 80% de les quals han resultat negatives, i s'ha posat especial atenció a les instal·lacions amb més deficiències estructurals, fent reunions amb els seus titulars i amb empreses de tractament preventiu de la

legionel·losi. Pel que fa al nombre de brots, s'han declarat un total de 19 brots comunitaris, que representen un 11% més que l'any 2018.

Prevenió de legionel·losi en les estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR) al Vallès Occidental i al Vallès Oriental

Arran dels brots de legionel·losi succeïts l'any 2019 i en anys anteriors en diferents municipis del Vallès Occidental i del Vallès Oriental, els serveis de salut pública d'aquestes dues comarques es van plantejar mostrejar altres tipus d'instal·lacions d'activitats que fossin d'àmbit supramunicipal i que fossin susceptibles de generar i dispersar aerosols que no s'havien tingut en compte, concretament les estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR).

Durant l'any 2019 es van fer inspeccions a quatre EDAR per investigar els usos de l'aigua, els tractaments que s'hi fan, els permisos que tenen per a usos de l'aigua regenerada, i si hi ha algun sistema que pugui produir aerosols. També es van prendre mostres de diferents punts de la instal·lació. Com a resultat d'aquestes inspeccions, s'ha comprovat que a les EDAR hi ha presència de legionel·la. En aquestes instal·lacions no es fa determinació de legionel·la i en els seus autocontrols periòdics no es té en compte aquest paràmetre. Cal ampliar coneixements i estudiar en profunditat la possibilitat de dispersió de legionel·la per part de les EDAR amb mostres d'aire a diferents distàncies i comprovar la dispersió de les EDAR que tenen bioentadors.

Seguiment i protocol·lització de la lluita contra les malalties trameses per vectors

S'han fet actuacions ambientals en 44 casos d'arbovirosi, la majoria per dengue (37 casos), amb el resultat d'un cas nou de dengue autòcton, igual que el 2018. També s'han detectat cinc casos de Chikungunya i dos casos de Zika.

Impuls al programa Salut i Escola

En l'àmbit de la salut maternoinfantil, el Servei de Promoció de la Salut de la Sub-direcció Regional a Barcelona ha adoptat un nou rol, més proactiu, en l'impuls del programa Salut i Escola.

D'una banda, s'ha actualitzat la relació de professionals que participen efectivament en el programa i la llista de les escoles que visiten per tal d'estimar els recursos que s'hi destinen i la cobertura del programa a la Regió Metropolitana. En els casos on la cobertura era baixa, els serveis de salut pública han contactat amb els proveïdors i amb el CatSalut per detectar possibles espais de millora.

També s'han reforçat les accions de suport a l'oferta formativa dels professionals:

- Conèixer les necessitats formatives dels professionals.
- Registrar la formació de cada professional.
- Organitzar cinc edicions dels cursos bàsics (formació inicial), als quals han assistit 71 professionals, juntament amb les unitats de formació de l'ICS i dels altres proveïdors.
- Participar en l'organització de 12 tallers monogràfics, en els quals han participat 149 professionals, juntament amb la Sub-direcció General de Promoció.

Canvi d'enfocament en la prescripció social

L'any 2019 la Sub-direcció General de Drogodependències, el Servei de Promoció de Barcelona i el Servei Català de la Salut han adoptat una nova estratègia per promoure la implementació del Programa de Prescripció Social i Salut en les zones més desfavorides en base a l'indicador socioeconòmic complex de les ABS. Tenint en compte el paper destacat que els ajuntaments juguen en aquest programa, es va veure oportú implantar el programa amb òptica plenament municipal.

En conseqüència, es va proposar canviar l'enfocament inicial d'impulsar el programa en un nombre fix d'ABS en cada sector, per un altre que tingués en compte les necessitats en salut i que s'adeqüés a la realitat dels municipis mitjans o grans. D'aquesta manera, l'any 2019 s'ha acordat amb 10 ajuntaments i 10 entitats proveïdores la posada en marxa del programa en un total de 32 ABS. Aquests acords s'han traduït, també l'any 2019, en l'inici de les accions per implementar el programa a totes aquestes zones, tot i que en dos municipis el treball del grup motor s'ha aturat per diverses causes.

Proposta funcional de la promoció de la salut al territori

És especialment rellevant la Proposta funcional de la promoció de la salut al territori, sorgida del treball i de les reflexions, amb metodologia d'intel·ligència col·lectiva, de les tècniques dels serveis de salut pública de la Sub-direcció Regional a Barcelona implicades en les activitats de promoció de la salut. Aquesta proposta, que s'emmarca en les accions de millora de l'ASPCAT, defineix les fortaleses i el paper que han de jugar els serveis de salut pública i els seus professionals en matèria de promoció de la salut i la salut comunitària. El document resultant d'aquest grup de treball es va presentar al Consell de Direcció de l'ASPCAT.

2a Jornada del Pla de Salut Escola i Comunitat a l'Alt Penedès

El 14 de febrer de 2019, la sala d'actes del Servei Educatiu de l'Alt Penedès va acollir la 2a Jornada pedagògica PSEC (Pla Salut, Escola i Comunitat) a l'Alt Penedès. Hi van assistir unes vuitanta persones: docents de primària i secundària, personal sanitari de la comarca i persones de l'àmbit de l'administració local. L'objectiu de la jornada va ser sensibilitzar i formar els professionals de l'educació en aspectes relacionats amb la salut i, a partir de propostes educatives d'àmbit local i comarcal, potenciar l'educació per a la salut dels infants i dels joves.

També es van presentar els projectes ESAP (Escoles Saludables a l'Alt Penedès) i ISAP (Instituts Saludables a l'Alt Penedès), dos projectes d'àmbit local-comarcal que treballen per introduir la salut als centres educatius.

Pla pilot de prevenció i atenció a l'obesitat infantil a La Mina

El Servei de Salut Pública del Barcelonès Nord i Maresme forma part de l'equip operatiu que porta a terme el Pla pilot de prevenció i atenció a l'obesitat infantil al barri de La Mina (Sant Adrià de Besòs), un barri amb elevada prevalença d'obesitat tant en infants com en adults.

Aquest pla multicomponent, que es va iniciar al juliol del 2019 amb una reunió de l'equip operatiu al CAP La Mina, té en compte aspectes individuals i de l'entorn, i té l'objectiu d'actuar sobre l'alimentació, l'activitat física, el sedentarisme, les hores de son i aspectes conductuals dels infants i joves.

Aquest pla ha de ser dut a terme per professionals de la salut amb formació específica i comptar amb la participació de la família i la utilització de recursos comunitaris. En aquest sentit, a l'octubre de 2019 es va realitzar una sessió de *kick-off*, amb la implicació de les entitats del barri, per detectar les causes de l'obesitat a La Mina, sobretot d'aquelles sobre les quals es pot influir des del barri i els seus agents, i dels recursos existents al barri per poder-les abordar.

A final del 4t trimestre de 2019 també es va portar a terme una formació dirigida a tots els professionals de l'ABS Sant Adrià de Besòs 2-La Mina, a la qual va assistir una representant del Servei de Salut Pública del Barcelonès Nord i Maresme. L'objectiu de la jornada va ser presentar a tots els professionals el model de prevenció i atenció a l'obesitat infantil, reforçar els coneixements i les habilitats dels professionals i identificar i oferir recursos de suport per als professionals assistents: actius de salut de la comunitat, materials disponibles, etc.

Diagnòstic de salut de l'ABS Sant Adrià de Besòs - La Mina

Al darrer trimestre del 2018 es van iniciar reunions al CAP La Mina per actualitzar el diagnòstic de salut. La Universitat de Barcelona es va encarregar del diagnòstic qualitatiu i el Servei de Salut Pública del Barcelonès Nord i Maresme del diagnòstic quantitatiu. Al darrer trimestre del 2019 es va publicar el diagnòstic quantitatiu de l'ABS Sant Adrià de Besòs - La Mina al web de l'ASPCAT.

Xarxa territorial per a l'abordatge del consum de drogues al Vallès Occidental

Un grup de professionals de l'àmbit de la prevenció i l'atenció en el consum de drogues del Vallès Occidental van iniciar un procés de reflexió entorn la necessitat de crear un espai de trobada i intercanvi en aquest territori.

Hi van participar representants del Servei de Salut Pública del Vallès Occidental, la Sub-direcció de Drogodependències, ajuntaments de diferents municipis, el CAS, el Consell Comarcal, el coordinador de farmàcia i entitats sense ànim de lucre d'ajuda i tractament a les addiccions, amb l'objectiu de confirmar la necessitat de la creació del projecte, i de definir-ne les característiques i els objectius.

Les necessitats que es van plantejar van ser:

- L'interès comú en la creació d'un coneixement col·lectiu i un coneixement dels recursos del territori, així com l'interès per compartir tant les experiències d'èxit com les no recomanables.
- L'actualització de la realitat del territori a partir de la detecció de nous consums.
- Compartir experiències amb evidència científica i conèixer-ne de noves.

Els objectius a assolir que es van plantejar van ser:

- Disposar d'un espai de trobada i intercanvi professional on compartir coneixement.
- Reflexionar i millorar la intervenció en base a l'evidència científica.
- Construir un coneixement col·lectiu, coneixement multidisciplinari (promoció-prevenció-tractament).
- Reconèixer millor la realitat del territori per disposar d'un coneixement integral.
- Conèixer els recursos del territori.

Sessions formatives clíniques en salut laboral als facultatius de les àrees bàsiques de salut

Durant el 2019, les unitats de salut laboral han portat a terme sessions formatives clíniques als facultatius de les àrees bàsiques de salut del territori. Els temes tractats han estat: una visió general de l'àmbit de la salut laboral, l'abordatge dels temes que més freqüentment es troben a les consultes mèdiques i, específicament, la identificació de les malalties professionals de membre superior, patologies laborals que s'han inclòs en el projecte SIVEL (Sistema d'Informació i de Vigilància Epidemiològica Laboral).

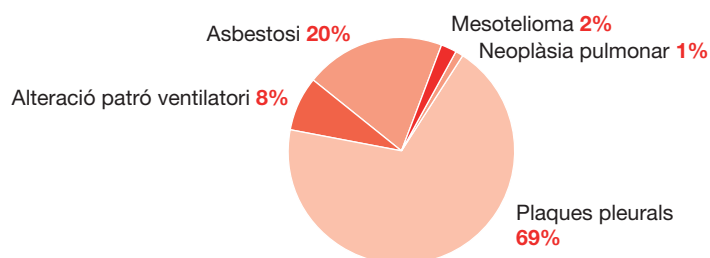
Programa de vigilància postocupacional de treballadors i treballadores que han estat exposats a l'amiant

Les activitats relacionades amb aquest programa han tingut una especial rellevància durant l'any 2019, ja que es va identificar un grup important de pacients que havien tingut exposicions laborals a amiant. Atesa la magnitud i rellevància social, a més de les activitats específiques del Programa es van realitzar (conjuntament amb el Servei de Coordinació d'Actuacions de Salut Laboral) actuacions amb el Servei de Vigilància de la Salut dels serveis de prevenció per coordinar l'atenció postocupacional dels treballadors i treballadores exposats. També es van dur a terme un conjunt

d'activitats d'informació i suport dirigides fonamentalment als metges i metgesses dels equips d'atenció primària per millorar l'atenció d'aquests pacients.

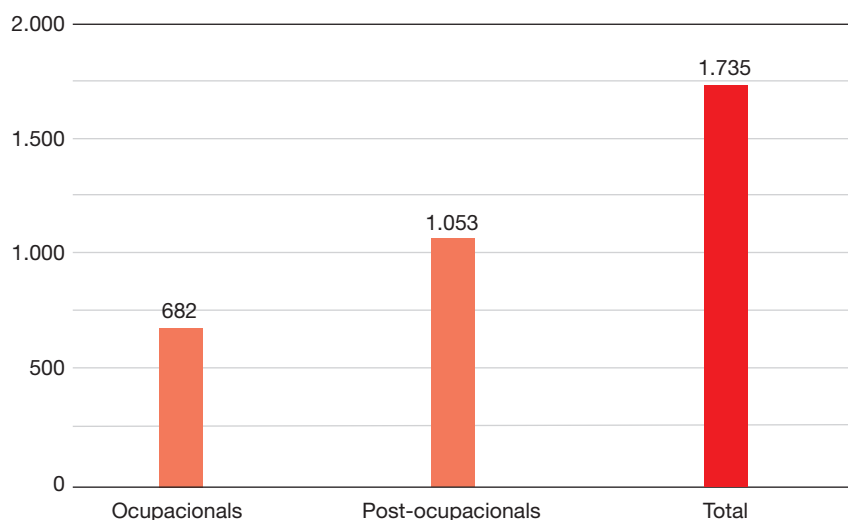
Al gràfic es mostra la distribució de patologies relacionades amb l'amiant detectades a Costa de Ponent durant el període 2009-2019 en el marc del Programa de vigilància postocupacional dels treballadors i treballadores exposats.

Programa de vigilància postocupacional de l'amiant: distribució de les patologies detectades a Costa de Ponent, 2009-2019

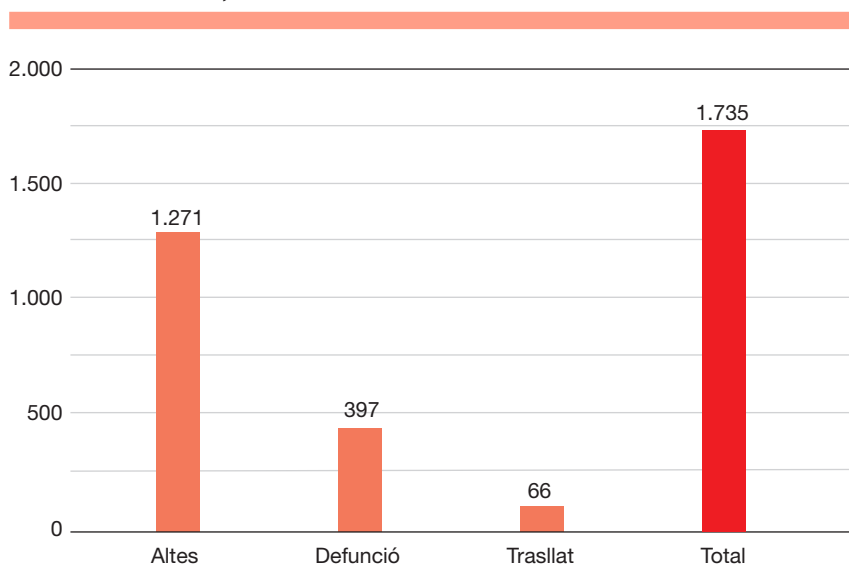
En el següent gràfic es poden observar el nombre de treballadors ocupacionals i post-ocupacionals exposats a l'amiant registrats per la Unitat de Salut Laboral del Vallès durant l'any 2019.

Treballadors ocupacionals i post-ocupacionals exposats a l'amiant de la Unitat de Salut Laboral del Vallès, 2019

Dels 1.735 treballadors/es de la USL Vallès registrats, 1.271 estan en situació d'alta.

Situació de les persones treballadores registrades a la Unitat de Salut Laboral del Vallès, 2019

El programa postocupacional de la USL Vallès té registrats 245 treballadors/es i fins ara es tenen registrades 34 patologies.

Col·laboració de la USL Barcelonès Nord i Maresme amb l'Ajuntament de Badalona

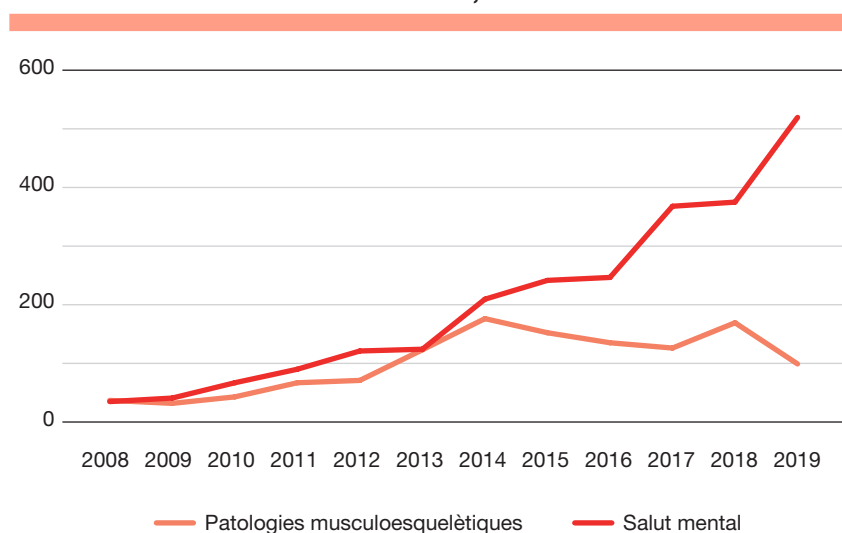
S'ha continuat la col·laboració amb l'Ajuntament de Badalona per realitzar formació en matèria de promoció de la salut a la població en situació d'atur, un col·lectiu que laboralment es troba en actiu i que està afectat per un factor de risc relacionat amb la feina com és l'atur. Es va realitzar una sessió formativa amb una durada de 16 hores.

Activitat de la Unitat de Salut Laboral del Vallès

Durant l'any 2019 han arribat a la Unitat de Salut Laboral del Vallès 720 notificacions, de les quals 716 són professionals i/o relacionades amb el treball (413 del Vallès Occidental i 307 de l'Oriental), i 4 no tenen relació amb el treball.

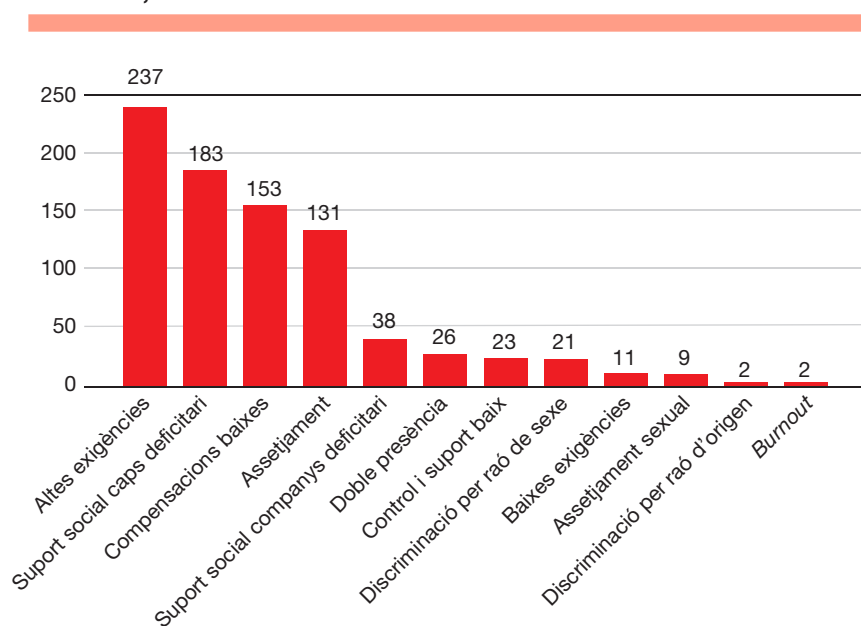
Any rere any han anat augmentant els trastorns de salut mental.

Notificacions de patologies musculoesquelètiques i de salut mental de la Unitat de Salut Laboral del Vallès, 2008-2019

Pel que fa als riscos que causen dels trastorns mentals, els més freqüents són: en primer lloc, les altes exigències psicològiques, seguides del baix suport social dels caps, l'assetjament i les baixes compensacions.

Riscos psicosocials dels casos derivats a la Unitat de Salut Laboral del Vallès, 2019

Vigilància epidemiològica i resposta a emergències de salut pública

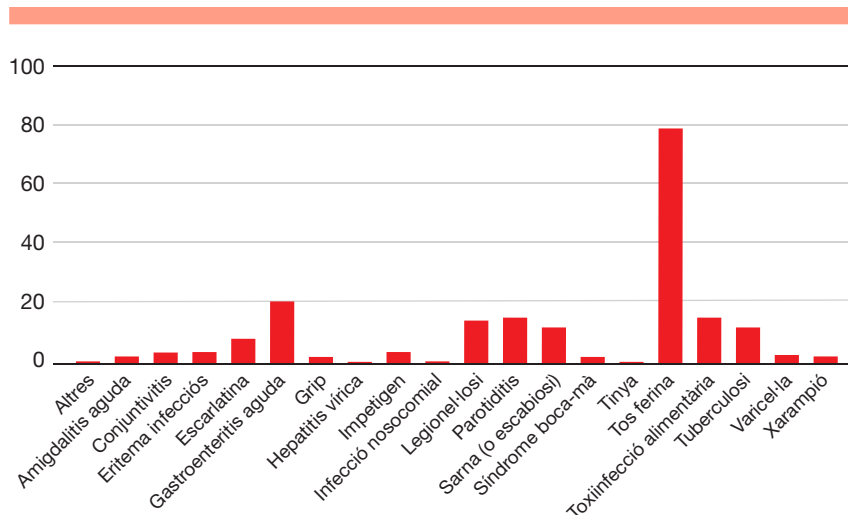
Al Vallès destaca l'aparició de brots de sarna en l'àmbit residencial, amb un total de quatre brots notificats en diferents residències del Vallès. Vegeu el [protocol](#).

Pel que fa a la tuberculosi, en concret el brot vv093-19, aquest va començar en l'àmbit familiar i posteriorment va afectar l'àmbit laboral. En l'estudi laboral es va detectar un mal compliment i van aparèixer tres casos a l'empresa.

El 2019 es van notificar dos brots de xarampió: un nosocomial a l'Hospital de Terrassa i l'altre en l'àmbit familiar. Arran de l'increment de casos de xarampió, es va editar un cartell informatiu per potenciar l'ús de la mascareta a les sales d'espera i se'n va fer difusió als centres sanitaris del Vallès.

Distribució dels brots al Servei de Vigilància Epidemiològica del Vallès, 2019

Al Barcelonès Nord i Maresme, destaquen els següents brots:

- Brots de parotiditis a la ciutat de Mataró: Es va iniciar a final d'octubre de 2018 en un centre d'educació secundària en nens no vacunats i es va perllongar fins al 21 de maig de 2019. Va afectar centres educatius tant de primària com de secundària, i també hi va haver casos en escoles bressol, activitats extraescolars i domicilis.
- El 13 de setembre de 2019 l'Hospital Vall d'Hebron va notificar un cas de dengue. Es tractava d'una dona de 33 anys, veïna de Santa Coloma de Gramenet, que feia dos anys que no viatjava fora del país. Havia iniciat símptomes set dies abans de ser notificada. Durant el període d'incubació va rebre múltiples picades de mosquits a un hort de Mollet i un local del barri de Vil·lapiscina de Barcelona. No recordava altres picades de mosquit en altres llocs visitats (Gualba, barri del Bon Pastor de Barcelona...). La malaltia va ser confirmada per PCR i IgM positiva. Malgrat

l'estudi posterior, no va ser possible relacionar la pacient amb cap altre cas anterior.

- El 24 de desembre es va notificar un possible cas de xarampió, amb inici de símptomes el dia 18 i l'aparició de l'exantema el dia 23. Es van presentar casos secundaris entre les persones que havien compartit sala d'espera i el brot va durar fins a final del mes de maig de 2020, en què es va notificar el darrer cas. Es van notificar un total de 70 casos durant tota l'evolució del brot.

A Barcelona Sud, destaca l'estudi de xarampió per conèixer l'efectivitat de la immunoglobulina inespecífica humana (IGIH) en el nostre medi, analitzant un brot que va tenir lloc durant el període de febrer a juny de 2019. En països en situació d'eliminació del xarampió, les estratègies de prevenció i control es basen en la resposta urgent davant la sospita d'un cas, que inclou la confirmació diagnòstica, l'estudi de contactes i la profilaxi postexposició (PPE). En aquestes darreres, la immunoglobulina inespecífica humana està indicada en els contactes en què la vacuna triple vírica (TV) està contraindicada: dones embarassades, persones immunodeprimides, lactants menors de 6 mesos o persones amb història de reacció al·lèrgica greu a la vacuna TV, i en contactes familiars quan han passat més de 72 hores i fins a 6 dies després de l'exposició.

Les IGIH són preparats purificats procedents de plasma de un pool de no menys de 1.000 donants europeus, com estableix la normativa de l'OMS. A l'actualitat, les persones donants de plasma han adquirit immunitat enfront el xarampió mitjançant la vacunació amb TV, i no per la infecció natural, per la qual cosa la concentració d'anticossos específics en les persones donants és menor que en l'era prevacunal. Per aquest motiu, hi ha preocupació sobre l'efectivitat d'aquests preparats actuals d'IGIH, ja que a Europa no hi ha una normativa que determini la concentració mínima d'anticossos Ig G específics enfront al xarampió. Aquests fets han motivat que diversos països hagin modificat les recomanacions de la PPE en les seves guies, ja sigui augmentat les dosis de la via intramuscular o emprant la via endovenosa.

Durant el brot de 2019, es van notificar 35 casos de xarampió, amb una mediana d'edat de 26 anys (rang: 5 mesos a 56 anys). En el context del brot es va administrar IGHI a la dosi recomanada de 0,25 ml/kg de pes per via intramuscular a 13 lactants.

Administració i Suport Territorial a Barcelona

Durant l'any 2019, el Servei d'Administració i Suport Territorial a Barcelona ha implantat la notificació electrònica de les liquidacions de taxes sanitàries mitjançant e-Nòtum, adreçada a empreses i autònoms, i EACAT, per a ens locals i altres departaments de la Generalitat de Catalunya. Aquesta tramitació, a banda de col·laborar en la sostenibilitat mediambiental amb una reducció de la despesa de paper, ha tingut un impacte d'estalvi econòmic en la despesa i ha permès optimitzar la gestió del temps de les tramitacions, guanyant eficàcia en la gestió interna.

Regió Sanitària Barcelona (sense Barcelona ciutat)

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)

Establiments	229
Comensals	42.811
Municipis	57

Programa de Revisió de Menús Escolars (PREME), 2017-2019

Informes	1013
Alumnes	225.644
Llegums de primer plat	89%
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	79%
Hortalisses al menú diari	97%
Oli d'oliva per amanir	93%
Aliments frescos al menú diari	99%

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	25,8%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019) ¹	4.653
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	2.157

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	—
Nadons	—
Cobertura	—

Consultes obertes del programa

Salut i Escola, curs 2018-2019	69%

¹ Dades de la Regió Sanitària Barcelona.

Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	36	1,0
Parotiditis	512	14,5
Tos ferina	866	24,5
Legionel·losi	266	7,5

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/sanitaris, 2019

Establiments alimentaris visitats	86,6%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	85,3%
Allotjaments infantils i juvenils ¹	97,6%
Càmpings ¹	100,0%
Centres generadors de residus sanitaris	78,8%

Alertes alimentàries gestionades, 2019 170

Alertes de productes químics gestionades, 2019 35

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019

L'aventura de la vida (hàbits saludables)	4
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	14
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	7

Centres amb referents formats en els programes, 2019

Beveu menys (EAP) ¹	315
Beveu menys (CAS) ¹	82
Drogues i atenció primària (EAP)	6
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	33
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	14
Prescripció social i salut (EAP)	90

Centres d'atenció primària formats en PIX

Centres que han realitzat sessió formativa	40
Total participants	947

¹ Dades de la Regió Sanitària Barcelona.

Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

Regió Sanitària Barcelona (Barcelona ciutat)

Promoció de la salut

AMED (acreditats 2019)	
Establiments	155
Comensals	42.811
Municipis	57
Programa de Revisió de Menús Escolars (PReME), 2017-2019	
Informes	—
Alumnes	—
Llegums de primer plat	—
Fruita fresca de postres (4-5 setmana)	—
Hortalisses al menú diari	—
Oli d'oliva per amanir	—
Aliments frescos al menú diari	—

Tabaquisme

Prevalença de fumadors diaris i ocasionals (ESCA 2018-2019)	24,6%
Professionals que han completat el curs en línia d'intervenció en tabaquisme del Programa d'Atenció Primària sense Fum (2013-2019) ¹	4.653
Adolescents inscrits al programa educatiu de prevenció Classe sense Fum (curs 2018-2019)	761

Cobertura del programa de cribratge prenatal, 1r i 2n trimestre

Cribratges	25.352
Nadons	26.396
Cobertura	96%

Consultes obertes del programa

Salut i Escola, curs 2018-2019	91%

¹ Dades de la Regió Sanitària Barcelona.
Font: Registre de Salut Maternointantil i Registre de Salut i Escola.

Vigilància de la salut

Malalties de declaració obligatòria	Casos	Incidència ¹
Hepatitis A	46	2,8
Parotiditis	377	20,6
Tos ferina	330	20,2
Legionel·losi	76	4,6

¹ Taxa d'incidència per 100.000 habitants.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Conformitat en el compliment dels requisits normatius/ sanitaris, 2019	
Establiments alimentaris visitats	89,4%
Torres de refrigeració i condensadors ¹	—
Allotjaments infantils i juvenils ¹	—
Càmpings ¹	—
Centres generadors de residus sanitaris	87,8%
Alertes alimentàries gestionades, 2019	143
Alertes de productes químics gestionades, 2019	10

¹ Torres de refrigeració i condensadors conformes = classe 1 + classe 2.
Allotjaments infantils i juvenils i càmpings = condicions sanitàries generals.

Drogodependències

Municipis participants en els programes, 2019	
L'aventura de la vida (hàbits saludables)	—
Connecta amb els teus fills i filles (prevenció de conductes de risc)	3
Fitjove (esport per a adolescents en zones d'especial vulnerabilitat)	—
Centres amb referents formats en els programes, 2019	
Beveu menys (EAP) ¹	315
Beveu menys (CAS) ¹	82
Drogues i atenció primària (EAP)	8
Programa per a l'abordatge de les violències masclistes a la XAD	43
Prevenció de l'hepatitis C (CAS)	9
Prescripció social i salut (EAP)	30

¹ Dades de la Regió Sanitària Barcelona.
Font: Central de Resultats. Àmbit de salut pública, 2019.

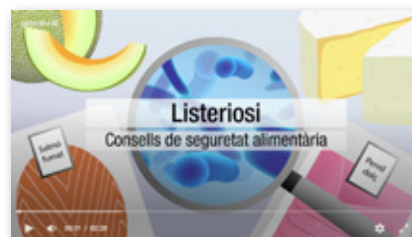
Projecció de la salut pública

Comunicació

Campanyes

Prevenió de la listeriosi

El 2019 es va produir el brot de listeriosi de transmissió alimentària més gran ocorregut mai a Espanya, associat a productes carnis elaborats per l'empresa Magrudis S.L., localitzada a Andalusia. Arran del brot es van elaborar i difondre les recomanacions de prevenció de la listeriosi adreçades a la ciutadania, especialment als grups més vulnerables –dones embarassades, persones grans, etc.– en format de vídeo i amb infografies. Es van fer també guies de pràctiques correctes per al sector de la restauració i informació per als professionals sanitaris. Vegeu el detall dels materials en el capítol de seguretat alimentària.

Aguanta. Tabac i joves

El Departament de Salut, en col·laboració amb The Ricky Rubio Foundation, va posar en marxa una nova campanya contra el tabac destinada al col·lectiu de nois i noies d'entre 14 i 20 anys per evitar que comencin a fumar o fer que ho deixin al més aviat possible. El 2019, vuit de cada deu persones que fumaven van començar abans dels 20 anys. En la campanya, protagonitzada pel jugador de l'NBA Ricky Rubio, aquest s'enfrontava a quatre reptes que es poden veure al web aguanta.cat, on també hi ha consells per deixar de fumar. La campanya es va poder veure en diferents mitjans, però sobretot en les xarxes socials, els canals més utilitzats pels joves. També es van distribuir pòsters a tots els instituts del país i als centres sanitaris.

Implica't. Campanya de sensibilització per prevenir els trastorns de la conducta alimentària

La Taula de diàleg per a la prevenció dels trastorns de la conducta alimentària (TCA) ha elaborat la campanya de sensibilització **Implica't: ingredients per a un creixement saludable i feliç**, que busca implicar les famílies en la prevenció i recuperació dels trastorns alimentaris. La campanya agrupa un programa d'accions per donar a conèixer la tasca de recerca realitzada en aquest àmbit i aconseguir la implicació de les famílies, els professionals i la societat en general.

Presentació als professionals de Petits canvis per menjar millor

El nou plantejament de l'ASPCAT entorn de la comunicació dels hàbits alimentaris es va presentar al febrer en un seminari a professionals de l'àmbit de la salut assistencial, la salut pública, la docència, la nutrició i la comunicació, entre d'altres, amb una gran acollida i l'assistència de 185 persones. Durant el 2019 s'han fet presentacions als professionals dels equips de salut pública dels territoris.

El tríptic de la guia alimentària *Petits canvis per menjar millor* s'ha traduït al castellà, aranès, anglès, francès, xinès, urdú, àrab i romanès.

Nous continguts als webs de l'ASPCAT i del Canal Salut

S'han creat nous continguts sobre accions del PINSAP al territori: *L'oci jove és saludable*, iniciativa de la Catalunya Central sobre accions preventives i de reducció de riscos per a l'organització de festes adreçades als ajuntaments, i la *Guia de bones pràctiques informatives a la muntanya*, creada per ajudar els agents locals de l'Alt Pirineu i Aran a comunicar de manera efectiva informació sobre seguretat i el foment d'actituds responsables. Per a Girona s'ha creat l'apartat *Dents de Cine*, per difondre informació sobre salut bucodental, i el test educatiu "Calcula el teu risc". S'ha reconfigurat l'apartat *Persones grans* i s'ha creat un espai per a la campanya *Implica't*. En clau de comunicació interna, s'han creat els nous apartats *Estratègia 3.0* i *Intel·ligència col·lectiva*, sobre els processos de participació oberts per al desenvolupament de les línies estratègiques de l'ASPCAT.

Els monogràfics del butlletí de Salut Pública

En el butlletí electrònic mensual de Salut Pública, un espai monogràfic per a la difusió de temes clau en salut pública, aquest any s'hi han tractat, entre altres temes, la vigilància i control del *Chagas*, amb motiu de l'actualització del protocol; la *Prescripció social*, programa de recomanació d'actius per evitar la medicalització de malestars emocionals desplegat per l'atenció primària; l'*ozó troposfèric* i com actuar quan hi ha avís de concentracions altes d'aquest i altres contaminants, així com un especial sobre la *listèria*.

Subscriptors als butlletins digitals mensuals¹, 2019

<i>Butlletí de Salut Pública</i>	3.375
<i>Butlletí de Vigilància</i>	2.109
<i>InfoACSA</i>	4.745
<i>Mapa de perills</i>	2.284
<i>ACSA Brief</i>	1.187
<i>Canal Drogues</i>	1.114
<i>Infosida</i>	1.047

¹ Excepte *Infosida*, que és semestral.

Les webs de Salut Pública

Durant el 2019 la web de Salut Pública ha reconceptualitzat la secció d'Envel·liment saludable creant la de **Persones grans**, inclosa a l'apartat "Promoció de la Salut2. Juntament amb la creació d'aquest apartat s'han redistribuït i reordenat els continguts entre la web de l'ASPCAT i les webs de Canal Salut i del Departament de Salut.

Accessibilitat

Durant el 2019 s'ha esta treballant per adaptar els webs de l'ASPCAT al Reial Decret 1112/2018, transposició estatal de la Directiva de la Unió Europea 2016/2102 sobre l'**accessibilitat dels llocs web** i aplicacions per a dispositius mòbils dels organismes del sector públic. L'accessibilitat consisteix en l'elaboració de pàgines web a internet que puguin ser accessibles per a tots els usuaris independentment de les seves capacitats (visuals, auditives, cognitives, motrius, tècniques o ambientals). En la primera fase, per complir amb la normativa, s'ha realitzat una revisió del compliment dels estàndards; la revisió manual s'ha complementat amb una revisió automàtica amb l'eina Siteimprove per tal de valorar i adequar l'accessibilitat en documents pdf, l'accessibilitat en els continguts multimèdia (àudios, vídeos) i l'accessibilitat en l'edició de continguts. Totes les webs dels organismes públics han de complir els criteris d'accessibilitat de les WCAG 2.1 a partir del 20 de setembre de 2020.

La web de l'ASPCAT inclou una versió per a professionals de la secció "Persones grans" i el Canal Salut inclou la versió per a la ciutadania

Els 10 documents més descarregats el 2019

Títol de la publicació o lloc web	Nombre de baixades
Guia Petits canvis per menjar millor	12.230
Calendari de vacunacions	7.679
Fullet Petits canvis per menjar millor	4.087
Full PIDIRAC	3.903
Mapa de perills	3.389
Protocol d'activitats preventives i de promoció de la salut a l'edat pediàtrica	3.724
Manual de vacunacions de Catalunya	3.563
Guia tècnica per a la campanya de vacunació antigripal estacional 2019	3.097
24 Receptes fàcils i molt saludables	3.043
Protocol de seguiment de l'embaràs a Catalunya	2.775

Activitat de la web de l'ASPCAT, 2018-2019

	2018	2019
Pàgines visualitzades	439.123	629.350
Pàgines visualitzades úniques	319.926	465.928

Activitat de la web de l'ACSA, 2018-2019

	2018	2019
Pàgines visualitzades	439.572	549.160
Pàgines visualitzades úniques	308.806	390.548

Activitat de la web del PAFES, 2018-2019

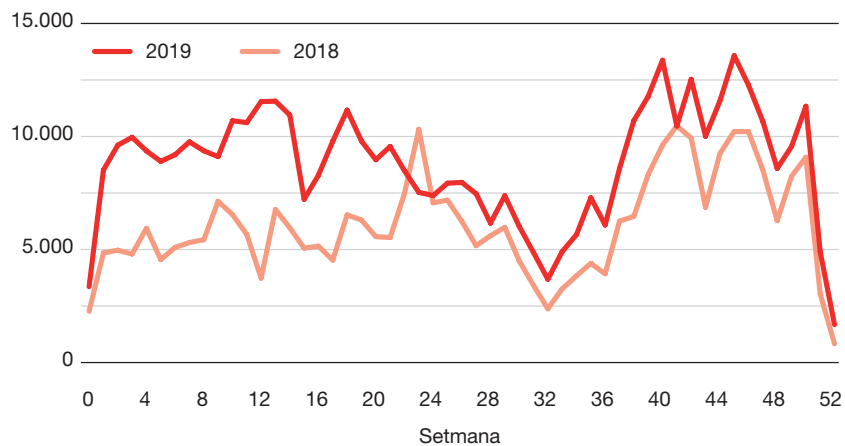
	2018	2019
Visites	13.752	13.669
Visualitzacions de pàgines diàries	9.097	9.528

Activitat de la web del Canal Drogues, 2018-2019

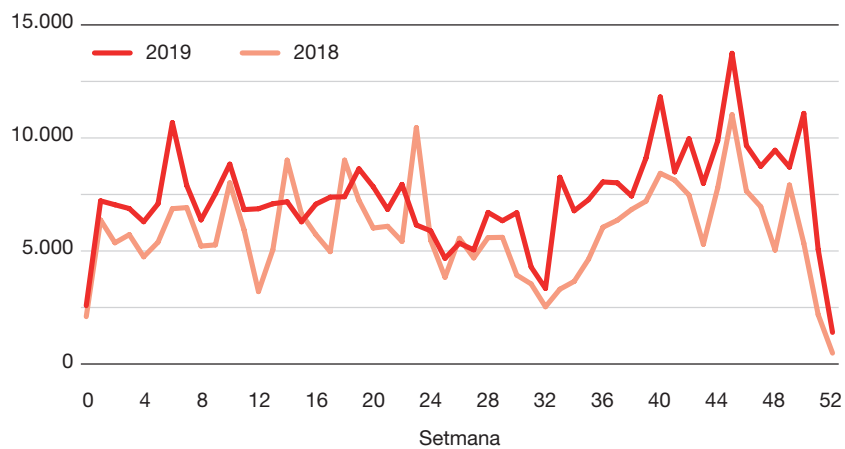
	2018	2019
Pàgines visualitzades	1.125.334	2.081.993
Pàgines visualitzades úniques	908.790	1.711.328

Pàgines visualitzades a la web de l'ASPCAT, 2018-2019

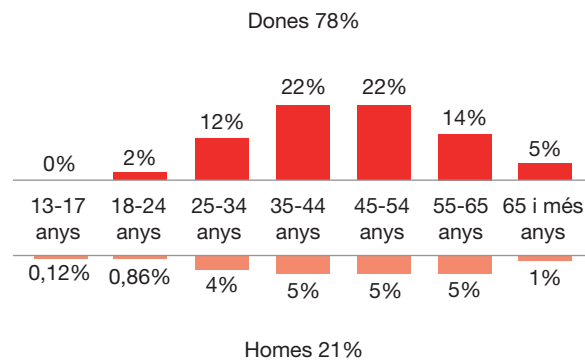
Pàgines visualitzades a la web de l'ACSA, 2018-2019

Facebook

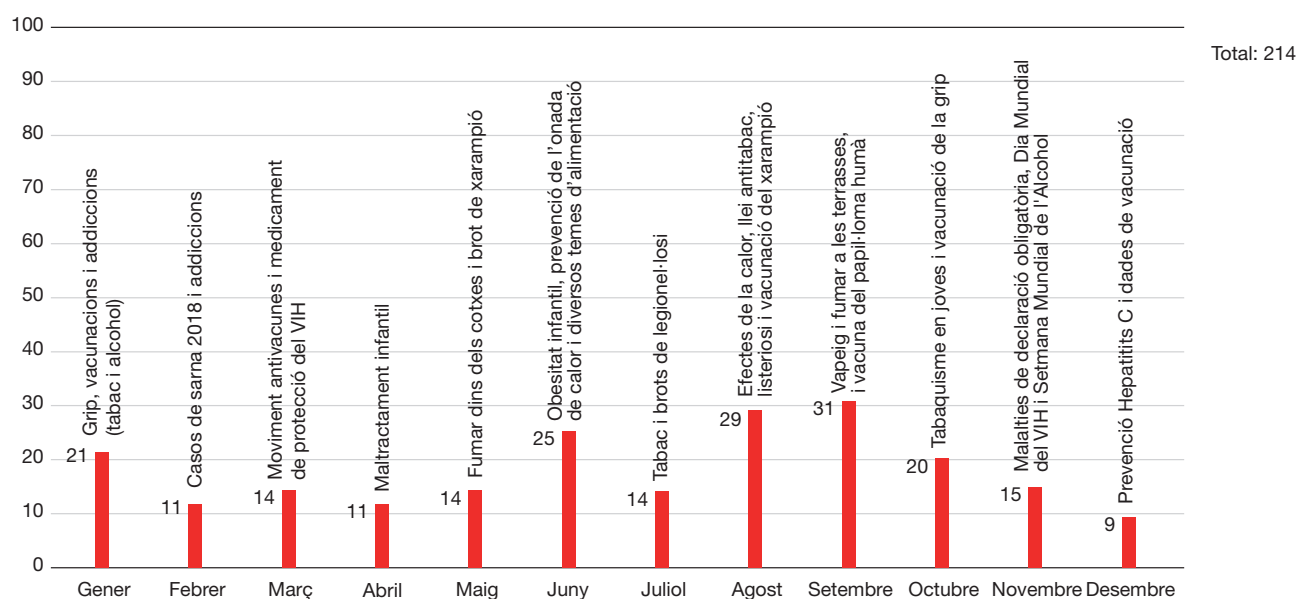
El compte de Facebook [Vida saludable](#) de l'ASPCAT difon missatges de salut relacionats amb l'estil de vida i amb l'adopció de conductes saludables, aprofitant al màxim els entorns i els recursos i actius de salut. Durant l'any hi ha hagut un creixement constant de persones seguidores, amb un increment entorn del 14,3% fins arribar a 660, majoritàriament dones (78%) i situades a la franja entre 35 i 54 anys (54% entre homes i dones).

Persones a les quals els agrada el compte de Facebook Vida saludable, segons edat i sexe (xifres estimades), 2019

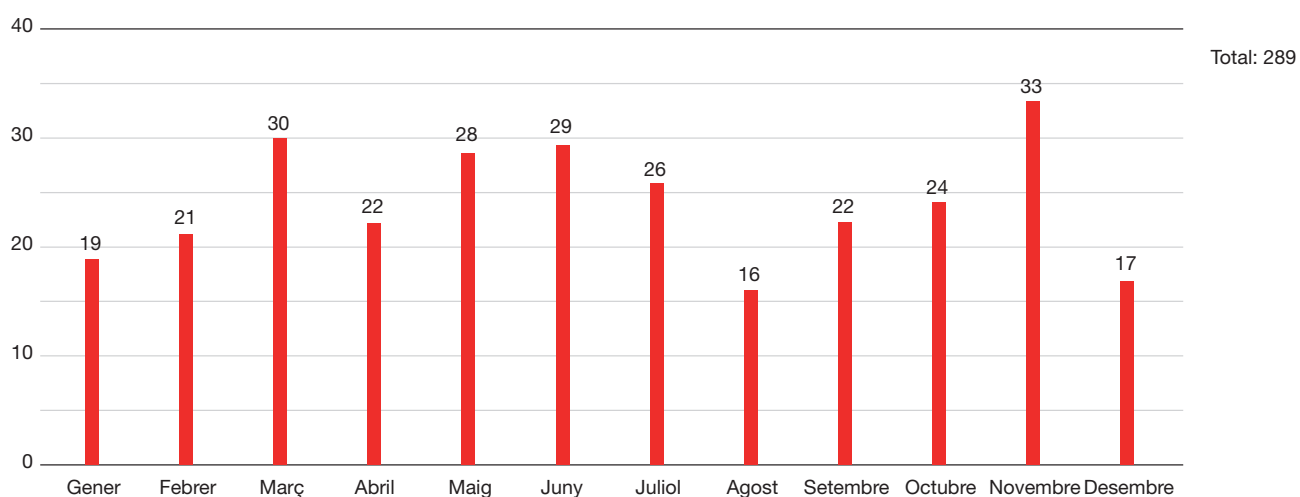

Informació als mitjans de comunicació

Atenció als mitjans de comunicació i temes principals tractats, 2019

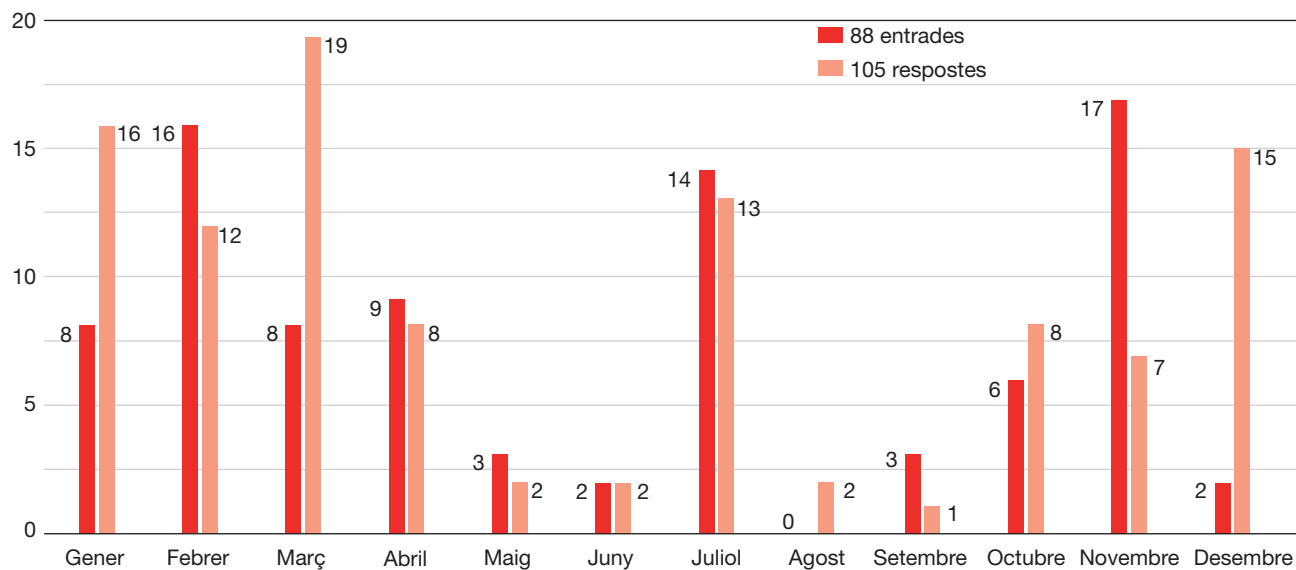

Notícies publicades a la web, 2019

Activitat parlamentària

Preguntes parlamentàries, del Síndic de Greuges i del Defensor del Poble, 2019

Activitat normativa, 2019

L'any 2019 s'ha tramitat l'avantprojecte de Llei de creació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya.

	2018	2019
Avantprojectes de llei	3	4
Decrets	10	14
Decrets llei	–	1
Acords de govern	12	45

Formació, recerca i coneixement

Activitats formatives organitzades per l'Agència de Salut Pública de Catalunya

Activitats formatives internes per línia de formació, 2019

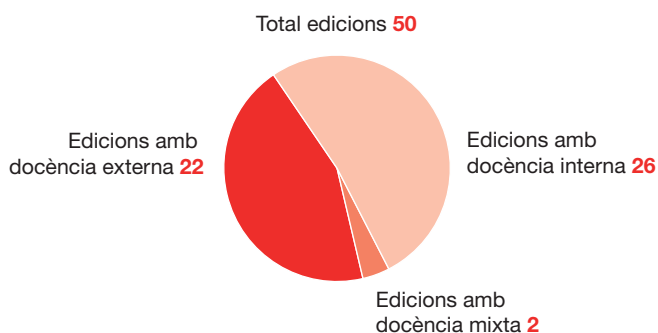
Línia de formació	Edicions	Assistents	Hores	Certificats	
				Assistència	Assistència i aprofitament
Bàsica - estratègica	6	254	1.622	232	5
Actualització i aprofundiment - estratègica	31	749	5.240	525	195
Divulgació, reflexió i debat - estratègica	13	390	1.028	359	0
Total	50	1.393	7.890	1.116	200

Activitats formatives internes per funció de formació, 2019

Funció de formació	Edicions	Assistents	Hores
Comunicació i habilitats	4	214	1.150
Formació específica pròpia del departament	46	1.179	6.740,5
Total	50	1.393	7.890,5

Activitats formatives internes per tipus de docència, 2019

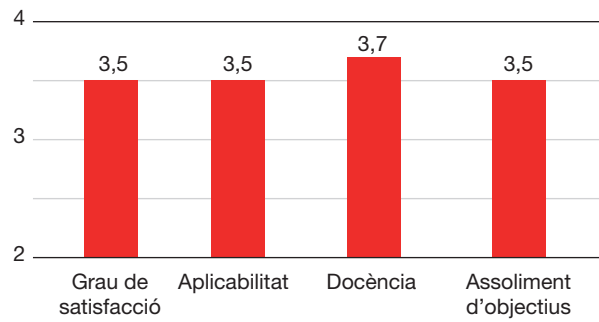
	Edicions	Assistents	Hores docència interna	Hores docència externa
Edicions amb docència interna	26	632	2.982	-
Edicions amb docència mixta	2	58	82	352
Edicions amb docència externa	22	703	0	4.474,5
Total	50	1.393	3.064	4.826,5

El 94% de les 1.393 persones admeses han obtingut el certificat.

Avaluació de les activitats formatives internes, 2019

Valor màxim: 4

Activitats formatives organitzades per organismes externs, 2019

	Assistències	Hores d'assistent	Hores de ponent
Com a alumne i/o assistent	183	2.428,5	0
Com a docent, ponent i/o conferenciant	1	0	1
Com a tutor/a	5	0	149,5
Com a assistent/ponent	26	475,5	53,25
Total	215	2.904	203,75

Docència impartida (curs 2019-2020)

Docència de postgrau

- Diploma de Salut Pública (co-direcció amb la Universitat Pompeu Fabra i l'Agència de Salut Pública de Barcelona)
- Màster de Salut Pública (Universitat Pompeu Fabra, Universitat Autònoma de Barcelona i Agència de Salut Pública de Barcelona).
- Màster de Seguretat Alimentària (Universitat de Barcelona-IL3)
- Màster en Drogodependències (Universitat de Barcelona-IL3)

Formació i tutoria d'alumnes en pràctiques

Postgrau i especialistes: 64 alumnes

- Per a l'obtenció de l'especialitat d'Infermeria Familiar i Comunitària: 51 alumnes
- Màster de Salut Pública: 11 alumnes
- Màster d'Alimentació: 1 alumna
- Resident de Medicina: 1 alumna

Grau (pràctiques curriculars d'estudiants de 4t curs del grau): 81 alumnes

- Infermeria (Escola Universitària Gimbernat): 4 alumnes
- Infermeria (Universitat Autònoma de Barcelona): 1 alumna
- Infermeria (Universitat de Vic): 1 alumna
- Nutrició (Blanquerna-Universitat Ramon Llull): 2 alumnes
- Nutrició (Universitat de Vic): 1 alumna
- Nutrició i Seguretat Alimentària (Universitat de Barcelona): 2 alumnes
- Nutrició Humana i Dietètica (Universitat de Lleida): 2 alumnes
- Veterinària, rotatori (Universitat de Lleida): 61 alumnes
- Veterinària, pràctiques externes (Universitat Autònoma de Barcelona): 4 alumnes
- Farmàcia (Universitat de Barcelona): 2 alumnes
- Criminologia: 1 alumna

Altres estudis (1 alumne)

- Cicle formatiu de grau mitjà de Gestió Administrativa: 1 alumne

Presència internacional

Promoció de la salut

Participació en el Tartu Call for a healthy lifestyle. 2 years later. Marketplace on best practices. Bèlgica, 19-20 de juny de 2019.

Comunicació oral: Barrio F, Costa B, Cabré JJ, Cos FX, Cabré JJ, Castell C, Lindstrom J, Grupo de investigación en prevención de diabetes. *Reducción persistente a 10 años del riesgo de diabetes tras la intervención sobre el estilo de vida de-plan aplicada en Cataluña*. XXX Congreso de la Sociedad Española de Diabetes (SED) 2019.

Comunicació oral: Barrio FJ, Costa B, Cos FX, Castell C, Lindstrom J. *Incidencia de la diabetes tras 10 años de seguimiento del proyecto de-plan (diabetes en Europa - prevención mediante intervención sobre el estilo de vida, la actividad física y la nutrición) aplicado en atención primaria de Cataluña*. XXXIX Congreso de la SEMFyC. Màlaga, 2019.

Comunicació oral: Barrio F, Costa B, Cos FX, Cabré JJ, Martínez A, Mestre S, Castell C, Lindstrom J, The catalan diabetes prevention research group. *Ten year Follow-up Of Diabetes Incidence In The Deplan (diabetes In Europe-prevention Using Lifestyle, Physical Activity And Nutritional Intervention) Project In Catalonia*. 79th Congress of the American Diabetes Association (ADA), 2019 San Francisco. Diabetes 2019: 68 (Supplement 1).

Pòster: Laura Antón, Montse Ballbè, Antoni Gual, Cristina Pinet, Silvia Costa, Blanca Carcolé, Núria Palau, Isabel Feria, Ana Isabel González, Rosa Hernández Ribas, Sergio Morchón, Sílvia Mondon, Concepció Martí, Elisabet Piñas, Lidia Rubio, Jordi Bernabeu, Osane Gómez, Margarita Cano, Gemma Nieva, Eugeni Bruguera, Isabel de Maria, Maite Sanz, Francesc Abella, Assumpta Vilarassau, Araceli Valverde, Josep Maria Suelves, and Esteve Fernández. *Impact of a program to promote smoking intervention in mental health wards and after discharge [The PDT sm program]*. 19th Annual Conference of the Society for Research on Nicotine and Tobacco Europe. Oslo, 12-14 de setembre 2019.

Poster: Montse Ballbè, Antoni Gual, Laura Antón, Sílvia Mondon, Cristina Pinet, Gemma Nieva, Francina Fonseca, Concepció Martí, Elisabet Piñas, Margarita

Cano, Teresa Fernández, Isabel Feria, Maite Sanz, Rosa Díaz, Núria Palau, Ana Molano, Isabel de Maria, Montserrat Contel, Josep Tristany, Rosa Hernández Ribas, Antònia Raich, Susana Subirà, Eugeni Bruguera, Imma Grau, Margarita de Castro Palomino, Araceli Valverde, Josep Maria Suelves, Esteve Fernández. *A networking model to enhance tobacco control in hospital mental health settings*. 19th Annual Conference of the Society for Research on Nicotine and Tobacco Europe, Oslo, 12-14 de setembre de 2019.

Comunicació oral: A. Valverde Trillo, D. Martínez Castela, M. Armelles Sebastià, JM. Suelves Joanxich, C. Cabezas Peña. *Modelo de abordaje del tabaquismo que recoge el nuevo Protocolo del Embarazo en Cataluña*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE), XIV Congresso da Associação Portuguesa de Epidemiologia (APE) i XVIII Congreso de la Sociedad Española de Salud Pública y Administración Sanitaria (SESPAS). Oviedo, 3-6 de setembre de 2019.

Angelina González-Viana A, Cabezas C, Saltó E, Pons JM, Grifoll M, Guix J. *Impulsant l'acció local en salut en Cataluña*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

Casano Carnicer C, Gonzalez-Viana A y Grupo de autoras del Curso Online de Salud Comunitaria. *Efectividad de un curso de salud comunitaria para profesionales de atención primaria y salud pública*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

Jakob Weitzer, Angelina González-Viana, Ermengol Coma, Leonardo Mendez, Carmen Cabezas y grupo PAFES. *Evaluación de la efectividad del Plan de Actividad Física, Deporte y Salud (PAFES) de Cataluña*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

Jakob Weitzer, Angelina González-Viana, Ermengol Coma, Leonardo Méndez, Carmen Cabezas y grupo PAFES. *Relación de la prevalencia de obesidad infantil y adulta con el nivel socioeconómico en Cataluña*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

A González-Viana, M Violan, A Plasencia, M Rubinat, E Comas, C Cabezas, y grupo PAFES. *Efecto de un programa de promoción de actividad física en atención primaria sobre el control de los factores de riesgo*

cardiovascular. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

Elisa Poses-Ferrer, Conxa Castell, Angelina González, Jorge Arias de la Torre, Elisa Puigdomènech, Mireia Espallargues, Carmen Cabezas. *Nuevos enfoques epidemiológicos en sedentarismo y enfermedades no transmisibles en Cataluña*. XXXVII Reunión Anual de la Sociedad Española de Epidemiología (SEE).

González Viana, A. *Impulsando la Prescripción Social desde las Instituciones*. Congreso La Capçalera. Barcelona 2019.

Jakob Weitzer, Angelina González-Viana, Ermengol Coma, Leonardo Méndez, Carmen Cabezas y grupo PAFES. *¿Es efectivo el consejo de actividad física en Atención Primaria?* Symposium Conxa Colomer. Girona.

“Estrategias en la lucha contra el Sedentarismo” Plan de Actividad Física, Deporte y Salud, la experiencia en Cataluña. XVII Reunión Mundial de la Red de la Actividad Física de las Américas RAFA/PANA i Curso Internacional de Actividad Física y Salud Pública.

Taula rodona: Manera M. “Entorns obesogènics. Estratègies de detecció i intervenció”. VII Jornades Codinucacat i III Congrés SCADC. Barcelona.

Participació ex-situ debat: Manera M. “Alimentación y Salud ¿Es seguro lo que comemos?”. Universidad de La Laguna (Tenerife), 2019.

Seguretat alimentària i protecció de la salut

Participació en el Projecte WaterProtect. Desenvolupament d'eines innovadores per a la protecció de l'aigua potable en entorns urbans i rurals. Bèlgica, Dinamarca, Irlanda, Itàlia, Polònia, Rumania i Espanya. 1 de juny de 2016 - 1 de maig de 2019.

Participació en el Projecte Next-Gen Circular Water solutions. Estudi sobre les tecnologies de tractament de les aigües depurades per a la seva reutilització. Alemanya, Holanda, Regne Unit, Grècia, Suïssa, Suècia i Romania. 1 de juliol de 2018 - 1 de juliol de 2022.

Participació en el Projecte europeu d'inspecció REACH-IN-FORCE-7 (Reglament REACH). Control harmonitzat de compliment de normativa europea sobre productes químics. Agència Europea de Substàncies

i Mescles Químiques (ECHA). 1 de gener de 2019 - 31 de març de 2020.

Participació en el Projecte europeu d'inspecció del Reglament de biocides BEF 1, sobre articles tractats. Control harmonitzat de compliment de normativa europea sobre productes biocides. 1 de gener de 2019 - 31 de desembre de 2019.

Assistència al curs Better Training Food Safety (BTFS) sobre agents de millora dels aliments (Food Improvement Agents, FIA). BTFS – CHAFEA. Holanda, 18-22 de febrer de 2019.

Auditoria dels sistemes d'inspecció de la carn en els Estats Membres de la Unió Europea per aquells productes destinats a exportació al Canadà. 4-13 de febrer de 2019.

Auditoria DG (SANTE) 2019-6677 per avaluar els controls oficials sobre la producció d'aliments llestos per al consum. Direcció General de Salut i Seguretat Alimentària de la Comissió Europea. Espanya, 11-22 de març de 2019.

Participació en la Better training for safer food initiative (BTFS). Higiene alimentària i flexibilitat. Hèlsinki, 8-11 d'abril de 2019.

Participació en la Better training for safer food initiative (BTFS). Noves tècniques d'investigació en aliments. Lisboa, 22-25 d'abril de 2019.

Auditoria DG (SANTE) 2019_6678 relativa a l'avaluació dels sistemes de control de la seguretat alimentària vigents que regulen la producció i la comercialització dels productes pesquers derivats d'espècies de la tonyina. 7-17 de maig de 2019.

Participació en la Better training for safer food initiative (BTFS). Higiene alimentària i flexibilitat. Riga, 13-17 de maig de 2019.

Auditoria al laboratori de Girona per part de USDA per a l'exportació de carns als Estats Units d'Amèrica. FSIS. 21 de maig de 2019.

Exercici d'equivalència dels sistemes de control oficial entre Espanya i els Estats Units d'Amèrica. 10-21 de juny de 2019.

Auditoria als laboratoris de l'Agència de Salut Pública de Barcelona i de l'ASPCAT a Girona per part de FDA dins de l'estudi de comparabilitat de control oficial entre la Unió Europea (Espanya) i els Estats Units d'Amèrica. 12 de juny de 2019.

Participació en la Better training for safer food initiative (BTSF). Materials en contacte amb els aliments. Munich, 11-14 de juny de 2019.

Participació en la Better training for safer food initiative (BTSF). Higiene alimentària i flexibilitat. Alemanya, 9-10 de setembre de 2019.

Workshop: International experiences in potable reuse what and how can we best learn? 4 d'octubre de 2019.

Reunió amb Gustavo Sotomayor, coordinador de l'Àrea Anàlisi de Riesgos ACHIPIA, Ministerio de Agricultura de Chile, per parlar dels criteris i polítiques de flexibilització de condicions de seguretat alimentària a Catalunya. Chile, 17 d'octubre de 2019.

Curs per a manipuladors d'aliments per aconseguir un formador del tema. Dream Nepal i Cocina Mitho Chaa. Nepal, 28-30 d'octubre de 2019.

Vigilància i resposta a emergències de salut pública

Col·laboració en el grup de treball Euro-Peristat. França, 2019.

Revisió de l'article *Burden and management of maternal infection in health facilities in 52 countries: Results of the WHO Global Maternal Sepsis Study (GLOSS)*. Suïssa, 2019.

Col·laboració en documents de salut perinatal de Catalunya a l'Euro-Peristat. França, 1 de gener - 1 de febrer de 2019.

Aportació de comentaris al treball de recerca: STOP SEPSIS! Evaluation of the WHO Global Maternal Sepsis Awareness Campaign. Suïssa, des de l'1 de gener de 2019.

Participació en el Technical Annual Pertinent Meeting 2019: Xarxa de vigilància europea de la tos ferina. Barcelona, 30-31 de gener de 2019.

Teleconferència WHO/IVAC: "Pneumococcal Serotype Replacement and Distribution Estimation (PSERENADE) project". ASPCAT (Barcelona), 21 de març de 2019.

Presentació oral: Camelia Savulescu, and SpID-net group. *Impact of 10 and 13-valent pneumococcal conjugate vaccines on invasive pneumococcal disease in children under five years of age: Results of a European multicentre study*. 37th Annual Meeting of the

European Society for Paediatric Infectious Diseases (ESPID). Ljubljana, Slovenia, 5-11 de maig de 2019.

Presentació oral: L Basile, P Ciruela, A Requena *et al.* *Evaluación de Salud Pública del programa de Chagas congénito en Catalunya 2010-2015* al XIV Congreso da Associação Portuguesa de Epidemiologia. Oviedo (Espanya), 3-6 de setembre de 2019.

Reunió anual del Projecte europeu Pertinent de tos ferina. Tancament del projecte. França, 30 de setembre - 1 d'octubre de 2019.

Reunió anual de SpIDnet: "Assessing the impact of vaccination with conjugate vaccines on the epidemiology of invasive pneumococcal disease in Europe" and I-MOVE+ pneumo "Integrated monitoring of vaccines in Europe". Madrid, 16-18 d'octubre de 2019.

Participació en el grup de treball salut perinatal en el marc europeu. Europeristat: Better Statistics for Better Health. Using routine statistics to improve maternal and newborn health in Europe. Irlanda, 11-13 de novembre de 2019.

Pòster: P Ciruela, S Broner, C Izquierdo, R Pallares, C Muñoz-Almagro, S Hernández, I Grau, A Domínguez, M Jane. *Indirect effects of Paediatric Conjugate Vaccines on Invasive Pneumococcal Disease in Older Adults*. European Scientific Conference on Applied Infectious Diseases Epidemiology (ESCAIDE). Estocolm, Suècia, 27-29 de novembre de 2019.

Comunicació oral: Camelia Savulescu, and SpID-net group. *Impact of vaccination programmes with 10 and 13-valent pneumococcal conjugate vaccines on invasive pneumococcal disease incidence by age group in SpIDnet/I-MOVE+ countries*. European Scientific Conference on Applied Infectious Diseases Epidemiology (ESCAIDE). Estocolm, Suècia, 27-29 de novembre de 2019.

Comunicació oral: Camelia Savulescu, and SpID-net group. *Effectiveness of 10- and 13-valent pneumococcal conjugate vaccines against invasive pneumococcal disease in children <5 years: lessons learnt from SpID-net multicentre study*. European Scientific Conference on Applied Infectious Diseases Epidemiology (ESCAIDE). Estocolm, Suècia, 27-29 de novembre de 2019.

Teleconferència WHO/IVAC: "Pneumococcal Serotype Replacement and Distribution Estimation (PSERENADE) project". ASPCAT (Barcelona), 12 de desembre de 2019.

Drogodependències

Assistència al I Congrés Internacional i XLVI Jornades Nacionals de Socidrogalcohol. Màlaga, 7-9 de març de 2019.

Deep Seas Kick-Off Meeting. Activitats d'implementació del projecte europeu DEEP SEAS (Developing and Extending Evidence and Practice from the Standard European Alcohol Survey). Coimbra, Portugal, 27 de març de 2019.

Reunions de treball i sessions de debat preparatòries del Projecte FuturiZe. Barcelona, 28 i 29 de març de 2019.

Assistència al Simposi internacional sobre polítiques socials en els problemes relacionats amb l'alcohol. Lviv, Ucraïna, 9 d'abril de 2019.

Visita del German Aids Organizations study. Barcelona, 11-12 d'abril de 2019.

Assistència a la 11a edició de la Club Health Conference, sobre la vida nocturna, l'ús de substàncies i els temes de salut relacionats. Àmsterdam, Holanda, 13, 14 i 16 de maig de 2019.

Assistència al 3er Congrés Mundial WADD i 6a edició del Congrés Internacional SEPD. Madrid, 19 de juny de 2019.

Expert meeting: Towards European guidance on risk prevention and harm reduction materials for people who use drugs. Sessió tècnica per a l'elaboració d'una guia sobre estris de consum per a persones que usen drogues. Lisboa, Portugal, 26 de juny de 2019.

Participació en la Trobada europea sobre salut, drogues i sensellarisme, Integrated Approaches on Health and Homelessness, en el marc del projecte europeu Street Support Project. 28 de juny de 2019.

Assistència al Fòrum Mundial sobre Alcohol, Drogues i Comportaments Addictius. Ginebra, Suïssa, 27 i 28 de juny de 2019.

Assistència a la 16ena conferència de la xarxa d'Inebria, centrada en els desenvolupaments recents en investigació i implementació de cribratge i intervencions breus. Lübeck, Alemanya, 25-27 de setembre de 2019.

Conferència en l'àmbit del VIH i les toxicomanies. ATHS Addictions Toxicomanies Hépatites. 14è Congrés internacional Biarritz ATHS (Addicions, Toxicomanies, Hepatitis, Sida). Biarritz, França, 1-4 d'octubre de 2019.

Participació en la Jornada de llançament de la iniciativa SAFER al Brasil. Organització Panamericana de la Salut (OPC-OMS). Brasília, Brasil, 7 i 8 d'octubre de 2019.

Assistència al 9è Simposi de la xarxa APN (Alcohol Policy Network in Europe). Lisboa, Portugal, 22 d'octubre de 2019.

Assistència a Lisbon Addictions (European Conference on Addictive Behaviours and Dependencies), 23-25 d'octubre de 2019.

Trucada de coordinació amb el comitè coordinador de la xarxa d'Inebria. 17 de desembre de 2019.

CEEISCAT

Teleconferència de preparació del Dissemination Meeting d'ESTICOM. Alemanya, 15 de gener de 2019.

Reunió amb els revisors del report d'ECHOES (Peer-review meeting). Luxemburg, 28 de gener de 2019.

Reunió de treball del Partnership Forum Meeting del projecte INTEGRATE. Romania, 28 de gener de 2019.

Comunicació i assistència a la HepHIV Conference. Romania, 28-30 de gener de 2019.

Teleconferència de seguiment del projecte POCT utility study de la WHO. Luxemburg, 31 de gener de 2019.

Formació impartida: Accélérer le dépistage communautaire du VIH en Tunisie. Tunisian Center for Public Health, Médecins du Monde, ONUSIDA. Tunísia, 22 de febrer de 2019.

Reunió de treball de RESPOND Retreat. Grècia, 27-28 de març de 2019.

Comunicació i assistència a l'International Workshop on HIV and Hepatitis Observational Databases (IWHOD). Grècia, 28-30 de març de 2019.

Reunió de treball del HIV CAUSAL Annual Meeting. Grècia, 29 de març de 2019.

Assistència al congrés EASL - The International Liver Congress. Àustria, 10-14 d'abril de 2019.

Reunió de la Cobatest Network i Aliança amb AIDS Action Europe. Berlin, 7-8 de maig de 2019.

Visita a El Salvador en condició de consultor sènior de Global Fund per avaluar els sistemes d'informació de VIH del país. El Salvador, 18-24 de maig de 2019.

Visita d'entitats comunitàries ucraïneses que treballen en l'àmbit del VIH. 23 de maig de 2019.

Visita a Guatemala en condició de consultor sènior de Global Fund per avaluar els sistemes d'informació de VIH del país. Guatemala, 24-26 de maig de 2019.

Teleconferència on el Dr. Casabona intervingué en qualitat d'expert a l'Assemblea General d'Equador. Equador, 4 de juny de 2019.

Reunió final de projecte ESTICOM. Dissemination Meeting. Luxemburg, 19 de juny de 2019.

Defensa de la candidatura conjunta CEEIS-CAT-FLS-ASPCAT per a l'organització del congrés IUSTI / ISSTDR 2023 o 2025. Canadà, 13 de juliol de 2019.

Comunicació convidada al Simposi precongrés IUSTI / ISSTDR. Vancouver, Canadà, 14 de juliol de 2019.

Assistència al congrés IUSTI / ISSTDR. Vancouver, Canadà. 14-17 de juliol de 2019.

Comunicació oral al congrés IUSTI / ISSTDR. Vancouver, Canadà, 14-17 de juliol de 2019.

Assistència al congrés IAS 2019. Ciutat de Mèxic, 21-24 de juliol de 2019.

Comunicació convidada al Simposi precongrés IAS. Ciutat de Mèxic, 22 de juliol de 2019.

Comunicació convidada al Congrés IAS 2019. Ciutat de Mèxic, 22 de juliol de 2019.

Pòster presentat al Congrés INHSU 2019. Montréal, Canadà, 11-13 de setembre de 2019.

Reunió final del projecte ECHOES. Bèlgica, 23-24 de setembre de 2019.

Comunicació convidada al Simposi precongrés IUSTI Europa. Tallinn, Estònia, 5-7 de setembre de 2019.

Participació en la 1a Reunió Anual de la Red RIGHT PLus. Proyecto REDES N° 180058- CONICYT Programa de Cooperación Internacional - The Ibero American Network on Gay Men, others MSM and Trans Studies. Xile, 26-29 d'octubre de 2019.

Participació en el INTEGRATE- WP6 post-pilots meeting. Barcelona, 4-5 de novembre de 2019.

Participació en l'Hepatitis B and C Monitoring Meeting. Suècia, 11-12 de novembre de 2019.

Participació en l'INTEGRATE- 3rd Partnership Forum. WP 6, Monitoring and evaluation (M&E) of HIV, viral hepatitis and STIs testing and linkage to care. Itàlia, 13 de novembre de 2019.

Participació en la Reunió regional INTEGRATE. Itàlia, 14 de novembre de 2019.

Participació en el INTEGRATE- National Meeting. Integration of data from community testing sites into national surveillance system – Best practices and case studies. Itàlia, 15 de novembre de 2019.

Participació en la Jornada de recerca de base comunitària a nivell europeu, on s'han presentat resultats del projecte EuroHIVEDAT. França, 20 de novembre de 2019

Participació en la Jornada CEEISCAT. Barcelona. 3 de desembre de 2019.

Reunió de l'Steering Committee de Cobatest. Barcelona, 3-4 de desembre de 2019.

Participació en la Jornada Cobatest. Barcelona, 4-5 de desembre de 2019.

Participació en el Dublin Declaration Advisory Group Meeting. Suècia, 9-10 de desembre de 2019.

Participació en el 3rd WHO Technical Consultation on Point-of-Care Diagnostic Tests for Sexually Transmitted Infections. Itàlia, 10-12 de desembre de 2019.

Gestió de coneixement: Comunitats de Pràctica i treball col·laboratiu

L'any 2019 les comunitats de pràctica (CoP) han finalitzat la seva vuitena temporada de treball col·laboratiu. De les 17 propostes que van sortir del [Mercadillo del Coneixement](#) realitzat el novembre de 2018, es van constituir 13 CoP en el "moment zero" de gener de 2019. D'aquestes, 10 CoP van finalitzar la temporada i van presentar els seus treballs durant la [VIII Jornada de les CoP "Cor de Coneixement i Salut"](#), celebrada el 22 de novembre de 2019.

Uns 100 professionals de l'ASPCAT i 35 d'altres institucions –com ara ajuntaments, diputacions i universitat– han participat directament en aquesta experiència de treball en xarxa i aprenentatge.

Els treballs responen a les necessitats dels professionals de la salut pública i estan disponibles a gestioconeixement.salut@gencat.cat.

Els treballs presentats han estat:

- Al·lèrgies i intoleràncies alimentàries
- ASPCAT: Qui som? Què fem?
- Control oficial de complementos alimentaris: eines per a l'aplicació i difusió de la guia
- Eina per a la implementació dels requisits d'higiene en cellers petits i mitjans
- Erasmus del coneixement: prova pilot Guia d'inspecció dels allotjaments infantils i juvenils
- Inspectors 2.0
- Manual lesional de suport per al dictamen de carns fresques. Espècie bovina
- Manual per a les recuperacions segures d'aliments
- Tallers de salut alimentària a les escoles i formació de formadors

El model de les CoP de l'ASPCAT continua sent un referent àmpliament citat i reconegut en jornades i congressos sobre la gestió del coneixement de tot l'Estat espanyol. Per això, durant 2019 el responsable de gestió de coneixement de l'ASPCAT ha estat convidat per participar en les trobades següents:

- Jornada "Les CoP m'enamoren". Àrea de Drets Socials. Ajuntament de Barcelona. Conferència.
- Jornada de benvinguda als nous formadors interns de l'EAPC. Conferència.
- IV Jornada CEJFE/EDO (Departament de Justícia i UAB). Taula rodona "El factor clau de l'èxit de les experiències de GC consolidades"
- XV Trobada Cultural de Comunitats Catalanes del Con Sud d'Amèrica (Montevideo-Uruguai). Taller de treball col·laboratiu.
- Congreso NovaGoB (Sevilla). Conferència sobre aprenentatge social.

A més, membres de l'Equip de Gestió de Coneixement de l'ASPCAT van impartir un taller interactiu dirigit a inspectors veterinaris d'escorxadors al Col·legi de Veterinaris de València, on van presentar el treball de la CoP *Manual de dictamen per a l'espècie aviària*.

El perfil dels professionals que treballen col·laborativament en les CoP és molt variat: veterinària, farmàcia, biologia, medicina, tecnologia dels aliments, infermeria, enginyeria, nutrició, dret, psicologia, arxivística, graduat social, etc., i pertanyen majoritàriament a l'Agència de Salut Pública de Catalunya però també n'hi ha d'altres departaments de la Generalitat, ajuntaments, Diputació de Barcelona, empreses privades i, fins i tot, d'altres comunitats autònomes i del Govern d'Andorra.

A més, s'han portat a terme accions formatives entre les quals destaquen un taller de presentacions en públic.

Publicacions

Drogues i salut mental

Casajuana Kögel, C., López-Pelayo, H., Oliveras, C., Colom, J., Gual, A., & Balcells-Oliveró, M. M. (2019). [The relationship between motivations for cannabis consumption and problematic use](#). *Adicciones*;0(0):1221. Advance online publication.

Crespo, J., Albillos, A., Buti, M., Calleja, J. L., García Samaniego, J., Hernández Guerra, M., Serrano, T., Turnes, J., Acín, E., Berenguer, J., Berenguer, M., Colom, J., Fernández, I., Fernández Rodríguez, C., Forns, X., García, F., Grandados, R., Lazarus, J., Molero, J. M., Molina, E... Sánchez Antolín, G. (2019). [Elimination of hepatitis C. Positioning document of the Spanish Association for the Study of the Liver \(AEEH\)](#). *Revista española de enfermedades digestivas: Órgano oficial de la Sociedad Española de Patología Digestiva*;111(11):862-873.

Crespo, J., Albillos, A., Buti, M., Calleja, J. L., García-Samaniego, J., Hernández-Guerra, M., Serrano, T., Turnes, J., Acín, E., Berenguer, J., Berenguer, M., Colom, J., Fernández, I., Fernández Rodríguez, C., Forns, X., García, F., Rafael Granados, Lazarus, J. V., Molero, J. M., Molina, E... Sánchez Antolín, G. (2019). [Elimination of hepatitis C. Positioning document of the Spanish Association for the Study of the Liver \(AEEH\)](#). *Gastroenterología y hepatología*;42(9):579-592.

López-Pelayo, H., Wallace, P., Miquel, L., Segura, L., Baena, B., Barrio, P., Colom, J., Gual, A., & EFAR group (2019). [Factors affecting engagement of primary health care professionals and their patients in facilitated access to online alcohol screening and brief intervention](#). *International Journal of Medical Informatics*;127:95-101.

Saludes, V., Antuori, A., Folch, C., González, N., Ibáñez, N., Majó, X., Colom, J., Matas, L., Casabona, J., Martró, E., & HepCdetect II Study Group (2019). [Utility of a one-step screening and diagnosis strategy for viremic HCV infection among people who inject drugs in Catalonia](#). *The International Journal on Drug Policy*;74:236-245.

Zuluaga, P., & Colom, J. (2019). [Is moderate alcohol consumption healthy? The evolution of evidence](#). *Medicina clínica*;152(11):442-443.

CEEISCAT

Agustí Benito C, Reyes-Urueña J, Sentís Fuster A, Folch Toda C, Fernández-López L, Bruguera Riera A, López-Corbeto E, Ferrer Serret L, Conway A, Moreno Forns S, Egea-Cortés L, Colom Farran J, Casabona I, Barbarà J. Monitorización y evaluación del VIH en Cataluña, cada vez más cerca de los objetivos 90-90-90. *Rev Esp Salud Publica*. 2019 Dec 11;93. pii: e201912118.

Benazizi I, Ferrer-Serret L, Martínez-Martínez JM, Ronda-Pérez E, Casabona I Barbarà J. Factores que influyen en la dieta y los hábitos alimentarios de la población inmigrante china en Cataluña. *Gac Sanit*. 2019 Dec 31. pii: S0213-9111(19)30255-9. doi: 10.1016/j.gaceta.2019.08.014. [Epub ahead of print]

Caniglia EC, Robins JM, Cain LE, Sabin C, Logan R, Abgrall S, Mugavero MJ, Hernández-Díaz S, Meyer L, Seng R, Drozd DR, Seage III GR, Bonnet F, Le Marec F, Moore RD, Reiss P, van Sighem A, Mathews WC, Jarrín I, Alejos B, Deeks SG, Muga R, Boswell SL, Ferrer E, Eron JJ, Gill J, Pacheco A, Grinsztejn B, Napravnik S, Jose S, Phillips A, Justice A, Tate J, Bucher HC, Egger M, Furrer H, Miro JM, Casabona J, Porter K, Touloumi G, Crane H, Costagliola D, Saag M, Hernán MA. Emulating a trial of joint dynamic strategies: an application to monitoring and treatment of HIV-positive individuals. *Stat Med*. 2019 Mar 18. doi: 10.1002/sim.8120. [Epub ahead of print]

Conway A, Fernández-López L, Reyes-Urueña J, Casabona J; COBATEST Study Group. Hepatitis C Screening in Community-Based Voluntary Counseling and Testing Services in Europe: An Observational Study from the COBATEST Network 2014-2018. *J Community Health*. 2019 Nov 20. doi: 10.1007/s10900-019-00780-0. [Epub ahead of print]

Dara M, Ehsani S, Mozalevskis A, Vovc E, Simões D, Avellon Calvo A, Casabona I Barbarà J, Chokoshvili O, Felker I, Hoffner S, Kalmambetova G, Noroc E, Shubladze N, Skrahina A, Tahirlı R, Tsertsvadze T, Drobniewski F. Tuberculosis, HIV, and viral hepatitis diagnostics in eastern Europe and central Asia: high time for integrated and people-centred services. *Lancet Infect Dis*. 2019 Nov 15. pii: S1473-3099(19)30524-9. doi: 10.1016/S1473-3099(19)30524-9. [Epub ahead of print]

Gios L, Mirandola M, Sherriff N, Toskin I, Blondeel K, Dias S, Staneková D, Folch C, Schink SB, Nöstlinger C, Berghe WV, Naseva E, Alexiev I. Being in the Closet. Correlates of Outness Among MSM in 13 European Cities. *J Homosex*. 2019 Sep 4:1-19. doi: 10.1080/00918369.2019.1656033. [Epub ahead of print]

Llibre JM, Montoliu A, Miró JM, Domingo P, Riera M, Tiraboschi J, Curran A, Homar F, Ambrosioni J, Abdulghani N, Force L, Peraire J, Casabona J; PISCIS Cohort group. Discontinuation of dolutegravir, elvitegravir/cobicistat and raltegravir because of toxicity in a prospective cohort. *HIV Med*. 2019 Mar;20(3):237-247. doi: 10.1111/hiv.12710. Epub 2019 Jan 27.

Lodi S, Phillips A, Lundgren J, Logan R, Sharma S, Cole SR, Babiker A, Law M, Chu H, Byrne D, Horban A, Sterne JAC, Porter K, Sabin C, Costagliola D, Abgrall S, Gill J, Touloumi G, Pacheco AG, van Sighem A, Reiss P, Bucher HC, Montoliu Giménez A, Jarrin I, Wittkop L, Meyer L, Perez-Hoyos S, Justice A, Neaton JD, Hernán MA; INSIGHT START Study Group and the HIV-CAUSAL Collaboration. Effect estimates in randomized trials and observational studies: comparing apples with apples. *Am J Epidemiol*. 2019 May 7. doi: 10.1093/aje/kwz100. [Epub ahead of print]

López-Corbeto E, González V, Lugo R, Rivaya B, Casabona J, Matas L; CT NG Study Group; Investigators of the CT NG Study Group. Pooling of urine samples for molecular detection of *Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae* and *Mycoplasma genitalium* as a screening strategy among young adults in Catalonia. *Enferm Infecc Microbiol Clin*. 2019 Jul 7. doi: 10.1016/j.eimc.2019.05.003. [Epub ahead of print]

Muñoz R, Agustí C, González V, Villegas L, Fernández-López L, Platteau T, Casabona J. HIV screening in leisure spaces in Barcelona and Sitges in men who have sex with men. *Gac Sanit*. 2019 Aug 28. pii: S0213-9111(19)30160-8. doi: 10.1016/j.gaceta.2019.05.013. [Epub ahead of print]

Reyes-Urueña J, Fernández-Lopez L, Montoliu A, Conway A, Tivoschi L, Klavs I, Cosmaro L, Eibl I, Dominković Z, Pichon F, Casabona J; COBATEST Network. Assessing the quality of routine HIV testing data in the community setting "COBATEST NETWORK". *Int J STD AIDS*. 2019 Jul 23. doi: 10.1177/0956462419857572. [Epub ahead of print]

Saludes V, Antuori A, Folch C, González N, Ibáñez N, Majó X, Colom J, Matas L, Casabona J, Martró E; HepCdetect II Study Group. Utility of a one-step screening and diagnosis strategy for viremic HCV infection among people who inject drugs in Catalonia. *Int J Drug Policy*. 2019 Dec;74:236-245. doi: 10.1016/j.drugpo.2019.10.012. Epub 2019 Nov 6.

Sherriff NS, Jones AM, Mirandola M, Gios L, Marcus U, Llewellyn C, Rosinska M, Folch C, Dias S, Toskin I, Alexiev I, Kühlmann-Berenzon S; Sialon II Network. Factors related to condomless anal intercourse between men who have sex with men: results from a European bio-behavioural survey. *J Public Health (Oxf)*. 2019 May 15. doi: 10.1093/pubmed/fdz052. [Epub ahead of print]

Stuardo Ávila V, Fuentes Alburquenque M, Muñoz R, Bustamante Lobos L, Faba A, Belmar Prieto J, Casabona J. Prevalence and Risk Factors for HIV Infection in a Population of Homosexual, Bisexual, and Other Men Who Have Sex with Men in the Metropolitan Region of Chile: A Re-emerging Health Problem. *AIDS Behav*. 2019 Apr 5. doi: 10.1007/s10461-019-02486-9. [Epub ahead of print]

Trickey A, van Sighem A, Stover J, Abgrall S, Grabar S, Bonnet F, Berenguer J, Wyen C, Casabona J, d'Arminio Monforte A, Cavassini M, Del Amo J, Zangerle R, Gill MJ, Obel N, Sterne JAC, May MT. Parameter estimates for trends and patterns of excess mortality among persons on antiretroviral therapy in high-income European settings. *AIDS*. 2019 Dec 15;33 Suppl 3:S271-S281. doi: 10.1097/QAD.0000000000002387.

Willemsse S, Smit C, Sogni P, Sarcletti M, Uberti-Foppa C, Wittkop L, Raben D, D'Arminio Monforte A, Dabis F, Van Der Valk M; Hepatocellular Carcinoma Screening Project Working Group for the Collaboration of Observational HIV on behalf of Epidemiological Research Europe (COHERE) In EuroCoord. Low compliance with hepatocellular carcinoma screening guidelines in hepatitis B/C virus co-infected HIV patients with cirrhosis. *J Viral Hepat*. 2019 May 28. doi: 10.1111/jvh.13146. [Epub ahead of print]

Promoció de la salut

Agència de Salut Pública de Catalunya. Manual de vacunacions. 2019.

Departament de Salut. Guia de Salut Comunitària de Catalunya ENAPISC. 2019.

Departament de Salut. Guia de Prescripció Social. 2019.

Agència de Salut Pública de Catalunya. [Cinquanta anys de cribatge neonatal a Catalunya](#). Annals de Medicina 2019;102:168-170.

Ballbè, M., Martínez, C., Feliu, A... Guldish, J., Fernández, E. Effectiveness of a telephone-based intervention for smoking cessation in patients with severe mental disorders: Study protocol for a randomized controlled trial. *Trials*,2019;20(1),38.

Borràs López, E., Cabezas Peña, C., Martínez Marcos, M., Urbiztondo Perdices, L. Guia tècnica per a la campanya de vacunació antigripal estacional 2019. Campanya 2019-2020. Programa de vacunacions. Agència de Salut Pública de Catalunya. 2019, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Borràs, E., Urbiztondo, L., Carmona, G., Jané, M., Barrabeig, I., Sala, M.R, Balaña, J., Company, M., Parrón, I., Godoy, P., Rius, C., Soldevila, N., Cabezas, C., Domínguez, A. Effectiveness and impact of the hepatitis B vaccination program in preadolescents in Catalonia 21 years after its introduction. *Vaccine*. 2019;37(9):1137-1141.

Bouza, E., Ancochea-Bermúdez, J., Campins, M., Eirós-Bouza, J. M., Fargas, J., García Rojas, A., Gracia, D., Gutiérrez Sánchez, A., Limia, A., López, J. A., Magro, M. C., Mirada, G., Muñoz, P., Olier, E., Ortiz de Lejarazu, R., Urbiztondo, L., Palomo, E. (2019). The situation of vaccines for the prevention of infections in adults: An opinion paper on the situation in Spain. *Revista española de quimioterapia: publicación oficial de la Sociedad Española de Quimioterapia*, 32(4), 333-364.

Cabezas, C., Asso, L. [Editorial 50 anys de cribatge neonatal a Catalunya: camí fet, camí per fer](#). *Fer salut* 2019;95:2.

Cabré J, Barrio F, Costa B, Cos FX, Mur T, Martínez A, Castell C, Lindstrom J. Ten-year follow-up of diabetes incidence in the DE-PLAN project (diabetes prevention using intensive lifestyle intervention) in Catalonia. Comunicació oral al Congrés de l'Associació Europea per a l'Estudi de la Diabetis (EASD). *Diabetologia* (2019) 6 (Suppl 1).

Equip de coordinació del Programa de cribatge neonatal de Catalunya. [La prova del taló](#). *Fer salut* 2019;95:4-5.

González A, Fanlo G, Ortega G, grup de treball activitats comunitàries de prevenció i control del tabaquisme. [Guia pràctica per a professionals d'atenció primària sobre activitats comunitàries de prevenció i control del tabaquisme](#). 1a ed. Barcelona: Programa Atenció Primària Sense Fum de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC) i Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFiCC). 2019.

González-Viana A, Ripoll-Redortra R, Gómez-Santos S, Violan M, Rubinat M, Cabezas C. [Implementación del día mundial de la actividad física en Cataluña](#). *Rev Esp Salud Pública*. 2019;93: 20 març. e201903012.

Grupo de trabajo Vacunación frente a EMI de la Ponencia de Programa y Registro de Vacunaciones. Recomendaciones de vacunación frente a enfermedad meningocócica invasiva. Comisión de Salud Pública del Consejo Interterritorial del Sistema Nacional de Salud. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social, març 2019.

Grupo de trabajo Vacunación en prematuros de la Ponencia de Programa y Registro de Vacunaciones. Vacunación en prematuros. Comisión de Salud Pública del Consejo Interterritorial del Sistema Nacional de Salud. Ministerio de Sanidad, Consumo y Bienestar Social, novembre 2019.

Lago, A., García-Escobar, E., Rubio-Martín, E., Pascual-Aguirre, N., Valdés, S., Soriguer, F., Goday, A., Calle-Pascual, A., Castell, C., Menéndez, E., Delgado, E., Bordiú, E., Castaño, L., Franch-Nadal, J., Girbés, J., Chaves, J., Gaztambide, S., Rojo-Martínez, G., Olveira. Dairy products consumption and metabolic diseases in the Di@bet.es Study. *Nutrients* 2019; 420646; doi: 10.3390/nu11020262.

Manera, M., Salvador, G. El exceso de peso en niños: un problema de salud con estrategias y responsabilidades compartidas. *Infància* 178, octubre 2019.

Mirada Masip, G., Torres Puig-gros, J., Borràs López, E., Canals Colet, M., Suárez Magaña, E., Urbiztondo Perdices, L. ¿Qué factores influyen en los errores en la vacunación? *Vacunas*. 2019;20 Supl 1:12.

Mirada G, Torres J, Borràs E, *et al.* Percebem els errors de vacunació? *Butllet Epidemiol Catalunya*. 2019;40(2):21-6.

[Termòmetre comunitari. Eina per avaluar la sensibilització i practica de salut comunitària a nivell dels equips.](#)

Urbiztondo, L., Borràs, E., Mirada, G. Consultas sobre la vacuna triple vírica. *Vacunas*. 2019; 20(2):89-90.

Urbiztondo, L., Borràs, E. Reticencia y rechazo ante la vacunación: un riesgo emergente. *Rev Enf Emerg* 2019;18(1):3-6.

Urbiztondo L, Pérez-Martin JJ, Borràs-López E, Navarro-Alonso JA, Limia A. Immunization recommendations against hepatitis A in Spain: Effectiveness of immunization in MSM and selection of antigenic variants. *EBioMedicine*. 2019; 45:19-20.

Valdés, S., Doulatram-Gamgaram, V., Lago, A., García Torres, F., Badía-Guillén, R., Olveira, G., Goday, A., Calle-Pascual, A., Castaño, L., Castell, C., Delgado, E., Menéndez, E., Franch-Nadal, J., Gaztambide, S., Gírbés, J., Gomis, R., Ortega, E., Galán-García, J.L., Aguilera-Venegas, G., Soriguer, F., Rojo-Martínez, G. Ambient temperature and prevalence of diabetes and insulin resistance in the Spanish population: Di@betes study. *European Journal of Endocrinology* (2019) 180, 275-282.

Vera-Varela, C., Barbería, E., Giner, L... Suelves, J.M., Guija, J. Aportaciones de la medicina forense en la mejora del conocimiento del suicidio. *Revista Española de Medicina Legal*, 2019,45(2),67-72.

Villalbí, J.R., Suelves, J.M., Martínez, C... Cabezas, C., Fernández, E. El control del tabaquismo en España: situación actual y prioridades. *Revista Española de Salud Pública*, 2019,93.

Premis

Premis i reconeixements rebuts

La Dra. Conxa Castell, premi a l'Excel·lència Professional del COMB

La [Dra. Conxa Castell](#) ha estat reconeguda amb el Premi a l'Excel·lència Professional del COMB en la Categoria Humanitats, cooperació i gestió. Cada any el Col·legi reconeix públicament la tasca dels metges i metgesses catalans que han destacat per l'excel·lència en la seva trajectòria professional i pel seu compromís, honestedat, altruisme i integritat. La doctora és cap del Servei de Promoció de Vida Saludable i Prevenció de Malalties Cròniques no Transmissibles de la Sub-direcció de Promoció de la Salut.

El Pla d'Activitat Física, Esport i Salut (PAFES), premiat a Brussel·les

La Comissió Europea ha reconegut la iniciativa [Crida de Tartu per a una vida saludable](#) com a bona pràctica per aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible. La iniciativa treballa, entre d'altres, per utilitzar l'activitat física i l'esport com una poderosa eina per promoure estils de vida saludables. Es pretén sensibilitzar, sobretot els joves, sobre la importància de l'alimentació saludable i aprofitar al màxim els programes de promoció de la fruita, hortalisses i llet a les escoles de la UE. També es busca potenciar la cooperació entre sectors rellevants, incloent-hi la salut, l'esport, l'educació i el sector agroalimentari, però també la investigació, el transport, el màrqueting i la planificació urbana.

Premi Vets

L'[Agència Catalana de Seguretat Alimentària \(ACSA\)](#) ha estat una de les candidatures premiades en la primera edició dels Premis Vets del Col·legi Oficial de Veterinaris de Barcelona (COVB). Els Premis Vets estan destinats a destacar i guardonar persones, institucions i empreses que promouen la qualitat en el sector veterinari en els diferents àmbits (Producció ramadera, Clínica veterinària i Seguretat alimentària), a proposta del col·lectiu veterinari de la demarcació de Barcelona.

Premi del Concurs de Pòsters de les Jornades ACEBA

El pòster [Implicar a homes en la lluita contra la mutilació genital femenina \(MGF\)](#) va ser guardonat amb el tercer premi de les [Jornades ACEBA](#). ACEBA (Associació Catalana d'Entitats de Base Associativa) representa els centres de salut autogestionats de Catalunya. Els autors del treball són Carles Mundet (Servei de Promoció de la Salut a Girona, ASPC), Pere Cortada (Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies), Mamou Dembele, Clara Sau, Oumou Balde, Adama Boiro i Imma Sau (Associació Jokkere Endam) i Maria Martínez (ASSIR Figueres, Fundació Salut Empordà).

Premis a les millors comunicacions atorgats per la SESA

La comunicació “Resultados de la aplicación del Protocolo para la vigilancia y el control de las arbovirosis transmitidas por mosquitos en Cataluña” ha rebut el segon premi a la millor comunicació d’ experiència, dotat amb 300 €, en el marc del XV Congrés Espanyol i V Congrés Iberoamericà de Salut Ambiental sota el lema “La salut ambiental davant el canvi climàtic”, organitzat per la Societat Espanyola de Sanitat Ambiental (SESA). Els autors de la comunicació són professionals de la Sub-direcció General de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut de l’ASPCAT: Carme Chacón Villanueva (sub-directora general), Soledad García Prado (responsable de Programes de Seguretat Química); Ramon Casals Fàbregas (tècnic de cos superior de salut pública), i Irene Corbella Cordoní (cap del Servei de Salut Ambiental).

Reconeixements atorgats

I Premis ASPCAT-IN19

L’[Erasmus del Coneixement i les Jornades d’intercanvi i creixement professional al Camp de Tarragona i les Terres de l’Ebre](#) van rebre els màxims reconeixements en la primera edició dels Premis ASPCAT-IN19, que tenen la voluntat de reconèixer i donar visibilitat a les iniciatives innovadores que suposen una millora interna per a l’organització. Els premis eren oberts tant a iniciatives ja implantades o en fase pilot que promouen millores de caire tècnic per a l’organització, com a les que s’orienten a les persones que hi treballen. 34 propostes van concórrer a la primera edició d’aquests premis, que es van votar i lliurar en el transcurs de la Jornada L’Agència 3.0: compartim iniciatives. En la categoria de millor iniciativa innovadora tècnica, les propostes més valorada van ser: en primer lloc, l’Erasmus del coneixement; en segon lloc, l’Automatització de les notificacions de taxes i integració de sistemes (SIAPS – GIA) i en tercer lloc, Avaluació: no tan a STRANGER THING. Pel que fa a les millors iniciatives innovadores d’entorn laboral, les Jornades d’intercanvi i creixement professional al Camp de Tarragona i Terres de l’Ebre van quedar en primer lloc, seguides de Junts sumem i dels Tallers de ioga per millorar la salut a l’entorn laboral.

Premi Poesia a les Escales Josep Salvany 2019

Xavier Baulies i Bochaca, de la Secretaria General del Departament de Territori i Sostenibilitat, i Cristina Castro Martínez, de la Direcció de Serveis del Departament de Salut, van ser les persones premiades a la primera edició del [Premi Poesia a les Escales Josep Salvany 2019](#), organitzada per la Societat Poètica de les Escales. Els membres del jurat –format per Carmen Cabezas Peña, Patricia Lloveras Pujol, Alicia Nicolás Larruy, Víctor Panicello Monterde, Marta Millaret Senpau i Mercè Olius Bosch– van triar l’obra guanyadora de la primera edició d’aquest premi de poesia breu, a la qual s’hi van presentar 27 treballs que van quedar exposats a les escales de l’edifici Salvany, seu de l’ASPCAT.

Premi #FeshoBé

La classe 4t A de l'Escola Mossèn Cinto de Folgueroles va guanyar el concurs #FeshoBé. El concurs consistia a dissenyar un logo i un lema que promoguessin l'alimentació saludable i l'activitat física. La iniciativa va comptar amb una participació significativa: un centenar de propostes de més de trenta escoles de tot Osona. La proposta guanyadora #FeshoBé serà la imatge de la campanya del Grup de promoció de l'alimentació saludable, l'activitat física i la prevenció de l'obesitat infantil, que ha dissenyat un pla d'actuació per fomentar, de forma conjunta, els bons hàbits en els infants i adolescents de la comarca d'Osona.

Premis Classe sense fum

Els premis del programa Classe sense fum són una iniciativa d'àmbit europeu que persegueix que els adolescents d'entre 12 i 14 anys no fumin o comencin el més tard possible. El programa s'ofereix a alumnes del primer cicle d'ESO, perquè és l'edat en què se sol donar el primer contacte amb el tabac. Prop de 70.000 adolescents han participat en els premis des que es van estendre arreu del país, fa 15 anys.

Els grups guanyadors dels [premis Classe sense fum 2018-2019](#) han estat:

- Millor eslògan. Eslògan: Estima't a tu i oblida't del fum. Col·legi Cor de Maria-Sabastida de Barcelona (2n d'ESO A). Premi: Visita al Circuit de Catalunya de Montmeló
- Accèssit al millor eslògan seleccionat per jurat jove. Eslògan: La relació més tòxica. Col·legi Joan Roig de Tarragona (2n ESO A). Premi: Bateig de vela al Centre Municipal de Vela de Barcelona
- Premi al millor eslògan seleccionat per jurat jove. Eslògan: No et fumis la vida. Institut Joaquim Rubió i Ors de Sant Boi de Llobregat (1r ESO I). Premi: Bateig de vela al Centre Municipal de Vela de Barcelona
- Premi a la millor activitat creativa. Vídeo: No fumo, que m'arrugo. Institut Pau Vila de Sabadell (2n ESO C). Premi: Estada en un alberg de joventut
- Premi a la segona millor activitat creativa. Vídeo: Qui consumeix a qui? Institut Egara de Terrassa (1r ESO D). Premi: Visita Camp Nou Experience: Estadi del Futbol Club Barcelona
- Premis d'Activitats d'Esport i Salut: Lyceé Français de Barcelone (1 ESO 5ème 6), Lleó XIII de Barcelona (1 ESO A), Escola Goya de Terrassa (2 ESO B), INS Dr. Puigvert de Barcelona (2 ESO TGPE). Premi: Bateig de vela al Centre Municipal de Vela de Barcelona

Efemèrides

Cinquanta anys de cribatge neonatal a Catalunya

El 2019 es compleixen **50 anys del primer cribatge neonatal fet a Catalunya**. Fins l'any 2018, el Cribatge Neonatal a Catalunya s'ha fet en un total de 2.788.179 nadons. D'aquests, s'han detectat fins a 1.955 casos de malalties endocrinometabòliques, tractades en unitats especialitzades per a millorar notablement la qualitat de vida d'aquestes persones al llarg de la seva vida. En aquest sentit, la prova del taló permet detectar precoçment determinades malalties poc freqüents, que poden estar presents en el nadó des del naixement encara que no en tingui símptomes. El programa s'ha anat ampliant amb el pas dels anys i actualment inclou fins a 24 malalties minoritàries i integrades en més de 7.000 condicions clíniques que tenen una baixa incidència en la població.

10 anys de política integrada en seguretat alimentària

Coincidint amb la primera celebració del Dia Mundial de la Seguretat Alimentària, el 7 de juny, es va celebrar una **jornada** on es van presentar, entre d'altres, els 19 anys de resultats de l'exposició de la població catalana a contaminants químics i el Comitè Científic Assessor de Seguretat Alimentària. La Jornada va donar una visió general sobre la política integrada de seguretat alimentària definida en el Pla de seguretat alimentària de Catalunya.

**Generalitat
de Catalunya**

Salut/
Salut Pública